The University of Jordan
LIBRARY

הצפה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

...ה, יום ששי, כ"ו סיון תשל"ו, (25.6.1976)
...נה ל"ט — גליון 11260 — המחיר 2.50 ל"י

...צרים וסוריה החליטו לחדש יחסים הדיפלומטיים ביניהן

...ו ועדה מדינית־צבאית שתמשיך בגיבוש דרכים לשיפור היחסים

...(עי"ר, יופי"ע עי"צ). ...וסוריה הסכימו לחדש ...היחסים הדיפלומטיים ...תי שאלה נהגה כמעט ...על כך נמסר בהודעה ...שפורסמה כאן.

...בשותפות פורסמה בפק־ ...ראשי ממשלות, שנערך ...הסעודית וכווית, כדי ...המדינות להתגבר על ...ות ביניהן.

...צינת, כי שתי המדינות ...בינית־צבאית מיוחדת, ...יהם צעדים לשיפור ב־ ...ביניהם.

ועדה זו, שבראשה יעמדו שרי ה־חוץ של שתי המדינות תכלול מומ־חים לבעיות צבאיות ומדיניות.

יסודות לאסטרטגיה הצבאית — הועדה תקבע את היסודות ואת הערכים של האסטרטגיה הצבאית ...

גם את הפעולה המדינית, העשויה לשרת את „ענין השחרור".

הוקרה הגיש המלצות לראשי מש־רים ושריהם לקראת פגישה בין שני הנשיאים, נאמר בהודעה.

עוד הוחלט כי אמצעי התקשורת המצרים והסורים יפסיקו לנהל מ־סעות איבה. „כדי ליצור תנאים נו־חים להגשמת המטרה המשותפת ה־לאומית של הערבים".

מצרים ניתקה את יחסיה עם סו־ריה ב־3 ביוני, לאחר שסטודנטים ערביים תקפו את נציגותה הדיפ־לומטית בדמשק. קאהיר סגרה את השגרירות הסורית בכירה במצרים ו־הורידה את הדיפלומטים שלה מ־דמשק.

בכנס שנמשך יומיים השתתפו ראש ממשלת מצרים, ממדוח סאלם, וראש ממשלת סוריה, מחמוד אל־איובי, וכן ראשי הממשלות של ערב הסעודית וכווית.

„ועידת התפייסות" בלבנון

בשאלה לבנון קרא הכנס לכל ה־צדדים במלחמת האזרחים לסייע ל־כוח לשמירת השלום שהוקם על ידי הליגה הערבית במאמציו להסדיר הפסקת אש. הכנס הכריז גם כי אר־בע המדינות הערביות, שנציגיהן התכנסו בריאד, מוכנות להגיש כל סיוע אפשרי כדי לערוך „ועידת הת־פייסות" של הסיעות היריבות. ועידה זו אפשר לקיים בכל מדינה ערבית, לפי רצונן של הקבוצות השונות.

חוגים מדיניים בירושלים:
סוריה עשויה להינתק במקצת מחסות בריה"מ

מאת סופרנו המדיני בירושלים

ההסכם בין סוריה למצרים ש־נערך בריאד, יש בו סיכויים וסי־כונים — אמרו חוגים מדיניים בירושלים.

הסיכוי הוא שמצרים לא תצטרך להשוש מסוריה מפני חתימה על הס־כמים עם ישראל. וגם סוריה תוכל להצטרף למצרים בחתימת הסכם ביי־ניים נוסף עם ישראל.

יש סיכוי שסוריה תנתק את עצמה במקצת מחסותה של בריה"מ ותצ־טרף לגוש המתון בעולם הערבי.

בהסכם זה מנתקה סוריה את עצמה מגוש המדינות הרדיקליות שבראשות לוב ואלג'יריה ועוברת לגוש המדי־נות המתונות בראשות סעודיה. יש להניח שגם ירדן תצטרף לגוש זה. בריה"מ אינה שבעת רצון מההסכם.

לעומת זאת, עלול איחוד מדיני בין סוריה ומצרים להביא גם ל־מלחמה, כפי שאירע במלחמת יום הכיפורים.

אסאד יוצא לביקור ברומניה ויוגוסלביה

דמשק, 24 (עי"ר, עי"צ) — נשיא סוריה חאפז אל אסאד יוצא מחר (היום) לבלגרד במסגרת ביקור רש־מי שימשך יומיים ביוגוסלביה, לפי הזמנת הנשיא טיטו.

בהודעה רישמית שפורסמה כאן נאמר כי עם תום ביקורו ביוגוסלביה יערוך אסאד גם ביקור ברומניה. יחד עם אסאד יוצאה משלחה רמת דרג, ...הכלכלה ה־רבות.

ארה"ב הטילה וטו נגד קבלת אנגולה לאו"ם

מרכז האו"ם, 24 (עי"ר, יופי"ע) — ארה"ב הטילה אמש וטו על ההלצה שנועדה להמליץ על קבלת אנגולה לאו"ם.

היה זה הוטו ה־15 של ארה"ב ב־מועצת הביטחון. 13 מדינות, כולל צרפת, בריטניה, איטליה ויפאן, הצ־ביעו בעד. סין לא השתתפה.

● ברלין המזרחית, 24 (עי"צ). — ועידת המפלגות הקומוניסטיות ה־פועליות האירופיות תיערך בימים 29 ו־30 ליוני — נאמר בהודעה ש־פורסמה על ידי סוכנות הידיעות ה־מזרח גרמנית הרשמית „א.ד.נ.".

עירית בת־ים
...ת לחינוך והתרבות

בי"ס ממ"ד תחכמוני
בת־ים

ביה"ס תחכמוני, מוזמנים להשתתף **בכנס** שיערך לרגל יובל החמישים לבת־ים.

ד"ר ח תמוז תשל"ו (28.6.76) בשעה 20.00 בביה"כ, רח' הרצל 58 בת־ים.

בית הכנסת המרכזי
תל־אביב, שדרות סמאטס 22

...ת הכנסת המרכזי שדרות סמאטס 22 ת"א דרוש

חזן

בעל ניסיון וקול ערב

לתפילות מוספים, בימים הנוראים הבעל"ט

...ישורים מתאימים יפנו, בכתב, או בע"פ לפי הכתובת: ...ישראל תל־אביב, רח' יהודה 113, או בטלפון בשעות ...228642 בשעות הערב 444306. ...יתקבלו עד ...

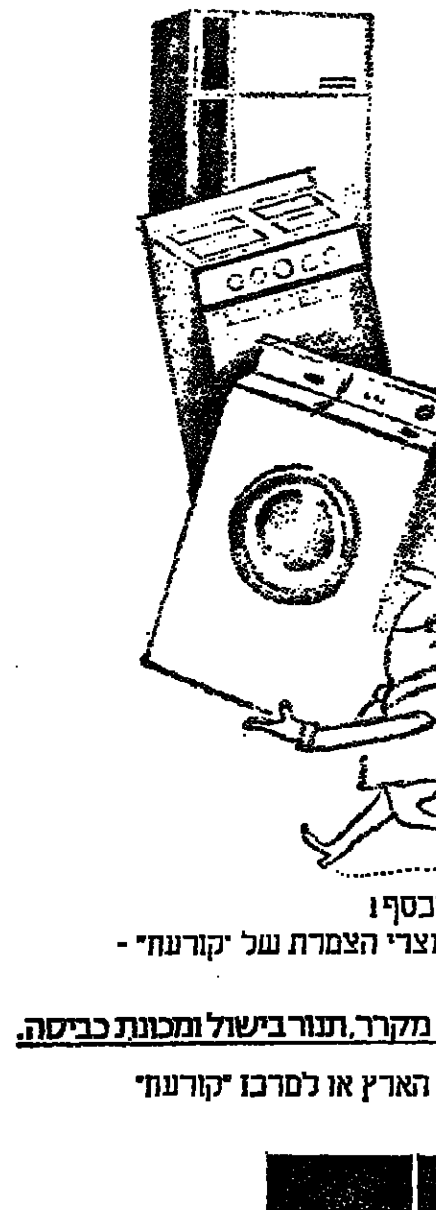

היום
כל מה שאתה יכול לקבל ללא מזומן
קח

בוא נדבר גלויות...
היום במצב של אינפלציה דוהרת, פשוט לא כדאי לך להחזיק כסף. הכסף שלך, לרוע המזל, הולך ומאבד מערכו מיום ליום.
מה שלא תרכוש היום - יקשה עליך להשיג מחר!!!

אתה שואל: מאין אקח כסף היום? אנו משיבים: היום אינך זקוק לכל הכסף!
ב"קורדעד" תכנית רכישה מיוחדת המאפשרת לך ליהנות כבר היום ממוצרי הצמרת של "קורדעד" - מקררים ומכונות כביסה.

"קורדעד-24" - תכנית תשלומים ארוכת טווח ל-24 תשלומים לרכישת מקרר, תנור בישול ומכונת כביסה.

רוצה לנצח את האינפלציה?! - הכנס לאחד מ-320 סניפי קורדעד ברחבי הארץ או למרכז "קורדעד" בתל־אביב: יהודה הלוי 59. בירושלים: יפו 210 ובקש פרטים נוספים.

קורדעד

הנהלה: תל־אביב, אלנבי 95.

לחץ כבד של אנשי קונגרס להגדיל סיוע הביניים לישראל

שמועה שפורד יסכים ל־330 מיליון דולר במקום 200 מיליון

ואשינגטון, 24 (עי"ר, עטפ"א, יופי"ע) — אוהדים מראשי הקו־נגרס האמריקני הפעילו אמש לחץ כבד על הנשיא פורד למען יגדיל את סיוע הביניים לישראל, לתקופת המעבר כי הצעות־יהוא המספיק כדי להגן על מטהונה של ישראל.

הנשיא אמר לקבוצה שנפגשה עמו בבית הלבן, כי ישקול את דעותיהם, אך נראה כי לא הבטיח דבר.

הסנטור יעקב יעביץ אמר בתום ה־פגישה: „אנו קרובים להשיג פתרון הוגן וצודק". הסנטור יוברט האמפרי אמר לעתונאים, כי אין הוא יכול לומר אם הושגה פשרה. אך הוא מסוה שהשיחה הניב פירות.

נפוצה שמועה, כי הנשיא יסכים להעניק לישראל סיוע־ביניים בסך 330 מיליון דולר, במקום הסכום של 200 מיליון דולר שהוצע קודם לכן. תומכי ישראל בקונגרס דרשו להעניק לישראל 550 מיליון דולר לרבע המעבר.

מקור בקונגרס אמר, כי משרד ה־הגנה האמריקני חישב כי ישראל תצטרך לפני גרעון של 765 מיליון דולר עד מיליארד דולר בתחום רכי־שת נשק, עד סוף שנת הכספים 1977. עוד אמר המקור, כי מנהיגי הקונגרס אמרו לפורד שאם ישראל לא תהיה מסוגלת לרכוש את הנשק שלכעשה אישר לה, תהיה זו „טעות גדולה" מבחינה צבאית ופסיכולוגית כאחד.

ועדת ההקצבות אישרה 5.35 מיליארד דולר לסיוע חוץ

ועדת ההקצבות של הסנאט אישרה אתמול חוק סיוע חוץ בסכום 5.35 מיליארד דולר לשנת הכספים 1977. מתוך סכום זה נועדו כ־1.75 מיליארד דולר לישראל בצורה של אשראי ל־רכישת ציוד צבאי וסיוע כלכלי.

אחד מעוזריו של סנטור איגו־יה, דמוקרט מהוואי, אמר לכתב סט"א כי יהיה צורך בדיונים נוספים כדי להגיע לפשרה עם המכשול של ה־נשיא פורד בשאלה ההקצבה לרבע המעבר.

ואשינגטון: ישראל לא הגישה מחאה על דברי פורד

ואשינגטון, 24 (עי"ר) — ארה"ב הכחישה היום את הידיעות, לפיהן הגישה לה ישראל מחאה על רקע הצהרה של הנשיא פורד כי אש"ף שיתף פעולה בפינוים של אזרחים אמריקנים מביירות.

פקידים ישראליים אמרו, היום כי המחאה הוגשה אתמול למשרד החוץ בואשינגטון.

דובר של משרד החוץ, שנתבקש לגלות אם קיבל משרד החוץ מחאה כעין זו, אמר היום: „לא, לא היתה מחאה מעין זו".

כזכור, אמר הנשיא פורד לאחר הצלחת מבצע הפינוי ביום א': „אש"ף וכל שאר הצדדים בלבנון הגישו שיתוף פעולה מלא".

מזכ"ל המפד"ל: הממשלה חייבת להשתחרר מהתסביך של קדום

אינני מאמין שישנו, במדינה אפילו אדם אחד המאמין להומר כי ישיבתו של גרעין אלון מורה בקדום, מכריע כלשהו בסיכויים ובהליכים לקראת הסדר עם ה־ערבים; ובודאי שאין להיות ש־ישנו של אחד בממשלה הסבור כך. ענין קדום הפך לתסביך ו־מוטב לעשות אם נשתחרר ממנו ובמהרה — אמר מזכ"ל המפד"ל, צבי ברנשטיין, בפגישת חברים אתמול.

מר ברנשטיין קרא לממשלה לא להיתפס לפסיכוזה כאילו בעיית קדום היא באמת בעיה משמעותית לגורל המדינה, ולהניח לנפשן את המשפחות הרוצות להישאר במקום. לנו מהדיב ההתיישבות בשומרון ר־הא שוליה, לא יוחילו מלהיליהם על דעותיהם ולא ישפעו מהשארותו או אי השארותו של הגרעין בקום. עם זה, הסבע הדברים שסילוק ה־גרעין מקדום יעורר סערת רגשות שאינה דרושה לנו עתה.

בתשובה לשאלות חברים מתח מר ברנשטיין ביקורת על השיבות ה־גרעין, כפי שנתפרסמה אתמול ב־עתונות, להצעות שהוצעו לו, ואמר ש„אפשר להשיב בשלילה בצורה אחרת".

משלחת של המרכז העולמי אצל מתנחלי אלון מורה

משלחת של המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי ביקרה אצל מתנחלי אלון מורה במחנה קדום והביעה להם ברכת עידוד.

חברי המשלחת סיירו במקום ו־שמעו הסברים מפי מנחם פליקס, חבר המזכירות של מתנחלי „אלון מורה", שמסר על שלבי ההתפתחות, על לוחם האיתנה של חברי הגרעין ועל הבעיות והתכניות של ההתנח־לות. התפתחה שיחה על דרכי סיוע למתנחלי „אלון מורה".

במשלחת השתתפו חברי המרכז העולמי: המרכז צבי עשהאל, ה־גזבר יעקב דרורי, יו"ר המרכז ל־... הכללי יצחק גולדשלג.

כוחות פלשתיניים בלבנון דחו אולטימטום של הנוצרים

ביירות, 24 (יופי"ע) — כוחות פלשתיניים ששיכשו במשך שלו־שה ימים מצורה של התקפת מג־קים המנגהה, דחו היום אולטימ־טום שהוגש להם על ידי הנוצרים וסירבו להיכנע.

„לכו לכל הרוחות", אמר מפקד אחד המחנות בהשיבו על האולטי־מום של הנוצרים באמצעות קשר אלחוטי.

הנוצרים הגישו את האולטימטום לאחר שתפסו גבעה החולשת על מח־נות הפליטים גאסר אל פאשא ותל זאתר בדרום מזרח ביירות.

נודע, כי במשך שעות הלילה הת־קדם כוח המונה כ־4000 אנשי הימין לעבר העמדות החולשות על שני מח־נות הפליטים.

בינתיים נמסר מצידון כי הסורים אינם נסוגים, אלא הם מכניסים ל־עירה חיילים נוספים.

נעצרו 8 השודדים ברצח שגריר ארה"ב

אש"ף הודיע היום כי עצר שמונה חשודים בקשר עם רציחתם של שג־ריר ארה"ב פראנסיס מלוי, יועצו הכלכלי רוברט וורינג ונהגם. „אנו ממשיכים בחקירה", אמר דובר אש"ף.

וביום השביעי...
שתו 777
ברנדי בינלאומי
כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

עיריית בני־ברק עמדה להחליט על סגירת רח' השומר לתנועה בשבת

מאת סופרנו בגוש דן

מועצת עיריית בני־ברק עמדה להחליט הלילה ברוב קולות של נציגי המפד"ל, החזית התורתית והליכוד על סגירת רחוב השומר בקטע שמתחיל ברחוב ששירא עד רחוב מצדה, למעבר כלי רכב ב־שבת.

בעת מסירת הידיעה נמשכה כבר ישיבת מועצת העיר כמה שעה ו־מתנהלים ויכוחים בין נציגי המערך, המתנגדים לסגירת הרחוב, ובין רוב חברי מועצת העיר, שאמרו כי יש להתחשב ברגשותיהם של התושבים הדתיים הגרים בקטע זה. כאמור, מובטח רוב להחלטה.

כפי שמוסר דובר עיריית בני־ברק, א. סגנבוים, הסתיימה סלילת קטע הכביש השוקף את השכונות הדתי־ת והדבר מאפשר כניסה ויציאה להוש־בי השכונות החילוניות.

ראש העיר, ישראל גוטליב, התיי־חס בישיבה להודעה משרד התחבורה שאפשר למנוע נסיעה כלי רכב ב־שבת ע"י הצבת שלטי אזהרה, וציין כי דבר זה לא הועיל בשכונה הקוד־מת. מועצת העיר פנתה לתושבי ה־עיר להימנע מנסיעה בקטע הנ"ל ב־שבתות ולהימנע מהפגנות.

רבני בני־ברק יפרסמו כרוז ובו קראו להימנע בינתיים מהפגנות ב־שבתות כל עוד נמצאים המאמצים לפתור את הבעיה. יש להוסיף, שתו־שבי השכונות החילוניות מאיימים לנסוע בשבת זו בכלי רכב בכל רחו־בות העיר.

(על החלטת משרד התחבורה — ראה עמוד אחרון)

תחזית מזג האוויר

הטמפרטורות: ירושלים 17—31, תל־אביב 20—27, חיפה 20—36, רמת הגולן 17—31, נהריה 17—27, צפת 18—29, טבריה 18—32, נצרת 18—32, עפולה 16—32, ב"י. השומרון 20—31, קר גמל התעופה לוד 16—32, יריחו 20—38, עזה 18—28, באר־שבע 17—35, אילת 23—39, כפר שלמה 22 עד 34 מעלות.

הדלקת הנר

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	6.11	7.31
תל־אביב	6.29	7.34
חיפה	6.24	7.35
באר־שבע	6.26	7.24
אילת	6.22	7.27

חבר המועצות הדתיות בישראל

ביום ראשון, כ"ט סיון תשל"ו (27.6.76) בשעה 14.30, באולם הישיבות של המועצה הדתית תל אביב יפו, (קומה ה'), רחוב אורי 1 (פינת דוד המלך 33) תתקיים אי"ה

ישיבת המועצה - הארצית

מתוך סדר היום —
דברים:
„החבר בביצוע התפקידים לאור בעיות השעה" — מר פ' שינמן.
„השימוש במשרד הדתות לשכלול שירותי הדת" — מר ד' גלס.
„הסברת המצב הכספי של המועצות הדתיות" — מר ד' דינין.
„החבר העבודה של המועצות הדתיות" — מר ג' שרייבר.
„החבר ומפעליו — סיכום וקידום" — מר ש' האלפ.

ציבור החברים לבחירות, ביום הועידה ההלאה... חברי המועצה המבקשים להירשם נשלחו הזמנות. הודעה זו משמשת הזמנה לכל חבר מועצה באם משום מה לא הגיעה אליו, פרטים: בטלפון 03—257480.

דרוש חזן

לביהכנ"ס המרכזי הר־הכרמל, חיפה
לימים הנוראים (אפשרות משרה קבועה)

● מועמדים יפנו בכתב לועד:
ת.ד. 6057 חיפה (ולא 6075 כפי שפורסם בטעות) סודיות מובטחת.

מלון גלי צאנז ★★★

חוף הים — נתניה
לרגל פתיחת
מחלקת יולדות
בבית החולים „לניאדו"
בקרית צאנז — נפתח אגף מיוחד —
לאם ולילד בפיקוח רפואי.
אוירה שקטה ורוגעת.
כ"כ נערכות במקום בריתות.
להזמנות: טל. 053—27674, 053—28921 ת. ד. 18 נתניה

האגודה להתנדבות בעם
ההנהלה הארצית

מודיעה:

א. בנות שטרם החזירו את הודעת השי־בוץ תעשינה זאת ללא דחוי.
ב. בנות מתנדבות לשנת תשל"ז אשר לא קבלו הודעות שיבוץ מתבקשות להתק־שר לת. ד. 22230 תל אביב.
ג. ההרשמה לשנת תשל"ז נסגרה.

אזכרה וגלוי מצבה

לראש משפחתנו אישי, אבינו וסבנו היקר

ר' יעקב אלכסנדרוב ז"ל

בן הרב ר' משה מאיר זצ"ל

ביום ראשון, כ"ט בסיון ער"ח תמוז (27.6.76) בשעה 4.15 אחה"צ.

נפגשים ליד השער של בית העלמין בקרית שאול.

המשפחה, הידידים
ומוקירי זכרו

לדתיים בלבד
3 חדרים +
פנת אוכל + טלפון
ברמת גן
(סוף רח' הראה)
פרטים 740694

קוקי השקית לצליה
קל, נקי, טעים, נפלא!

תנועת האשה הדתית לאומית
לועידת המפד"ל הפוהמ"ז

פגישות בסניפים בהשתתפות חברות הנהלת הרשימה

יום ראשון כ"ט סיון תשל"ו (27.6.76)
ירושלים — בשעה 11.00 לפנה"צ בבית החברה ישיבת מטה הבחירות.
תל אביב — בשעה 8.30 בערב, במועדון „ציון" מלון פאל, פגישת חוגים בהשתתפות הרבנית צפיה גורן והח' כדים מאיר.
חדרה — בשעה 5.00 אחה"צ בבית החברה צפורה מגיד רח' הנשיא 80, מטה הבחירות בהשתתפות הח' מרים יקיר.
פרדס חנה — בשעה 8.00 בערב בבית החב' אסתר לילנטל, רח' הראשונים, בהשתתפות החברה מרים יקיר.

יום שני, ל' סיון תשל"ו (28.6.76)
ירושלים — בשעה 10.00 לפנה"צ בבית החברה פגישת חוג אזלייה, בהשתתפות החב' שרה גורני.
בשעה 7.00 בערב, פגישת חוג בכון הרי פישל בהשתתפות הרבנית ישר.
תל אביב — בשעה 5.30 אחה"צ בבית הגב' פלורנץ, רח' הכובשים 13, חוג יצרי בהשתתפות החב' לאה עדיני.

יום שלישי, א' תמוז תשל"ו (29.6.76)
בת ים — בשעה 5.00 אחה"צ, בסניף ברח' הרצל 62, ישיבת ועדת הפעולה בהשתתפות החב' לאה תירוש.
קרית אתא — בשעה 8.00 בערב, בבית הפוהמ"ז, ישיבת ועדת הפעולה.

יום רביעי, ב' תמוז תשל"ו (31.6.76)
בני ברק — בשעה 8.00 בערב, בבית משפחת גרינשטיין, רח' ירושלים 48, חוג בית בהשתתפות החב' לאה עדיני.
כפר סבא — בשעה 8.00 בערב, בבית החב' אשר, שכון מזרחי א', עציון 21, בהשתתפות החב' מרים אליאש.

יום חמישי, ג' תמוז תשל"ו (1.7.76)
כנס מזכירות האזור המרכז בשעה 9.30 בבקר בבית ההגרעה בת"א, בהשתתפות החב' מרים יקיר.
כנס מזכירות האזור הצפון בשעה 9.30 בבקר, בבית החב' בחיפה, רח' ירושלים 27, בהשתתפות החב' צבינה גמיר.

הגיעו
שמלות כלה
PARIS LONDON ROME
שנידמן, 3 קומות אופנה
דיזנגוף 128, ת"א

שוחר תורה
תכנן חופשתך
בשילוב
עם לימוד תורה
באוירה נאותה

ירחי כלה שע"י ישיבת פוניבז' בבני־ברק

ייפתחו אי"ה ביום **ראשון** י"ב מנ"א 8.8.76 ויימשכו עד מוש"ק כ"ו מנ"א 22.8.76
(אפשר גם להשתתף גם בחלק מהימים).
שיעורים בנושאים מגוונים ע"י הגאונים, ראשי ישיבת פוניבז' שליט"א
לרשות המשתתפים יעמדו חדרי מגורים נוחים
וארוחות במתכונת בתי הארחה משובחים.

כדי לאפשר השתתפות
שוחרי תורה מכל החוגים
נקבעו מחירי עידוד מוזלים ביותר
(—.55 ל"י ליום)
פרטים והרשמה:
ת. ד. 26, בני־ברק, טלפון 78 31 11
חוברת הסברה תשלח לכל דורש

مكرر من الاصل

صكذا من الاحل

של המצפה

הפגישה בריאד

שיחות ריאד נסתיימו בהודעה רשמית משותפת, שלפיה מצרים וסוריה הסכימו לחדש היחסים הדיפלומטיים ביניהן ולהחליף שגרירים. כידוע, לפני שבועות מיספר נותקו היחסים בגלל הניגודים שביניהן שהחריפו בפרשת לבנון. עתה הוחזרו היחסים לתיקנם.

בהמשך ההודעה נאמר, שתוקם ועדה צבאית־מדינית מיוחדת לגיבוש הצעדים לשיפור היחסים, ובעקבותיה תיסלל הדרך לפגישת־פיסגה בין נשיאי מצרים וסוריה.

מאחר שבעיית לבנון היא על הפרק, קוראות המדינות ש־השתתפו בכינוס ריאד, מצרים וסוריה, סעודיה וכוויית, לסייע בידי הכוח הבינערבי להסדיר הפסקת אש. הן ימשיכו במאמצים לשים קץ לקרבות בלבנון ולהבטיח את אחדותה. הדברים אמורים בלשון סתמית.

החידוש הוא בפגישה של ראשי הממשלות היריבות, מצרים וסוריה, הנכונות להתגבר על חילוקי־הדעות שביניהן ולהביא לידי פגישת שליטיהן שתציין הסדר היחסים.

כלום הפגישה תצטמצם במציאת מוצא משותף לבעיית לבנון, היחסים בין העדות ובין השלטון הלבנוני לבין אש"ף, או המגמה היא, בהשראת המימשל האמריקני באמצעות סעודיה וכוויית למצוא את הניגודים ביניהן בעניינים עקרוניים ביותר, בנין הסכם־ביניים, היחס לאש"ף, כינוס ועידת ז'נווה והרכבה, הלחץ המשותף על ישראל?

עד כה לא הוכח, שסוריה עשויה להתרחק מברית־המועצות ולפנות בעקבות מצרים לעבר ארצות־הברית. סוריה התנגדה התנגדות קיצונית להסדר־ביניים, שללה כינוס ועידת ז'נווה ללא נציגות המחבלים, ומקבלת כל הזמן אספקת נשק רב מברית־המועצות.

סביר להניח, שד"ר קיסינג'ר מעוניין לרחק את סוריה מתחום־השפעה סובייטית, ומן הסתם גם יהיה נכון להציע לה ויתורים על חשבון ישראל. מדיניות־השלום שלו בסיסה יצירת גוש ערבי פרו־מערבי, שמרכזו מצרים, סוריה וסעודיה.

ביחסים הבינערביים על ניגודיהם, כששתי מעצמות־על מתחרות ביניהן, בבשלוח־נשק ובמענקי־כספים לשם השגת השפעה, יש לראות כמוקדם אפשרות של יחסים הדוקים בין מצרים וסוריה.

לפי הקוו המדיני של הממשלה, כפי שהצהיר ראש־הממשלה ושרים בכירים אחרים, אחד מהישגי הסכם־הביניים הוא העמקת הפירוד בעולם הערבי. נמצא, לא בהתאמה עם עמדת המימשל האמריקני, המעוניין שילך וישתפר קוו־היחסים מצרים—סוריה.

בעקבות פירסום אחד, שכאילו שגריר ישראל בוואשינגטון בשיחותיו עם קיסינג'ר צידד בקירוב סוריה ומצרים, באו הכחשת השגריר וגם הכחשת דובר משרד־החוץ. מאחר ש־המדובר בעמדה מדינית עקרונית, הרי לא די בהכחשה אלא בהסבר חד־משמעי מטעם ראש־הממשלה.

השלב הראשון של שיחות ריאד ניתן לתחזיות שונות. הימים הבאים בלבנון יוכיחו באיזו מידה הפגת המתיחות בין דמשק לקאהיר משפיעה על מהלך העניינים. ואם אמנם תחול התקרבות בין שתי ארצות אלה, שרבים מפקפקים באפשרותה, הרי ישראל מנוסה בנסיונות קשים כאשר קיים תיאום בין קאהיר לדמשק.

שיחות ריאד עלולות להעמיד את ישראל בפני מבחנים מדיניים ובטחוניים.

לבלום כוחות הרס

הצעת ל"ע לפרוץ פירצה בחוקי אישות נכשלה, כפי שהיה משוער מראש. המצפון הליבראלי־עצמאי של מפלגת שר־התיירות היה בעצמו נרתע מפני מאבקו אילו חשש שמא יגרום למשבר. גם מפ"ם לא היתה מסכנת בגלל זה את מושביה בממשלה. זה היה משחק מגוחך של סיעה קטנה, הפעם קואליציונית, שהפגינה ליבראליזם ללא הסקת מסקנות.

נתלוו לו, לתחריש, קריאות־ביניים שמאלניות, עזיבת ה־אולם בשעת ההצבעה „שלא להתנגש עם המצפון", ומאמרים שדופים בעתונים אנטי־דתיים נגד „כפיה דתית".

שר־המשפטים, שדחה ההצעה הגרועה גם לפי גישה חילו־נית, ראה משום־מה צורך להוהיר את בתי־הדין הרבניים, ש־„אי־אפשר לאורך ימים להשאיר ללא פתרון בעיות בתחום המעמד האישי הגורמות קשיים וסבל לנשים וגברים". ולכן סבור השר, ש„הציבור רשאי לצפות, שבתי־הדין הרבניים יתחרו במסגרת הדין שלפיו הם דנים, למצוא פתרונות כאלה בתחום דיני המשפחה, שיהלמו את העקרונות ואת הערכים המקובלים על רובו של הציבור בישראל".

ראשית, אין כל סמכות לשר המשפטים לדבר בשם רוב הציבור ל„תיקונים" בחוקי התורה באישות. יש מקום להניח בוודאות, על סמך נתונים בדוקים, שהציבור היהודי ברובו רוצה בחוקי־האישות לפי המסורת מדור דור. חוקים שעיצבו דמותו של העם היהודי. שנית, חכמי־התורה, שחסד ורחמים לבברא מיסודי עולמם, ספק רב אם הם צריכים ללמוד מידות אלה משר־המשפטים, כפי שמשתמע מתוכחתו. הדנים דיני תורה לעיניהם האדם מישראל וכלל־ישראל, שייחודם מחייב גם פסולי־היחוס של יהודים מסויימים. מכל־מקום מוטב היה אילו שר־המשפטים נמנע מהערות כאלה.

אף־על־פי שהציבור ברובו המכריע קיבל על עצמו מרצון דיני־אישות של אבותינו ואבות אבותינו. והמתריעים נגד כפייה דתית אינם אלא מחוגי שמאלנים וניהיליסטים, הרי שיש להיות עירנים ביותר ולמנוע מראש היווצרות מצב שבו עלול רוב חילוני, משמאל וגם מימין, לגרום קרע בין היהדות לבין המדינה. בעסקנות החילונית הצעירה פועלים גורמים שלהוי־רסן מסוג זה.

בחברה החילונית שמתרוקנת מערכי רוח, הטילו אנשי ל"ע הצעת חוק לפורר את המשפחה היהודית כשבו בזמן קבוצת נשים בראשות חכ"ית שמאלנית התפרצה לכינוס החברה למילדות וגניקולוגיה, התפרעה וצווחה בקולי־קולות „בעד הפ־לות מלאכותיות". עם ההבדלים בין עסקני ל"ע לבין הגברות הפמיניסטיות, הרי המאחד אותם הוא יצר ההרס. הם מנסים לער־ער את תשתית הבית היהודי, המשפחה היהודית. בימי טמיעה והתערבות בגויים אין לאנשי ל"ע עניין אלא להעמיק פילוג בין יהודים ליהודים, ובימי התמעטות עלייה לארץ והתרחבות הירידה אין לנשים אלה עניין אלא לשחת ריבוי טבעי בישראל. זו החילוניות בכדרונה.

הציבור הדתי, שבשנות המדינה קרא ופעל לשלימות העם ויחודו, ובזכותו קיימים חוקי אישות לפי ההלכה, בדין שילכד את שורותיו ויתרכז בעיקר שלשמו הוא קיים. הצעת ל"ע היא אות־אזהרה. גם הפגנה פרועה להפלות מלאכותיות היא מאותות ימינו. יש צורך להיות ערוך כראוי כדי לבלום התפרצויות של רוחות הרס ועקירה.

ברכות מקרב לב
לידידי הנכבד
הרב נחמן צוקר הי"ו
ראש ישיבה תיכונית כפר גנים
ולמצות הרמי"ם, המורים והעובדים
לרגל קבלת תעודת הערכה
מאת שר החינוך והתרבות
על עבודתכם החינוכית הברוכה והמסורה
כה לחי!
משה סוקניק

בס"ד
אלי ורבקה קופל
להולדת בתם רויטל
ברכת מזל טוב לבננו וכלתנו
תזכו לגדלם לתורה ולחופה ולמעשים טובים
סבא וסבתא
דוד יוסף ופנינה קופל

התעשיינים לא ישתפו פעולה בהפעלת מס ערך מוסף

מאת כתבנו הכלכלי

התאחדות התעשיינים לא תהיה גורם פעיל בהכנת והפעלת הסידורים לקראת הנהגת מס ערך מוסף — נאמר בהחלטות שקיבל אתמול הועד הפועל של ההתאחדות.

הועד הפועל הביע מחאתו החריפה על כי נושא לכלל־אופרציה של הכנה לה מס ערך מוסף, שהוא בסמכותה הבלעדית של הממשלה, הובא הדיון להכרעה בפני פורום פרלמנטרי־מפלגתי מחוץ לממשלה. הובע צער על שהנהגת מע"מ בשיעור של שמונה אחוזים סוכלה האפשרות לרפורמה ול־תיקון עיוותים במיסוי העקיפין. הנצי־גה עיוותים קיימים והוסיפה עיוות חדש ועיו"ם הפכה הרפורמה במיסוי עקיפין לצד מס רגיל.

נשיאות התעשיינים הוסמכה להמ־שיך במאבק לביטול מיסי עקיפין.

נשיא התאחדות התעשיינים, אבר־הם שביט, אמר כי לפני שנתקבלה ההחלטה על מס בשיעור של 8 אחו־זים הובטח לתעשיינים כי מס ה־קניה יבוטל ברובו וישאר על כמה מצרכים של מיצרים תיליים איתני שולי — אמר נשיא התעשיינים. בר הסביר את ההחלטה של אי שיתוף פעולה בביצוע המס החדש.

50 אלף עוסקים טרם נרשמו

50 אלף עוסקים טרם נרשמו ולא החזירו את השאלונים שנשלחו אלי־הם. עיסקים אלה יירשמו היום, לפי הוראה שהוגהן למחשב, שלא על דעתם, וכתוצאה מכך יוטלו עליהם חובות בלבד ולא ייהנו מהזכויות ה־

גיהנות בכה שנרשם. זאת מסר אתמול מרדכי בריקת, סגן מנהל המכס והממונה על מס ערך מוסף.

בדברו בכנס הענתי לבסים הנערך בטעם אוניברסיטת ת"א, אמר כי בריה כי בצפים ל־שני אלף עוסקים חייבים במע"מ. ת"א אמר, כי הר־עיקוב בבעליה האישירים על הריר קום כעיסקים בשל „סתיבה" המה־סב. בשל „הצפה" גדולה ביותר של באלינים. אחרי שהתברר כי המס אכן ייכנס לתוקף.

להלן מסר כי גם ב„שטחים" יוגש מע"מ, אם כי לא ייקרא בשם זה, אריב, שם הוא לא יחול על שירו־תים.

נשיא לשכת רואי החשבון, י. שטר־אים, אמר בכנס כי קביעת שיעור מס של שמונה אחוזים על מלכ"רים (מוסדות לא למטרת רווח) תביא לכך ש־רב יעדיפו לקבל עובדים שכירים כאשר ימסור עבודות החוצה, משום שאז ישלבו מס של שמונה אחוזים. הוא אבסורד בבחינת הכלכלה הלא־ביה — אמר.

הקלות לסוחרי יהודה ושומרון

מפקד יהודה ושומרון, תת־אלוף אריה שליו, הודיע לראשי לשכות המסחר ביו"ש, כי סוחרים שמחזורם מגיע ל־75 אלף ל"י לשנה יהיו פטורים ממס ערך מוסף. סוחרים שמחזור רב מ־75 אלף ל"י עד 350 אלף ל"י לשנה קיבלו ארכה לניהול הפנקסים עד 1 באפריל 1977.

הסוחרים שאירכו ליטבית ב"נ ב־יוזי בבהאה על הכילה מס ערך מוסף. הודיעו, כי הם ישקלו את ההצעה.

זנבר: אסור היה להטיל מע"מ בטרם בחנו היכולת לבצעו

נגיד בנק ישראל, משה זנבר, אמר אתמול, שאסור היה להטיל מס ערך מוסף בטרם בחנו את ה־יכולת לבצעו. לדעתו, מוטב היה להשהות את המס על ארבעה אחוזים בלבד בשלב זה.

מר זנבר, שדיבר בפגישה העבר־ית של מועדון „רוטרי" בתל־אביב אמר, כי „אני בקיה, שאכבבם בהני־את יכולת הביצוע של המס ושלא פהע, בהפעלתו, ברוים לביצעו המ־הון השחור".

הנגיד צייר תמונה קודרת של המ־צב הכלכלי. דבריו ההישג הבו־לט של השנה הגרעון הבחות ב־240 מיליון דולר בארבעת החודשים הראשונים של השנה.

היעד שהמדינה הציבה לעצמה היה, שב־1980 ייצלב הגרעון הבס־סי האזרחי. אך נותרה הבעיה הע־קרית של חוב חוץ בסך ארבעה מי־ליארד דולר. במצב זה הסיוע שיש־ראל תקבל בעתיד עלול להגביל את היתה הפוליטית, שכה שהוא אוהרת להסדר שלום באיזור.

חוב החוץ של ישראל גדל ב־1.5 מיליארד דולר בשנה. על חוב זה משלמה המדינה ריבית גבוהה יחסית. אולם היא מסתכמת ב־450 מיליון דולר בשנה. „זו רק הריבית ואיך רפירות את ההחזרה לי" שאל הנגיד.

להלן תיאר מר זנבר את בעלי ה־יסכים על עליית המחירים. המלים הוספת יוקר, גידול הצריכה והצ־עליית מחירים, יקרא להנהגת מדי־ניות הכנסה נבונה בצד מדיניות שכר ויוזמה בבינים.

אושרו העלאות מחירים

בין ההעלאות — משקאות קלים וספרי לימוד

ועדת המחירים הציבורית בראשות אלכסנדר גולדברג אישרה אתמול את העלאת המחירים הבאות: משקא־ות קלים בבקבוקים משפחתיים — אושרה העלאה של 5.3 אחוזים, מח־ברות בנות 12 דף — העלאה של 10 אג' במחיר לצרכן. מחברות בנות 40 דף — העלאה של 30 אג' במחיר לצרכן, דבש — העלאה של 18 אחוז, תה בחבילות בנות 100 גרם — 6.2 אחוזים, תה בשקיקים — 12.4 אחוז, בתי הבראה (קופת חולים של ההס־תדרות הכללית — 15.5 אחוז, מוצרי השקיה בהמרן (רויה) — 10.5 אחוזים, כדי מים (ארד דליה) — 12 אחוז, מצברים — 16.6 אחוז, שירות אחזקה שנתי למקלטי טלוויזיה (אי־ים) 27.7 אחוז, שירות אחזקה ל־מכונות כביסה (זהר, פרידכן) — 9.5 אחוזים.

הוועדה המליצה כי הממונה על ה־מחירים יקבע את שיעור ההעלאה הסופי בהתחשב בשיעורים הצפויים במס הקניה ומס־ערך־מוסף ה־חל ב־1.7. באותם מקרים בהם יופחת מס קניה יקוזז בהתאם שיעור עליית המחיר.

על פי המלצת משרד החינוך וה־תרבות ולאחר שהנושא הועלה באח־רונה בפני ועדת המחירים הציבורית אושרה העלאת מחיר של 23 אחוז על ספרי לימוד. העלאת המחיר ה־אחרונה שאושרה בנושא זה היתה לפני שנה. אושר גם בה העלאת מחירי עפרונות ב־3.5 אחוזים.

ועדת המחירים הציבורית המליצה באחרונה להסיר את הפיקוח בשל כל סוגי המקררים החשמליים. משרד ה־מסחר והתעשייה החליט, בעקבות המלצת הוועדה הציבורית לשחרר מפיקוח את המקררים הגדולים היק־רים בלבד ולהשאיר בפיקוח את ה־מקררים העממיים. לגבי הסוג האח־רון אושרה העלאת מחירים. לדוגמה: מחיר מקרר (אמקור) שקיבולו עד 170 ליטר יתייקר ב־136 ל"י ליחי־דה.

ההמלצה להסיר את הפיקוח נתקב־לה ע"י ועדת המחירים בשל התחרות הרבה בענף בין המפעלים המקומיים וכן בשל התחרות מיבוא.

מטוס „הצלב האדום" העביר משלוח תרופות מישראל ללבנון

מטוס של ה„צלב האדום" הבי־נלאומי שהגיע מביירות דרך קפריסין נחת אמש בנמל התעופה בן־גוריון וכעבור שעה המריא ב־חזרה לביירות כשהוא נושא עמו שמונה וחצי טונות של תרופות, אבקת חלב ותכשירים שקיבלו כאן מתרומות שאספו אנשי השטחים עבור נפגעי הקרבות בלבנון.

כתב עתיים בנמל התעופה מוסר, כי המטוס בעל ארבעה מנועי בוכנה „ד.סי. 6" נחת בנמל בן־גוריון ב־שעות אחר הצהריים. הוא הוצב ב־קצה מסלול 26 וכעבור כמה דקות נסעה אליו שיירת מכוניות, ביניהן שתי משאיות האחת מכפר כרם וה־שניה מראמאללה, בהן נהגו ערבים מן השטחים.

את השיירה ליוו אנשי ה„צלב ה־אדום" הבינלאומי. המשאיות הגיעו עד למטוס וסבלי נמל התעופה הט־עינו את המטען על המטוס.

לכתב עתיים בנמל התעופה נמסר, כי כל המטען נרכש מתרומות של תושבי השטחים. מוסלמים ונוצרים. אנשי ה„צלב האדום" אמרו, כי ה־משלוח יועבר למרכזם בביירות ו־יחולק בהתאם לנוהלי ה„צלב ה־אדום".

עוד נודע, כי מינהלת נמל ה־תעופה פטרה מתשלום דמי נחיתה והטעינה את המשלוח על המטוס ל־לא תשלום.

ספיקות לגבי ביצוע התכנית להקמת מאגרי נפט בארץ

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

ספיקות רציניים התעוררו לאחרונה בדבר התוכנית להקמת מאגרי נפט בארץ. המקור לספקות הוא האפש־רות להבטיח שהנפט לא יוחלחל ב־מאגרים אלו.

התוכנית להקמת מאגרי הנפט סו־כמה בעת ההסכם על נסיגה מאבו־רודס. ארה"ב הסכימה להעמיד ל־רשות ישראל 200 מיליון דולר ל־הקמת מאגרים שיבטיחו מלאי דלק. עד כה עסקו בבנית מאגרים בשלבי ניסוי. בוצעו חציבות וציפויים ב־עיקר בדרום הארץ. מקורות יודעי דבר מסרו, שנתגלה כי ישנו חלחול במאגרים הנסיוניים. לכן נראה ש־התוכנית להקמת המאגרים לא תוכל לצאת לפועל בזמן הקרוב.

דובר משרד החוץ: דיניץ לא פעל בניגוד להוראות

דובר משרד החוץ הודיע כי אין יסוד לידיעות כאילו פעל שגריר ישראל בארה"ב, שמחה דיניץ, בני־גוד להוראות הממשלה בנושא היחס להתקרבות בין מצרים וסוריה, בשי־חותיו עם ממשלת ארצות הברית.

אין בדברים אלה משום התייחסות לתוכן השיחות עצמו, שכן אין ה־משרד נוהג להתייחס פומבית לתוכנן של שיחות מעין אלו וכוונת הדברים אך ורק להבהיר כי לא היתה במגעיו של השגריר דיניץ שום חריגה מן ההוראות שקיבל מהארץ.

„אגד" דורש לפרק את חברת „ככר לוינסקי"

מאת סופרנו לענייני תחבורה

„אגד", השותף בחברת „ככר לוינסקי" המנהלת את התחנה המר־כזית בתל־אביב, דורש לפרק את החברה, משום שאין היא מסוגלת להפקד בשל אי־עבודה בהתהוות.

עם פירוק החברה, אומר דובר „אגד", ג. סלמור, ישאו בעלי המניות שלה באחריותם בהתאם לחוק ולאחר מכן תוכל הממשלה לקבל על עצמה את האחריות להמשיך בהקמת התח־נה. לדעת „אגד", אין לשלם פיצויים בבתי סוחרים לבעלי החנויות.

* נשיא הקונגרס היהודי ה־עולמי, ד"ר נחום גולדמן, הגיע א־מש מציריך להשתתף כאן במספר פגישות, אירועים וישיבות שכמעט כולם קשורים ב־40 שנות הקונגרס היהודי העולמי.

ביקורת ב„עבודה" על „מסמך העבודה המדיני" של אבן

מאת סופרנו לענייני מפלגות

בישיבת לשכת מפלגת העבודה נמ־תחה ביקורת חריפה על „מסמך ה־עבודה המדיני" שפרסם ח"כ אבא אבן. כידוע, פורסמו הקווים למצע המדיני, כפי שרואה אותו אבן, קודם שהוגשו לוועדת המצע של מפלגת העבודה, המכינה את המצע לוועי־דת המפלגה. במסמך זה מיתן אבן גירסה קודמת, בה צידד בהקמת מ־דינה פלשתינאית.

השר גד יעקובי אמר, כי אבן הש־מיט סעיפים חשובים מ"יד העיקרים של המערך, וכן פירסם את תוכניתו קודם שגובשו עיקרי המדיניות של ה„עבודה". ח"כ יצחק נבון אמר כי הדברים שפורסמו בשמו, כאילו היה לו חלק ב„מסמך אבן" אינם נכונים.

נודע, כי אתמול ביקש מר אבן את מצעו בחזרה, כדי לעיין בו ול־„ערוך בו שיפוצים אפשריים".

ביטולי מס קניה על חמרי גלם — 300 מיליון ל"י

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

ביטולי מס קניה על חמרי גלם יהיו בהיקף של קרוב ל־300 מי־ליון ל"י.

בדיונים שנערכו אתמול בהשתת־פות של נציגי האוצר, משרד המסחר והתעשייה וההסתדרות הוחלה התקדמות בכיוון ביטול רחב של מיסים על חומרי גלם. משרד המסחר והתעשייה דרש שיעור גבוה יותר של ביטולי מס קניה על חומרי גלם. אולם נראה שהדבר ייסגר בסיכום מוסכם. כמו כן מת־קרבים להשלמת רשימת ביטולי מסי הקניה על מוצרים מוגמרים.

קיסינג'ר ור"מ דרום אפריקה סיימו שיחותיהם ללא סיכומים

גראפנאו, מערב גרמניה, 24 (ע"ר, יופ"א, ע"צ) — שר החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר, המריא היום מגרמניה ללונדון, לאחר שסיים שני ימי שיחות עם ראש ממשלת דרום אפריקה, ג'ון פורסטר, על בעיית דרום אפריקה, ולאחר שהסכימו להמשיך בשיחו־תיהם במועד מאוחר יותר.

השיחות שנערכו בבוואריה נועדו לשמש צעד מקדים לקראת שלום ב־דרום אפריקה. אולם נציגים של שני הצדדים אמרו כי לא הגיעו לכלל מסקנות. קיסינג'ר ופורסטר נועדו בסך הכל שמונה שעות.

דובר משרד החוץ האמריקני אמר, כי קיסינג'ר ידווח לנשיא פורד על השיחות, וכי פורסטר יחזור לארצו כדי לעיין בבעיות, ואם נמשיך ל־קיים מגע.

בשיחות הזהיר קיסינג'ר את פורס־טר בדבר הסכנות הטמונות במלחמת גזעים בדרום אפריקה, אם יימשך המצב של אי־שוויון וזכויות בין הלב־נים והשחורים.

פורסטר אמר בתום השיחות, כי הפגישה עם קיסינג'ר היתה „בראויה". „הרבה יותר טוב לשוחח מאשר לצ־עוק אחד על השני ממרחקים", אמר פורסטר. הזכיר גם כי חלפו 39 שנה מאז נערך מגע רשמי כלשהו ברמה זו בין שתי המדינות.

קיסינג'ר הבהיר לפורסטר כי ארה"ב חוששת לשפך דמים בדרום אפריקה, אם לא יבואו בעיות הפרדת הגזעים במהרה על פתרונן.

קיסינג'ר שולח את עוזרו לאפריקה

שר החוץ האמריקני הודיע היום כי הוא שולח את המומחה הבכיר של משרד החוץ לענייני אפריקה, שר החוץ וילאם שאופלה, לא־בז כדי לדווח למנהיגי השחורים על תוצאות השיחות שקיים עם ממשלת דרום אפריקה.

משקיפים אמרו כי העובדה שקי־סינג'ר שולח את עוזרו לדווח ל־מנהיגים של אפריקה השחורה על שיחותיו — מצביעה על ... מות.

פקידים בכוסקו של קיסינג'ר ... כי התוצאה העיקרית של השיחות היא — המשך התהליך ... על אף המהומות שפקדו את ... אפריקה בשבוע זה.

המדענים מתלהבים מצילומי כוכב מאדים

פסדינה, 24 (ע"ר) — מדעני חלל עיניו היום בהתרגשות בצי־לומים של המאדים, שלדעתם הם הטובים ביותר שצולמו מעולם.

היו אלה הצילומים הראשונים ש־שודרו הארצה לכדור הארץ ע"י החללית האמריקנית „ויקינג—1". על אתר הנחיתה המתוכנן בכוכב הלכת מא־דים. לקראת הנחיתה ב־4 ביולי, יום מלאות 200 שנה לייסוד ארה"ב.

הצילומים, החדים ביותר שהועברו עד כה מכוכב לכת כלשהו, מראים הר גבוה מתנשא באמצעו של מכתש. בחוץ למכתש נראים כעין זרמי לבה פרוסים בשכבות דמויות גלידה נמ־סה, והיו גם סימנים לאפיקי נהרות יבשים, אמרו המדענים.

מן הצילומים הסתבר שפני מאדים זרועים חורים קטנים שנוצרו כתו־צאה מסלעים שהועפו עקב התפו־צצויות במכתש, או כתוצאה מנפילת מטאוריטים. מנהל התכנון של תכנית „ויקינג", ג'ינגרי לי, אמר: „אלה הצילומים הטובים ביותר של מאדים שצולמו מעולם".

„היה זה מרגש באמת", הוסיף, בהתייחסו לצילומים הראשונים שנת־קבלו במסה החלל בלילה שעבר.

הצילומים שודרו אל כדור הארץ כשעה שהחללית המקיפה את המא־דים התקרבה כדי 900 מילין לפני כוכב הלכת, בדיוק מעל לאתר ה־נחיתה המתוכנן.

צילומים ראשונים אלה בשחור־לבן מתארים רק חלק קטן של אתר הנחיתה, בחצי הכדור הצפוני, ה־קרוי „כריזי" („ארץ הזהב" ביוונית). צילומים נוספים יצולמו בימים הקרו־בים, ורק ב־1 ביולי יחליטו מנהלי הטיסה אם רכב הנחיתה של החללית אכן הונחת ב„כריזי" או שיבחר מקום אחר, נוח יותר.

נמסר, כי שתי המצלמות של ה־חללית פועלות בצורה מושלמת, וכי האטמוספירה של המאדים בהירה יותר משהיה צפוי.

נחתם הסכם כלכלי בין ישראל וגרמניה

בון, (ע"צ). — הסכם ישראלי־מערב גרמני לעידוד השקעות הד־דיות והגנתן נחתם היום בבון לרגל עריכת הכנס הראשון של הועדה ה־כלכלית המעורבת הגרמנית־ישרא־לית.

בהודעה של מיניסטריון החוץ ב־בון נאמר כי ההסכם נחתם על־ידי שר החוץ המערב־גרמני, הנס דיט־ריך גנשר, ועל ידי עמיתו הישראלי, יגאל אלון.

הסוציאליסטים באיטליה מוכנים להצטרף לקואליציה

אם הקומוניסטים ייכללו ברוב הפרלמנטרי

רומא, 24 (יופ"א) — המנהיג הסוציאליסטי האיטלקי, פרנצ'סקו דה מרטינו, אמר היום, כי מפלגתו עשויה להצטרף לממשלת קואלי־ציה יחד עם הנוצרים הדמוקרטים, אם המפלגה הקומוניסטית תיכלל ברוב הפרלמנטרי.

באסיפה של הנהלת מפלגתו, ש־לא הביא להכרעה אמר דה מרטינו כמה ימים לאחר הבחירות באיטליה כי עמדה זו עולה בקנה אחד עם הבטחות המפלגה במערכת הבחירות, וכי הוא ממתין להצעות בדבר הקמת קואליציה מצד הנוצרים הדמוקרטים והקומוניסטים כאחד.

„אין אנו יכולים לשקול רעיון של ממשלה השונה ממה שכבר הצענו", אמר. „פירושו של דבר, קואליציה שאינה מחרימה את השמאל, והמש־תפת את הקומוניסטים ברוב שלה בפרלמנט".

דבריו נאמרו לאחר שמנהיג הנוצ־רים הדמוקרטים, אמינטורה פאנפני, קרא אתמול להקמת קואליציה שתכ־ליל את מפלגתו, הסוציאליסטים ו־מפלגות מרכז אחרות, כדי להתגבר על המבוי הסתום.

טקס סיום בישיבת אדר"ת בבת־ים

טקס סיום של מחזור ד' נערך אמש בישיבת „בני־עקיבא" אדר"ת, ה־משותפת לבת־ים וחולון — בנוכחות חברי ההנהלה, הורי התלמידים, אישי צבור, הפקידות הבכירה ב־עיריה, ובראשם יוסי גרין, מ"מ גזבר העיריה, וסגן מנהל המחלקה לחינוך, דוד ברוט.

בירכו רבה הראשי של בת־ים, הרב פסח קוקיס, הרב הראשי ל־צה"ל, אלוף הרב מרדכי פירון, חבר הנהלת הישיבה, שהפליג ב־שבחם של הרמי"ם והמורים על מסירותם והבטיח המשך מאמציה של ההנהלה לפעול להוספת המבנים הדרושים לרווחת התלמידים. ראש הישיבה, הרב יצחק אוסטרוב דיבר על תפקידו של בן ישיבה בחינוך והעלה על נס את התלמידים ה־מסיימים על הישגיהם. ציין שמרבית התלמידים ממשיכים בישיבות הסדר בגבהות, צה"ל ונח"ל. כן בירכו ראש העיר, יצחק ולקר, וממלא מקומו ויו"ר המועצה הדתית, יצחק סורק. בראשית הטקס נערך רב־שיח ב־סוגיה ע"י תלמידי כתה ז' של ה־חטיבה התורנית. פתח והינחה הרב מנחם עיזן, מנהל התיכון. בסיום התקיימה תכנית אמנותית ע"י ה־תלמידים.

שוטר מג"ב לשעבר חשוד בגניבת רימון

שוטר משמר הגבול לשעבר חשוד בגניבת רימון יד. החשוד פאוזי מו־חמד עזאם הובא לפני שופט השלום ראובן בן־חיים בפניו טען ב"כ ה־משטרה, רס"ר משה דיין, כי לפני כ־שנתיים לקח החשוד רימון יד מבסיס משמר הגבול בחברון, ומסר אותו לאחר. לטענת המשטרה נזרק רימון יד זה ב־4 ליוני על צעיר וצעירה מדלית אל כרמל וגרם לפציעתם.

החשוד טען, כי אכן החזיק לפני כ־שנתיים ברימון, אותו נתן לחברו, אך לא ידע מה השימוש שיעשה בו. השופט נענה לבקשת המשטרה וצי־וה לעצור את החשוד ל־7 ימים ל־

זכו בהגרלת הפיס

בסך 500,000 ל"י זכה המספר: 402743.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: 612627.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 723996.

בסך 10,000 ל"י זכו המספרים: 380892; 761011.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים ה־באים: 049716; 101540; 220596; 340770; 419608; 424183; 566438; 584090; 666746; 753472.

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 24848; 26563; 31508; 32176; 36022; 59807; 69448; 86197; 93816.

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 01538; 04711; 07566; 10402; 13020; 13985; 15965; 19954; 22407; 95992.

בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב־: 1629; 7364; 8689; 0686.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסיימים ב־: 0028; 0298; 0334; 0371; 0534; 0636; 0629; 0803; 1539; 1617; 1929; 2021; 2529; 2753; 2867; 3101; 3270; 3445; 4123; 4260; 4315; 5408; 5949; 6219; 6527; 6936; 6990; 7057; 7071; 7111; 7342; 7764; 7859; 7987; 8231; 8430; 9173; 9698.

בסך 8 ל"י זכו הכרטיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים בספרה 6.

חלוקת „פרס מנגר" בהבימה — ביום א'

במעמד נשיא המדינה מר אפרים קציר, ראש עירית תל־אביב שלמה להט, גזבר הסוכנות א. דולצין, סופרים ואמנים יערך ביום ראשון ב־8 בערב בבית „הבימה" טקס חלוקת פרס מנגר ליצירה ספרותית ביידיש.

מקבלי הפרס השנה הם המשוררים אריה שמרי (עין שמר), לייזר אייכנרנד (שווייץ), מתרגם כתבי עגנון אליעזר רובינשטיין והאמן שמעון דזיגן. בחלק האמנותי יופיע אכן הקלדנית גיזרא פיידמן, הזמרות חוה אלברשטיין ונחמה דוברת ו־שמעון דזיגן.

מועדון עציון
להווי ותרבות דתית
מלון „פאל"
תל־אביב

מוצאי שבת קדש כ"ח סיון תשל"ו 26.6.76 בשעה 21.00 — מפגש עם
* ח"כ יצחק בן אהרון
* העתונאי אריה אבנרי
על ספרו החדש „ספיר"
נואמים: שלמה נקדימון ושאול מייזליש
בתוכנית האמנותית הזמרת רוחמה רז (בארץ אהבתי תשקד פורח)

יום ראשון כ"ט סיון תשל"ו 27.6.76 — ערב סגור

יום שני ל' סיון תשל"ו 28.6.76 בשעה 21.00 — „מועדון הזמר" — ריקודי עם ועמים בהדרכת לאה

ביום ג' א' תמוז תשל"ו 29.6.76 — ערב סגור

ביום ה' ג' תמוז תשל"ו 1.7.76 בשעה 21.00 — ערב הברוזות ומשחקי חברה עם שמואל ש

מרכז מכונות גילוח י. רובין
FAMULUS — מכונה מעולה עם תוצאות מירביות

מהירה
יסודית
עדינה
כמו כן מבחר ענק של מכונות גילוח חשמליות
ומרכז שרות תיקונים, חלקי חילוף וקנית מכונות ישנות.
שרות מעולה
אצל י. רובין, רח' יסוד המעלה 6 ת"א, טל' 52161
הגבר המבין פונה לרובין

קוקי
השקית לצליה
קל, נקי, טעים, נפלא!

יחד עם המשפחה ההנהלה ברחבי ארה"ב
אנו מתאבלים מרה על פטירתו ללא עת של
ד"ר משה סייג' - שוחטמן
המקום ינחם את המשפחה
ולא תוסיף לדאבה עוד.
הנהלת המפלגה הדתית לאומית בישראל

אנו אבלים על פטירתו הפתאומית של
חברנו הדגול
ד"ר משה סייג' ז"ל
לשעבר נשיא של הסתדרות המזרחי והפועל המזרחי בארה"ב
נשיא הקרן הקיימת לישראל בארה"ב
וחבר הועד הפועל הציוני
ומביעים תנחומים למשפחה האבלה
הסתדרות המזרחי והפועל המזרחי בארצות הברית
הרב ברנשטיין, שרפמן, פרידמן, כהן, קונסול ניו־יורק, לבקו, בוטני
ומשפחותיהם

אנו מבכים את פטירתו ללא עת
של האיש הדגול רב המעשים
ידיד מוסדותנו
ד"ר משה סייג' - שוחטמן ז"ל
ומביעים השתתפותנו באבל של הרעיה הנאמנה
גב' לילי סייג' והילדים היקרים
וכן של
ד"ר מאיר שחם
חבר הנהלתנו
המקום ינחם את כל האבלים בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
מוסד הרב קוק — יד הרב מימ[ון]

השתתפותנו העמוקה בצערה של התנועה והמשפחה האבלה
עם הסתלקותו הפתאומית
של חברנו ומנהיגנו הדגול ורב הזכויות
ד"ר משה סייג' ז"ל
יו"ר כבוד ולשעבר נשיא הסתדרות המזרחי והפועל המזרחי בארה"ב,
חבר הנהלת העולמי של המזרחי והפועל המזרחי
נשיא הקרן הקיימת לישראל בארה"ב וחבר הועד הפועל הציוני
קרן ארץ ישראל של המזרחי
ההנהלה הראשית

תימן תרכ[וש] נשק מצרפ[ת] במקום מבר[ה"מ]

פאריס, 24 (יופ"א, ע"ר) — ה־רמטכ"ל בצבא תימן אמר ... ארצו תרכוש מעתה את נשקה ב־צרפת, במקום מברה"מ.

קולונל אחמד גאשמי ... בעת ביקור רשמי של ... על פי הזמנת הרמטכ"ל צבא ... הגנרל גי מרי.

גאשמי אמר, כי ארצו מחל[יפה] ... ספק הנשק שלה, „משום ש... אשר צריך את כוחותינו ה... אמנה מספקת חלקי חילוף ... לספק לנו ציוד צבאי מתוח[כם]".

גאשמי אמר, שצפון תימן ... בייחוד ברכישת מטוסי ... יבשתי, בראש ובראשונה ט[נקים].

עוד אמר, כי סעודיה תמ[מן] ... ניכר של רכישות הנשק, ו... הימניים יאומנו בהפעלה ה... חדש בסעודיה, ירדן, ובמד... מת גם בצרפת.

מיליוני[ם] ... שפרצה ... בפ"ת

[illegible]

הסתדרות מציעה להתאחדות התעשיינים לדון בשיתוף עובדים במשק הפרטי

המחלקה לדמוקרטיה תע־ בהסתדרות נפתלי בן ...נה לנשיא ההתאחדות ה־ ...ים אברהם שביט והציע ...ג בישיבת של ההתאחדות ...ניב וההסתדרות הפגש ל־ ...בדיות על בעיית הדמוק־ העשייתית (שיתוף עוב־ דים בהנהלות וברווחים) „במגמה לברר את הבעיה על היבטיה ה־ שונים ואם אפשר להגיע לסיכו־ מים על שיתוף הפעולה בעתיד בין שני הצדדים".

בן משה מציין כי בארצות ה־ מפותחות הגיעו כבר לידי הכרה כי ללא השקעה מירבית בפיתוח הנושא האנושי והגברת מעורבות העובד במקום העבודה, יקשה עוד יותר ל־ יהר לתחזק ולפתח משק מודרני, יעיל, רב תחרות. ואמנם כל הגור־ מים בארצות אלו משקיעים מאמצים ארגוניים מדעיים ותחיקתיים כדי להתמודד בהצלחה עם הבעיה.

להלן הוא מטעים כי בישראל אין עדיין מודעות מספקת לבעיה יסודית ומורכבת זו, „והפיגור בנושא עלול לעלות לנו ביוקר רב מבחינה מש־ קית והחברתית גם יחד". בן משה מטעים כי השיתוף הוא אינטרס משותף של העובדים ושל המעסיקים כאחד — גם אם המניעים שונים — ובאם ינוצל על הצד הטוב והקונסט־ רוקטיבי הוא עשוי להביא תועלת גדולה לשניהם ולמשק בכללו.

מן הראוי לציין כי שיתוף עובדים מופעל בהיקף רחב במשק העובדים ובשנה האחרונה אישרה הממשלה עקרונית שיתוף עובדים בהנהלות המשק הממלכתי. תקנון לשיתוף עובדים במשק הממלכתי יובא בקרוב לאישור ועדת הכספים.

מושב „אחיעזר" מציין חצי יובל שנים להיווסדו

...ת התגיעות למלאת כ"ה ...שב אחיעזר בעמק לוד, הת־ ...סיבה סיום של בית־הספר המקומי.

המסיבה בקרו האורחים ה־ בתערוכה, שאורגנה ע"י ילדי ...ס. הודגמו: דרך צליחתם ו־ ...של חברי המושב מאז עליי־ ...מן. מהעיר „בידה" דרך ה־ מדבר עד עדן. סיסמת ארצה הדרכי קליטתם בארץ במעברת „עין שמר" ובהתנהלותם במושב אחיעזר.

במסיבה בה השתתפו כאמור כל חברי המושב נפתחה ע"י מנהל בי־ ה"ס מר י. ברטפלד, שיקדם בברכה את האורחים הנכבדים, שהואילו ל־ בוא ולהשתתף בשמחת המושב וביה־ הספר.

ברכות השמעו ע"י: יחיא זכריה, יו"ר ועד המושב אחיעזר, מר א. זילברשיין, מפקח במשרד החינוך ו־ התרבות, מר דוד דוידוביץ, ראש מ"א „עמק לוד", מר חיים נדיבי, מזכיר אגוד המושבים.

כיתות של ילדי בית־הספר הופיעו במחזה שכלל הקטעים הבאים: אנו באנו ארצה; כיסופים ותפילה; שבת באחיעזר, סתם יום של חול, ההתי־ ישבות לשלביה.

המברכים ציינו בתודה את מנהל בית־הספר וחבר המורות והמורים, שטרחו ועמלו בהכנת המסיבה, ול־ הצלחתה. כמו כן מגיעה תודה מיו־ חדת לאמהות של ילדי בית־הספר, שהכינו מטעמים מיוחדים בנוסח תי־ מן וכיבדו בהם את האורחים ואת כל חברי המושב.

שר החינוך פנה למורים לתרום שעת הוראה בשבוע

שר החינוך והתרבות, מר אהרון ידלין, פנה אתמול באורח רשמי לארגוני המורים בקריאה, שכל מורה יתרום שעת הוראה שבועית ללא תשלום בשנת הלימודים ה־ באה.

מר ידלין העביר את פנייתו במכ־ תבים ששיגר להח"כ שלום לוין, מזכ"ל הסתדרות המורים ולמר מאיר אבירם, יו"ר ארגון המורים העל־ יסודיים.

בפנייתו כותב שר החינוך, כי הנ־ הלת משרדו מקדישה בימים אלה שעות רבות לדיונים על הקיצוצים בתקציבי המשרד. „דיונים אלה קשים מנושא שכן כל פגיעה חדשה בתק־ ציבי החינוך עלולה לפגוע לא ב־ שוליים, כי אם ברמת החינוך ממש".

...של מיליונים ...ליקה שפרצה ...מפעל בפ"ת

...ה שפרצה אתמול בבוקר ...למצברי פלסטיים „פוסר־ בפתח־תקוה נשרפו חומרי ...ורות ושתי מכונות, ש־ ...נאמד בכ־2 מיליון ל"י. ...מפעל, מר רוני שטן הודיע ...אים בשעה 6 בבוקר. מר ...ר כי ביו"ד הגיעו כ־10 ...כיבוי מהסביבה, כדי לכבות ...קה.

...ה ההשערה שהדליקה נגרמה ...מלוה הפיקוד במחסן. המפ־ ...ר אריזות חד־פעמיות למוצרי ...הזמים, חלקים למקררים ו־ ...פלסטיים אחרים.

...גיל פינוי נערך ...בית „אל־על"

4 דקות פינו יותר מ־1000 ...את הבנין הראשי של „אל ...מל בן־גוריון, בתרגיל פתע ...ות בשעת חרום.

...דינתן אות האזעקה בשעה ...זבו הכל את השולחנות, את ...ראות המזגן והתרכזו במקו־ ...שנקבע להם בעוד מועד, ...ל הנחיות נוספות. תוך כדי ...עשן צבעוני מעל גג הבנין ...הקומות ויחידות הכבאים ...על הפעילה ציוד מודרני, ...ות את השריפה המדומה.

מחלקת
התרבות וההסברה
המפלגה הדתית לאומית · הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

המחלקה לתרבות ההסתדרות הפועמי"ת | המחלקה לתרבות תורנית משרד החינוך

הרינו להציע לכם מספר הצעות לנופש ופרטים על תכניות הקיץ של המחלקה לתרבות

סוף שבוע — בבית הארחה „בית יהושע" מיום חמישי בצהריים, ג' תמוז תשל"ו (1.7.76), ועד ליום ראשון בבוקר, ו' תמוז תשל"ו (4.7.76).
המחיר למבוגר —.325 ל"י, והמחיר לילד —.195 ל"י.

נופש בבית הארחה „בית יהושע"
מחזור א' — מיום שלישי בצהריים, ט"ו תמוז (13.7.76) ועד ליום ראשון בבקר, כ' תמוז (18.7.76).
מחזור ב' — מיום רביעי בצהריים, כ"ס אב תשל"ו (25.8.76) עד ליום שני או שלישי (לבחירתכם) ד' או ה' אלול תשל"ו (30.8.76 — או 31.8.76).
לרשות הנופשים, עומדת בריכת שחיה במקום
המחיר למבוגר —.140 ל"י ליום,
המחיר לילד —.85 ל"י ליום.

נופש במלון רוזנבלט בנהריה
מחזור אחד בלבד, מיום שני בצהריים כ"א תמוז תשל"ו (19.7.76) ועד ליום ראשון, כ"ז תמוז (25.7.76) בבוקר.
המחיר למבוגר —.125 ל"י ליום,
המחיר לילד —.80 ל"י ליום.

...ונים ישלחו דמי קדימה בסך —.200 ל"י לפקודת „המחלקה ...בות של הסתדרות הפומ"ז", יציינו את המחזור שברצונם ...תתף, וכן את מספר הנפשות, גיל ומין הילדים.

...חלקה לעלייה וקליטה הסתדרות הפועל המזרחי

...שך לפעולות דיון „חודש הקליטה"

א' כ"ט סיון 26.6, „מפגש חברתי באשקלון" בסניף הפועל המזרחי בשעה 5.30 בהשתתפות, סגן ר' העיר, החב' ברוך אבוחצירא; החב' חיים ניצן, ר' מחלקת העליה והקליטה; החב' כלכה כהן מתנועת האשה הדתית; המנחה, הח' נסים בן־ברוך.

ג', ב' דר"ח תמוז, 29 ליוני, סיור מודרך לעולים מ־ם לישובי אזור מטה יהודה בשעה 2.30 קבלת פנים ע"י הרב הייסנר והרב ויינשטיין, וארוחה חגיגית ברמות שפירא. בהשתתפות: החב' ח. ניצן, נ. בן־ברוך, י. יכיני.

ג', ב' דר"ח תמוז, 29 ביוני, ישיבת סניף פתוחה הישבת כמועצת קליטה. בסניף רמ־ לה. בהשתתפות ר' העיר ח"כ א. אבוחצירא ויו"ר המועצה הדתית, החב' ח. ברנר. המנחה: הרב יונה בלוקשטיין.

ה', ג' תמוז, 1 ביולי, חוג להנ"ך לצעירים עולי בריה"מ בשעה 8.30, בבית משפחת אול־ שטיין, בקרית־הרצוג, בני־ברק.

האוניברסיטה העברית בירושלים | הסתדרות מדיצינית הדסה

הפקולטה לרפואה

בית־הספר לסיעוד ע"ש הנריטה סולד של הדסה והאוניברסיטה העברית

רישום לבית הספר לסיעוד

...אור הפניות הרבות והמספר המצומצם של מקומות, יסתיים הרישום ללימודי הסיעוד עד ליום ד', ב' תמוז תשל"ו (30.6.76).
משך הלימודים — 4 שנים. למסיימים יעניקו התארים „אח(ות) מוסמך(ת)" ו„בוגר אוניברסיטה".

תנאי קבלה:
1. בוגרי תיכון בעלי תעודת בגרות מוכרת;
2. גיל מינימלי — ילידי 1956;
3. מסיימי שירות צבאי או שירות הומניטרי של שנה אחת לפחות;
4. המועמדים ידרשו לעמוד במבחני קבלה.

...הרשמה ניתן לרכוש במזכירות —.5 ל"י ב„אקדמון" גבעת רם ירושלים.
...ע נוסף אפשר לקבל במשרד לקבלת תלמידים של האוניברסיטה העברית, גבעת רם, ירושלים

המרכז לשלטון מקומי ציין 25 שנה למפעל הפיס

„אינני יודע היכן היינו נמצאים כיום בלי העזרה שקיבלנו ממפעל הפיס" — אמר אתמול מר פנחס אילון, יו"ר מרכז השלטון המקומי בישיבה חגיגית של הנהלת המ־ רכז, לציון חצי יובל מפעל הפיס.

בלי העזרה של 1.8 מיליארד ל"י שקיבלנו ממפעל הפיס לחינוך ובריאות ב־25 השנים מאז החל המפעל בפעולתו. היו הרשויות המקומיות נראות אחרת מכפי שהם היום, ציין מר אילון בדברי ברכתו.

מר יצחק אורן, יו"ר הנהלת ה־ דירקטוריון של מפעל הפיס סקר את התפתחות שיתוף הפעולה בין ה־ שלטון המקומי לבין המפעל מאז שהחל לפעול לפני 25 שנה.

לאחר שהנוכחים הרימו כוסית ל־ חיי המפעל נושא הכוזל, מסר מר זאב מליון מזכיר מרכז השלטון ה־ מקומי דו"ח על השתתפותו בוועידת כנס האביטאט בוונקובר.

בכנס עורכי דין דתיים
קריאה להפנות דיונים לבתי־דין רבניים

בפגישה שנערכה בניר עציון בהשתתפות חברי הא עורכי הדין הדתיים באה לידי ביטוי הדרישה להגברת הזיקה לדין תורה ולבתי דין הרבניים בכל מערכות החיים, ולאו דוקא בענייני אישות בלבד.

הפגישה התקיימה במסגרת של שבת עיון בה דנו בנושא: השיפוט הרבני במבחן המציאות. ההרצאות ניתנו ע"י פרופ' מ. אלון — ראש המכון לחקר המשפט העברי, מר א. שינבוים, שופט בבית המשפט ה־ מחוזי בת"א, עו"ד א. מלמד — ח"כ. כן אמור היה להשתתף הרב י. קוליץ — אב"ד בביה"ד הרבני האזורי ב־ ת"א, אולם ברגע אחרון נבצר ממנו לעשות זאת, מסיבות אישיות.

הינחה את הדיונים עו"ד בן ציון לנגנטל.

פרופ' מ. אלון הצביע על הפסיקה הענפה בתחומים רבים בבתי הדין הרבנים, ולאו דוקא בתחומים של אבן עזר. בפסקי דין שפורסמו ניתן למצוא פסיקה ענפה בתחומים שלכ־ אורה נראים רחוקים מתחום עיסוקם של בתי־דין אלה, כגון בענייני ב־ תיזות למוסדות, ההמהים דיונים קונסטיטוציוניים. יחד עם זה הוא ציין כי בשנים האחרונות הופסקה ההת־ קנת תקנות ע"י הרבנות הראשית, כפי שהיה נהוג במחצית הראשונה להכרזה מאז היווסדה כגון בקשר לכתובה, התקנת תקנות דיון והגבלת גיל הנשואין וכד'.

ח"כ א. מלמד הבהיר את הבעיות הכרוכות באכיפת פסקי דין של בתי דין הרבנים והצביע על הצורך ב־ תיקון המצב, כיאה למדינה מתוקנת עם סדרי ממשל סדירים ולא כבעיה דתית.

שופט ביהמ"ש המחוזי א. שינבוים הצביע על הבעיות המתעוררות בהת־ קנת תקנות חדשות ע"י הרבנות, ו־ במיוחד הדגיש כי כוחו של שיפוט זה רק לאחר קבלת הסכמת הצדדים המתדיינים. יחד עם זאת הבהיר, כי בעצם ניתן להזדקק לשיפוט של גו־ פים רבנים שונים לשם התדיינות ו־ לאו דוקא לבתי דין הרבנים הסדי־ רים העמוסים בעבודה ענפה בענייני אישות. העלה את הרעיון כי אפשר להקים בתי דין רבנים נוספים „בעין פרטיים" כמוסדות בוררות, בצד אלה הקיימים. כשמוסדות אלה יפסקו ב־ מהירות, ביעילות ישובו את האבינות וירבו לפנות אליהם.

במהלך הדיונים העלו עורכי הדין שהשתתפו, בעיות שונות המתעוררות בשיפוט הרבני והציעו רעיונות ל־ פתרונן ביניהן — כיצד להרבות ב־ פניות לבתי דין הרבנים, כגון מינוי רעים לבית הדין, רשות לקבל תצהי־ רים בבקרים של צ"י ירושה והצעות שונות לפישוט ההליכים.

כל המשתתפים הביעו את דעתם כי יש להרבות בפגישות בעריכת דיו־ נים בין דיינים, שופטים ועורכי דין, לשם ליבון הבעיות ולשם ריבוי ה־ פניות של המתדיינים לבתי דין רב־ נים. התודה הכרה על כך לצבור ה־ רחב ולשם הפצת ההזדקקות לדין תורה בכלל.

שבת העיון אורגנה ע"י ועדה ש־ נבחרה בהרכב הח' עו"ד יוסף גולדברג, יהודה זפט ובן ציון לנגנ־ טל.

* עוללות *

„מועדון" ליחסי עבודה

נסיון ראשון מסוגו בפתרון סכסוכים הפורצים על רקע של יחסי עבודה, נערך באשדוד. ב־ ימים אלו נפתח במקום על ידי המכון לקידום יחסי עבודה שליד המכון לפריון העבודה, „מועדון" חברים ללבון בעיות בתחום יחסי־העבודה.

במסגרת החוג לארגן מפגשי חברה בין הצדדים השותפים ל־ יחסי־עבודה — לליבון בעיות שוטפות ומקצועיות. החוג ישמש מועדון להחלפת דעות וברידע, שבו ניתן יהיה להחליף דעות, דבר שיקל על ההידברות הפור־ מלית במקום העבודה. פעולות החוג, מתבססות על השימוש ב־ כלים של ניתוח ארועים אקטו־ אליים. מגמת המכון היא להר־ חיב את פעולת „המועדונים" גם לערים אחרות.

*

כל חברי קופת חולים הוצמדו למחשב האלקטרוני

קובץ מבוטחים ארצי המנוהל בעזרת מחשב אלקטרוני הותקן בקופת חולים — לראשונה ב־ תולדות הישוב המדינה והצוות שבוצע משימה זו וזכה עתה ב־ פרס העבודה ע"ש קפלן.

5 שנים נמשכה העבודה, ש־ כללה איסוף נתונים — ובראש וראשונה במספרי זיהוי — ביותר מ־1,100,000 מרפאות תוך כדי ה־ עבודה השוטפת, קלי־טתם, איכו־ תם עם מרשם התושבים של ה־ מדינה עדכונם הבלתי פוסק ו־ עיבודם.

הצוות המיוחד שהוקם לשם ביצוע משימה זו בראשותו של מר יוסף קנן — ראה בה „יעוד" והקדיש לה שנים של עבודה יום יומית מייגעת בהעזרו בהנהלת המחוזות והמרפאות.

*

יופיע ספר לתלמידי תיכון על הסכסוך ישראל־ערב

ספר קריאה על הסכסוך ישראל—ערב, בשפה האנגלית, לתלמידי הכיתות העליונות ב־ בתי הספר התיכוניים יוצא לאור ע"י משרד החינוך ומרכז ההס־ ברה לקראת שנת הלימודים ה־ באה.

החוברת תיערך ע"י מר זאב סבו, ממרכז ההסברה, ומר רפאל גפן, ממשרד החינוך, ו־ תכיל קטעי נאומים, מאמרים ו־ פרסומי הסברה במגמה להכשיר את תלמידי התיכון לתפקידי הסברה בקרב צעירים לא יהודים.

שר התיירות מתלונן על קרירות הציבור כלפי התייר

הציבור בארץ חייב לשנות גישתו כלפי התיירים המגיעים ארצה ו־ לגלות כלפיהם יותר הבנה והכיבות, אם ברצוננו לראות בתיירים היהו־ דיים „שגרירי־רצון־טוב" לישראל — אמר אתמול שר התיירות, משה קול, בפגישתו עם נשי שירות המתנדבים.

שר התיירות ציין, כי לא אחת נשמעת בענין זה התלונה, כי ה־ אזרח הישראלי מגלה אדישות וקרי־ רות במגעיו עם התיירים, והציע לבתי הספר ואירגוני הנוער למיניהם להרתם לפעולות הסברה שמטרתם שיכללו גם שכבות רחבות בציבור.

* בפלילים *

נעצר חשוד בכייסות

ליד רחוב סלומון בתחנה המרכזית בתל־אביב נעצר גבר כבן 40 מפרדס חנה, כחשוד בכיוס עוברים ושבים. באחרונה קיבלה המשטרה תלונות רבות מאנשים שאבדו להם ארנקים ברחוב סלומון. מארב משטרתי עצר את החשוד. בכליו נמצאו מספר ארנקים.

נערה חשודה במעשה מירמה בבנק

נערה בת 16 העובדת בסניף הבנק האמריקני־ישראלי בבני־ברק נעצ־ רה כחשודה בזיופים. החשד כלפי הנערה התעורר כשמבקר הבנק, מר יעקב שהר, גילה מספר צ'קים מזויפים ובמהלך החקירה התברר, כי החשודה הכניסה אותם לחשבונה הפרטי. עוד התברר כי החשודה זייפה במשך 7 חודשים 8 צ'קים. המשטרה ממשיכה בחקירה.

נתפסו זרעי קנבוס

זרעים לגידול צמח הקנבוס ממנו מופק החשיש נתפסו בעת חיפוש שערכה המשטרה בבית בקרית שלום בתל־אביב.

המשטרה עצרה גבר בן 20 כחשוד בהחזקת הזרעים וברשותו חוברת הדרכה לגידול צמח זה.

3 חשודים בהתפרעות בקולנוע

3 צעירים החשודים בהתנהגות גסה בעת הקרנת סרט באולם קולנוע „פאר" בתל־אביב — נעצרו ע"י ה־ משטרה. השלושה חשודים בכך ש־ עישנו סיגריות, העירו הערות ואף היכו אדם שביקש מהם לשמור על השקט.

לשומרי מסורת
לפני מס ערך מוסף

למכירה 3 חדרים בקרית איתרי

בקומה 9. מחיר —.250.000 ל"י

המחיר בתוקף עד 28.6.76

לטלפן: 02 221774

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

קרנות נאמנות

	מחיר יחידה	מחיר פדיון
סלע	178.25	173.94
שחם	135.76	132.57
חלמיש	108.36	105.97

המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

דאגה רבה נוכח הירידה בהשקעות חוץ ובתעשייה

מאת סופרנו הכלכלי

דאגה מהירידה החריפה באי־ שורים של הכנות השקעה להק־ מת מפעלי התעשיה החדשים — הי־ ביע אתמול סגן מנהל רשות ההשקעות, מר א. גרינגולד. הירי־ דה המשמעותית בהשקעות חוץ בכלל ובתעשיה בפרט היא אחרי מלחמת יום הכיפורים — אמר בדברו בדיון על השקעה שנערך במטה המרכז הישראלי לניהול.

בשנת 1973, מסר, הגיע היקף ה־ השקעות ל־241 מיליון דולר ואילו ב־1974 הן ירדו ל־118 מיליון דולר וב־1975 הן המשיכו לרדת ועמדו על 110 מיליון דולר בלבד.

הגורמים לירידה

בין הגורמים לירידה בהשקעות הוא מנה את החרם הערבי, כשקיים לחץ רב מצד מדינות הנפט להמנע מהשקעות בארץ. בעבר לא היה איכפת לחרם הערבי לפתח סחר עם ישראל ולמכור לנו ידע, אולם היום מתקשים תעשיינים ישראליים ל־ רכוש ידע והחרם הערבי הוא ב־ עיקרי ישראל. סיבות אחרות לירידה בהשקעות הן חוסר היציבות שלאחרי המלחמה והאינפלציה.

לדעתו של סגן מנהל רשות ההש־ קעות יכולה ישראל להתחרות עם ארצות אחרות בהטבות שהיא נותנת למשקיעים.

מטבנ"ל משרד המסחר והתעשיה, ע. בר־חיים, הביע דעתו בעד סלקטי־ ביות בהשקעות, כשלמספר תעשי־ ות שאינן בסדרי עדיפות — לתצרוכת מקומית למשל — אין לעודד. זאת משום שחסר כסף למתן עידוד לכלל ההשקעות.

הונהג דף יומי בזוהר

לאחרונה הוחל בהפעלת רעיון חדש של לימוד דף יומי בזוהר, עם תרגום לעברית וביאור על־ידי מו־ הרי"ל אשלג זצ"ל, בעל פירוש „הסולם". הרעיון לדף יומי בזוהר, בתכונת הדף היומי בתלמוד, הועלה בישיבת האדמו"ר רבי בנימין שלמה אשלג מבני־ברק. הוקמה ועדה מ־ ארגנת שהחלה בפעולות הפצה של הרעיון. בין היתר, הוכן לוח יומי ללימוד הזוהר. לפי התכנית, בלימוד של חצי שעה ליום, יסיימו הלומדים את הזוהר תוך כחמש שנים. (ראה הכתבה „עם לומדי דף הזוהר היומי" — עמוד 7 של הגליון).

פלטות שבת (מצע חם) מעוטרות בציורים מסורתיים, משווקות בימים אלה על ידי אמבקא, יצרני מכשירי חשמל מבעתיים. לפלטות המעוטרות „עדי כמול" הן משמשות לחימום ולקישוט גם יחד. פלטות אלה מבטשות גם כבמשים חביב ואת הדוח לעיצוב המיוחד שלכן המאפשר בעקבותן על השולחן הערוך.

אוניות החברה הימית יימכרו רק לאחר כיסוי החובות לימאים

אוניות החברה הימית להובלת פרי לא יוכלו מן הרישום הישראלי כל עוד לא יומלאו הוראות החוק בדבר כיסוי חובות החברה לימאים הנוב־ עים משעבוד ימי — על כך הודיע שר התחבורה, מר גד יעקבי, למזכי־ רויות איגודי הימאים. עוד הודיע, כי הטיל על מנהל אגף הספנות והנמלים להביא הדבר לידיעת כל הנוגעים בדבר.

דובר משרד התחבורה ציין, כי בכך תימנע העברת הבעלות על כלי השיט לדגל אחר כל עוד לא יכוסו חובות החברה לימאיה.

עולים ישולבו באירועי „השבת השחורה"

מאת סופרנו בחיפה

700 עולים חדשים, להקות בידור ואמנים ישתתפו בערב הוי לציון 30 שנה ל„שבת השחורה", שייערך בקיבוץ יגור, ליד חיפה, במוצאי־ שבת.

„וותיקים ועולים" — זהו סיסמת הערב שנערך במסגרת אירועי חודש הקליטה. במעמד זה ישתתף שר־ הקליטה ש. רוזן. תוצג גם תערוכה נדירה של צילומים על מאבק העליה מבריח המוצגות על־ידי הצלם ה־ עולה בורודולין, ליד תערוכת הצי־ לומים על המאבק של הישוב נגד השלטון הבריטי.

נגנבו שברי יהלומים

הרצל ססון, בעל מלטשת יהלומים בשכונת לבנדה בתל אביב, התלונן כי פורצים חדרו לבית המלאכה שלו וגנבו משולחנות העובדים שברי יה־ לומים ואבקת יהלומים בשווי של רבבות לירות. המשטרה פתחה ב־ חקירה.

תורנות בתי מרקחת

יום שישי

תל־אביב
שלמה המלך רח' שלמה המלך 78 טל' 1246461 פרנקל — רח' המלך ג'ורג' 28 טל' 223721.
ירושלים
אלבא — יפו 42 טל' 223703; אל זהרא — רח' אלזהרא טל' 283543.
חיפה
ע"יה, בת גלים — עליה 44 טל' 522062.
נהריה
קרמה — מרכז מסחרי טל' 474498.
רמת־גן
הלפיות אבא הלל 30 טל' 723556.
נתניה
גבע — שער הגיא 14 טל' 22695.
בתי־ים
גני בת־ים — הנביאים 3 טל' 885677.
פתח־תקוה
פינסקר — פינסקר 22 טל' 910505.

שבת

ת"א
תרופה — דיזנגוף 217 טל' 223488; נצח ישראל — נצח ישראל 11 טל' 226545.
ירושלים
כצלות דפנה — מצלות דפנה בניין 128 ב. מסחרי טל' 281804.
חיפה
בלפור — מסדה 1 טל' 662289.
באר־שבע
רבבים — שכון ד' מרכז.
רמת־השרון
רמת־השרון — אוסישקין 41 טל' 483503.
רמת־גן
היגיה — ארלוזורוב 81 טל' 721489.
נתניה
הכצון — ויצמן 13 טל' 22985.
בת־ים
גני בת־ים — הנביאים 3 טל' 885671.
פתח־תקוה
פ־סבין — הפץ חיים 6 טל' 911941.

מוצאי שבת

ת"א
ככר המדינה — רח' ה' באייר 46 טל' 298046; פרנקל — רח' המלך ג'ורג' 28 טל' 223721.
ירושלים
אופליקה — יפו 110 טל' 224021; אל שעב אל גדידה — בצוק שער שכם טל' 283401.

במפלגה ובתנועה

תנועת האשה הדתית לאומית
ליל שבת כ"ו סיון (25/6/76).

תל־אביב — מעון עולים „קסם" רח' בן יהודה 14 מסיבת עונג שבת בהשתתפות החזן מר יוסף זיו, שירה ושיחה על פרשת השבוע.

מעון עולים „הירקון" רח' הירקון 66 מסיבת עונג שבת בהשתתפות ה־ חזן מר יצחק שפירא, שירה ושיחה על פרשת השבוע.

מרכז שפירא: שבת עיון וחברה לעולים מבריה"מ. סיור במושב משו־ אות יצחק ובקבוץ עין צורים — שי־ חה על המושב הדתי הקבוץ הדתי.

יום ראשון: כ"ט סיון (27/6/76).

אשקלון בסניף הפועל המזרחי, ב־ שעה 5 אחה"צ, פגישת חברות וחב־ רים פעילים בקליטה לקראת חודש הקליטה. חברות עין צורים בשואות יצחק, ברכה שפירא ושפיר הדוהנגה על הפעילות.

ניר־גלים: משפחות עולים אורחי המושב בשעה אחה"צ. בתכנית: הכ־ רות המשק וענפיו, בקור במשפחות ומסיבת סיום.

ירושלים: מעון עולים מבשרת וחג ביהדות לאקדמאים עולים בהדרכת מר משה בר־סלע.

תל־אביב — רמת הטייסים, מפגש ראשון לשעור בעברית — המורה רחל שלמן. ארגנו עלינה וולף ומי־ אירה פלטנר.

יום שני ל' סיון (28/6/76).

חיפה: חוג ביהדות לאקדמאים עו־ לים מבריה"מ המתכנסים בבית הפרופסור חיים בנה שאנן. שעור ברמב"ם ע"י הרב ד"ר אהרון שאר־ישוב כהן — רב הטכניון.

אשקלון: שכון הגרוזינים והבוכרים חוג לעברית ויהדות. שכון ברנע הו־ מורים חוג ללמוד פרקי אבות.

יום שלישי א' תמוז (29.6.76)

תל אביב: במעון עולים „קסם" — שעור ביהדות ע"י מר יוסף זבידו־ ביץ בשעה 7.00 בערב.

יום רביעי ב' תמוז (3.6/76).

נתניה: במרכז תרבות נוער ו־ ספורט, ערב פולקלור של העדות, תצוגת מאכלים ותלבושות הכנית אכונותית.

תל־אביב — מעון עולים „קסם" — מסיבת רח'. בתכנית: הרצאת הרב אליהו ברודיא: „מחורבן לגאולה". החזן ישעיהו ויגרניך, מלווה באקור־ דיון ע"י שקדיה.

ביום שני

סניף המר — מסיבת ראש חודש תתקיים בבית החב' יפה גרבר, ב־ שעה 8.30 בערב. בתכנית הרצאה: הח' דינה מוא"ה — האריכים בחודש תמוז. ד"ר משלוב — חודש הקליטה. מני וכהן יעקב.

מסיבה ראש חודש ביום שלישי ב־ בית הח' דענוני.

פתח־תקוה תהלים

פגישת חונכות בבני ילדים תתקיים ביום ראשון כ"ט סיון (27.6.76) ב־ בית הח' שרה נחום, שכון הפועל ה־ מזרחי רח' ר' עקיבא 5.

שבת

בני־ברק — במעון רח' ניסנבוים מסיבת עונג שבת בשעה 5.30 אח־ ה"צ, ירצה הרב זאב וסרלוף — פרקי אבות (המשך).

ביום רביעי ב' תמוז 30.6.76 ב־ שעה 8 בערב בבית הח' סיבה גריג־ שפן רח' ירושלים 48 חוג בית ב־ השתתפות לאה עדיני ודיאסותית.

תנועת האשה הדתית הלאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל פרשת השבוע הרבנית שרה אבנר.

עיונים בהתפילה הגב' שושנה הול־ צברג.

בבית הכרם בפנסיון מרגוע פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית סניף ת"א

פרשת השבוע:

המשך שינקין: בבית הכנסת רח' המערכה 40 המרצה: הרב פרץ.

קרית־שלום: — בבית הח' לשם, רח' המהרש"א המרצה: מר משה גור־ כן.

אנו שמחות להודיע שנפתחה ב־ סניפנו מחלקה מיוחדה להשאלת שמלות כלה ללא תמורה, ביוזמתה והנהלתה של חברתנו צפורה נהיבי. אי לכך אנו פונות לחברותינו ול־ צבור הרחב הרוצה לזכות במצוה, ל־ הרים שמלות ואביזרים לכלות וכן שמלות למחותנות לפי הכתובת: אחד־העם 110, ת"א טל. 236787.

החברות מתבקשות להפנות אלינו כלות נזקקות.

חוג נתנזון: יפגש ביום ד' 30/6 בבית הח' הנה ויגר רח' מאזה 59, סקירה בפעילותו בשנה החולפת.

המפד"ל הפועה"מ בת"א

במועדון קרית שלום בערב שבת ב־9 שעור בדף היומי ע"י הרב י. שולמן ב־9 שעור במדרש ע"י הרב ד. דייד.

בשבת בבקר ב־11 שעור בפרקי אבות ע"י מר יהודה גבל ב־12 שעור במסכת חגיגה ע"י הרב סגל.

שבת אחה"צ ב־4 מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצה הרב י. שולמן.

במועדון סניף נוה שרת ב... שעור במדרש ע"י הה' י. ע. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל ב־4 שעור תורה ע"י הרב מ. יהר.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלים א' ב־4 שעור תורה ע"י הה' יצחק רבי.

בביהכ"נ נוה נתן רח' המעפילים ב־4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן, בביהכ"נ ויכתון קדושים ביפו ש־ עור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר.

בביהכ"נ שבת אחים רמת ישראל ב־4.30 שעור בהלכה ע"י הרב מ. מז־ רחי.

במועדון רמת ישראל דם המכבים 19 שעור בפרשת השבוע ב־2.30 שי־ עור בגמרא ב־3.30 ע"י מר א. אר־ נברג.

בביהכ"נ בר אילן ב־10 שעור במסכת בבא מציעה ע"י הרב עשרא בר שלום.

בבית ישעיהו צלנוב 18 ב־11 שעור במסכת בבא מציעה ע"י הרב מ. נוף.

באהל שם רח' בלפור 30 ב־11 שעור על התפילה ישראל ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

בביהכ"נ הפועה"מ בהמשך שינקין שעור במדרש רבא אחרי קבלת שבת שעור בגמרא מסכת פסחים לפני מנ־ חה ע"י הרב מרדכי בהרב.

בביהכ"נ שערי שמים רח' המעפי־ לים ב־1.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ אליהו הנביא שכ' עזרא ב־3.30 עיון בפרשת השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ מגדל עוז רח' רשל"צ לבנדה ב־2 שעור באורח חיים ע"י הרב י. מלאכי.

בביהכ"נ שערי ציון רח' לוינסקי 130 ב־4.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב י. מלאכי.

במועדון שכ' התקוה רח' צבאם 3 שעה לפני מנחה מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצו מר דוד תעשה ומר כהן בצלאל.

פעולות ארגון ותיקי התנועה בירושלים

השיעור ב„פרשת השבוע לאור יבניה", מטעם ארגון ותיקי התנועה, יתקיים מחר, ב־4.15 אחה"צ, ב־ ביהכ"נ של היכל שלמה. את השיעור ילמד הרב חיים פינקלשטיין. מרכזת השיעורים — הח' צפורה גוזיק.

הרב מרדכי קירשבלום, חבר ה־ מרכז העולמי של המזרחי—הפועל המזרחי ויו"ר בפועל של מחלקת ה־ עליה הקליטה של הסוכנות היהודית, ירצה על „מוסר היהדות לפי פרקי אבות", מחר, שיק, בשעה 5.30 אחה"צ, בהיכל שלמה.

השיעורים ברמב"ם, הלכות סנהד־ רין, מאת הרב חיים ציכרבן, מתקיי־ מים בכל יום ראשון, בשעה שמונה בערב, בביהכ"נ של היכל שלמה. הקהל מוזמן.

„ארגון עולי ארצות המערב", ש־ הוא סניף המפד"ל בירושלים, מ־ תכנן מספר פעולות בעתיד הקרוב. הרב צבי תבורי, נשיא הכבוד של ה־ ארגון, עומד בראש העדה למען ה־ מפעל השנתי בעד הנה"ח, ומר שמ־ שון קרופניק. חבר המרכז העולמי, שב התייצב בראש הועדה על ה־ בנקט למען מלגות התורה. במשך הקיץ יתקיימו סיורי־הכרה בקבוצים ובמושבים של התנועה בארץ ומוס־ דות התורה שלהם.

תל־אביב

בית הכנסת הגדול

השבת מברכין, יתפלל בבית ה־ כנסת הגדול בתל־אביב, אלנבי 110, הרב הראשי לת"א—יפו, הרה"ג ר' י.י. פרנקל שליט"א.

יעבור לפני התיבה החזן הראשי מר יהושע ליר בלווית המקהלה.

מנחה 6.30, שחרית 8.00. לפני קבלת השבת השעור ב„רבבים" ע"י יו"ר ההנהלה מר אברהם הצרוני ב־ הלכות יסודי התורה בנושא: „משה אבת והורית אבת". אחרי התפילה — קידוש לכבוד הנדבן מר הרש פקל (פקלמן) נ"י.

ביהכ"נ בית אל רח' פרישמן 23

הנהלת בית־הכנסת מודיעה לקהל המתפללים הנכבדים, כי בשבת פרשת קרח יעבור לפני התיבה החזן הראשי המפורסם מר יוסף טרבנוביץ. קבלת שבת, שחרית ומוסף. הקהל מוזמן.

בביהכנ"ס „בית מהרש"ם" רח' עמק יזרעאל 80

זמני תפילות: מנחה וקבלת שבת לפי הזמן. שבת בבוקר ב־7.30 שי־ עור בפרשת השבוע ע"י הרב שמעון פרנקל שליט"א. תפילת שחרית ב־ 8.00. בשבת אחרי תפילת מנחה — סעודה שלישית. בכל יום שני ב־ שבוע ב־7.30 בערב שיעורים בתנ"ך ובהשקפת ישראל.

בחוג המכבים

תל־אביב יהושע בן נון 48
אי"ה ביום ראשון כ"ט בסיון תש־ ל"ו (27.6.76) בשעה 7 בערב תתקיים הרצאתו של כב' הרב ר' נתן צבי פרידמן על: הילכות השבה להרמ־ ב"ם בהשתתפות המדור לתרבות תו־ רנית של עיריית ת"א. אורחים רצויים הכניסה חפשית.

חיפה

ביכנ"ס לנוער בביה"ס „יבנה — נצח ישראל"

התפילה בליל שבת לפי זמני הד־ לקת הנרות. ובשבת בבקר בשעה 8.15 לפני התפילה. בשעה 7.30 שעור ב־ תלמוד ע"י הרב ישעיהו נגר רבו של ביהכנ"ס. לפני הקריאה לימוד בשניות „יבנה" של תלמידי ביה"ס שנצלו.

דרוש בעל מוסף

לימים הנוראים הבעל"ט כמו כן דרוש בעל שחרית שיהיה גם בעל תוקע

להתקשר כל יום משעה 8.30—12.00 טל' 2־413211

לוח הצופה

● סגל קונה הכל רהיטים טלויזיות מקררים מערכות וחיטולים 832267, 863748.

● למכירה דירת לוקסוס 5 חדרים גדולים אפשרי עם רהוט בקרית יש־ מה משה. להתקשר 755832.

● בשכונה דתית לאנשים דתיים, דירת 3 חדרים, הרצוג 24 גבעתיים, אחה"צ 786866; בבוקר — 51941, גינזולינסקי.

● לישראלים השוהים בארה"ב ונמצא ברשותם כסף ישראלי שרוצים להחליפו (בכל כמות) ניו־יורק טל' 212—964—8377.

● בפ"ת למכירה דירה 2 חדרים קיב בשכון הפועל המזרחי לפנות פרל הרב בלוי 16, בעבודה 758207 לדוד.

לוח ירושלים

● למכירה פג'ו 504 סטיישן מודל 1975 דרכון לדרכון, 47,000 ק"מ 25% מיסים שולמו 4,800 $ טלפון: 02—280—944. לא לטלפן אחר 9 ב־ ערב.

● למכירה דירה בת 3 חדרים, ברחוב זכריה, 250,000 ל"י טלפונים: 222035, 233002.

● דרושה למוסד דתי בירושלים מדריכה חברתית — נשואה. מגורים בפנימיה טלפון 02—35767.

● 3—4 חדרים בבית־יגן בשערי־ תורה, כל השכלולים, 64724.

לוח הצופה — — — —

לוח חיפה

● בית בודד בן 4 חדרים 3 מרפ־ סות וכל השירותים מרוהט קומפלט להשכיר ל־10 חדשים בקרית־שמואל, חיפה. לפנות בטלפון 713361, 716443.

רובקס
המתנה היפה ביותר

מורלה

בית הדין הרבני האזורי תל־אביב—יפו
תיק מס' 12445/השל"ו
מר משה דוישט היין : 182513 מ־ בקש מכב' ביה"ד הרבני האזורי ל־ ת"א—יפו לאשר את נשואיו עם ה־ גב' דוישט רוזל ת.ז. : 832141 שהתי קיימו בעיר ת"א בשנת 1949.
המזכירות

היום

יום ששי, כ"ו סיון תשל"ו 25.6.76

פרשת קרח

הפרק: תהלים קיט—(ה־ו); המשנה: שביעית ה. ה—ה הדף: פסחים מו; ההלכה: קצור שו"ע קעס—ם, יב—א.

שבת

הפרק: תהלים קיט—(ז־ח); המשנה: שביעית ה, ז—ח; הדף: פסחים מז; ההלכה: קצור שו"ע קס, ב—ו.

שידורי ישראל

חדשות

מהדורות חדשות בגלים א', ב', ו־צ' משודרות מדי שעה מ־6 בבוקר עד 1 בלילה.

יומני חדשות
7.05 (ב) הבוקר הזה
8.05 (צ) יומן הבוקר
13.00 (ב) בחצי היום
17.05 (צ) יומן הערב
19.05 (א) היום הזה
23.45 (צ) יומן חצות

רשת א'

07.05 „שחרית מוסיקלית" 10.05 מה בישא? 10.15 שידורים לתלמידים בבתי־ הספר היסודיים 10.35 „ביצור יומי" 11.15 שידורים לתלמידים בבתיה"ס היסודיים 12.05 „באוצר הפרסים" 13.00 „קלאסיקל־ 14.10 לאב ולילד 16.05 „מוסיקה קלאסית בבקשה".

רשת ב'

06.00 „שבע ישראלי", „מה טובו אהליך יעקב" וסיכום המשנה היזהיה 10.05 „כאן בוקר" 12.05 „במקבה יוצרי" 12.30 שירים משלנו 13.30 שירים משלנו 14.10 „סוף שבוע" 16.10 „ביזות ועצות דעתי" 17.05 „זה איכפת לי".

רשת ג'

07.05 „על הבוקר" 09.05 „שיר אתנו שירי" 10.05 „חג לאוזן" 12.05 „עד בצדי" 14.10 „כאן, שם ובכל מקום" 16.00 חדשות והדשות בענייני תרבות ואמנות.

גלי צה"ל

05.58 ברכה השחר 10.00 חדשות 10.05 חכיה וסיבה 11.55 מאחורי הפיים 12.05 ב„גלי צה"ל 14.05 כצעד הרבנית 15.50 בואי שבת 16.05 ארבע לפני שבת 17.05 ימים טובים 17.55 הסיפור החסידי הקצר.

טלוויזיה לימודית

8.15 מתמטיקה ז' 9.05 חשבון ד' 11.05 חברה והרבות (יסודי) 16.00 משפחת בר ביתן 16.15 אגדה לגיל הרך 16.30 זהויות בזרנים 16.35 שיר לי — שבליש.

טלוויזיה כללית

הבניה. ילדים: 15.00 מהר יותר גבוה יותר חזק יותר משדר ספורט לנוער 15.30 שלום לבת שבת — פרשת „קורח" מאת ... צבר דעת.

מוצאי שבת

רשת א'

20.45 „סיפורדיר" 21.15 „המבדיל" מלונת כלכה" — מצעד הפזמונים 22.05 „צלילים בצוותא" 23.00 „הי אבא".

רשת ב'

20.05 „בירה והבריוחי" 20.45 „בתשאי ספורט" 21.05 „יומן השבוע" 21.50 „פרקי היום בהגיה": תהלים, פרק קדיר קריאת כפר בבה פוקטלקי ושיחה באת פרופ' בירמן אופנהיימר 22.05 „שיחת הלילה" 23.05 „קפה־רדיו".

רשת ג'

20.05 „היו היו..." 21.05 „היו היו" — המשך 22.05 „רדיופק".

גלי צה"ל

20.05 מחובר — „1776" 21.05 מסורת 21.45 שירים 22.05 חוק ושיר 23.45 יומן חצות 00.05 ציפורי לילה 02.05 קלרקיל 03.05 לא רוצים לישון.

טלוויזיה כללית

20.00 „בירוח להדף — בסיפורי רבי שלמה בן בבירוב" 20.30 מבט לחדשות 21.00 בבת סקור 22.00 „בגאביה" — סידרה כותח 23.30 פסוקו של יום — חדשות.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות והצגה
בימי חול — 4.00—7.00—9.00

ארמון „אקספרס לגהינום"
אורלי שבוע 7 „שילה לוין מתה... והיא חיה בניו יורק"
פאר שבוע 4 עוד יאיר השחר
חן „מלתעות"
אוריון בצל ודמעות
ארגון שבוע 2 סרט מתוק
הבירה הגנב מבגדד
מיטשל שבוע 3 קן הקוקיה

תל־אביב

אסתר תעלומת הכספות בשוויץ
חן פגישה עם הגורל
סינרמה שבוע 2 לופו בני־יורק
דרייב אין שבוע 2 פרפה
פאר שבוע 3 קן הקוקיה

חיפה

אורה חקירה באפלה
אמפי הארטיסטים באולימפיאדה

במוצ"ש 26.6.76
הבימה:
אריב העם: אולם בזל
קריש: אולם קטן
על בגואבא: בבימתון
הקאמרי:
קומדיה של טעויות: ת"א
כולם בני בני: ירושלים

הצפה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY
המו"ל: הצופה בע"מ, העורך: ש. דוןיחייא, מערכת המנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421, ת"ד: 2045, חשבון בנק הדואר 41144 * סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל' 234910, בערב טל. 528344 35609 * סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3, טל. 663628 * דפוס השעור בע"מ ת"א, רח' המסגר 66, טל' 51554.
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות המתפרסמות

مكذا من الاصل

مكذا من الاحل

בפגישה שנערכה אתמול בלשכת ראש הממשלה

הממשלה וההסתדרות ישפרו דרכי ההידברות בתחום הכלכלי־חברתי

חברי הממשלה וחברי הועדה המרכזת החלו בדיונים משותפים שימשכו בעתיד ✡ י. משל גלה לשרי הממשלה על ביטול מס הבולים שהכניס לקופת המדינה 250 מיליון ל"י לשנה

מאת סופרנו בתל־אביב

בלשכת ראש הממשלה בתל־אביב, קויימה אתמול לראשונה מאז הקמת המדינה, פגישה משותפת של כל חברי הממשלה עם חברי הועדה המרכזת של ההסתדרות ובמהלכה הוחלט לשאוף ול־שפר את דרכי ההידברות וההחלפת דעות בתחום החברתי־הכלכלי ש־המשק.

בפגישה לא נתקבלו כל החלטות, וסוכם שראש הממשלה ומזכ"ל ההס־תדרות יבחנו את הדרכים והכלים, כל צד בתחום סמכותו. הובהרה ד־אחריותו להידברות ממשלתית־הס־תדרותית שתקדם סיכומים בין שני הצדדים.

ראש הממשלה מר יצחק רבין, ש־פתח וניהל את הדיון אמר בסיום כי קשיי התקופה מחייבים צמצום ב־הוצאות המדינה, בכל השטחים, ל־רבות החיוניים ביותר יכן לפעול ב־כל האמצעים לגידול בהכנסות המדי־נה. מר רבין עמד על כך שיש להי־עמיק את גביית מס האכה להקן ה־פערים שבין עובדי השירותים הי־יצור. מזכ"ל ההסתדרות מר ירוחם משל, שהיה ראשון המשתתפים ב־דיון, ציין כי נקודות הויכוח מתבק־שת בכבה בישורים עיקריים ובכלל זה בחתירה לאיזון בין ההון לעבודה, בעיצוב איזדחות החיים שהולביה. מר משל קרא לממשלה לשמור על

חברי הממשלה לא ידעו על ביטול מס הבולים!..

מר משל, גילה בין השאר כי שר האוצר, בבטלו את מס הבו־לים, גרם להפסד בשיעור של 250 מיליון ל"י לשנה. חברי הממשלה נדהמו מתגלית זו, ואף ראש הממשלה סיפר, כי הוא שומע על כך לראשונה. התברר כי מס ה־בולים שנגבה ע"י המכס, מר־כז בשל תלונות עובדי המכס על קשיים בגביית מס זה. מר משל פנה ישירות אל שר האוצר מר רבינוביץ, אם נכון הוא שהסכים לביטול מס בולים זה, שיכול היה להביא להכנסה 200 מיליון ל"י ההיוניים כל כך לפתרון בעיית המצוקה, ואשר האוצר מבקש לקצץ סכום זה מתקציבו של משרד הסעד.

מצב כלכלי־חברתי בו נהוגה המדי־נה כיום ובשוויון שבביצוע בפועל. אפיונות שבביצוע ההסכמים והביצה לעיבוד תכנית כלכלית חברתית ע־ללת. מר משל הבע בין השאר מה־ממשלה לפעול, בכל האמצעים, ל־הבטחת גביית מס האכה.

שר העבודה: המפעל יהיה אבות להסתדרות

במהלך הדיון, בו השתתפו שר הביטחון, מר ש. פרס, שר האוצר מר י. רבינוביץ, שר החינוך א. ידלין, שר התיירות מ. קול, שר הקליטה מר ש. רוזן, אבל שר העבודה ד"ר יצחק רפאל, כי אנשי המפד"ל היום ידידי אמת של ההסתדרות ומעוניינים לחזק ההסתדרות ואמינותה. אני רוצים לראות את ההסתדרות רבה השפעה בציבור, היא בחינת נכס לאומי גדול שאין דומה לו. אגב, הוסיף ד"ר רפאל, מכבד בכל הדיונים בממשלה את ההסתדרות ומצביע עם עמדתה. כן הביע חבר הכנסת מאבק ההסתדרות נגד ההתנגדות הקלה והביע הקיפה של שביתות, כי יגיעה במערכות העבודה בארץ.

חברי הועדה המרכזת של ההסתדרות שהשתתפו בדיון היו — א. אבר־המוביץ, יו"ר המחלקה לאיגוד ה־מקצועי, י. ויספיאנה, נאוה ארד, י. יוילן וא. הכהן.

חודש המו"מ עם עובדי הדפוס במערכות העתונים

המו"מ על הסכם השכר החדש עם סקציית עובדי הדפוס במער־כות העתונים "התפיצר" והתכנסה מגבת בעקבות כך, להשבית ה־יום את הופעת העתונים. אבעט הודו הצדדים לנהל המו"מ.

אתמול היו צירופים פועלי הדפוס להשבית את העבודה בכמה עתונים, אך כשנודע שעתון "מעריב" יופיע הבוקר בעקבות הסדר מיקדם עם פועלי הדפוס, הודיעו גם שאר ה־עובדים כי לפי שעה לא ישביתו העבודה.

רעית הנשיא ערכה מסיבה לילדי ירושלים שאבותיהם נפלו במלחמה

רעית הנשיא, הגברת קציר, ערכה אמש מסיבה לילדי ירושלים שאבו־תיהם נפלו במלחמה. הילדים שבאו כלווים ע"י אמותיהם, חזו במופע שירה וריקוד שבוצעו ע"י האקדמיה למוסיקה, נהנו מכבוד ודברי כתר־קה, וקבלו שי מידי רעית הנשיא.

הסדר זמני של התנועה בשבת ברח' השומר בב"ב

שלמים ומהם פנייה לציבור הד־תיים להימנע בכל יכולתם מ־הנוסעה ברחוב השומר בבני־ברק בשבתות יוצבו בקרב הרחובות השומר—נחה, השומר—עזרא, השומר—שרת, השומר—שפירא, השומר—ז'בוטינסקי. כן תעמוד לרשות הנהגים דרך עוקפת מ־רחוב מצדה לשיכון שרת מכיוון כביש גהה. על סיכום ביניים זה להסדר זמני של התנועה בשבת ברחוב השומר בבני־ברק החליט אתמול משרד התחבורה.

הסדר זמני זה תואם את קביעת הרוב בועדה שנתמנתה ע"י שר התחבורה מר גד יעקובי לבחון את שאלת הנסיעה בשבתות ברחוב ה־שומר ואשר ציינה בין היתר כי "החלטתה של הנהלת עיריית בני־ברק לפנות לציבור ולקרוא לו להי־מנע מנסיעות ברכב בשבתות ברחוב השומר הוך העבדתה של דרך עוקפת מרחוב מצדה לשיכון שרת מכיוון כביש גהה מהווה צעד נכבד לפתרון הבעיה בדרכי שלום".

הסדר זה מציב אלטרנטיבה לנוס־עים בשבתות באמצעות כביש עוקף אשר יאריך במקרים בודדים יציאתם מבני ברק ב־1—3 ק"מ בלבד.

דובר משרד התחבורה הביע תק־ווה כי הסדר זה יכובד ע"י הציבור החדי והחילוני שכן הוא מושתת על התחשבות בירבית ברגשותיהם ובצורכיהם של תושבי האיזור כולם ותשרו למנוע הפרת סדר ציבורי ב־מקום.

נצרת עילית נסערת נוכח החשש לשינוי אופיה הלאומי

נצרת עילית נזעמת, נרגשת ומהודהמת מדברי ראש הממשלה יצחק רבין שהביע את החשש ש־התושבים ערביים מנצרת ישתקעו בעירה היקרה שבעיר.

כתב עתיים כותב כי בעקבות ה־מברק שהנהלת העירייה שלחה לראש הממשלה בענין זה, הזלו אתמול ב־צהריים בהתחתמת עצומה שתוגש ל־מר רבין, ואשר בה מאיימים התוש־בים כי יעזבו את העיר אם אכן יתמ־משו הדברים, אותם השמיע בבית ברל ביום שבת האחרונה: "לא לזמן רב נוכל למנוע התיישבות ערבית מ־נצרת בעיר העילית".

בעצומה, עליה כבר חתמו כמה עשרות מתושבי העיר, נאמר בין הי־תר: "אנו מזהירים כי אם תוצף נצרת עילית בתושבים ערביים, נמ־כור את בתינו ונעבור לגור במקומות אחרים". מארגני העצומה, מוותיקי היישוב, מדגישים גם כי נצרת עילית היא עיר יהודית והם יעבדו על כך שאופיה היהודי אכן יישמר.

כתב עתיים מציין כי בשנה ה־אחרונה הרפתה נצרת עילית במש־פחות רבות של ערבים שהגיעו אליה מהעיר התחתית וזאת בשל חוסר די־רה בנצרת הערבית. העובדה ש־תושבים ערביים משלמים מחירים טובים תמורת דירות גורמת לכך ש־רבים מעדיפים למכור להם את הדי־רות ולא ליהודים. הדבר גרם לא אחת לתסיסה בין תושבי נצרת עי־לית.

העלייה לקבר של רבן גמליאל ביבנה

אתמול יום כ"ה סיון שהוא לפי השולחן ערוך יום עשרה הרוגי מל־כות שהראשון בהם היה ר' שמעון בן גמליאל, קיימה הוועדה למען המקומות הקדושים בראשותו של ד"ר ש. ז. כהנא עלייה לקבר משפחת רבן גמליאל ביבנה. בעת העלייה העלה ד"ר כהנא את הנושא של עשרה הרוגי מלכות והמשתתפים אמרו את הקינות המתייחסים עליהם.

אישים ומוסדות

— אליעזר שוחמר חזר מויצה ב־שליחות מטעם הסוכנות היהודית ו־הקרן העולמי.

— מר שמואל טולידאנו יועץ ראש הממשלה לעניני ערבים, חזר בהסוס "אל על" מביקור של שלושה שבועות בארה"ב ובקנדה.

— בבחירות שערכו השבוע למוס־דות הסניף הירושלמי של האיגוד ה־ישראלי ליחסי ציבור נבחרו החברים הבאים: יובל של (יו"ר הסניף), צבי זינדר, גב' מינה אבנרי, יוסף אלדר, רוני הירשנזון, יצחק רוגוב והגב' לין שרון.

הדברים ברורים ובדוקים

שרמוש מפח השתית יסוד נופף ואבריו — מהבטא כשקיעות הגליפות שבבשמה דגליך

שמירתם והפעלת תפקוד נכון של כל הגישא עליהם, היינו איברי גופך — תלויים בנעל, שבה מיי־קם מותאם לכל שקיעה וגליפה המהווה מפתח האנטומי של כל האברים.

נעל בזאת — הוא אך ורק

צו הפטנטית היהודית של

ד"ר פלסון

שהוכרה וחכוש ע"י רבבות אנשים

שמור על עצמך ובריאותך והתאם לרגליך נעלים אלו, אצל:

א. צ. שבתי, ירושלים

רח' מאה שערים 7 טל. 285938

קוק ■ השקית לצליה

קל, נקי, טעים, נפלא!

להשכרה מיידית למשפחה דתית

דירה מרוהטת וטלפון ליד השלישות ברמת-גן

להתקשר בטלפון: 248507, 780237

למכובדינו הרב **פנחס רוזנבוים** ורעייתו הי"ו

ברכת מזל טוב נאמנה

לרגל נשואי בנכם

ר' שמואל שמעלקא הלוי נ"י

עב"ג מרים תחי' לבית ציפל

רב נחת האושר יתיאו דור ישרים יבורך

ארגון יוצאי קליינווארדיין בישראל

א. מרמורשטיין — יו"ר

ב"ה

לרבינו ורבנו

הרב **דדון שמעון** שליט"א

ברכות חמות ומיטב איחולינו

בהיכחוו לרב המושב

ועד מושב מסלול והתושבים

ב"ה

הועדה להוצאת כתבי הגרח"ד הלוי

הרב הראשי לתל־אביב־יפו

שד' השמידר 96 תל־אביב טל' 622159

הננו מביאים מהדורה חדשה של חמשה חלקי

"מקור חיים" השלם

המעונינים בפרסום והקשרו עם הועדה לפי הכתובת הנ"ל.

ב"ה

ישיבת בני־עקיבא "נחם"

ד. נ. שמשון — טלפון 02-911670 — 02-942058

קיטנה תורנית

אנו מודיעים בזה, כי לאור ההצלחה הרבה של הקיטנה אשתקד, נקיים השנה, אי"ה, שני מחזורים:

למפיינו כתות ה' — באחריבם ייבו־ייר בנ"א (8—13.8)

למפיינו כתות ו' — באחריבם ייבו־ייר בנ"א (15—20.8)

בתכנית: ✶ שעורים תורניים ✶ עזרה בשעורי־בית ✶ חוגים ✶ רחצה בבריכה ✶ טיול ✶ טופוגרפיה וסיורים — לכתות ו'

הקייטנה מיועדת לתלמידים טובים בלבד.

פרטים והרשמה — נא להתקשר לפי המען דלעיל

תנועת האשה הדתית לאומית

המדור לקליטה חברתית של עולים

בשיתוף: עם משרד החינוך

המחלקה לתרבות תורנית

שבת עיון וחברה ב"מרכז שפירא" לעולים מברית־המועצות

שבת פרשת "קורח" — כ"ז־כ"ח סיון תשל"ו 25—26.6.76

יום שישי

4—5	במושב משואות־יצחק קבלת פנים, שיחה על המשק השיתופי הדתי — אליעזר אדלר (ברוסית)
6.30	הסברה והדרכה להדלקת נרות
6.45	קבלת שבת — תפילה בבית־כנסת עם משפחות "מרכז שפירא"
	סעודת ליל שבת, דבר תורה — הרב חיים דרוקמן — ראש ישיבת בנ"ע "אור־עציון"
9.00	שיחה — "בעיות דת ומדע" ד"ר אברהם ברנר, פיזיקאי באוניברסיטה העברית, ברוסית ובעברית

שבת בבקר

8.00—8.30	הסברת מבנה התפילה וחכנה — לנשים
	קידוש, דבר תורה — הרב אברהם סילברס, ראש ישיבת בנ"ע "אהל יצחק" באר־שבע
11.00—11.45	סיור מודרך במרכז הקהילתי ומידע על מוסדות החינוך — ה' יוסף ריבלין
11.45—1.15	השבת בעידן המודרני — רב־שיח (סימפוזיון) משתתפים — הרב חיים דרוקמן
	— פרופ' ירמיהו ברנובר — מדען באוניברסיטת הנגב
	— פרופ' אברהם ברנר
	— פרופ' שמעון גליק — ראש מחלקת בבית חולים, מרצה באונ' הנגב
	— ה' בגן, שופט איזורי במחוז הנגב
4.00	הליכה לקיבוץ עין־צורים — קבלת פנים, שיחה על הקבוץ הדתי ויעודו — יוסף אחיטוב
6.45	סעודה שלישית, שיחה לעולים — "הקניית ערכי מסורת וקירוב לאורח חיים יהודי" — כיצד?
	דבר לעולים — פרופ' ירמיהו ברנובר, בהשתתפות — ישראל פלוש — עובד מחקר באוניברסיטת הנגב, ושמעון גורליוס — אסיר ציון

אורחינו:

אקדמאים ומדענים מברה"מ, עמיתיהם השראלים, ראשי פעילי עליה ואסירי ציון וחברות פעילות בקליטה.

פארק 200 שנות ארצות־הברית

באזור הררי יפה נוף, על פני 4,000 דונם שבין עין־גיורא לבין בית־שמש 25 ק"מ ממערב לירושלים, הולך ומוקם על ידי הקרן הקיימת לישראל פארק חדש — תרומתם של העם בישראל ושל יהדות אמריקה לארצות־הברית במלאת 200 שנה לעצמאותה.

בשטח הפארק יינטעו עצי נוי מזנים שונים, תטופח הצמחיה הטבעית העשירה, יפולסו דרכים ושבילי טיול, יוקמו אתרי פיקניק, מחנה נוער, בתי־יערנים ופינות צל, והוא ישמש אזור טיולים ומרגוע לתושבי הארץ כולה ובמיוחד לבני ירושלים והישובים שבסביבתה.

עם ישראל מביע באמצעות פארק זה את רחשי הוקרתו לארצות־הברית — המעצמה הידידותית הגדולה, המושתתת למן היווסדה על עקרונות הדמוקרטיה וחרות הפרט המשותפים לה ולנו.

• נטיעת הפארק הוכרה רשמית על ידי המינהל הממשלתי האמריקאי לחגיגות 200 שנות עצמאות ארה"ב.

המפעל הכספי המרכזי לנטיעת הפארק נערך בארצות־הברית, אך גם תרומותיהם של תושבי ישראל לנטיעת עצים בו תתקבלנה ברצון באמצעות משרדי המגבית המאוחדת בישראל (קרן קיימת לישראל — קרן היסוד) בירושלים — ברח' שמואל הנגיד 7, ת. ד. 656, בתל־אביב — ברח' שפירא 11, ת.ד. 4038, בחיפה — בבית הקרנות, רח' הרצל 16, ת.ד. 4922.

אוניברסיטת בר־אילן

המזכירות האקדמית

מודיעה בזה על פתיחת ההרשמה למכון לשלטון מקומי

בקמפוס ברמת־גן ובשלוחת האוניברסיטה בצפת

המכון נועד להכשיר חברי מועצות ועובדים בכירים ברשויות המקומיות.

● פרטים להרשמה ניתן לקבל לפי פניה בכתב למשרד לקבלת תלמידים, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן.

ההרשמה הסתיים ביום שישי כ"ב תמוז תשל"ו 1.7.76

אוניברסיטת בר־אילן

מינהל השלוחות

יצאה לאור החוברת **"ידיעות לסטודנטים"** לקראת שנת הלימודים תשל"ז (1976—77) ונשלחה אל כל הסטודנטים הותיקים והחדשים אשר נרשמו ללימודים.

הרישום נמשך במדעי היהדות, מדעי הרוח, מדעי החברה ולימודים כלליים לקראת התואר B.A. כמו כן מתקבלים לראשונה (באשקלון בלבד) מועמדים לליגודי עבודה סוציאלית.

הירשם מיד באמצעות פניה אל: משרד השלוחות; אוניברסיטת בר־אילן, טל' 03-718406

שלוחת אשקלון: בית"ס התיכון הגיר, טל' 051-24238

שלוחת עמק הירדן; המכללה האזורית, טל' 067-50215

שלוחת צפת; רח' ירושלים 11, טל' 067-30055

בס"ד כ"ב סיון תשל"ו — 20.6.76

קרן הנצחה

ע"ש אברהם פלדמן הי"ד

ישיבת כרם ביבנה

הנהלת הקרן מודיעה על חלוקת פרסים לתלמידי הישיבה ובוגריה. הפרסים יוענקו עבור חיבורים כפטיים בחידושי תורה או בבירורי הלכה. (שלא נתפרסמו עדיין).

יחולקו ארבעה פרסים:

פרס ראשון:	1,250.— ל"י
פרס שני:	750.— ל"י
פרס שלישי:	600.— ל"י
פרס רביעי:	400.— ל"י

את החיבורים יש לשלוח לישיבת "כרם ביבנה" ד. נ. שקמים, עד י"ז אלול תשל"ו.

את שם הכותב יש לציין על המעטפה ולא בגוף החיבור.

בכבוד התורה הנהלת הקרן

תנועת האשה הדתית לאומית

מחלקת גנים ומעונות יום

טכס חנוכת בית של המעון החדש בגני־תקוה, יתקיים אי"ה **ביום שלישי**, א' דר"ח תמוז תשל"ו (29.6.76) בשעה 5.00 אחה"צ ברח' גוברניק 47.

בהשתתפות:

מר מרדכי וויס — ראש המועצה

אחראית על החנוך במחלקת הגנים —

הה' חרוה וייס

הטכס יאורגן ע"י המזכירה הגב' רבקה בלומנקרנץ וחברות הסניף

אולם לשמחות וארועים משפחתיים

בית הפוהמ"ז, רח' רבי טרפון 1 בני־ברק

בהנהלת משפחת רוזנפלד

✶ מבחר תפריטים במחירים עממיים

✶ כשר למהדרין מן המהדרין

✶ בהשגחת הרב לנדא שליט"א

קבלת הזמנות לפנה"צ בטלפון 785270

אחה"צ בין השעות 5.00—8.00 באולם

כמו כן מתקבלות הזמנות לסדור מסיבות וקוקטילים מחוץ לאולם

מורשת

בית־ספר תיכון דתי

למינהל, לפקידות ולחשבונאות

בפקוח משרד החנוך והתרבות

רח' "שפע טל" 13, תל־אביב • ת"ד 7086

הכניסה מדרך פתח תקוה 128 • טל: 251510

בס"ד

נמשכת ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ז

לכתות ט', י', י"א, י"ב

כל יום בין השעות 8.30—12.30 לפנה"צ, וביום ג' — גם בשעות 5.00—7.00 אחרי הצהריים.

• הלימודים חינם — לתלמידי ט' ולחייבי חוק חינוך חובה • שכר לימוד מודרג • מענקים • שיעורי עזר חינם • השלמת חומר חסר לתלמידים חדשים ממגמות אחרות • חוגים • תחבורה נוחה (מול הקריה) • הנחה גדולה לתלמידים בחברות האוטובוסים • עזרה במציאת עבודה •

"קרית יעקב הרצוג", כפר־סבא

תמיכת הבינים הארצית של מדרשית נעם

בפקוח משרד החנוך והתרבות — אגף החנוך הדתי

דרושים לשנת הלימודים תשל"ז

א) **עוזר בכיר למנהל החנוכי**

תנאים וכישורים: ירא"ש ובן תורה, בעל נסיון בתחום מינהל חנוכי.

מוצעים תנאי שכר טובים ודירת שרד בקמפוס.

ב) **מדריך פנימיה במשרה חלקית**

שעות התפקיד: משעה 5 אחה"צ עד שעה 9 בבוקר למחרת.

תנאים וכישורים: צעיר ירא"ש, רצוי בוגר ישיבה תיכונית המגורים במוסד — חובה.

מועמדים מתאימים יתקשרו מיד טלפונית עם המשרד הראשי בתל־אביב, טל' 52637, 52638, לשם קביעת ראיון אישי.

דרושים

למוסד חינוכי גדול

1. חצרן
2. אם בית
3. אחות
4. מדריכות לביה"ס התיכון פנימיתי

דיור במקום הכרחי ואפשרי.

מועמדים דתיים יפנו בכתב לגבעת וושינגטון ד. נ. שקמים טל' 055-25331, 055-25488

"אולמי אורון"

• חתונות • בר־מצוה • בריתות • ואירועים שונים •

קרית־אתא, רח' העצמאות 58, טל' 725155

הננו שמחים להודיע, כי נפתחו מחדש עם הנהלה חדשה אולמי האירועים **"אולמי אורון"**

המטבח כשר למהדרין מן המהדרין

בהשגחת הרבנות קרית־אתא

ובהשגחה מיוחדת של הרה"ג ממאקווער שליט"א

✶ שירות אדיב ויעיל ✶ מחירים נוחים ✶

ב"ה

דרושים

מועמדים לתפקיד אברך פנימיה (חנוך + הדרכה)

דרישות —

בוגר ישיבה תיכונית / ישיבה גבוהה או הסדר ונשוי

דיור מובטח.

לתיאום ראיון יש לפנות למר ר. זילברמן 02-521212

תנועת האשה הדתית לאומית

כנס חוגי הורים

יתקיים בע"ה באוניברסיטת בר־אילן ביום שני, ל' סיון תשל"ו 28.6.76 באולם ארגנטינה, (ע"י בי"ס לחינוך) משעה 9.30 בבקר — 4 אחה"צ.

בתכנית:

ברכות: — מר זבולון המר, שר הסעד

— גב' סובה סנהראי, מרכזת התנועה

— יהודית אלול — מכון ע"ש אלפרד אדלר

— חיים חא — בי"ס לחינוך — אוניברסיטת בר־אילן

— דברי פתיחה וניהול הכנס — רבנית אילה גליקסברג

הרצאה — האם כמרכז המשפחה — רבנית חנה טאו

הפסקת צהרים

דיון בקבוצות בהשתתפות מנחות בבירות

התכנסות במליאה

שירה בציבור — בלווי שקופיות — לאה בדש

דווח מהקבוצות

דברי סיכום — גב' בלהה שפר

ניהול הכנס אחה"צ — הה' חנה חזרתי, מרכזת המדור לתרבות

תנועת האשה הדתית לאומית **הסמינר להנהגה תנועתית־קהילתית**

בשיתוף: משרד הסעד — היחידה להשתלמות

ימי עיון למשתתפות הסמינר יתקיימו בע"ה באולפנת "צפירה" צפריה. בימי שלישי ורביעי, א',ב' תמוז (29—30.6.76).

ההתכנסות ביום שלישי, בשעה 10 לפנה"צ.

בתכנית: הכוונה לעבודה קהילתית בעבודה בשטח — גב' נאולה שוהם, מנהלת המדור לעבודה קהילתית;

דיון;

שיחת סיכום שלב א' של הסמינר;

תכני הסברה — ההב' זהבה מלכיאל, יו"ר ועדת התרבות;

סדנת עבודה;

סרט "המושכים בחוטים" בלווי הרצאה — ע"י מר יחיאל נרקיס — סוציולוג

השרותים בקהילה ומשמעותם לגבי המתנדבת — ההב' שרה שטרן־קטן, מרצה באוניברסיטת בר־אילן

יחסי גומלין בין הפרט והציבור לאור ההלכה — רבנית אילה גליקסברג;

מבנה תאד"ל — מספרים מספרים — הנה הציוני

בחירות — היבט מדעים — גב' פנינה רוזנבלום, מרצה באוניברסיטת בר־אילן

דברי סיכום — גב' זהבה מלכיאל

דרוש חזן

לבית הכנסת המרכזי בקרית מוצקין

לפנות: בכל יום בין השעות 6—7 בערב

במזכירות בית הכנסת

שד' השופטים 55 ת.ד. 70.

בית החולים שערי צדק ירושלים

דרוש

מנהל מטבח

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב, למנהל המנגנון בביה"ח, ת"ד 293, ירושלים, עם פירוט השכלה, נסיון ורמת שכר מבוקשת.

למדרשית נעם, פרדס־חנה

דרוש/ה

טבח/ית במשרה מלאה. שומר/ת מצוות

תנאי שכר טובים.

המעונינים יפנו טלפונית מיד להנהלת המשק:

בשעות היום: טל' 063-77979

בשעות הערב: טל' 063-77829

בצער וכינון אנו מודיעים על פטירתה של

רבקה וינוגרד

בארצות הברית

(נכדתו המבורה של הרב שבתי ויינוגרד זצ"ל)

המשפחה המתאבלת

בארץ ובחו"ל

זות סיוע מארה"ב

מאת יצחק דויטש

...מחר: מה שלא נוח — מנסים להתעלם ממנו, כאילו... וזוהי בערך ההתנהגות של ראש הממשלה יצחק רבין ... החלטת הנשיא פורד לקצץ את סיוע הביניים לישראל. ... הרצה נושא זה בממשלה הגיב מר רבין, כי הפרסומים ... ממקורות ישראליים ואין לסמוך על כך. טרם קיבלנו ... רשמית, אמריקאית. זאת כאשר שר החוץ י. אלון סיפר, ... הספיק להביע אכזבתו מההודעה ולאחר שהדבר הובהר ... והיתה לשר החוץ האמריקאי ד"ר הנרי קיסינג'ר עם ... ג. דיניץ.

...נבק־השד: ראש הממשלה ... הציבור בתיאוריה כי לא ... ביחסה של ארה"ב עם ... ועתה הוא מנסה „להת־ ... השעבדות לתיאוריה. זהו ... ואדוכס מדיני. ... צא עצמו משכבות מעבר ... זה. יש לבחון הסיבה את ... שיש להחוסה להענ־ק ... 3 מיליון דולר ולא 550 ... פי הבקשה הישראלית ... זה כבר מסוכמת ואף ... בק בהכנית ההקציביות.

הסכנה בתלות

יש ללמוד את הלקח ... תנו תלות גרהבת ביותר ... ריקאי ועתה אנחנו המ־ ... סגירת ברזים" אפשרית ... אחרת. אם הדבר מת־ ... בחירות בארה"ב — אין ... רב כדי לשער מה עלול ... הבחירות. הסיוע האמ־ ... 1972־1968 ... בכלל יבוא ההון לזמן ... ישראל עלה בשנת 1975 ... מזית אחרת. אם בשנים ... העמיד הגימון האמריקני ... הישראלי משאבים ה־ שקולים כנגד 2 אחוזים מהתוצר הלאומי, הרי בשנת 1975, הגיעו מכדיד ל־20 אחוז מהתוצר הלאומי שלנו.

במאזן התשלומים של ישראל צפוי השנה גרעון של יותר מארבעה ביליארד דולר. החוב הלאומי החיצוני מתקרב לתשעה מיליארד דולר. יתרות מטבע החוץ רשומות בסך ביליארד דולר, אבל בפועל הן ממומנות כתוצאה מקבלת הלוואות לזמן קצר, ואילו לא נהגו כך, הרי מכבר היו היתרות אוזלות.

כל החלטה אמריקאית על „סגירת ברזים" עלולה לטלטל את המשק למצב חמור של חוסר אפשרות מימון שוטף וממילא לאבטלה כתוצאה מחוסר מטבע חוץ.

מצב זה משפיע על עמדותיה המדיניות של ישראל. מובן מאליו, כי הוא מחייב צעדים נמרצים לצמצום התלות ע"י הקטנה מהותית בגרעון במאזן התשלומים ע"י שינוי מבני במשק: הסבה לייצור לייצוא במקום צריכה פרטית וציבורית מוגדלים. הרף הדיבוריים הכרוכים התוצאה בתחום זה הן דלות. החלטת הנשיא פורד, חייבת להפעיל את פעמוני האזעקה קודם כל בתחום השלב זה.

התחליפים האפשריים

כיצד ישפיע הקיצוץ הזה בסך 350 מיליון דולר על ההוצאות של מערכת הביטחון והפעילות במשק? נגסה לבחון את אופן יישום השינוי בהכנסות.

ישנה כמובן דרך אחת קלה: לנהוג כאילו לא קרה דבר ולכסות את הסכום ע"י ניצול יתרות מטבע החוץ, או הגדלת המימון בדרך של קבלת הלוואות לזמן קצר. דרך כזו תהיה משהו פחות מאספירין, המחזיק את החולה במצב זה טוב יותר כאשר מחלתו העמוקה מכרסמת בו יותר ויותר. מכיוון שהיתרות הן ברמה כה נמוכה וההלוואות לזמן קצר כתי־פשטות ותפחות, ספק אם אפשר יהיה עוד לנסות ללכת בדרך זו. אם אמנם ייעשה הדבר הרי המהלך הוא קצר מועד ומצבר לו יהיה זה צעד של חוסר אחריות לאומי.

סביר להניח, כי ינסו להסיק את המסקנות האמיתיות ולהיערך למצב הנובע מקיצוץ זה ומקיצוצים אחרים הצפויים בעתיד.

ההשלכה על המשק

כלכלנים שערכו את החשיב מה יקרה אם ננסה לחסוך סכום זה ע"י צמצום פעילות במשק בסכום השווה לאותם 350 מיליון דולר, הגיעו למסקנה שהרישום של הצעד יהיה ניכר ביותר. הפגיעה בתעשייה ובהתעסקה במשק יכולה להתבטא ביצירת אבטלה של 4־5 אחוזים. זאת לפחות בתקופת מעבר עד אשר נגיע להיערכות אחרת לייצוא גדול יותר. כדאי להיזכר כי כאשר דובר לפני השיים אחדים באפשרות שכל הסכום של 550 מיליון הדולר לא יינתן, אמר נגיד בנק ישראל משה זנבר, שהדבר עלול לגרום לתוספת מובטלים של עד כדי 80 אלף איש. בשעתו הגדירו ראש הממשלה ושר האוצר את הדברים כבלתי אחראים או כמזיקים. אבל ההתבטאויות אלה הלמו את שיטת הטשטוש. ברור שזהו החישוב הכלכלי, ועתה כאשר מדובר על פשרה של הנשיא פורד לגבי הסכום — הרי אף הפועל יוצא המשקי המיידי הוא פשרה, כאמור, לגבי היקף האבטלה. זאת אם המסקנות יוסקו באופן נמרץ בתחום האזרחי ובלי נקיטת דרכים מלאכותיות של דחייה.

אולם מובן כבר עתה שהקיצוץ בסיוע הבטחוני איננו יכול שלא להשפיע ולחייב את תחום מערכת הבטחון עצמה. רק השבוע היינו עדים לוויכוח הקשה הנוקב סביב לקיצוץ 750 מיליון ל"י במערכת הבטחון. בעניין זה הושגה פשרה הסכום הועמד על 500 מיליון ל"י. שר הבטחון ש. פרס הגדיר זאת כמלים הקשות של פגיעה בבשר החי — ושמענו מפי שרים שהתחושה כזו אכנם קיימת אצים. הבה נערוך השוואה: אם זהו המצב לגבי 500 מיליון ל"י בהוצאה מקומית מהי המשמעות בקיצוץ 350 מיליון דולר, שהם כ־3.5 מיליארד ל"י ? ! הפגיעה כאן היא בסעיפי רכש בחו"ל, או במה שאנו קוראים התעצמות.

צריך לצפות, כי הממשלה לא תוכל לגלגל את כל הנטל על מערכת הבטחון וכי תעביר מקורות אחרים לשם כיסוי חלק סביר מהפער שנוצר במימון הדרוש לה. הרי באופן של דבר הקיום קודם לקיום טוב יותר. אולם יהי עם זה. ברור כבר עתה שאף מערכת הבטחון לא תוכל לצאת מהעניין בלי שהיא תשלם חלק מהמחיר. יהיה עליה להתאים את עצמה למצב ההולך ומתפתח כי עומדים לרשותנו פחות משאבים למימון צרכי הבטחון. אף מערכת הבטחון תצטרך להשתית את התכנון ארוך הטווח שלה על המצב של צמצום באמצעים. את מה שיגרע מצד המקורות הכספיים יהיה הכרח להשלים על ידי ייעול הניצול, יותר תחכום, יותר תושיה והדגשת הכשרויות שלנו אשר בעבר הוכיחה עצמה במקרים רבים.

*

החלטת הנשיא פורד היא פוגעת ומכאיבה. צריך להמשיך באמצעים כדי לצמצם את הקיצוץ — ואולי טרם נאמרה המלה האחרונה (בעת שהדברים נכתבים אמור עוד להתקיים הדיון בקונגרס). אולם אסור לנהוג כדיגיות בת היענה. הלקח חייב להיות קודם כל בבישור הפנימי. להשתדל להיות עם פחות אמצעים מבחוץ, לצמצם את התלות, להסתכל אל פני המציאות הישר.

שיחה עם הרב הראשי לישראל הראשל"צ הגר"ע יוסף

עם הפנים לתפוצות

חיזוק החינוך היהודי בגולה — תריס בפני התבוללות

עד שנמשכים הדיונים בדרכים למשיכת יהודים מהארצות החופשיות לעלייה ארצה, חיים רבבות יהודים בתפוצות ורבים מהם על סף ההתבוללות. נקודת אור באופל מצבם היהודי־לאומי של היהודים בתפוצות היא שוועתם ונכונותם לחינוך יהודי־מקורי. המציאות מעידה שתריס יחיד בפני התבוללות היא חינוכם היהודי של בני הנוער, וקירובם לערכים דתיים־לאומיים, כנצח־נצח של אומתנו. אם נסכם את הנעשה בתחום זה ע"י כל המוסדות הלאומיים שבמדינת ישראל, נמצא כי למרבה הצער, העידוד הניתן להם רחוק מלהיות מספיק. פחות מזה נעשה ע"י המנהיגות הרוחנית של המדינה, שלפי אפייה ומהותה חייבת להוות מנהיגות רוחנית לאומה כולה, היא הרבנות הראשית.

מאת יונה כהן

הראשל"צ הרב עובדיה יוסף נענה לאחרונה להזמנותיהם של ראשי הקהילות היהודיות הספרדיות שבצרפת ובאירן. ביקוריו שם, אם בשפוט לפי ההדים שהגיעונו בכתב ובעל־פה ביסים אלה, הינם מקור השראה ועידוד מבורכים, וראשית קשרים הדוקים ומתמידים בין הרבנים וראשי הציבור היהודי בצרפת ובאירן לבין הרב הראשי עובדיה יוסף.

יהדות שכלה תמימות

על יהדות אירן בכללה אמר הרב עובדיה יוסף, בשיחה עמי משפט אחד: „אלה יהודים מלאי תמימות ויראת שמים. רבים מבני הנוער בטהראן ובערים אחרות נתונים בצפרני ההתבוללות, כשום שלומדים בבתי־ספר לא יהודים ומתרחקים מיידע עמם ותרבותו. דבר זה שימש אחד הנושאים המרכזיים בנאומיו ודרשותיו באירן.

בבואו לטהראן התקבל הרב ע"י הרב ידידיה שופט הרב אוריאל דוידי, ורבני יהדות אירן. אליהם נלווה הרב יצחק מאיר בעל־הנס, רבה של העיר שיראז. משעת בואו נקבעו לו דרשות והופעות בפני יהודי העיר. בו ביום בבית הכנסת אבי־שימי, בשבת בבוקר בביהכ"נ בביהכ"נ המרכזי, נשא הרב הראשי יוסף דרשות שהלהיבו את השומעים. דברי הרב תורגמו לפרסית על ידי הרב אוריאל דוידי.

משנודע לרב שבעיר טהראן אין אף מקוה כשרה אחת, פנה אליו אחד מראשי הקהילה ושאל: היתכן! ללא שהיות עשו כל הדרוש, לפי הוראות הרב, ובאולם שמתחת לבנין החדש של ביהכ"נ של העדה המשהדית (משהד — עיר אנוסים יהודים) נפתחה מקוה כשרה. מנהיגם הרוחני של המשהדים הוא האברך הרב אליהו בן חיים. היא למד בהיהבתא בארץ ונוזר לאירן. כאן הוא רב, מורה, שוחט וחזן, וכבר הספיק ללמד בנ"ן צעירים יהודים הלכות שחיטה.

כשיחות עם יהודי העיר הבין הרב שבין יהודי אירן בכלל לבין בני העיר משהד אין הבנה שוררת, ויחד אחת מדרשותיו לנושא אחדותם של ישראל. „ויחן שם ישראל" — כאיש אחד. רבים מהמשתתפים בשקו שולי גליתו של הרב.

היו גאים ביהדותם

בפגישה עם מאות סטודנטים יהודים בטהראן, הבע מהם הרב הראשי להיות גאים ביהדותם ובתפת ישאר היהודים. כדי שיגיעו לכך נהבעו לקבוע שיעורים ועתים ללמוד תורה.

הביקור כלל הופעות בביהכ"נ החדש של אברהם יוסיאן, ובהשפעה הרב הארוה הוחל בהקמת מקוה טהרה חדש ומודרני. סיור בבית החולים היהודי בטהראן שרוב הרופאים והמיילדות הינם יהודים, בבית הזקנים, בביה"ס המקצועי של „אורט" ועוד.

בחשיבות המיוחדת של רשת החינוך שבבעלותה של „אוצר התורה", בארצות ועדים כאלה, נוכח הרב הראשי יוסף בבואו לביה"ס שבהנהלתו של הרב נתנאל בן־חיים,

מקום שם לומדים למעלה מאלף תלמידים. הם גילו בקיאות בתפילה, בירכות הנהנין והיו שהשמיעו פרקי משניות. מה שחסר שם — מורים מייחדים ללשון העברית.

כעשרים אלף יהודים חיים בעיר שיראז. שם התקבל ע"י הרב יצחק בעל הנס, יליד אירן שלמד בארץ, וחזר לאירן כמסדר גיטין וגירושין. גם כאן דיבר בפני התלמידים המבוגרים, הציבור היהודי וראשי מוסדותיו על החינוך היהודי והנחלת המורשה היהודית לדור הבא.

שאלה לגבי ירושת הבת

הרב הראשי השתתף בכינוס מיוחד של כאלף וחמש מאות יהודים מכל ערי אירן שהתכנסו בטהראן ודנו אם וכיצד לשנות את חוק התורה בענין ירושת הבת, שיהיה אפשר יתנו לבת מחצית הירושה, גם בלי שהדבר זה יובטח וייכתב במפורש בכתובה.

הרב הראשי הסביר כי אין צורך ואסור לדבר על „שינויים בחוק התורה", וכי בשאלה זו כמו בשאלות רבות אחרות, ניתן למצוא תקנה ופתרון בדרך של „תקנת חכמים וראשי הקהל".

הרב הראשי הבטיח להם כי בשובו ארצה יעיין בספרי ראשונים ואחרונים, וישיב להם תשובה מפורשת וברורה, והסכימו להמתין לתשובתו.

בתשובה לשאלתי אומר הרב שנראה לו כי הרבנים בטהראן יכלו לנהוג דוגמת תקנות קאסטיליה, הנזכרת גם בספר „משפט וצדקה ביעקב" לר' יעקב אבן צור (שהיה חבר של ר' חיים בן עטאר) אולם, כאמור, הרב ישיב תשובה ברורה ומנומקת.

בתיה"ד הרבניים בטהרן

בפקודת השלטונות נתונים ענייני המעמד האישי לשיפוטם הבלעדי של בתיה"ד הרבניים. הרב הראשי ציין בצער שבתחום הגיטין עושה כל רב שם „שבת לעצמו", במקום ביה"ד של שלושה.

מחשבתו ותכניתו להשפיע על הרבנים בטהראן שיסכימו לשיגור שניים־שלושה דיינים מהארץ — לא יצאה לפועל. במקום זה דיבר הרב הראשי על לבם שלהבא יפעלו יהודי בנושא הגיטין — והבטיחו לו לעשות כן.

אחת הדרכים לחיזוק יהדותם של יהודי אירן, אומר הרב הראשי, היא פתיחת „כולל אברכים" בטהראן. הענין עודנו בשלבי הכנה, לכשימצאו מספר אברכים וישלחו ללמוד בטהראן. יש סיכוי לצרף אליהם מספר צעירים מבני המקום.

לשאלתי בנושא העלייה לא"י — השיב הרב הראשי: „ודאי דברתי על זה בכמה מהופעותי. בעיקר בשיחות עם קבוצות קטנות. אולם, עובדא היא שיהודים רבים יושבים שם. וחייבים להצילם מצפרני ההתבוללות. בסיומם של דברים באזני הסטודנטים שם על לימוד התורה, עמד היו"ר שלהם ואמר: רבנו, מעולם לא שמענו דיבורים כאלה, אדרבה, עזור לנו בשיעורי תורה ובחינוך יהודי.

עם יהודי צרפת

בלוויית היה סלימאן ששון ויוסף שמאע, ראשי „אוצר התורה" ופעיליה, הגיע הרב הראשי יוסף לצרפת. הם יצאו מיד לעיר מארסיי. בעיר זו, הנמצאת מרחק נסיעה של כשעה מפאריס, מצויים עתה אלפים מיהודי צפון אפריקה. שם נחנך ברוב עם האגף הראשון לבניין מפואר של ביה"ס היהודי „אוצר התורה", הונחה אבן פינה לאגף שני של הבניין, שיכלול כאלף תלמידים.

בחגיגה השתתף ונאם הרב הראשי ליהדות צרפת הרב יעקב קפלן, הרב הראשי ליהדות פאריס הרב מאיר ג'איס, ראש ישיבת אור יוסף בצרפת הרב גרשון ליבמן. רב העיר מארסיל הרב בן, ראשי עיריית של צרפת ומארסיל ומר אלן דה־רוטשילד ועוד.

מפקד משטרת האזור, בנאום ברכה, ציין שהחינוך היהודי משפיע השפעה טובה, ומגביר את ההתנהגות המוסרית גם של הלא־יהודים שבסביבה ואחוז הפשיעה ירד באחוז ניכר.

בברכה נאמר כאן עמדה ההביעה לחינוך יהודי נאמן לכל נער יהודי. הרב הלהיב את שומעיו בהדגישו על גם את רוח ההתנדבות המאפשרת הקמת מפעלי חינוך ותרבות יהודיים. המסיבות לכבודו של הרב נמשכו עד שעות לילה מאוחרות. הרב הראשי הוכיח את רבני פאריס שילכו בדרכם של עסקני מארסיל. ידאגו להקמת סניף אוצר התורה גם בפאריס. בהופעותיו בבתי הכנסת, ובדברי תורה שהשמיע באזני הבאים, השפיע על השומעים להגדיל בו במקום את תרומותיהם.

בין הקהילה ל„אוצר התורה"

באווירה מרוממת התחילה בפאריס הישיבה של הקונסיסטואר הקהילה), בראשותם של אלן דה־רוטשילד ומר

(סוף בעמוד 8)

מס ללא ערך מוסף

מאת משה אישון

ביום חמישי הקרוב — ה־1 ביולי — ייכנס לתוקפו מס חדש — „מס ערך מוסף". משאלתם של אנשי האוצר נתמלאה. ישראל מצטרפת לרשימת המדינות, הדימוקראטיות הנאורות, שמס כזה נהוג אצלן. לכאורה — מס צודק. מדוע יגרע חלקו של האוצר הישראלי מהאוצר האמריקאני, לכשל, הנהגה ממס ששמו „ערך מוסף". מדוע האנגלים, הגרמנים וכיו"ב ישאו בנטל זה ואנו — הישראלים — הסמוכים על שולחנם של אחרים לא נטיל על עצמנו מס נוסף?

בנסיבות הקיימות, כשרוב המדינות העשירות בעולם מתפרנסות ממס זה, קשה לצאת נגד המיסוי החדש במדינה אשר מאנחת חלק מתקציבה מקופות הצדקה, או מנפנקים של מדינאים העושים עמנו צדקה. בכל זאת נראה, שאין להיתפס להכללות ולא הרי מס ערך מוסף בשיטה האנגלית, האמריקאנית, או הגרמנית, כהרי מס ערך מוסף בשיטה הישראלית. ראשית כל, שם — במדינות שמעבר לים — אם מחליפים על מס ערך מוסף בעה ובעונה אחת מבטלים מסים קיימים, אשר לפי מהותם חופפים את המס החדש. אצלנו — מס ערך מוסף, איננו אלא מס חדש. כאן לא מוציאים את המס הישן מפני החדש — אצלנו מוסיפים מסים. אפילו, אם למראית עין, יבוטלו חלק ממסי הקניה. ממילא לא מתרשבים בשמו של המס, אלא דנים אותו, כשם שדנים כל מס חדש.

מס ששכרו יוצא בהפסדו

איכותי טוב „מס ערך מוסף", כאשר מתאימים אותו למציאות הכלכלית של המדינה. למעשה, כאמור, בהיבט ראשון, לפנינו מס צודק. במקום לגבות מסים מכל אחד — אחד המרבה בצריכה ואחד הממעיט — בא המס החדש וקובע, כי הנטל יוטל על אלה הצורכים יותר, המוכנים לבזבז יותר. אולם, כאשר המס החדש מהווה תוספת למסים הקיימים והוא מוטל גם על מצרכי יסוד חיוניים, ספק אם הוא משיג את מטרתו. לשלם ישלמו כולם — להרויח, לצאת נשכרים מהמס ייצאו שוב, אותם התגרים, אלה אשר יודעים לשכל את ידיהם, כדי להינצל מגביית המסים. ממילא, יוצא שכרו של המס בהפסדו. בשלב זה אין אנו יודעים הפסדו של מי, של האוצר או של האזרח. עם זאת ברור, שהאזרח הפשוט זה שאינו מצויד לנהל פנקסים, זה אשר חי על פי תלוש המשכורות שנותנים לו המעסיקים — המפסיד הראשי. פשוט, הוא ישלם יותר, על כל חשבון בצרכניה, בחנות המכולת, בחנות לצרכי השכל, על צריכת המים ואפילו על העתון שהוא מנוי עליו. על הכל יחויב בשמונה אחוזים. הסוחרים יתחשבנו. הבנקים יעלו את דמי השירות. הכל יהיו, על חשבון ההתחשבנות הכפולה: אני שלמתי מס ערך נוסף, אתה שלמת מס — אני צריך לקבל את היתרה... ואילו אתה האזרח, הסוכן הבלתי מורשה — זה שמשלם מס אמת במקום עבודה, שים תשלם מס ערך מוסף. אתה לא תקזז, אתה לא תתחשבן עם האוצר — אתה פשוט באחד — תשלם, בלא כל תמורה...

ייתכן ובעקבות המס החדש, כעבור כחצי שנה, אולי תקבל פיצוי יוקר, או יותר נכון תוספת יוקר חדשה, אבל בינתיים — במשך חצי שנה העמסה על גבך את עול המסים — את המס בהתהדרותו החדשה; את ערך מוסף.

אנחנו נשלם יותר

שר האוצר יהושע רבינוביץ, המבקש להצדיק את המס החדש, מסביר בין היתר, כי זהו המסגרת המתאימה, כדי ללכוד ברשת את כל מעלימי מס הכנסה. ייתכן והשר הנכבד צודק. הרישום הכפול והמכופל המחייב את בעלי העסקים, לפי פקודת המסים החדשים, יביא עמו ללכידת כמה וכמה לווייתנים — מעלימי מס הכנסה. אולם השאלה היא: האם כדי לחשוף מעלימי מס המהותים, ולא חשוב כמה, אחוז אחד, שניים, אחוזים — עשרים אחוז ממשלמי המס במדינה יש להטיל עונש קולקטיבי על המדינה כולה?

אלה האמונים בהעלמת מסים, מן הסתם, ימצאו דרך, כדי לעבור את המכשולים החדשים — את מכשולי מס ערך מוסף. הם ימצאו דרך, כיצד לגבור על הקופה הרושמת, שלא תרשום את הכל; הם ישכילו, כיצד לקזז את המסים. אנחנו — האזרחים, פועלי הצדק, אצלם מלאכת הורדת המסים, נעשית בידי אחרים — נשלם יותר ויותר מסים. מבחינה זו, מצד אחד, אנחנו נחשבים כצדיקים — מלאכתנו נעשית בידי אחרים. לא אנו מתחשבנים. מנהל החשבונות דואג שנשלם את מלוא המסים. מצד האחר — לא מן הנמנע שאנו ורק אנו נהיה המשלמים. כל האחרים ימצאו דרכים, כיצד להתגבר על המכשלה החדשה, על המסים החדשים...

יוצא איפוא שכבר בהיבט ראשון המס אינו צודק. גם אינו חושף את מעלימי המסים. הפבריקאנט — איל התעשייה — ישלם אותו מס על המוצרים שהוא רוכש, כמו פועל הדחק, או החי בדחקות והמתפרנס מקופת הצדקה. שניהם — חשבונותיהם יחויבו בשמונה אחוזים מס ערך מוסף. ברם ההבדל בכך שהסוחר — איש העסקים יתחשבן עם רשויות המסים, ואילו אנחנו — נשלם את החשבון. איש העסקים מן הסתם, ימצא חשבונות מתאימים שיתנו לכלול אותם בחשבון ההוצאות של העסקים בבעלותו. והנאתו כפולה — הוא יקבל החזר מס ערך מוסף וגם ישלם פחות מס הכנסה, ואילו אנחנו נשלם יותר — וכאמור — בהנאה פחות...

המס ונפגעיו

אין ספק שמרובין צרכי עמך בית ישראל. אין לחשוד בשר האוצר שהוא מפעיל את מכבש המסים, כדי ללחוץ על סתם יהודים. המכבש הופעל — כך מסבירים — באין ברירה, אחרי שיבשו כל מעיינות ההכנסה. ייתכן. אולם אין בכך כדי לדחות את השאלה: האמנם זאת התרופה?

מכה נמשך: אם המדינה מתכוננת גם להבא לעמוד בהתחייבויותיה — לשלם את מלוא חובותיה, הכיצד היא מתעלמת מעובדה שכל דרדקי בכלכלה ער לה, הלא היא שאלת אגרות החוב הצמודים של הממשלה. לפי אומדן זהיר מתקרב חוב המדינה באגרות חוב נאמר בהכללה לכמאה מיליארד לירות, כך שכל אחוז של עליית מדד יוקר המחיה פירושו תוספה של עוד מיליארד לחובות המדינה. והכוון שלפי כל התחזיות — עליית מדד יוקר המחיה, בעקבות העלאת מס ערך מוסף יתכבם בחמישה אחוזים, הרי שהאוצר יצטרך לשלם הפרשי הצמדה בסך של כחמישה מיליארד לירות, בעוד שמס ערך מוסף לא יכניס אפילו חצי מזה. יוצא איפוא, ששכרו של המס החדש יוצא בהפסדו.

ברם, מכיוון שאין אנו כלכלנים, לא נפליג בניתוחים כלכליים. נסתפק בהשגות במישור הציבורי, כדי לבחון את ערכו של המס החדש ואת השלכותיו על חיי היום־יום של המדינה.

דומה, שבלא להתמחות בכלכלה ניתן לומר כבר עתה, כי המס החדש — כמס נוסף הוא בטל ערך. פשוט, כמס — הוא מכניס עוד כך וכך מיליארדים לקופה הריקה של המדינה. באידך, כמס ערך מוסף הוא חסר תקווה להביא עמו מזור למחלה, או יותר נכון, למשבר הכלכלי הפוקד את המדינה.

דומה, שכבר עתה מותר להסתכן ולומר שמס ערך מוסף, לא יחשוף את מעלימי המס הכרוניים. גם לא ירחיב את המסגרת של משלמי מס הכנסה. הוא יפגע בשכיר שבלאו הכי הכנסתו חשופה בפני כל ביקורת של מס הכנסה. האמנם זו היתה הכוונה?

עוד מס, עוד הכבדה

לפנינו מס ערך מוסף, ללא ערך מוסף. בסך הכל עוד מס, עוד הכבדה על התקציב של העובד השכיר, עוד ביורוקראטיה במערכת ההתחשבנות ונזקי המסים הנהוגים כיום במדינה.

ספק רב, אם מס חדש זה יהיה גורלו טוב יותר מחוקי הריפורמה במסים, מהשינויים בחישוב מדד יוקר המחיה. דומה, שכשם שהריפורמה במסים נתגלתה כפנגנה שאפילו האוצר שכה התלהב ממנה איננה מאושר בה וכשם שהשינויים בחישוב המדד לגבי תשלום תוספת יוקר גרמו להסתבכות ביתרויה, כן מס ערך מוסף יכניס את המדינה להסתבכות, להתחייבויות, להוצאות יתר אך אין בו במס החדש, כדי לכסות את ההפסדים שיגרמו, על חשבון ההכבדות המשקפות ששכרן יוצא בהפסדן.

בקיצור, לפנינו מס חדש, בלא כל ערך מוסף...

פאון, תנועה?

מאת יעקב אדלשטיין

להוציא מכלל אפשרות, שגם בתקופת בחירות לנשיאות תנסה ארה"ב ליצור אווירה נוחה לקראת תנועה כלשהי במזרח התיכון, הן לצרכי הכנת מו"מ אחרי הבחירות ...נים, לכבן ... מעמדו של הנשיא ג'רלד פורד לקראת ...נשיאות. אף שהוכחשו הידיעות על בואו של קיסינג'ר ל„קפיצת דרך", לאחר ביקורו הקרוב באיראן; בכל זאת ... יקפוץ לבירות האיזור כדי לבדוק את המצב. דבר זה ...מרות המלחמה הפנים־ערבית בלבנון שמפנה את הכוחות ...ת הלב של כל מדינות האיזור.

...דיקה על נכונותה למו"מ ... הסכם של אי לוחמה, אז ... המלחמה. הידיעה הנעב־ ... ארה"ב שלוש ביוזה ... ...קור, רבת עמון ודמשק ... השובה שלילית אבל גם ... חדבית. עמדה קשה זה ... במו"מ, לאחר שבעמדה ... ...ת הסכם הביניים. ירדן ... בבוגה כניהול מו"מ ... בגלל התלות ... יה עסוקה בלבנון ... ...צות לבו"ם כלשהו.

...פציות

...רואים כיום שלוש אופ־ ... קפאון במו"מ שקול ... מה; מו"מ להסדר כולל ... אין לו סיכוי; טרם ... ב הבהלכתי, מו"ם כזה ... ת ריאלי יותר. למעשה, ... הסכם ביניים" נוסף, אם ... שמשפטים אומרים, כי ... גדול בין הסכם שלום ... לסיום מצב המלחמה. ... להגדרה את מצב היחסים ... ליפאן, שעד היום אין ... שלום, אלא הסכם ... המלחמה, אבל למעשה ... כהסכם שלום, זאת בתנאי ... על ההסכם אכן מהכוונים ... שלום. אבל ספק אם מדי־ ... אכן רוצות בשלום. הן ... כם כזה רק קפיצת דרך, ... חורים ישראליים, לקראת ... של המערכה המדינית ... הקודי בעיניהם, השלב ... „הקמת מדינה חילונית ... ז". כך שאין להביא ראי־ ... של הסכם לאי לוחמה ... והיה מדינות מקיימות ... התאם לכה שנוח להן, ... אינם מוכנים להשלים ... של מדינת ישראל, הרי ... טוב ביותר לא יחזיק מע־ ... ספר חדשים בלבד. ... על הסכם ביניים נוסף, ... אם הקרקע הוכשר לכך. ... צים עם מצרים מחזיק ... שהקרקע הוכשרה לכך. ... מצב המדיני מחייב זאת ... מצרים לא לערער את ... אם המצב המדיני יש־ ... תנה שישתנה גם המצב ... ...רת ההסכם. במצב זה ... מסגרות — הסכם־ביניים ... כלל. הבעיה היסודית היא ... זה דעת הקהל בארצות ... לקראת הסכם ביניים ויא ... ברור למדי, כי הסכם ... ריאלי יותר, ויתכן שהוא ... בשום שבהסכם ביניים ... להחזיר את הכל, ואין ... לגבולות 1967. הוא גם ... משום שבהסכם כזה ... יכים להכיר בישראל, או ... הקסם.

...הכה עד עתה שמדינות ... על הסכם, כל עוד שזה ... תן חותמות על הסכמים ... להן. ברגע שלא נוח, ... הזדמנות חדשה, אז מת־ ... הסכמים. על רקע זה ... עין על „הסכם ביניים" ... טולל. כל הסכם תלוי ... ובמידת השמירה עליו, ... שיש למדינות ערב ...

במצב כזה לנטוש את עמדותיו, כשום שלא יוכל להשאר לבד. לכן ההצעה להציב כוח סובייטי באיזור ההין, היא הצעה שיש בה סיכון רב, שלא לדבר על האפשרות שבריה־המועצות תנצל את הכוח הזה ברגע קריטי לצורך התפרסות לצרת הערבים.

שר החוץ יגאל אלון ששינה את מהלכיו המדיניים, ובהפך לאחר ההגרנים הגדולים, עד כדי כך שהוא ראה את ההתיישבות בקדום כ„קאזס בלי" כדי לגרום למשבר ממשלתי, שעה שהוא היה האיש שעודד את אנשי קרית־ארבע בראשית דרכם, הגיש הצעה לשנות את המצע של „המערך", באופן שיהיה ברור יותר העניין של פשרות טריטוריאליות. נראה, שיש הסלמה בדרכו המדינית, בכיוון שמאלני. הסלמה זו לא החחילה רק עם מינויו לשר החוץ, היא החחילה עוד קודם לכן — בקו אנטי־דיין ואנטי־רפ"י. אם כי השאלה היא, אם הקו הזה מאפיין את הקו המקורי של „אחדות העבודה" שהוא מייצגה בממשלה. השר ישראל גלילי אינו מתבטא ברוח הקו הזה של אלון.

הלחצים נגד התנחלות

לפי עמדתו של אלון, הרי שההתיישבות בקדום היתה צריכה מוכן לרדת. אולם הוא מכבד את אלה שעוסקים בכך, ויש להניח את השר ישראל גלילי ולכן הוא מבליג. יש להבין את עמדתו הקיצונית אולי על רקע העלאת תכנית אלון. למעשה, לא נתקבלה תכנית זו מעולם, לא בממשלה ולא בכנסת, אבל במציאות, מהבהלת לפיה ההתיישבות בשטחים, תוך שמירה על העקרון שלא להתקרב למרכזי אוכלוסין ולעקוף מרכזים אלה. משום דבקותו בתכנית אלון, הוא שולל את ההתיישבות בקדום. ואולי בשל ידיעתו את עמדת מדינות העולם ואת הלחצים בנושא זה.

בישיבת ועדת השרים לענייני התיישבות, הצליחה סברה שפרטים מזוהרים בענייני תכנית התיישבות, גרמו ועלולים לגרום ללחצים חיצוניים. משום כך מסרב השר גלילי, יו"ר הוועדה, לקבל החלטה בוועדה על תכנית התיישבות לטווח רחוק ועל מדיניות התיישבותית כוללת, כפי שהוצע על ידי שרי המפד"ל בוועדה.

יש לזכור כי ארה"ב מצאה לנכון להתבטא פומבית נגד ההתנחלויות, לאחר החלטת הממשלה בענין הסדרת ההתיישבות בקדום. אז יצאה ארה"ב היתר לעצמה ללכת בעקבות הממשלה בישראל ולשלול את ההתיישבות בשטחים בכלל. גורמים מדיניים בארה"ב ובאירופה סוברים שהתנחלות בשטחים מפריעה למאמצי השלום בעתיד, וכי זה גורם להשלטת ישה שישראל איננה מעוניינת בשלום. יש להניח ששר החוץ אלון רגיש לשני הדברים גם יחד, לתכניתו ולתגובות הציבוריות.

*

זאת ועוד:

על רקע המצב בלבנון, נראה שאין סיכוי למו"מ קרוב. כל עוד שנמשכת המלחמה בלבנון, אין מדינות ערב פנויות מלעסוק בענין אחר. קיבלנו אורך נשימה. ו„הסכם הביניים" עם מצרים יכול להשמר טוב יותר הודות למהומות הדמים בלבנון. אבל אם תסתיים המלחמה בלבנון, עלול אש"ף להופיע שוב בזירה ככוח צבאי ומדיני מהווך יותר. בריה"מ רואה כיום באש"ף גורם מדיני חשוב ביותר באיזור שבאמצעותו אפשר לבחוש בקלחת הערבית והמזרח תיכונית. ככל שמתארכת המלחמה בלבנון, כן נשכחת ישראל.

נשיא מצרים, אנואר סאדאת, לקח לעצמו את הקרדיט של ההאפקית כלפי ישראל, בגלל פנייתו לארה"ב. אבל בשלב כאותה, הכל תלוי בהתפתחויות. המצב בלבנון כשהנה כיום ליתם. במצב זה קשה לפתוח בתנועה מדינית בין ישראל לשכנותיה. גם קשה למצוא גורם שיהיה מוכן לבוא במגעים כלשהם עם ישראל להסכם ביניים או להסכם כולל.

...שתף ...ביסים?

...ה דיון בראיון השבוע, שלדעתו יש להציב באזור רק כוחות אמריקאיים. ...כוחות סובייטיים. לאחר ...חות האו"ם אין להם כוח ...כרה של משבר ואפשר ...שעשה נאצר בשנת 1967 ...— אליה וקוץ בה. משום ...יש, יתנהג באיזור בהת־ ...ת פוליטיות. אמנם כוח ...מהר לצאת מכל אזור. ...עבר לסובייטים שהציאה ...ם חיזוק כוחם באיזור ו־ ...דים, הרי שהם יוציאו אר־ ...ת, וישאר רק הכוח האמ־ ...לבד. ואף הוא יצטרך

יומן ניו־יורק

שומרי תורה בולטים בכל שטחי המדע

מאת ד"ר הלל ויידמן, סופר „הצופה" בארה"ב

לאחרונה התבלטו כאן יהודים בשני שטחים: ברפואה ובחנוך כללי. ברפואה הצליח פרופסור יהודי ד"ר זאב וויליאם טרייגר להמציא תהליך שעשוי להוביל לחיסון בפני מחלת מלריה. ופרופסור לרפואה ד"ר רות נוסנצוויג המציאה גם היא איזו תרופה שתולים בה תקוות רבות. רופא יהודי אחר ד"ר סידני כהן השיג אף הוא הישגים בלתי־מבוטלים במלחמה נגד מחלת המלריה, הממיתה לא פחות ממליון ילדים בשנה בארצות טרופיקליות באפריקה בלבד!

כל השמות היהודיים האלה בולטים בפוסטים של הארגון העולמי לבריאות ע"י או"ם, ארגון שהצטרבים בצורת הקרמלין וגרורותיו ... התחתין השלישי מתאמצים להפוך המכשיר לגנות בו את ישראל.

כאשר זוכרים את המחלה הזו בארץ ישראל לפני ה„פלישה" הציונית, וכאשר קוראים כיום על הצהרותיהם של רופאים יהודים בפעולה לכיגור מחלת המלריה, כאמור, המסקנה עולה מאליה...

ובכלל שברופאים עסקינן כותר גם להזכיר שבני הרופאים שהצילו ילדים בעולם. כל הילדים בדורנו, ובדורות הבאים, ממחלת השיתוק „פוליו" הם ד"ר יונה סאלק וד"ר א. סאבין, אף הם יהודים.

ובאותו הנושא נודע לנו ב„ניו יורק טיימס" על מלחמתו של רופא יהודי אחר ד"ר לואל בלין, והוא נציב הבריאות של עיר ניו־יורק, למען חוק שהייב כל אזרחי לסדר נגד מוזאים להחוננה לנגיע נפילתם של ילדים קטנים. מובן שזה קשור עם הוצאות בלתי־מבוטלות ובעלי בתים מתנגדים לכך, אבל ד"ר בלין עומד בתוקף על דרישתו.

יש להעיר ששר הבריאות של המטרופולין הוא יהודי ד"ר ... בן־יהודה, מהמתפללים הנכבדים של ביהכ"נ „ישראל הצעיר" באוונין „דושער־" בפלטבוש, בברוקלין. הציעותי לו שהוא ל... לבעשה מלהבהה של תורה שהיא בצוה.

אנו מהפריים ביכים נוראים: עשה ה... תינוקות של בית רבן, והנה הוא, ד"ר ב... שישה למענם ולא בלבד של בית רבן, כמ... כנה גדולה זכותו!

באותו זמן חל מאורע חשוב, אם לא כב... במוסדות להשכלה גבוהה של ניו יורק הע... בה לומדים טוב אלף תלמידים, ואחוז היהו... ביניהם גבוה מאד. המועצה להשכלה גב... החליטה, באין ברירה, לבטל את הלימוד הח... ומשנה זו והלאה התלמידים יהיו נאלצים לש... שכר־לימוד.

זהו מפנה שכן מאז 1841, משנת הוופסדה של האוניברסיטה העירונית בניו־יורק, הלימוד היה חפשי.

ההחלטה זו פוגעת גם ברבבות סטודנטים יהודיים הלומדים בקולג'ים הכלליים של גני ה... אולם יש עוד „נקודה יהודית" בדבר. ואח... רוצה תהבנה ליו"ר של המועצה להשכלה גב... מר הרולד ג'ייקובס, יהודי, אדוק, נשיא אגו... הקהלות החרדיות בארה"ב, עסקן למען ישיב... שרבה ומיותי למען הרבצת תורה, ולמען מדינת ישראל.

אם כי הוא כהן במשרה גבוהה זו בתקופה קשה, בעת שנשבר הכור בהשכלה גבוהה — כמ... בעיות רבות לבנר זה, הבא אחרי שיהודי... אחר פרופסור ד"ר סיכור לקבן כיהן כיו"ר ... החנוך העירוני של ניו־יורק, הווה אומר „... המנהיג של רשת בית"ס עם מיליון יכאה אלף תלמידים.

נתעכב רק על משמעות אחת של כה נתו של ד"ר לסכן בעבר ועתה של הרולד ג'ייקובס ושל יהודים דתיים אחרים בעבדות רבות בעיר... ובממשלה, וזהו: האינטליגנציה הדתית „החו... הופכת בשם חשוב בכל צבפי החיים החברתיים, המדיניים, הרוחניים, הכלכליים. עדא כבו רבב היהודים החרדיים בשנים עברו, הם שולטים ב... שפת המדינה, יש להם קשרים וגם השפעה בחיים הכלכליים.

„דוברים" יהודיים נגד אינטרסים יהודיים

לכן רבה התמיהה איך זה שיהודים ב... בולטים ליבראלים הדוקים מיהדות. הם הדו... רים של הצבור היהודי ולפעמים נגד אינטרסים חיוניים של יהודים? בעיה זו נעשתה באחרונה חמורה ביותר נוכח ההצהרות הרעשניות של סביבת „בריירה" וליברלים ושבאלנים אחרים, ע"י הצטרפו ללחוץ על ישראל להוהרנות, לנסיגה הבוירת כיים, ובואה מצדיקים את עבדתם של בלתי־יהודים האוהדים את „העם הפלשתינאי" ד כהוקים את הלחץ של ושינגטון, כפי שהתיב ומהנבאים.

כאשר נפגשו עסקנים יהודים והכסו עצה איך לבלום את הסחף שגורמים אנשי „בריירה" והיבהו הועלתה השאלה של הדברים בלתי־כוסכים אלה ולמה אנו משועבדים לאלה?

תלמידים יהודים מצטיינים

זה דבר רגיל כל כך עד שנעשה כדבר „טבעי", וכובן מאליו. ואין איש שם לב להופעה נפוצה זו. אבל קרה בשטה יוצא מן הכלל, אף בן ה„כלל" הזה, וכדאי להתעכב קצת על המאורע, ועל המצב הדליבנסי בכללו. עובדה היא שהנוער היהודי, שמתשעים עד כתשעים וחמש אחוז מכלל לומד בקולג'ים ואוניברסיטאות, הוא נוער אקדמאי. תעובדה שחלק גדול, גדול הרבה יותר אף כן האחוז של יהודים בין סטודנטים, הגיע לרמה גבוהה מאוד במוסדות להשכלה גבוהה.

הפילה שהגיעה אותנו לטפל בנושא זה, הי זכאי לטיפול בלאו הכי, היא תלמיד תיכון בדרכי (מארק) קליימן בן 15, שהשיג את המקום הראשון בתחרות של מתמטיקאים בארה"ב ליצג את ארץ זו באולימפיאדה המתמטית בלייפציג שבאוסטריה. קליימן הצעיר השיג פתרון בשלימות בחידה („פרפקט") של מאה אחוזים של פרובלמות מתמטיקה מסובכות וקשות ביותר.

אם כי מארק הצעיר מצויין באופן יוצא מן הכלל — ה„כלל" של סטודנטים יהודיים, בבתי־ס התיכוניים וגבוהים, הוא צבור מצויין.

בענינה זו של בחינות מתפרסמים בציוונות שביניהם של סטודנטים שעמדו בהן בהצלחה יתירה, וברובם אלה שמות יהודיים.

הוספה מצויינת אחרת בין אלה, הם תלמידי ישיבות שלומדים גם למודים חלוניים, תופסים מקום בראש. עובדה זו מפריכה את הטיעון של הורים שאי אפשר להעמיס על ילדיהם למודי דיב יהודים, נוסף על כלליים, כאילו זה צומם קשה בנשיאה, וכיוון שמן ההכרח לברור. אחד משניהם הם מעדיפים, ולוא מטעמים פרגמטיים („הכליה")... את למודי חול. דעה זו היתה מקובלת ביותר בדור עבר והיא היתה בעברנו. שכן בגולה הופקר דור שלם לעם הארצות מדהימה.

עתה היכה ש„א זו בלבד שלמודי היהדות אינם „מפריעים" ללמודים כלליים, אלא הנסיון הוכיח שתלמידי ישיבות עולים בידיעותיהם גם בלמודים כלליים על אלה שלומדים רק לימודים כלליים.

במי תומכים?

ובעניני חינוך והישגיהם של יהודים במערכות החינוך, מלים אחדות על עניני היום — בחירות.

ארצות הברית, כידוע, שקועה כעת במערכת בחירות קשה, וגם ליהודים קשה — אפילו קשה מאוד להכריע בין המועמדים השונים המופיעים בבחירות המוקדמות. לרוב, שני הצדדים מציגים אישים הידידים לידידי יהודים וישראל. במיוחד כאשר המדובר באזור בחירה, או יותר נכון אזורי בחירה בניו־יורק רבתי, בה כל אזרח שלישי הוא יהודי.

הנה אביא דוגמא: יהודי ניו־יורק — אוהדי המפלגה הדמוקראטית, ישראל עתה להכריע בין שני המצדדים המתמודדים על המינוי לסינאט הם פאטריק מויניהאן, מי שהיה שגריר ארצות הברית באו"ם וכבש בהופעותיו את לב היהודים ובלה אבזוג, אף הוא ידיד היהודים וידיד ישראל.

השאלה היא איפוא — בעד מי מצביעים? בכן, היהודים בעלי הכרה יהדות המודהים בגלוי עם המאבק למען מדינת ישראל עומדים לימינו של מויניהאן, אחרי שהוא לא רק הוכיח עצמו כ„באה הורשי", אלא גם כבאה מקיים. לעומת זאת הליבראלים החרדיים כחוג „בריירה" עלולים לפצל נגדו, אחרי שהוא העיז לצאת נגד מדיניות החוץ של הקימסר האמריקאני השף את פניהם של הנבורים.

אך, כפי שציינתי — שני המועמדים נחשבים כידידים ויהודי אמריקה ניצבים בפני דילמה, במי תומכים.

هكذا من الأصل

صكذ من الاصل

סופרים וספרים

מעצמי אל עצמי

מאת ש. קורא

הכרך החדש בכתבי ש"י עגנון, „מעצמי אל עצמי", הוצאת שוקן, תשל"ו, הוא אוסף דברים בנסיבות שצרכו לו בהגיעו לשנות יובלות, בקבלת פרסים ותארי־כבוד. „על עצמי" שם המדור שבו נאמרו דרשותיו. במדור שני „בתוך אחי" באים זכרונות ומאמרים על ידידי חבריו מבני העליה השניה, רבנים והכמים, אנשי עט ואנשי מעשה. אגרותיו, אקדמותיו לספריו, הערותיו ורשימותיו כלולות במדורים נוספים. אוצר רב בריתו ושאר־רוחו.

דרשותיו בסגנונו ובמבנהו, הומי ובת־שחוקו, משלו ועוקצו, הנפתחות לרוב בענווה וב„לא איש דברים אני", מנוסחות בכל משפט משפט, כפי שבעיר, נאים של הבש דקוה מסורה שבועים הבנית. לרוב קרא דבריו מן הכתב. לא היו אצלו פכים קטנים. נאמרים שנאמרים כלאחר פה. הכל היה כיכן יעריך מראש. בדרשותיו שבאות בכרך סמוכות זו לזו אין כמעט חזרות. כל אחת כהן יחידה לעצמה, כשכולן חתומות בחותם יהודיי הסגנוני ההגותי.

דרשתו, שבה מדבר על עצמו, היא מלאכת־מחשבת של ענוה והערכה עצמית, מהובלת דברי־תורה ומשלים מהודדים. נוסח־דיבור יהודי, כעניין לעניין ולא תביד באותו עניין, שכל משפט במקומו ולכל סוף יותר במשמעות אחת. אי־אפשר לו, ליהודי, השומע שבחיו, לא לומר כנגד משבחיו מעין מי־אני־ומה־אני, שאין כעניוה לחיית חן יהודי, ומ בזמן גם לא לברוח ביותר מן הכבוד המגיע לו. הדרשה על ריבוי־פניה, שבקפסי מדרשיה ומשליה דבר היפוכו, פתחה לפניו אפשרויות לדבר על עצמו הרבה פעמים, בטעם ובעניין, בהומור ובפתיחות אשבב לגנזי יצירתו. כאן כפתחות לדעותיו וגם להבנת פרקים בחיבוריו.

בדבריו על אביו, ר' שלום־מרדכי, שעילבו בשוחתו על עצמו, שיבח בקיאותו בש"ס ופוסקים, ראשונים ואחרונים. ביחוד בקי היה ב„יד החזקה". אחד הלמדנים אמר, ר' שלום־מרדכי יודע את הרמב"ם בלשונו, סבור אתה את לשונו בלבד, אני אומר לך, את העניין, סבור אתה את העניין בלבד, אני אומר לך את הלשון. הוסיף הבן, „לא זכיתי ללמוד כמעט אפילו מקצת מן המקצת מתורתו ומבידיעתו, אבל למדני אהבת התורה ולומדיה. אף למדני לשון־הקודש. שלבד גדולתו בתורה אהב את מליצת שפת־קודש וכתב שירים נאים בקודש ראשון".

בהגדרת ידיעת אביו ברמב"ם, לשון ועניין, עניין ולשון, שניים שאין להפרידם לבדקדק בשלימות, יש הגדרה לכל מה שיצר. לשון ועניין שניים שהם אחד.

בהבחינו בין אביו, שאמנם כתב דברי־שיר, אך „כל השירים לא היו כדאים לו כדף גמרא", לבינו, הבן, כעדותו, ש„נסרד לבי בעשיית שירי", הרי בו בזמן אומר בדרשה אחרת, „גדולה שירה, שאלמלא שירה לא נברא העולם ולא עוד אלא שעיקר שירה בן התורה וכל מקום שיש שירה יש עבודה שבשמחה וטוב לבי".

שאף לאיכות שבשירה. בדרשתו בהגיע לשנת הששים אמר, מתפלל הוא שיתנו לו להוסיף לא־הרבה למה שכתב, אך מן המעלה ביותר, „טבי חדא פלפלא חריפתא ומלא צנא בקרי". יפה גרגיר אחד של פילפל חריף מסל מלא קישואים.

ידוע נאומו שנאם עם קבלת פרס נובל 1966 בשטוקהולם. הוא לא שינה מן הנוסח שלו, נוסח הדרשה היהודית, גם כשדיבר בפני המלך וחברי האקדמיה השבדית. בהציגו את עצמו בפניהם פתח במאמר חז"ל, (סנהדרין, כ"ג, א'), נקיי הדעת שבירושלים לא היו נכנסים בסעודה אלא אם כן יודעין מה יושב עמהם. בכן, אומר לכם מי אני שנכנסתם עמי בסעודה, המשיך לומר, ויצא שהוא בן ירושלים מדורי דורות. משבט לוי אני בא ואבותי מן המשוררים שבבית המקדש היינו ומסורת קבלה במשפחת בית אבותי שמזרעו של שמואל הנביא אנו באים ושמו נקרא עלי.

זה יחוסו של משורר יהודי, שעל אף גלות אבות אבותיו לאחת מארצות הגולה, הרי בכל עת דומה היה עליו שנולד בירושלים ובחזון לילה ראה את עצמו עומד עם אחיו הלויים בבית המקדש ושר עמהם שירי דוד מלך ישראל.

המשורר, ששרשיו בעומק אנשי־השיר בישראל, מנה בנאומו את רבותיו בשירה ובספרות: „ראשון לכולם כתבי־הקודש, מהם למדתי לצרף אותיות. שניים להם משנה ותלמוד והמדרשים ופירוש רש"י על התורה אחריהם הפוסקים ומשוררינו הקדושים מחכמי ימי הביניים ובראשם אדוננו הרמב"ם".

דבריו על יוסף־חיים ברנר, בהם נפתח המדור „בתוך אחי", כתובים בסיפורי־זכרונות, בצירופי פרטים ופרטי־פרטים, ובחיבה רבה, על אף המבדיל ביניהם בדעות, בזיקות ובתכונה. הוא מעריך ביותר מידותיו התרומיות של ברנר. בהקדמתו מיצה את המיוחד שבו: „ברנר קידש את חייו במיתתו וקידש את מיתתו בחייו. טהורים וזכים היו חייו, לא נמצא בהם שמץ פסול. לא ביקש כבוד לעצמו ולא רדף אחר הממון וצל אחרים לא התגאה. חבר היה לכל נדכא, אח עריץ לכל אדם". הוא הכיר היטב את דעותיו, גם התבטאויותיו הקשות בכתב ובעל־פה על יסודות ועקרונות. ואף־על־פי־כן, ברנר הקטיגור, בשוחתם על צדיקים מבני ישראל, אמר: „מה דעתך על מהר"ם מרוטנבורג, שש שנים קיבל עליו יסורי בית־הסוהר, לא הספיק לומר שוב וגעה בבכייה".

בשלוש מעלות נתברך ברל כצנלסון, הוא כותב, באהבת העם, כלומר אהבת ישראל, באהבת היחיד ובתפיסת הנקודה שבמרכז. בתפיסתו המהירה והאדירה היה חוזר בוויכוחים על תמצית דבריהם של מתנגדיו, שבהסברתו הבהיר להם את עיקרם כדי להתווכח עמהם. ברל היה מבטל את נהגו בכך. ש„ברוגז איני מבטל את הלימוד", חילוקי־דעות לחוד ושקלא־וטריא בעיון לחוד. הוא הסתייע בדוגמה משני יהודים בבוברויסק, עיר־הולדתו של כצנלסון. הנוסח כדברי עגנון הוא משל הספר „עלי חלדי" לר' יצחק ניסנבוים, כפי שבעצמו מציין, שגם הוא בן אותה קהילה.

„שני בעלי־בתים היו בבית מדרשנו. אחד בעל חנות גדולה של מכולת ר' נחום סולקאצוב, והשני בעל חנות גדולה של ברזל ר' יעקב ניפין. שונים היו בתכונותיהם. הראשון קר ומתון, שהיה מתפלל תמיד בלחש ופניו אל הקיר, והשני חם המזג ובהול שהיה מתפלל תמיד בקול רם ופניו אל הקהל. ושני אלו התחברו כדי ללמוד יחד בכל יום דף גמרא. זמן הלימוד היה לפני עלות השחר בחורף ובבוקר השכם בקיץ ומקום הלימוד היה בבית ר' נחום. פעם אחת נפלה תיגרה בין שני אלה וזמן רב לא דיברו איש את רעהו. אך בכל עת ברוגז זו לא בטלו אפילו יום אחד את לימוד הדף. אחד משני בעלי־בתים אלו זקנו של ברל היה, וכפי שברל סיפר לי כך היה המעשה. בבוקר השכם אחר אוחזה קססה דפק זקנו על דלת של בעל דבבו. יצא בעל דבבו ושאל מה אתה מבקש? אמר לו, ללמוד אני בא".

בספר רשימות מקיפות על הסופרים ש. בן־ציון ועל ר' בנימין, על ר' אליעזר־מאיר ליפשיץ על ר' אברהם־יעקב ברוור, על יוסף אהרונוביץ ועל ד"ר יעקב ברנשטין־כהן, מאישי העליה השניה, שבהלקם ידע מגליציה ארץ מוצאו. על ח. נ. ביאליק בא „הספד שלא השכבע", דברים קצרים בנוסח מובהק של מקונן. ואילו על ר' מיכל רבינוביץ, מוכר־ספרים ירושלמי, בקי בחדרי תורה, הוא כותב במפורט וביחס פנימי.

פעמים מיספר הוא מעלה את זכרו של הרב ר' אברהם־יצחק הכהן קוק בנאומיו וברשימותיו. „כיפו זכיתי להכיר מקרוב את רבנו הגדול... גאונים רבים חכמים וצדיקים ראיתי, אבל גאון וצדיק וחכם שנתייחדו בו כל המעלות כאחד כרבנו הגדול לא מצאתי".

בשיחתו על פגישותיו עם הרב, ביפו ואילך, הוא מספר, שביקר אצל הרב קוק יחד עם הצייר מארק שאגאל, שבצאתם מביתו אמר הצייר: „בהיכן זוכין לפנים קדושים שכאלה?".

הוא סח בקורת־רוח: „רבנו הגדול ר' אברהם־יצחק הכהן קוק זכרונו־לברכה בקשני שאתן לו את כתבי. אמרתי לו כבר אמרתי להביאם לו. חייך ואמר, אתה רוצה ליתן לי חלק ואני רוצה בכולם. אמרתי לו, רצתי זה כבודי וגדרתי והבאתי לו. אחר זמן נכנסתי אצלו. אמר לי קראתי את כל סיפוריך ומצאתי בהם אף דברים שאינם נאים לך. אלא ספר קטן יש לבעל פרי מגדים ומתן שכרן של מצוות שמו, וכתוב שם, בוא וראה כמה גדול כוחו של היתר, שאם נפל איסור להוך היתר ויש ששים כנגדו הרי האיסור מתבטל לגבי ההיתר. נמצא שהיתר מרוויח מן האיסור. כך סיפוריך, נפל איסור לתוכם הריהו בטל בששים".

כשיצא לאור הסיפור „והיה העקוב למישור" של עגנון, רשם המדפיס לאור, ברנר, על השער, ספור עממי. מביא עגנון הערתו של הרב קוק: „כותבים סיפור עממי על סיפורי אומות העולם שיש בהם כספרים שיודעים לספר ואינם יודעים לקרות ולא קראו מימיהם ספר. ואילו סופר עברי אם לא למד גמרא למד פרשת חומש ורש"י או פרק משניות או עין יעקב או מדרש".

מוסיף עגנון: „בדורו של רבנו לא שיער אדם ואף לא רבנו הגדול שיבוא דור שיהיו בו סופרים עברים בלא פרשת חומש ורש"י, בלא פרק משניות, בלא עין יעקב ובלא מדרש. ברוך ששם חלקנו בין אותם שלמדו חומש ורש"י ופרק משניות ועין יעקב ומדרש ואפילו דף גמרא".

בספר מכונסים דבריו על מ. בובר ועל ג. שלום, על ש. ז. שוקן ועל ג. קרזאנקי, על ד. בן־גוריון ועל שושנה פרסיץ, על הרופא הרמן צונדק ועל רופא־העיניים א. טיכו, ועוד ועוד, דברים ארוכים ודבורים קצרים, ברובם בעלי תוכן עניני.

מבין רבותיו, ידידיו ורעיו, שדיבר וכתב עליהם, בולט ר' שמואל ביאלובלוצקי, למדן מובהק מליטא, שבשלושה פרקים מפליג בשבחו ומונה את מעלותיו: „עשרים ושתיים שנה התהלכתי עם מורי ורבי וכל אותן השנים לא זזה ידי מתוך ידו. ראיתי את צנעת רוחו, את תום לבו, את צדקתו, את כוחו בתורה, ועל כולם מדותיו התרומיות שהתורה מקנה לאוהביה כשהיא מוצאת את נפשם מוכנה לכך". בהספדו, בדברים שאמר עליו באוניברסיטה בר־אילן, בה היה ר' שמואל ראש המחלקה לתלמוד, ובדברים שאמר עליו ביום שהעמידו מצבה על קברו, העלה עגנון את אבלו על מות רבו־ידידו, שלדעתו היה מופת כלמדן בקי־וחריף וכאיש המידות. בהספדו אמר: „מ"ח גדולים וגדולי ישראל וכנגדם להבדיל כמה מחכמי אומות העולם

(סוף בעמוד 8)

„בהימוט גשרים" למאיר בוסאק

מאת יעקב חורגין

המראשתו של השואה, שבאו ש־ המשורר מאיר בוסאק הודיע בגוף ובנפש אל איכה נעשתה לרכיב היסודי והעיקרי במהותה של שירתו, מגיעה בספרו „בצאת אפריים מן האבן" לעוצמה של בשורי ויאוש, שהיא בלתי שכיחה בספרות השירה שלנו. אין זה בטיון בדיקת ההפואה הלירית, שמבעיתים לשירה כנפיים להתרומם מעל לטבעתה ולנראה, אלא הוא מין כפיה, שבכובד של שיקולה אדירה היא מבדילה את המשורר אל בתוק לשחרור ולבראה, עד הרבעבים ההזויים של נפש האדם. שם היא עומד ומבקש עתר לכל איכם גליים בהולכים של התהגותו בלתי מובנת מצד יצוריו ונרצחיו כאחד על פני הצמת. ההתגוננות־הקיים ואת בסיטבי הנפש האנושית ופתחיה בצעיקה למשורר אדיק פליטישי עם כידה לא בעצה של התייהדות אפתי־אוביקטיבית. הכרת אבסורדית אדי בה זכות את המהראה ואת הבידוע ביסוד האנושיות, יצל ידי כך משיית להב את האיבה השפכת, את הבראה מכל אימה. על האמה התרפת. האפיק הפילוסופי מבניס בהם פנימי מהמיד בשירה שואה זאת. בכר הכאב והמחאה שבנפש המשורר מתנער בויתהחב על מהבים האפיק הפילוסופי לצירי, על אבל לשפיר את הריזיהם בזעקה גדולה וזכיה, אלא שמהפסים בולם את התפשטות הזעקה אינה נשמעת. בכאן, מבאבק פנימי זה, עולה התעמה הדרמטית הגרוטסקית, שהציירה ביחה מבולסלת בה.

הזעקה הכליאה איננה מניחה למשורר למצוא פורקן מן הסיוט שבו הוא שבוי. ואילם משב מבנר נבמא לו בפרקאום, זה נשכי היהודי כנגד כל גורמי השואה, שבו הוא שכו את מראותיו ואת דמויותיהם. יהי בורקאום של משורר השואה — מעכים שהוא חד ואריכי כעקיצת עקרב. ופעמים סלידה של תיעוב בוריקה מיאוס לבראה שייך בגעיל.

*

פתיחתי באיזכור הספר „בצאת אפריים מן האבן", כדי להבהיר את ההבדל המהותי שבינו לבין ספרו החדש של מ. בוסאק „בהימוט גשרים". בעוד שהספר הראשון שרוי מתחילתו ועד סופו בסיכון החוויות של השואה, וכל עניין יהודי־אישי נחבא בעניין של הכלל, עושה המשורר בספרו החדש „בהמוט גשרים" ניסיון להשתחרר מן האובססיה של עניין הכלל ולברוח אל עצמו: שהעולם האישי הוא סוף סוף מוצאה ומבואה של הלירקה, אליו השוקתה ובו פורקניה וסיפוקיה, ומ. בוסאק הוא לירקן מובהק. ברם, עם שעלה לו למשורר להסות את הכחן של משנגי שירתו מעניין הכלל ולבקדו בעולמו האישי, הנה איננו מצליח להשתחרר מרוח הנכאים, הולת הספקוה, שנטמע בו חוויות השואה, אשר נספגה בשירתו והיתה מאז לחלק עיקרי מהותה. מנסה הוא המשורר לנסות את זיכרי השואה בכספות לאופקים רחוקים וחדשים, בהיראות נוף וטבע, בזיכרונות מאהבה רחוקה — לשוא. כשרט אבל שחור מתוח מעל נופים שקויי שמש חוזר, מעל מחזות עלומים קוסמים עם דמות האהובה על ריקעם של „שללים של תכלת וזהב". ומתחת לפרש האבל משתרך המשורר, בלא שיידע לאן וכלדע, כשהוא נושא בלבו בקנאה את זכר אחיו התאום „שלדקות אחדות רק הציץ לעולם / ויחזור אלי רקיע". רק הציץ, הספיק לראות כה שראה — ובזה — „אולי לא שכח תריהו של מלאך / שליטה בבטנה של האם / על עולם בלא זוג, מבנרבית ועבצים / ובהכר ואבלים ואתרבכות / הלוסות פקיקים ובפכים צפורייה"...

כבר משמו של הספר — „בהמוט גשרים" — עולים הדי מפולה עם אין דרך ואין תקוה. ומן השם הולך ומתמשך לאורך הספר עימות טרגי בין „דמות היגון" של המשורר בבל מהלך, לבין עולם הזהר, עשירתו הציבה, כאב החבוה, מרותה להקשו בריבב דיוקיה וצבעיה, בדלהה בלבו את שבחת ההנאה — ובגו זה לשוא, המשורר, עיו, פתוח ב„כשר סיבני השאהה", אדיש לפיתוי שירתו ועביר /.. — — — הנה יפי אפתרתו / שמבקשת נטרפים לכבבל — איש אריבם כלו השבל / להנות בשיבם"). ניטל מהבשירי הים האבהה, ובלי היש זה אין טעם ואין הכליה לייפי — /... — — אפילו בזהר גלולים בין שבית לראשי / מפני פימני הגאורה כל אין פ"ים").

*

שבעת שערים לספר „בהמוט גשרים", שער שער רעניינו. ואת־ים כל שבעת השערים בהמזגים בהיה הנו באים הכלולים של הספר לאריגה אנושית אחת, רבת פנים וגוונים בבריתה. מוקדה הרגשי של האריגה הזאת נתון יותר בשערה הנכוכיה הבכושה, האחרת בכל ביציה השירתי של המשורר, כשהמרכיבים ההבניות נישאות על גליה, יותר מאשר בהבביהם. השיני בהכבים רק בגוון את הלכי הרוח של הכתוב. הבילסלים בין השלבה אהלהיה בהכרת אין הבריה ואין הביצא (.— — — אבן / עשיה, שלמשי / שבשמה המאים —/ רק גל בים ללא היה / בלתם אין כריה...") לבין ההירבות אויביות כלפי בעלה, אל מול הטקיתה הנוראה הבאה כתשובה ל„שאליתיו ולטענותיו („אל מי את ביתי אפנה / לפני מי את שכונתי אביא — ואתה־ביר / את מי אהשים בכבלה / של המבציירים בילם / על אדמה? / שהבל לערקיבי / שבירי הכל / ועם זאת... ועם זאת...) — כתם הבישור ולא פירש. אך מי ששומע גם בעבר לשיל זה ישמע בשתי הכלים האלה. השליות ליבאורה, הדים של ברדית ואי קבלת הדין...

מתוך שבעת שערי הספר מתייחדים שלושה שערים בצימצום הפיוטית, כשבמשנה של סובל־ימפניה כבויה הוטפים גושי הכלים, שבכיתם אינן אלא תעריכה של דם וכאב וזעקה, ליהלוכים של לירבה צנובה. השער האחר הוא „רשימות בבריליניסון". בעניינו חורג הוא שער זה ממכלול העניינים של הספר, שאלה מוצאם ומבואם היא השואה, ואילו הכבו של שער זה כוצאו ומבואו הוא האדם באשר הוא בשר ודם. ואולם הוא הכשך ישיר לדרכיי האדם לתועלת, שהמשורר חוזר עליו כמה פעמים. הרעיון הזה בא לידי ביטוי בשאלתה של זקנה „גבר־לה שפחרים", בזהה המבט: שאלה ישנה מאוד, מאז, „מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו" של בעל התהילים: „מה תרצה, רבונו של עולם / מה תרצה מאדם?". והנה אפסותו של „תועלת אדם", דיחתו מישחק בידי הגורל או הגזירה הקדומה; טענה, שגם אותה מעלה משורר בין שאר טענותיו ושאלותיו — כוכחשת בכל מוראה בבית חולים. אכן, בלשון תמציתית, במלים פזורות, העולות כגניחה, מיטיב המשורר לתאר את האווירה של בית החולים — זהוי מיגנה של מראה המכשירים והאבזרים הבפהידים, של 'פני קלף' במיטות, צחור חלוק של אחות, „דלתות הדריב, כפיות / צמאי אויר", ו„האימה של עינים קוראות / את פני הרפואים" — כל אלה חוברים יחד ומתגמשים לאותה אווירה קודרת של בית חולים שהמשורר קורא לה „אפרוריה האימה". ודווקא חוות קשה זאת מטהייפת בתמונה, המרוכזת, כי לא פסה התקוה לישועה: המשורר החולה רואה את עצמו כאפרוח חסר ישע בקנו — ואולם אביו ואמו ע„מעבר" מגוננים על הקן בתפילה.

*

השער השלם השני היא „תבולים באדיש" — שיב גיזוי אויבים בן השואה, שהכשירו דיבה ליבודו מביאים, דיבה, קביצה הטנה ואת של דמויות־ורבנות, חלק מן הגלריה הגבצבה של הרבנית המצאה, שלא היקרו ימא ביבי דים. אינה כיפה בין המשורר גם בבריהתו והובצת כבשר את היהגה הבלא ביד של שיר, והמשורר. גם בניצלוזו האיש נוגע להתביעת והריהו בציב יד לבי אחה, בהדסיות, ובן הדים הגישאות, בירהר הן הדים, שהביב המשורר לאביו לאבו. לאמו — דמות של אם יהודיה, שכילה הניצבה לפני בוראה בכל הדרה הקודש של אמינתה בו, תוך שבאבי השביל שלה עולים על גדות לבה הפצוע, והתפרצים בעד הפצעים בדמות סכנת אויבות, שהן מחירדיה לב שבבבים דילא בפשטותן האמהית ובצניעותן. ואחרי הסתנה — שתיקה שכורה עינים ביית מדביצות יוצאות לכיבנה. ואילו לאביו בקים המשורר יד בדמית בלדה על הסלית של האב, הבלדה עשויה מדבציות, מוצאות בבושות של באב ומזאה, בביראה עיי ההרבות של כהו הילידות ההרים, הסליה, סבלו של הגורל, ביריתה את האב ברבי שבחה ויגנה, ספיה הם ב„נשייים / היודים לשמרבים", הם הגשרים, כל אישה שההעסקה בה, היה אביו מגיע בצליחם אל ביריאו הדבק בו ב„איר כיפורי. איפה כפני ילד הביתה באבי / כבוד האהרי — כן הלכה הסליה עם אביו בתהוז הילידה אל בין גדרות ההייל, עד שהגיעה, קרועה, ודקובה, כבעליה, אל בית העליון.

*

השער השלישי שמו: „פל יפי בעייד כביביי" — זהו זיכרה של אהבה רחוקה, שלא יצאה מגדר של

(סוף בעמוד 8)

האימה לעבר הפינה

מאת י. עמוס

יצחק בן־נר, שקיעה כפרית, סיפורים, עם עובד, בשיתוף קרן תל־אביב לספרות ולאמנות, תשל"ו.

„...האימה כעבר לפינה, מצפה היא לי ובאה כי. הכול פוחדים. הכל כמוני. מסתירים את פחדיהם. לכולנו מצפה הקטסטרופה בפינת הרחוב. הכל מנסים להתעלם מסכנה. אני איני יכול. אני חי את הפחד. לא מן המלחמות אני בפחד. כעבר להן, כנביא, הייתי במלחמות ההן: מלחמת סיני בחמישים ושש, מלחמת ששת הימים. המלחמה האחרונה. אני מוכן ליטול עלי סיכונים גופניים. רק מן הפחד אני מפחד. לבדי. לבדי".

שורות אלו מתאימות לכל גבוריו של יצחק בן־נר. הלכודים ברשת הפחד והאימה. הם מפרפרים בה כדגים, וכל מעשיהם, וכל מחדליהם נישאים עליהם רותמה של היראה הגדולה, שהם יראים את עצמם. כל הבטחון העצמי מתפורר שבעים פעם ברגע אחד ומפנה את מקומו לדי־הפכיות קטנית. האהבה שלהם מלאה שנאה, והשנאה אחוזה וצרורה בצרור האהבה, הקנאה מכסה את עצמה בתהובות של ניכור חורה ו„איכפתיות", והללו — אכולי קנאה עמוקה כשאול.

זה כוחו של בן־נר. היורד לעמקי החוויה הפנימית ביותר, המודעות והבלתי־מודעות. ולש בהן כבתוך שלו ויוצק בהן את דמויותיו. כל סיפוריו משובחים וכל אחד מהם עולה מחברו, ומעיד על כשרונו הגדול של המספר, ההולך ותופס מקום ביחוד ומקורי בסיפורת העברית. יש ביצירותיו אירוניה חמורה, פטליסטית ועצובה הנגרמת ממשחקי היצרים. והרי אותם היצרים המוכרים מספקים הנאה וההדות חיים ודוחפים את בעליהם לפעלתנות אישית וחברתית. ואילו בסיפוריו של בן־נר באה האכילה העצמית ועושה שמות בגשמיותיהם. גבוריו הראשיים הם אנשים מבוגרים, בשנות הארבעים או החמישים, ומאחוריהם נסיון וותק בהשערים צריב ולא־צריב של המציאות. אך כל הידע הזה מתפורר, כשנחתה עליהם רוח האהבה או התאווה, והיא דוחפת אותם לנפילה הגדולה, שאין לה תקוה ואין לה תקומה.

חטא ועונשו

החטא והעונש הם שני הצדדים של אותו המטבע. בתוך המעשה גלום הספר, ובתוך העינוש גנוז החטא. האיש הנשוי הוא החולם הרע של אשתו, והאשה הנשואה היא החולם הרע של בעלה. כל המציאות היא פקעת של חלומות רעים ופלאי סיוטים. ואין צורך בחלוקה־זורעת בספים כל שהם. לכה לחלום אם כל מה שמביאים החלומות גלוי וידוע בבכעית הקיום המשותף של זוג נשוי ושל אהוב ואהובה? זוהי הורתו הידועה של סארטר, הקובעת כי „הגיהנם הוא הזולת", ולא יכולות להיות יד הוכחות בהורה יותר כאשר סיפוריו של יצחק בן־נר. הפלאים אקזיסטנציאליות קשה ופלאה סבל דיסורי נפש. האנשים חיים בתוך גיטו שהכיפו מרצון, ואין מנוס ואין מפלט כמנו. על כן מסתובב כל אדם בתוך המעגל שלו המלא בקורה עצמית שאין לה סוף, וכשהוא קושר את מעגלו של האדם השני, מהוך תקוה של הצלה, ואולי אפילו של מוצא, הרי מנת היסורים הולכת וגדלה. יהתציה והתהיה אין להן סוף וגרוע מזה: אין להן תכלה ואין להן תכליה.

הבריות אומללות כולן. לא משום שקרה להן משהו טראגי, ולא משום שירדה פורענויות בלתי צפויה עליהן. הן אומללות מעצם בריתן. ההתכבכות אורבת להן, והיא מנת חלקם וגורלן. כל עשייתן, וההיה אשר תהיה, מובילה לדרך היסורים. מהו הפתרון — הכניעה, ההשלמה, הויתור, הנסיגה, ההתקפלות לתוך העצמיות המכונסת, וגילויי הכוחות הפנימיים הדרושים כדי להחזיק מעמד כל שהוא. מנין באים המרכיבים האיומים האלה? היקפם לא גדל אך גרעינם גובש במשך שנים רבות. התורשה המידות השובות, הטבועות באדם מלידתו, ואשר נגנו במעמקי התודעה, עושות את שלהן. הרי זו המסירות לבן הזוג או הנאמנות לכסום הלידה, לכפר קטן ועלוב, והעיקר הנאמנות המידבית לשאת במחיר החטאים שנעשו בימי הנעורים התוססים. אין כאן עניין של חזרה בתשובה, ועל תיקון המעוות לא ניתן לדבר. אבל יש כניעה לגורל והטיית שכם לסובל המשא באהבה וברצון ובהשלמה רבה.

שקיעה כפרית

„שקיעה כפרית" הוא שמו של הסיפור, אשר כל האסופה נקראת על שמו. האני המספר אהב את כפרו. „כפר הולדתי הוא זה ואני אהוב אותו כל כך. אוהב אני אותו ואת אנשיו ואת שדותיו וגניו ואת רקיעי הקיץ והחורף שלו ואת כבישי האבן שלו, את אסמיו ולוליו ורפתותיו־ מדשאותיו ואת נהם טרקטוריו ואת מעגל ברושיו הגבוהים, העמותים, המתחודדים לשמים, שלולם כפרי־ ירוקה, כהה, רכת צללים וצפופת סוד, ואת הילדים אני אוהב בו ואת דרכיו, דרכי העפר, המאובקת בקיץ הבוצית בחורף ואת הקש המתעופף ברוח בחוצותיו, ואת הפרות הרבות הבוהות בעינים רטובות ועגומות מעבר לגדרות הברזל ואת קשקוש התרנגולות ואת שיחות הסתם בין חברים שנפגשו ואת קול היניקה של הצנור השואב את החלב מן הכדים ואת ריח הלחם הטרי, הנאפה אך כאן, רבוע ונוקשה, ואת הנערים השופים ואת הנערות המצפצפות, השנה לכפר. הכפר חי וחיה, ויצא בעולם של השיבי הרעים והטובים. ואילו האדם השוקע חי בשתיקה ובכאב, ולפי הגדרתו היפה של הסופר, הוא אוהב לתוכו את כאביו ואת יסוריו, בדומה לאדם המסוך מבליות או אותות הערכה ויקר...

הניגוד שבין הטבע לבין האדם חוכה בתיאוריו של יצחק בן־נר לעיסוח חי ומרגיש. העיכות בא לידי ביטוי גם בצורת הכתיבה. הטבע זוכה לתיאורים במשפטים ארוכים ומבשכים ומתנגנים, ואילו האדם מתגלה במשפטים קצרים וקטועים דשפיעים. אין כמעט דיאלוגים בסיפורים, יהבעת שישנם מעצים את הרגשות והתחושות, הקיימות לפני הדיבור ואחריו. האדם מדבר בפנימיותו ועוד יותר מכך בשתיקתו. כי השתיקה אצל יצחק בן־נר היא כלי הבעה מפואר, שבפעמים כמותו אצל בספרים בני זמננו.

ואיזו הרמוניה קיימת בין הסגנון לבין התוכן, כאן שורה הברכה בספרים של המספר, ברכת הכשרון המופלא, היודע לצור צורה הולמת ביותר לאנשים יאלודועים ולמשברים ולמאבקים. בבדע נדמה לקורא, כי על אותם דברים לא ניתן לכתוב בדרך אחרת, אלא בדיוכו של הסופר־ כאות, הנסות משהורי.

איזו רעננות טבעית מרחפת על השורות האלה, המייצגות שדרה דשנה ועשירה. והסופר ממשיך בתאורי העגלות כביש האבן, נקישת פכישי המסורות, בתוי הבקה, ציוצי הצפורים, ענני אבק הקמח, המפעטות הבוססים בשלוליות, היונים הנחות ממעופן, שדות המספוא, ההלתן, הדורה, השעורה, הכותנה ההרדים. ועוד אוהב הסופר את שעות החום המיות בצהרים, ואת האוסף המלא כיסופים לעבר הכפר. והנה הוא מוכן לתת נפשו על כפרו ועל יושבה, „המה התכהה לכל שיהיה וייעשה". הוא רואה עולם עולה כלהבות, ואהבתו לכפרו גדולה כפלים, והוא מבקש לגונן על אי ירוק זה של שלוה וחריצות וצדק ואהבה שקטה. כל זה נושא בחובו גבר בן ארבעים ושליש, אשר הכפר אינו משיב לו אהבה, בגין התכבותו עם אשת חברו ובגלל העוול שעשה לחושב הכפר. מיסור הכליות שלו מציק לו, והוא מקבל על עצמו עבודות קשות. של מסירת הודעות לבני הכפר על נפילת יקיריהם ושל טיפול מסור ונאמן בבית הקברות הכפרי.

שקיעה כפרית כוללת שתי כליות. דאחת רוכזות לשקיעתו של האדם. ה־

* יצא לאור *

* רשימות מאמרים במדעי היהדות, תשל"ה—תשל"ו (עם השלמות משנים תשכ"ו—תשל"ד) מאת ישעכר יואל, יד"ל מטעם מערכת „קרית ספר", רבעון לביבליוגרפיה של בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, ירושלים תשל"ו.

* אנטומיה של הדרמה מאת א. ה. תומפסון, תרגם ש. בן־מיכאל. הוצאת ספרים ע"ש י"ל מגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים.

* ספר קמצנות, ספור, מאת הרמן הסה, תרגם ש. הרברג, הוצאת שוקן, ירושלים ותל־אביב, תשל"ו, 125 ע'.

* הבראון, ספור נעוריו של אמיל סינקלר, מגרמנית דוד קוססלר, הוצאת שוקן, תשל"ו, 153 ע'.

* מאזניים, ירחון לספרות, סיון תשל"ו, העורך ב. י. מיכלי, יד"ל ע"י אגודת הסופרים העברים.

עיר עתיקה

מאת יורם בק

הֵן זֶה בָּעֶרֶב: קוֹל בִּירוּשָׁלַיִם
נוֹשֵׂא פִּתְאֹם בְּרֵיחַ שֶׁל דְּרָכִים
אֶת הַחֲלוֹם שֶׁלֹּא נָגַע עֲדַיִן...
וַאֲנוּ עוֹד הוֹלְכִים.

הָעֶרֶב הָרוֹגֵעַ, כֹּה יָגֵעַ,
הַחַם מִכָּל תְּשׁוּקָה, הַחַם מִשִּׁיר,
הוּא לְבַדּוֹ יוֹדֵעַ
שֶׁאָנוּ עֲשִׁירִים,

שֶׁהַחַמָּה בַּיּוֹם — עָצְמָה גּוֹעֶשֶׁת,
שֶׁהַלְּבָנָה בַּלֵּיל הִיא שִׁיר הַשִּׁיר,
שֶׁמִּן הַסֵּבֶל בָּא לָנוּ הָאֹשֶׁר
וּמִן הָאֶבֶן קָמָה לָנוּ עִיר.

יְרוּשָׁלַיִם הִיא, שִׁירָה גְּדוֹלָה לְמַעְלָה,
רַבָּה, נִצְחִית, שִׁירָה כּוֹאֶבֶת כֹּה.
לְכָל אָדָם, לְכָל פַּיְטָן — עוֹנָה לוֹ,
לְכָל אוֹהֵב — הוֹלֶכֶת בְּדַרְכּוֹ.

(מתוך „שילוט וסונטות", הוצאת יורשאל, תשל"ו)

לפרשת השבוע

קרח

רב לכם כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (ט"ז, ג')

מובא בבחיי, שהבחוני [illegible] בתשובה לשאלת האומר: אם מעלת „מדבר" — כי הכם למעלה ממדרגת מדבר, [illegible] לו החוכר, שאין מדרגה למדבר, אלא שזה מגדר עוד פחות חוזר — כלומר לזה יש יותר דעת מזה, מה שיש הבדל בין זה לזה ובין זה למעלה מזה, [illegible] אלא שזה גדול ממנו, מעלה ממנו, היינו, שזה אומר לגבוה, וזה [illegible]

„רב לכם" — אתם רק יותר משיש לנו, אבל אין למעלה ממנו: „כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה'" — בן כולנו סוג אחד, רק שיש דל בין פחות ויותר [illegible] „מדוע תתנשאו על קהל ה'" למה אתם מתנשאים, [illegible] למעלה ממנו? — — — (תפארת משה).

עיקר טענת קרח היתה, בדבר שהגדול והקטן שווים, יש מעלה לגדול על הקטן [illegible] ראה בתורה גבוהים ששואל [illegible] בשר התמור וההמוה שווה [illegible] אדם — כלומר: אם תמצא האדם היא מציאות. אותו של בהמה, חרק בשכל, [illegible] הוא יותר גדול; קרח [illegible] דעה, שבדבר שהם שווים [illegible] לזה מעלה על זה, ודעת [illegible] דעת אפיקורסית, כשיטת [illegible] סוף הידיעה, שבנגוד [illegible] ובהמה שווים; בגבור צומח וצומח שווים; ובגבור הדומם [illegible] כל שווים; שכל בני אדם, משכלם, הם שווים ובן [illegible] חו כפירה בכל התורה.

(תמצית דברי [illegible])

רוזין ב„צפנת פ[illegible]

ומדוע תתנשאו. המנהיג [illegible] לנהוג ברמה, כמו [illegible] לבנו. נהגו כשיאתר [illegible] (כתובות ק"ג). אלא [illegible] העדה כלם קדושים, אין [illegible] לנהוג ברמים, שהרי בלי [illegible] בלו מרותו, וזה שטענו [illegible] כל העדה כלם קדושים [illegible] ואם־כן אין צורך להתנשא [illegible] ומדוע התנשאו על קהל [illegible] אין זו אלא באות, האפשר [illegible] בדרך צנות, את תהאמר [illegible] הוט (כ"ב): שמעון [illegible] הוה דורש את כל אתין [illegible] תורה, וכשבא לאת ה' [illegible] תירא פירש. עד שבא ר' [illegible] ודרש „את" לרבות תלמידי [illegible] ים. וראת שגם ר' שמעון [illegible] שאפשר לדרוש, לרבות תלמידי חכמים, אבל לא עלה על [illegible] שיש צורך לרבות ת"ח [illegible] כל יסודם עוברים את [illegible] דורשים את כל עתותיהם [illegible] שורי [illegible] אותם! אבל ר' עקיבא, ארבעים שנה עם־הארץ, [illegible] „מי יתן לי ת"ח ואנשכנו [illegible] מורי" (פסחים מ"ט) — ידע שיש צורך לרבות [illegible] זה לא בשוש ומובן לכל [illegible]

★

בקר ויודע ה' את אשר [illegible] (ט"ז, ה')

„את אשר לו" — [illegible] שיודיע ה' מי שהוא לו [illegible] שכל מעשיו מיוחדים אלי [illegible] ברך, ובכו מאס בכל ה[illegible] והעצי הנוה, ויצא מהם [illegible] הכל. (באור [illegible])

★

רב לכם בני לוי (ט"ז, ח')

ברש"י מתנתמוא: [illegible] פיקח היה, מה ראה לשו[illegible] עינו הטעתו, ראה שלשלו לה יוצאת ממנו: שמוא[illegible] שקל כנגד משה ואהרן. משמרות עומדות לבאי[illegible] ולא ראה יפה. לכאורה לא למה הראה הקב"ה לו או שיבא לידי טעות? אכן (תהלים י"א): „ה' צדיק כי זו דרכו של הקב"ה נסיונות על האדם, לבחון של בני־אדם ההולכים לראות העמדו בהם [illegible] להסיבם באחריתם. ולפע[illegible] לענין של גדלות והת[illegible] ומראים לו כאלו הוא [illegible] והכל הוא לנסיון. גם א[illegible] צדיקים הגדולים מראים [illegible] השמים ענין גדלות, לעש[illegible] פתים בארץ, והכל רצים [illegible] חה רק לנסיון, לראות [illegible] לבו עליו, ועליידי כך [illegible] מעבודת השם. אולם [illegible] הכם יבין לבלתי רום [illegible] באוהו, או ייטב לו [illegible] וזה היה גם ענין קרח. [illegible] לו מן השמים עניני גד[illegible] אלה, השלשלת גדולה ממנו — שבכל זאת יתג[illegible] יצר הגדלות ויבגע לפצ[illegible] רבנו — וקרח עינו הטע[illegible] נבגא ובא לחלוק על מ[illegible]

(תפארת שלמה — [illegible])

★

א"ל אלוקי הרוחות לכ[illegible] האיש אחד יחטא, ועל עדה תקצף (ט"ז, כ"ב)

ברש"י: „האיש אחד חוטא: ואתה על כל העד[illegible] צוף: יבואר עפ"י דבר[illegible] בעל בני יששכר, בפסוק תמים פעלו כל דרכיו (דברים ל"ב, ד'), כי ב[illegible] קביה איננה במדת ב[illegible] שמי שנתחייב מקבל ענ[illegible] להתחשב בצער שיצטער[illegible] רים מהעונש שמעניש[illegible] יחטא, אבל הקב"ה שוק[illegible] בפלס, אם גם האחרים [illegible] לקבל צער זה, „תמים [illegible] כי כל דרכיו משפט". [illegible] אומר רש"י: האיש אח[illegible] — ואם תעניש[illegible] — כל העדה תקצוף, [illegible] מצערה. (ר' רוד[illegible])

★

אם כמות כל האדם אלה, לא ה' שלחני (ט"ז)

המיתת המפורסמת שו[illegible] „אם יבוכר העץ הזה [illegible] תמותון (ישעי' כ"ב). [illegible] שקרח ועדתו כפרו בת[illegible] ובנבואתו, ובכהונת אהר[illegible] את השם — אין מן [illegible] ימותו, כי מיתה מכפר[illegible] אין להם כפרה עולמי[illegible] חיים בגיהנם, וכל עוד [illegible] תמצא האש מקום להוק[illegible] מסתלקת משם לעולם. [illegible] כאשר תכלה נשמות הנו[illegible] מסתלקת. (מפי [illegible])

ליקט שלמה

שיחה עם פרופ' ישראל אפרת

כתיבה וכתיבה יוצרת

מאת נעמי גוטקינד

* פרופ' ישראל אפרת בן השמונים וחמש, חתן פרס פיכמן לשנת תשל"ו קידם את פנינו בחדר עבודתו גדוש הספרים באותה ארשת מסבירת פנים, באותה ענוות הליכות פשוטה המוכרת לדורות רבים של סטודנטים לספרות בארץ ובארצות־הברית. כבד שמיעה ותנועה במקצת אבל עדיין פעיל מאוד, עדיין מוצף בספרי משוררים צעירים שוחרי חוות דעתו של המשורר ותאורטיקן הספרות הישיש, מסוגל היה לומר לנו ברצינות היוצאת מן הלב, כששאלנו להרגשתו כ„בעל פרס":

* הפנים לעתיד

„אמנם סופר חי בדרך כלל על מתמאוות ד־ הערכות טובות, אבל פרס מטבעו מסכם את העבר ואילו אני מטבעי מעוניין בעתיד יותר מאשר בעבר, בשירים שאני רוצה לכתוב יותר מאשר באלה שכבר כתבתי. כאן נכללת גם שאלת היחס של כל סופר אל כתביו. יש אנשים, ומודה ומתוודה, אני בתוכם, שאינם אוהבים לקרוא כה שכבר נתפרסם משלהם ויש להם אליו אפילו יחס של זרות. אני מעדיף לעסוק במה שמהווה ונכתב. גם שירים אמשיך לכתוב — אבל על שירים שרוצים לכתוב, אין מדברים. ובפרוזה אמשיך לחבר מסות שרובן ככולן נסבות על בעיה אחת — בעיית היצירה. ממשיכות להעסיק אותי שאלות היסוד: כיצד אדם יוצר, מאין באה היצירה, מה זאת השראה? אמנם פרסמתי כבר ספר שלם של מסות על השאלות הללו במסגרת „כל הכתבים" שפרסמה הוצאת „דביר", כשלי, אבל אני עומד לפרסם עוד ספר בשאלות הללו. אינני מתאמץ בפעילות זו לבוא לאיזו הגדרה של היצירה. כל הגדרה מופשטת של שירה בטלה כלכתחילה. אבל הייתי רוצה לדעת: כשאני קורא שיר, האם זה שיר אם לאו? ולפי איזה הבחנות אוכל לקבוע? בחיפושי אחר התשובה אני לומד הרבה משירים שנתפרסמו לאחרונה, ביחוד מן הגרועים שבהם..."

כך, כבדרך אגב, מוכיח פרופ' אפרת בשנית שבניגוד לרוב בני גילו אין הוא חי בעבר. רק על ההווה והעתיד הוא ממקד כבראה תשומת לב עירנית וממשיך לקרוא בעקביות יצירה של צעירים וצעירות השולחים לו מביכוריה עטם:

„צעירים וצעירות אלה גורמים לי קורת רוח לעתים קרובות, רואים בהם את ההתלבטות, את השאיפה הבולטת לחדישות, ויש המגיעים לשירים קצרים אבל אמיתיים. אני מזהה במובן מסוים שירים עם אמנות".

למרות שפרופ' אפרת מעדיף לדבר עמנו

נדמה לי שראשון שכתב הערכות על פיכמן

בשאלות ההוה הנצחיות של מהות היצירה, קשה שלא לנצל את ההזדמנות לשמוע מפיו משהו גם על עברו. והיא נאות. שוב, באותה פשטות נטולת יוהרה ומלבבת. כך סיפר לנו את הביוגרפיה הפיוטית שלו:

* ביוגרפיה פיוטית

„נולדתי בשנת תרנ"א בעיר אוסטרהה שבפלך וולין. עיר ידועה בהיסטוריה היהודית וגם הרב י.ל. מימון ז"ל הקדיש לה פרק בספרו „ערים ואמהות". אבי ז"ל היה למדן גדול, אבל פרנסתו לא מצוייה. לפעמים לימד בחורי סגולה תלמוד, אבל נדמה לי שרוב הזמן היה עוסק בחנותו ביישור הדורים בין סוחרים יריבים שהיו פונים אליו שיפשר ביניהם, והרבה עניינים של פשיטות רגל ומשא־ומתן עם נושים ניהל. הייתי בן יחיד, ילד קצת משונה, מתבודד מלידה. אני זוכר כיצד אהבתי לשבת צמוד ומתרפק לפינה במקום שבו מתחברים שני כתלי החדר, ולהאזין לקולו של אבי המלמד גמרא. ל„חדר" לא שלחו אותי וגם חברים לא היו לי. בחנותו של אבי, לכל סחורה, היתה צמודה תווית חלקה, לבנה ומגוהצת: אבא היה אוסף ומביא לי תוויות אלה. כשהייתי ילד כבן שבע או שמונה הייתי ממלא אותן בשורות שירים. בעברית כמובן. אבי ידע עברית, היה קורא את כל העתונות העברית של התקופה, והשתדל להכניס לבית מורים פרטיים לעברית, לרוסית וליתר מדעים. אבל לא אהבתי את המורים ולא את תלמודם. בן אחת עשרה כתבתי סיפור ארוך בפרוזה, כיכתי בעצמי בנייר ירוק, והעותק היחיד הזה היה מסתובב בבתים ובחנויות שבעיר עד שפרצה שריפה באחד הבתים ולמזלי, נשרף גם הסיפור. מאז — לא כתבתי עוד ספורים.

בהיותי בן י"ג, בן בר־מצווה, היה כבר אבא באמריקה ורק אמי ואחיותי נשארו באוסטרהה. אותי שלחו ללמוד בישיבת מיר. שם עשה עלי רושם עז ראש הישיבה, מגאוני עולם המעשים, הרב אליהו ברוך קמאי. אך גם בישיבה הייתי מתבודד, וכל העת כתבתי שירים. שירי הראשון שנתפרסם, הופיע נדמה לי ב„התורן" שיצא באמריקה בעריכתו של ד"ר שמעון גינצבורג, ונקרא „עפעפי חלומות". בהיותי באמריקה שלחתי גם פרוזה ל„השילוח" שערכו אותו אותם ימים ביאליק וקלויזנר. אני זוכר שגם פרכמן, שערך אז שני כתבי עת „מערכות" ו„מולדת" שלח לי כמה מכתבים, המצויים היום בגנזים, ימים ביאליק וקלויזנר. אני זוכר שגם פיכמן, ולא שולח שירים אליו. ואמנם העדפתי לפרסם בעתונים העבריים היוצאים באמריקה אבל הייתי המשורר. ומעשה שהיה כך היה, אמנם עוד לא מלאו לי אז עשרים שנה, אבל עורך השבועון „המבשר" שיצא אותם שנים בעיר קושטא, הרימוני, כתב לי לאמריקה וביקש שאכתוב הערכה על פיכמן. אני זוכר שכאשר נגשתי לאחר מכן באיי פנים אל פנים עם פיכמן זכר זאת והחזיק לי טובה על כך".

* משורר, מסאי ומחנך

בשנותיו בארצות־הברית הבשיל אפרת כמשורר וכמחנך. כאשר נדפסו כל כתביו בהוצ' „דביר" לפני כמה שנים בשמונה כרכים, מילאו שיריו לא פחות מארבעה מהם. ואילו כרכי הפרוזה מלאים פילוסופיה ומחשבה לירית, מה שהוא מכנה מסות על היצירה: „קשה לכתוב על היצירה" מסביר אפרת. „שהרי זוהי תופעה שאין מלים שיכילו אותה. אין ברירה אלא ללכת סחור סחור, ומצד זה אני מתשיב את מסותי כשירה עצמה, שהרי גם השירה, אם יסולח לי משחק המילים, כמוה כפשיטת הרגל של הלשון..."

* מרצה לספרות עברית ולשון

במקביל להתפתחותו כפייטן — עיצב אפרת את אישיותו כמחנך.

„בתחילת דרכי באמריקה לימדתי עברית" סיפר לנו „ראיתי מעין שליחות בהקניית לשון עברית לדור חדש של ילידי ארצות הברית, לכן גם ייסדתי בבלטימור מוסד ראשון במינו בתפוצות שנקרא קולג' עברי, והילך הוראים מוכרים ע"י הממשלה. שתים עשרה שנים טיפלתי במוסד זה שלפני כשנתיים חגג את יובל החמישים ל־ קיומו ואף הוזמנתי להגיע ל„ביום המייסד". בבלטימור עברתי לאוניברסיטה בופאלו, כראש המחלקה העברית באוניברסיטה זו, ומשם עברתי להאנטר קולג' ולדרופסי יוניברסיטי. זה היה בראשית שנות הארבעים של המאה, ובמיכללות הללו הוזכנתי בפעם הראשונה ללמד ספרות ולא רק לשון. אז גם גיליתי לראשונה שבעצם אי אפשר ללמד ספרות. אני זוכר שהלכתי לנשיא האוניברסיטה ואמרתי לו ספרותית, שכשם שאי אפשר ללמד תמונה מוכנה ועדיין איני יודע אפילו אם אפשר ללמד מלאכת הציור, כך איני מאמין שאפשר ללמד ספרות. פניתי לפילוסופיה עברית וזו היתה נושא הרצאותי".

* עליה לארץ

חמש עשרה שנה לאחר מכן, ב־1955 עליתי ארצה וכאן, בישראל, במקום ללמד ספרות בפני שנתבקשתי, פתחתי בנושא שהיה בלתי מוכר ואף מהפכני בארץ: כתיבה יוצרת. כל סטודנט במחלקתי התחייב לכתוב פעמיים בעונה שיר, מהזה, מסה או פובליציסטיקה מפרי עטו. להפתעתי, רובם עסו על השלל, כלומר על השירה. הוגשו לי שירים למאות — מיעוטם הצליחו. מול חיבורים אלה של תלמידיי התחלתי להרהר במהות היצירה וכל מסותי החלו מתוך הנסיון הזה. אך גם היום, אחרי עשרים שנה של כתיבה ומחשבה במהות היצירה עדיין אינני מאמין שאפשר ללמד שירה. מה שאפשר זה לשבת מן־די עם המשורר ושירו ולחוש מה מרגש אותו בלשון, מה נוגע בו, מה ביטא ומה השמיט. רק כך. באופן אינדוקטיבי, ולא באופן מופשט, ניתן להסביר משהו מן השיר.

* שיר בפי מחברו

מאחר שאפרת חזר והדגיש את חשיבות המגע הבלתי־אמצעי עם השיר, שאלנוהו לדעתו על המנהג המתחיל להתפשט בארץ לפיו מקריאים הצעירים עצמם משיריהם בפני קהל מאזינים. „איני סבור כמובן שיש צורך להכיר משורר כדי להבין או להעריך את שירה. מרגע שנכתב — לשיר חיים עצמיים. אבל המנהג שמשוררים מקריאים משיריהם חשוב ביותר. בריאתה של השירה בטרובדורים, באותם נודדים שהיו מספרים ושריב בע"פ ספורים מחורזים עם הערות ובדיחות. ומאחר שלשירה יש, לדעתי, מטרה הברתית מכשית, של תיקון הדור, ולא רק תיקונו האסתטי, שכן שירה היא כל האדם, לכן חשובה כל פעילות שהרבה את קהלה.

* טעמה של שירה

כידוע, אין היום הרבה קוראי שירה, ואפילו רבים מאלה המתחים כתבי עת ספרותיים, מדלגים על עמודי השירה שבהם ומתפשים פרוזה. נעשינו במובן ידוע עתונאים יותר מדי. אמנם, עם החי על הזה של סכין מי אם לא הוא כעוניין בקריאת הדשות ועתונות. אבל גם על חודו של סכין צריך לחיות, צריך להפש ולמצוא טעמם של החיים, ובשיר יימצאו גם התירוש וגם הטעם.

אישית הייתי רוצה לראות בארץ לא רק ביטוי ליוצרים אלא מוסדות לקוראים המתמפים. אבל כאן שוב הגענו לבעיית החינוך לספרות. השיטה האקדמאית הנהוגה איננה כבראה הפתח אל הספרות, ועל כך יש לי הרבה לחתריע, למרות שלא אאריך. אסיים איפוא, במקום ביקורת, בהערכה: תובה דורנו לנקוט בכל דרך לפיתוח ציבור קוראי שירה וספרות; כי השירה מעמיקה בנו טעם החיים וחזונם, וממילא מעניקה גם את התשובה לשאלות הקיום הקשות שלנו ולסבלנו כיהודים וכישראלים".

שר המסכים

הגרי"ל פיין ז"ל:
רב הגאון אב"ד דקהלות בויסק משבח את דבריו"

סכמותיו של מרן הרב זצ"ל, קובעות להן יחוד־פרק לעצמן. ת, בשום רוב הגיון שלהן, שהיה מסוגל לכתוב על כל סוגי ן, על הלכה ועל אגדה, על קבלה ועל פילוסופיה, על פרשנות דשנות. בכל מקצוע ומקצוע רבו־לו־ידיו, ועל כל נושא הגיב זיות לאוהו דבר, ושניה — והוא העיקר, משום שלא יצא ידי בכתיבה סתמית, אלא שליד תפיסתו המהירה־הרחבה וראייתו ת, מיצה כיד את מהות הספר אשר לפניו. וביחוד שגם הכיר חבר אישית, ותגנונו העשיר רצוו המהיר, העלו מיד דבורי־טעם ערכה מלאה, המבליטה את כל הטוב היפה שבעבודת המחבר. שר ההסכמה זרקה אלומת־אור זושה על פני הספר, ולמחבר נתגלה ספרו הוא בגילוי חדש.

*

וד בהיות מרן הרב זצ"ל רב בבויסק, והוא עודנו צעיר לימים הגיע לשנות־בינה, כבר פנו אליו מחברים ובקשו את הסכמתו הם. נמצאות בידינו שתי הסכמות משנת תרס"ב, האחת — "ברית יצחק" להרב יצחק בן־ציון איזקסאן (ווילנא, תרס"ב), ה — לספר "שפת אמת", להרב אלכסנדר סאלק מקופישאק, שגם יצא בווילנא בה־בשנה.

שיחות הראי"ה, פרק מ"ו
קטו וסודרו ע"י הרב משה צבי נריה

ל הספר השני הסכים גם הגאון ר"יל פיין ז"ל, רבה האחרון לונים — עיין עליו בספר "הרב ר"יל פיין וצוקי"ל", מאת הרב ריה ורבינר, ת"א תשל"ב — שהיה אז רב בקופישוק. וראוי כי בספר השני, מסתמך המסכים על הסכמתו של הרב, ובתוך זה נאמר: "וגם נמצא תחת ידי בכתובים, אשר חידש ברמזי־ , בנוי על יסודי חכמת־הקבלה, והנה אומנם אין לו ידיעה ים אלו, אך ראיתי שהרב הגאון אבד"ק בויסק נ"י משבח את — וגם ידי תכון עמו".

"תרומיות מדותיו של כבוד אביו הגאון שליט"א, ניכרות במהלך עיונו"

יוגמא נאה לעינו הטובה של הרב בהסכמותיו, תשמש לנו ו לספר "ראשית ביכורים" מאת הרב דוב־בער הכהן בורוכוב נו של הגאון בעל ספר "חבל יעקב" ז"ל.

זך ההסכמה הנלבבת לספרו של הבן המכהן ברבנות באוהי"ב, הרב גם דברי הערכה חמים לאב הגדול "השוכן כבוד עמנו" לים.

יזות עמוקה התפתחה בין הרב לאבי־המחבר, הרב בעל "חבל , שעלה ירושלימה בשנותיו האחרונות. וראוי להקדים ולהביא ", צי"ע, אוצר התבונה המדע בירא ד' טהורה בן, נזר ישראל זו, כקש"ת מרן אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א, נשיא הרבנים ת דברי האב בהסכמתו לתורתו של הבן:

לא סמכתי על חות דעתי לבד, כי כלום אב מעיד על בנו, ע' חלק מכתבי־היד לכבוד ידיד נפשי וידיד עליון, הרב הגאון לים צדה"ק ושל כל אוה"ק, וגם הוא עיין בהם ומצא שכדאים להעלותם על מזבח הדפוס, כאשר יעיד בהסכמתו".

ר' לנו דברי הסכמתו של מרן הרב זצ"ל:

אילו אל עבר פני, עלים־למבחן ממחברת קודש, ספר כתב צב־לב, ידידי והביבי בר פחתי וברבי, הרב הגאון המפורסם, , אוצר תורה ויראה, מו"ה דובער הכהן בורוכוב שליט"א, ק באלדוין מאסס בארצה"ב באמעריקא יצ"ו, בנו של רב חביבאי הגדול מו"ה אבא יעקב הכהן ברוכוב שליט"א, האבד"ק ווייסק יצ"ו, השוכן כבוד עמנו פעה"ק ת"ו. מחבר הספר הנודע ה בשערים־המצויינים־בהלכה "חבל יעקב", ב' חלקים.

עה ראיתי באשר הבצתי, כאשר הובא לפני מהספר, מעשי ידי ם ישמח אב, והנהו הולך משרים, כי השפעת ארחות־היושר גמק, בשיקול דעת בהירה, מתרומיות מדותיו של כבוד אביו שליט"א, ניכרת במהלך עיונו, והאב זכה לבנו בחכמה, אשרי בה. ובטחתי שהרבה מהמעיינים יתענגו בדבריו הישרים, הי ש כתוב טעם ודעת, בחריפות ובבקיאות ובשכל ישר, והנה לה ראשית־בכוריו של הרב הגאון המחבר שליט"א, וממעמקי אברכהו, שיוסיף תת לנו עוד הרבה פרי־תנובה במחמדי תוה"ק, ם רבים ותרבה הדעת, ויגדיל תורה ויאדירה".

"דה שלמה — חיבור אשר כמוהו לא בא מימי־קדם"

ומה יתירה נודעת מצד מרן הרב זצ"ל לעובדים הגדולים, הד ם והרוצים, אשר השקיעו שנות־חיים, של לילות כימים, ת תורניות רבות־היקף, ונזכו אותנו ביצירות מונומנטליות של אוצרות. הרב אשר קרא וחזר וקרא לצאת למרחבים, ראה יב אלה הגשמת חזון־רחוק, וברך את רבי־הפעלים בברכת־כהן , ברוב חיבה ואהבה.

י לנו הסכמתו השלמה ל"תורה שלמה", מפעלו הכביר של כשר שליט"א:

גה הלום ראיתי איש מהיר במלאכתו, במלאכת שמים, אשר והביא לנו אוצרות חיים, הוא ניהו כבוד ידידי, הרב הגאון ם בשמו ובמעשיו, מפעליו הן הן עדיו, כש"ת מו"ה מנחם מענדל שליט"א, אשר הניף ידו הגדולה בים רוחו על שדה־התורה, באורה נפלא תורה שלימה, באחדות תורה שבכתב עם תורה פה, והחלק אשר הראה חזיון לפנינו, הן המיליאוני, מפעמם השקיעה בחיבור ואיסוף המלאכה הקדושה והגדולה הזאת, אשר כמוהו לא בא עדיין מימי קדם, ובהוספות רבות חדושים והערות טובות ויקרות. דבר דבור על אופניו. וכבר ראיתי שגדולי יגאוני הדור, אשר ראו את החוסן הרב, אשר בגנזי הרב הגאון המחבר שליט"א, המה ראו כן תמהו, חכו לו בעדותן הנאמנה, להודיע ביעקב כי דבר גדול ונפלא הולך ונוצר בישראל, ע"י המפעל הכולל הענקי הזה.

והנני גם אני בכל לב, מסכים והולך, לחזק את ידיו בקודש, ולבקש מנדיבי עם ה' מקרוב ומרחוק, כל אלה היודעים להוקיר את קדושת תוה"ק, ולהעריך כראוי את העבודה הגדולה אשר "עבוד לדורות הרב המחבר בחיבורו הגדול והכללי הזה. אתם טהורי־לב, אשר ברוך ה' אתכם בלב־מתנה, חנו אתכם בהון העושר, עד בדי היכולה לפאר את פליטה־סופרינו העפלים בתורת־אמת, הותנים לפני עם־ה' הצמא לדבריו. מים נאמנו מבמעינות־הישועה, הבו נא, שאו ידיכם קדש לה', ועשו ברכה עם בית־ישראל, בתוככם ידים רפות, ובהיותכם תמכין־דאורייתא, לאזור חיל וכח את הרב המחבר "תורה שלימה", להוציא את מאורי הגדולים מן הכח אל הפועל, לכונן מהחל ועד כלה בע"ה, את האוצר הגדול הקדוש הזה, אשר יהיה לתפארת עולם לעם־ה' הגוי כולו, ולדור שזכה להוציא מפעל כביר בקדושת תוה"ק שבכוחהו.

והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות בקודש, לכל תומכיו ומסייעיו של הרב הגאון המחבר, וכל מחזיקי ידיו, להוציא לאור־עולם את ספר התורה הזאת, חמשה חומשי תורה כלולים בחדרים, מעוטרים בתורה שלימה, על דבר ה' אמת בהלכה ואגדה, בפרד"ס ובכל שכיות חמדת־בית־ישראל, צדקתם תעמוד לדור־דורים, ויזכו לראות בטוב ה' בארץ החיים, ובדומות קרנות תוה"ק, וכל המחזיקים בה, כנפשם היקרה תפש מברכם מקודש".

"אוצר הגאונים — מחזה גדול ונפלא!"

בכתב־הערכה רחב־ידים ורחב־לב נדפס בראש הכרך השני של "אוצר הגאונים" למסכת שבת, ברוב הוקרה לעבודה הגדולה אשר העמיס על שכמו "חביבו הדמודו הרב ד"ר בנימין־מנשה לוין ז"ל, נאמן ביתו והאכן רוחו מתקופת בויסק ואילך:

"חישוף מטמונים מאוצרות קדמונים, שהיו גנוזים ונעלמים מכל עין דורי־דורות, נעשה בימינו לאחד מיסודי המדע היותר גדולים. חבורות גדולות. באי־כח עמים וממלכות. צומדות ומתחרות זו בזו, בהתקדמותן על שדה העבודה הגדולה הזאת — גלוי שרידי עתיקה — לבא על ידה להרחבת גבולי המדע במקצעות שונים.

צעדים ידודים נעשו אמנם גם כמה שנוגע לנו, ביחס להמחקרים התולדותי"ם, ביחוד, אבל לצערנו לא מסוימת היא עוד, אותה העבודה אשר נעשתה עד כה בגלוי גנזי־מטמונים, מאותה התקופה הגדולה שאחר חתימת התלמוד, "תקופת הגאונים", שהיתה תקופה הרת־עולם בחיי הרות הפנימיים של אומתנו, הנוגעת לעיקרה ויסודה של חכמת ישראל, תורת ההלכה והאגדה של רבותינו הקדמונים בבבל, גאוני סורא ופומבדיתא, אשר מידם נמסר לנו המבצר הגדול לחומת־אש־דת = התלמוד הבבלי כולו, אורה וישעה, מצודה ומשגבה, ובית־היה של כנסת־ישראל.

ספוני־מטמוני־קודש הללו, של הגאונים הראשונים, באוריהם ופירושיהם, נוסחאותיהם והגהותיהם פסקיהם ותשובותיהם, שיחותיהם ומנהגיהם, וכל אשר להם — דברי קבלה הם. וכל שיטותיהם הללו, הם ראשי־השרשים להההבנה הברורה והפשוטה, בכל מקצעותיה של תורת ההלכה והאגדה. וכמה אנו מצטערים תמיד, שהדברים הקדושים באגרותיהם ותשובותיהם הנפלאות, בפסקיהם ובאוריהם ההלכיים וה־אגדיים, שנשארו לנו לפליטה גדולה, הנם מפוזרים ומפורדים, אחת הנה ואחת הנה, בקובצים קדמונים שונים, שהנם יקרי־המציאות מאד מאד. ויותר מזה אנחנו מצטערים על אלפים ורבבות מתשובותיהם וכתביהם, שעודם כלואים במחשכים, בכתבי־יד, באוצרות הספרים הגדולים בכל התבל, וגם אצל יחידי־סגולה חובבי גנזי־קדם.

מה מאד היינו מאושרים, אילו היה כל הרכוש הגדול הזה, של תורת הגאונים לדורותיהם, צבור וכנוס, מוחזק ומסודר, ונדפס ב־הערות ישרות ונכונות, בשום־שכל ובקורת הגונה ומבררת, על כל סדרי התלמוד למסכתותיה.

ואת העבודה הגדולה המכבידה הזאת, עמל החפוש, הבירור והסידור, הקבוץ והעריכה, של חלקי תורת הגאונים הקדמונים, בין בדפוס ובין בכתב־יד, קבל עליו חביבי וחמודי, הרב הגדול, החוקר המומחה בתקופת הגאונים, רב"ם ד"ר לוין, ובעמל נפש אין־קץ, זה רבות־בשנים, הוא הולך ומקבץ, מאחד ומצרף, מגיה, מברר ומזקק, את כל כתבי הגניזה של תקופת הגאונים. וכאשר יופיע לאור־עולם כל החיל והחוסן הרב והאדיר הזה, "אוצר הגאונים" כולו, עינינו יראו ויגהרו, ושלשלת־קודש גדולה ונפלאה מתוכן התורה התלמודית כולה, תתגלה לעינינו, וחכמת ישראל תרחיב צעדיה להגדיל תורה ולהאדירה מכל צד, ומי יוכל לחזות מראש, את כל המון האורות הגדולים אשר יאירו לנו, על ידי המחזה הגדול והנפלא הזה של אוצר הגאונים כולו בסדורו על כל התלמוד כולו. מפורש ומבואר. העבודה הענקית הזאת, אשר בה יתברך ישראל לדורות, תביא בכנפיה אורה ונהרה בבית ישראל, להאיר את שבילי התורה וחכמת ישראל הקדושה.

ואני תפלה כי ימצאו בקרב עמנו אנשי־סגולה ובעלי הכרה עמוקה, אנשי דעה והשכל, אשר יכירו ויוקירו את ערך אוצרות־סגולתנו, ובין כל העבודות הכבירות וההולכות תעשות לבנין האומה ולצמיחה קרן ישועתה, תחשב גם העבודה הגדולה הזאת, להשלים לנו את ההולה הגדולה הקדושה, של קבלת הגאונים הקדמונים אבות־העולם, אשר בעלמא מאתנו מפני סבות הסטוריות שונות, ומוקירי חכמת ישראל ימצאו להם לחובה קדושה מיוחדת, לחזק ולאמץ את ידי הרב הגדול ד"ר ב. מ. לוין, המסדר המאסף, המברר והמזקק, את כל האוצר הגדול הזה על כל הש"ס, וברכת הגאונים עליהם תבוא.

והנני חותם בזה בברכה לכל כביר־כח וכל טהר־לב בעמנו, אשר יתן את ידו למפעל הכביר הזה, להקים לנו את בית־הנבואה הזה של "אוצר הגאונים". יהי ד' עמם ויתברכו ממקור־הברכות בברכותיה של תורה, כנפשם היקרה, ונפש המדבר לכבוד התורה ולהמיה, מכבדיה ומרחיבי גבולותיה, לשם ולתהלה ולתפארת, עבד לעם קודש על אדמת הקודש".

מצוות היחיד ומצוות הכלל

מאת ש.ז. שרגאי

ארץ ישראל וכן עם ישראל, מקודשים בקדושה של מעלה, בקדושה עליונה, אלקית ובקדושה של מטה, בקדושה של מעשי בני־אדם המקדשים את ארץ־ישראל ואת עצמם בחייהם, כשהם חיי קדושה של תורה ומצות ומעשים טובים.

קדושת ארץ ישראל

וכך הם דברי בעל חזון איש זצ"ל (המצוות התלויות בארץ, סימן א, סעיפים א—ג):

"ארץ ישראל לגבולותיה הכתובים בתורה, קדושתה עליה מיום הושרה; "ארץ ישראל נתקדשה לענין ה' מצוה התלויה בארץ עם כבוש ה' ארץ על ידי יהושע. ושגלו ישראל בחורבן בית ראשון, נתבטלה אותה קדושה, וכשעלה עזרא עם עולי ב' בל, קדשה קדושה שניה; ולא קדשה בכיבוש, אלא בחזקתה שהחזיקו בה. וכל מקום שהחזיקו בו עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השניה, הוא מקודש היום".

אמור מעתה שהקדושה הראשונה של ארץ־ישראל, הקדושה העליונה, האלקית ש"קדושתה עליה מיום סדה", היא קדושה נצחית, עולמית שאינה פוקעת לעולם. קדושה זו אי־נה מותנית מתושבי הארץ ולא ממ־עשיהם הטובים והרעים. קדושה זו היא קדושה של מעלה, קדושה אל־קית, קדושת נצח.

הקדושה השניה של ארץ ישראל, הקדושה של מטה, מותנית בחזקתה בידי יהודים שיושבים בה, והמקיי־מים תורה ושומרים מצוות ומעשים טובים.

הוזה אומר: *הקדושה הראשונה*, האלקית, של ארץ ישראל קבועה ו־קיימה בין בישובה ובין בחורבנה. הקדושה השנייה — מעשי בני אדם, קיימת כשישראל יושבים על אדמתם וחיים לאור התורה ומקדשים חייהם בתורה, במצות ובמעשים טובים.

תכלית הישיבה בארץ

אף תכלית ישיבתם של היהודים בארץ־ישראל היא: "בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו". מחטיאים הם בטרה זו, הארץ מקיאה אותם. אולם רק הקאה זמנית כי הקשר בין עם ישראל וארץ־ישראל הוא קשר של קיימא, קשר עליון, קשר אלקי שאינו מתפרק לעולם.

וזהו המבדיל בין ישראל לעמים בקשרם לארץ־ישראל.

"כשהגויים מטמאים את הארץ, ה' ארץ מקיאה אותם ואינם חוזרים א־ליה עוד, וכשישראל מטמאים אותה, מבטיח ד' "ולא תקיא". כי טומאת הגויים היא בשרשם. הם רוצים בה בטומאה, היא לא מקרית, חיצונית, לפיכך ארץ־ישראל שקדושתה שר־שית ואינה פוקעת לעולם אינה יכולה לסבול את הגויים בטמאם אותה, גם טומאה חיצונית בלבד, מפני ש־טומאתם היא טומאה פנימית שלהם, והיא מקיאה אותם".

"לא כן ישראל שגם אם הם נטמ־אים לפעמים במעשיהם, הטומאה רק נדבקת בהם, בחיצוניותם, ולא ב־פנימיותם המקודשת לנצח, לכן גם אם הם לפעמים מטמאים את ארץ ישראל, היא רק טומאה מגע, בסוף של דבר "וכיפר אדמתו עמו", עם ישראל מכפר, מנקה ומטהר את ארץ־ישראל מטומאת המגע החיצוני והיא תמיד "ארץ אשר ד' אלקיך דורש אותה תמיד", ו"עיני ד' אלקיך בה מרשית השנה עד אחרית השנה". לכן הבטיח הקב"ה "ולא תקיא ה' ארץ אתכם" עולמית (כי השלוח חלק א, עמ' ע"ב ד"ה: "אל תטמאו" ו"תפארת יוסף" עמ' מא, ד"ה: "אומר").

וכך הם דברי הרמב"ן (בראשית א, א) "ואם יחטאו (ישראל) לא (לא באלף), מקראות גדולות הוצ.

"ראומי ווילנא, תרצ"ו) תקיא אותם הארץ כאשר קאה את "הגוי אשר לפניהם". רוצה לומר: הדבש בכלים כאשר קאה כי כל הקאה היא על מנת שלא לבולעה עוד, והגוי אשר הקיאה הארץ וגלה ממנה לא ישוב אליה עוד, מה שאין כן ישראל. אפי־לו תקיא אותם הארץ, לא תהא זו כהקאת הגוי, אשר לפניהם. אלא הם ישובו אליה מגלותם. (בנהיבי חסי־דות איזביצא — ראדזין, חלק שני, עמ' 339, ד"ה שלאי").

קדושת ישראל

אף ישראל מקודשת בקדושה של מעלה, ישראל עלה במחשבה תחילה. "קדושים תהיו" היא גם הבטחה; "כי קדוש אני ד' אלקיכם" וקדושת ישראל היא קדושה אלקית ואינה פוקעת לעולם: "השוכן אתם בתוך טומאתם" גם כשישראל חוטאים ומ־טמאים עצמם, אין טומאה זו פוגעת בקדושתה הפנימית של ישראל, ה' אלקית, וד' שוכן אתם בתוך טומא־תם. ברם, קדושה זו, של מעלה מתגלית על־ידי קדושה של מטה כ־שישראל מקדשים עצמם בתורה, ב־מצות ובמעשים טובים: "והתקדשתם — והייתם קדושים". וכך נאמר לנו במתן תורה: "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים — ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש מצד עצ־מנו, יגיע כפינו, ניתנה לנו תורה זו: "אם שמוע תשמעו" והייתם לי סגולה מכל העמים, מתוך מעשיכם אתם, מתוך קדושה של מטה שתעלה ותתחבר לקדושה של מעלה, והיו ל־אחת. "ועשו לי מקדש — ושכנתי בתוכם". אם ישראל יעשו מקדש למטה, וראו כל עמי הארץ כי ה' שכינה שרויה בתוכם, קדושה של מעלה. ואז יתגלה כבוד ד' בעולם ונתקרב לתכלית הבריאה, כי נשבע הקב"ה שלא יבוא בירושלים של מעלה עד שישראל לא יבוא בירו־שלים של מטה.

הקדושה של מעלה של ישראל, אינה בידי ישראל ובמעשיהם. ה' בחירה אינה בידם, אין הם יכולים להינתק עולמית מהקדושה של מ־עלה, הקדושה של מטה — בידם, ב־בחירתם, במעשיהם.

סגולת ישראל וארץ־ישראל

"כי בחר ה' בציון אוה למושב לו" (תהלים קלב, יג).

"כי יעקב בחר לו יה, ישראל לסגולתו" (שם קלה, ד).

"כי לא יטוש ה' עמו, ונחלתו לא יעזוב" (שם צד, יד).

"ואף גם זאת בהיותם בארץ אוי־ביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם — להפר בריתי אתם" (ויקרא כו, מד).

בחירת ה' בעם ישראל "לסגלתו" היא נצחית ואינה מותנית בשום תנ־אים אף לא בהליכותיו ובארחות חייו של עם ישראל היושב בציון, כשם שבציון אוה ה' למושב לו, לנצח וללא תנאים.

לפיכך, כשם שלא יטוש ה' עמו ולא יעזוב נחלתו — כך אין עם יש־ראל יכול לנטוש את ה' ואינו יכול לעזוב את נחלתו לאחרים. אינו יכול להינתק לחלוטין מהקב"ה ומארץ יש־ראל לעולמים.

"ולא אקרי אחד אלא בזווגא חד, וקב"ה וכנסת ישראל אקרו אחד, ודא בלא דא לא אקרי אחד — "גוי אחד בארץ" — הא"י, בארץ הם גוי אחד, עמה אקרון אחד ולא אינון בלחו־דייהו" (זוהר ויקרא עמ' 186).

הבחירה היא ליחיד אבל לא לכלל האומה: לכלל האומה אין בחירה ל־המיר כבוד ה' ואין לו בחירה להחר־ליף את ארצו בארץ אחרת.

הבחירה אשר בחר ה' בנו מכל העמים, לו לסגלתו, ואת ציון אוה למושב לו — בחירה עולמית היא ואין בכוחה של האומה הישראלית, ולא לשום אומה ולשון לשנותה.

לפיכך עם ישראל חי וקיים וכל אויביו לא יכלו לו, וכן בארץ־ישראל נאמר: "ושממו עליה אויביכם", ש־אינה קולטת אומה אחרת.

עם ישראל וארצו קיימים ועומדים נאמנים זה לזה. עם ישראל לא אוהה לו ארץ אחרה למושב לו, וארץ יש־ראל לא נתנה פירותיה לעם אחר.

ברם, בחירה־סגולה זו של ציון ו־ישראל לנחלת ה' לעולמים תכליתה להרבות כבוד שמים בעולם, גילוי כבוד שמים בעולם על ידי עם ישראל וארץ ישראל בהכינה "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא ע־ליך".

למען תכלית זו בא הקשר הנצחי בין ישראל וארצו: "ויתן להם ארצות גויים ועמל לאומים יירשו, בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו" (תה־לים קה, מד—מה), ורק אז — "הללויה". רק אז יתגלו שתי הקדו־שות של ישראל וארץ ישראל, ויתג־לה כבוד ה' על כל בשר.

לפיכך, בשעה שישראל נוטש את תורתו הוא מתחיל למאוס גם בארץ חמדה, שהרי זהו "הרין דצץ דלא מהפרשיך" ובאה הגלות ואין השם ש־לם ואין הכסא שלם (תנחומא תצא יא). אולם גם אז השכינה גלוית לישראל. "בכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם" (מגילה כט, א) וארץ ישראל לא סרה ממנה השכינה אף בחורבנה: "לעולם אין השכינה זזה מכותל המערבי" (שמו"ר, ב).

"כי עתה־תצאי מקריה ושכנת ב־שדה" (מיכה ד, י) — "ושכנתי" כתיב, שאף על פי שחרב, שכינתי צוחת שם (שוח"ט מזמור יא, ב).

בחירה ישראל, כעם אלקי אברהם, אינה תלויה במעשיהם לטוב או לרע.

(סוף בעמוד 8)

אוניברסיטת בר־אילן

המכון ליהדות ולמחשבה בת זמננו

מזמין את הציבור להרצאות מושב הפתיחה של הסמינר הבינלאומי השישי על הנושא:

"ישראל — עם, חברה ומדינה"

במעמד נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר

ביום רביעי, ב' בתמוז תשל"ו (30.6.1976), בשעה 7.45 בערב, באודיטוריום ע"ש ארגנטינה, באוניברסיטת בר אילן.

ירצו:

פרופ' אליעזר שביד, מהאוניברסיטה העברית בירושלים, על "החזון החברתי של שיבת ציון" (עברית)

פרופ' משה פוקס, מאוניברסיטת ברנדייס, ארה"ב, על "קדושתה של ארץ הקודש" (אנגלית)

יו"ר: פרופ' אהרן הראל־פיש, יו"ר המכון

הכניסה על פי הזמנות בלבד

הזמנות אפשר לקבל במכון ליהדות ומחשבה בת זמננו, אוניברסיטת בר אילן רמת־גן. טל' 752113.

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

דברי מלכיאל

חלק שביעי

שאלות ותשובות וחקרי הלכה בש"ס ופוסקים ודרשות מופיע לראשונה מתוך כתב יד

מאת

הגאון רבי מלכיאל צבי הלוי טננבוים זצ"ל
רבה של לומזה

הביא לדפוס: הרב ישכר דב רוזנטל

המחיר: —.25 ל"י

נמצא עדיין למכירה חלק ששי

המחיר: —.35 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 295036

מהפכה בחקר המקרא

הספרים העומדים במרכז הפולמוס בין החוקרים

אותיות ומשמעותן במקרא

מאת מ. לויאן

כללי המקרא בתורת הפרשנות

מאת מ. לויאן

הומלץ למורים על־ידי משרד החינוך

פרי עבודה של עשרות שנים, שעיקרה, חזרה לכללים הקדומים של הבנת הכתובים וחידוש המושגים של חז"ל בפרשנות המקרא

- מה משמעות האות, הטעם וסימן הניקוד?
- כיצד יש להבין את הכתוב לפי הכתוב?

הפצה ראשית:

בית עליב בע"מ, רח' קרל־נטר 3 תל־אביב, טל' 293959

האנציקלופדיה התלמודית

דורשין דבר יום ביומו!

12 ערכים לחודשי אייר־סיון שנדפסו
ב־14 הכרכים שהופיעו עד כה

אייר
בין פסח לעצרת
בה"ב
בכורים
אבילת בכורים
הגבלת (הגבלת הר סיני)
הלל
הזכרת נשמות
זכירות
זכירת מעמד הר סיני
חגיגה (קרבן)
אסרו חג

14 הכרכים שהופיעו עד כה

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים מכל שטחי ההלכה: ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה, איסור והיתר, תקנות ומנהגים.

• כרך ט"ו עומד להופיע במהרה •

מחיר כל כרך —.60 ל"י

הכתובת:

אנציקלופדיה תלמודית, בית וגן, ירושלים

הפצה ראשית לארץ:

בית ספרים גיטלר, רחוב בילו 4, תל־אביב

שאלות ותשובות

מציאה במונית

מאת הרב חיים־דוד הלוי

שאלה: בשעת נסיעה ב־מונית מצאתי בשבתי במושב שאחרי מושב הנהג סכום כסף. היושבים לידי טענו ש־הנהג זכה מדין "חצרו של אדם קונה לו", ואני טוען שהרי זה כדין השולחני שנה שנמצא מאחרי השולחן איני שייך לשולחני. נא להודיענו מה הדין וכו'.

אשיבנו בקצרה הלכה למעשה:

תשובה: ככי לא דייק היטב ב־לכונו, וצריך לומר "לפני" השולחן, והכונה מקום עמידה בני אדם הב־אים שם להחליף מעות (עיין בבבא־מציעא כ"ו:), וכך היא לשון ההל־כה: המוצא מעות בחנות "כו' ואם מצאם על התיבה ואצ"ל מתיבה ול־חוץ הרי הם של מוצאם (שו"ע חו־שן־המשפט סי' רי"ס ס"ה). וכך כתב גם בדין שולחני.

וחצירו של חנוני או שולחני אינה קונה לו, משום שלא סמכה דעתו שיוכל לזכות בה, כיון שרבים נכנ־סים ויוצאים. ואפילו עומד בצד חצירו אינו מועיל אלא אם יכול לשומרו ולעכב אחרים מליטלו, אבל כאן, שאין החנוני או השולחני אף לא יודע שיש שם מעות ורבים מצויים שם אין חצירו קונה לו (כך כתב שם השפתי־כהן בס"ק י"ח, בשם הרא"ש וכו', וכ"כ הנימוקי יוסף בשם הרשב"א והר"ן ועוד).

וכך פסק מרן להלן (בסי' רס"ח סעיף ג') שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, ואם נפלה מציאה ב־חצירו הרי היא של בעל החצר ד־סייב, במה דברים אמורים בחצר המשתמרת וכו' עיי"ש באורך.

מעתה ברור שמקום מציאת הכסף במונית מוכיח בוראות שאינו שייך לנהג, כדין השולחני הנ"ל, וחצירו אינו קונה לו, שהרי רבים נכנסים ויוצאים לה בכל שעה, וגם הוא אינו יודע, ולפי זה פשוט זכות ב־מציאה (ועיין עוד בדברי הרמ"א בהגה שם).

ייתכן עוד שאין הנהג קונה משום שמונית היא חצר מהלכת דקיי"ל חצר מהלכת לא קנה (עיין בבא־קמא י"ב), וכך מבואר בכמה מקומות (לדוגמא עיין בשו"ע חושן־המשפט סי' ר"ב סעיף י"ג). אלא שיש מק־צין שחצר מהלכת שאינה קונה היא דוגמת בהמה המהלכת מחמת עצ־מה, והיא שנזכרה בגמרא, ולא דבר המהלך מכוח אחר, דוגמת ספינה שנתבאר (בשו"ע חו"מ סי' רמ"ב סעיף ס"ו) שקונה לבעליה מדין חצר המשתמרת, "ואין היא כחצר המה־לכת משום שהכהם הם שמוליכים אותה ואינה הולכת מחמת עצמה" עיי"ש. הוא הדין במונית שאין לה דין חצר מהלכת, שהרי אין היא ה־לכת מכח עצמה כבהמה אלא מוליכה ע"י כוח אחר. להעשה צריך עיון נו־סף שאם תבוא שאלה לידינו לגבי מכונית פרטית (שנסעו בה טרמפי־סים) שם ודאי שהיא חצר המשת־מרת, אלא שצריך בירור אם יש לה דין חצר מהלכת או לאו.

אך לנושא שאלתנו, ברור שאין היא משתמרת ולא קנה הנהג.

אלא שמתמת ולא פירשת אם יש במציאה זאת סימן או לאו, היינו אם כסף נמצא מצאת, או צ"רור כארנק וכדומה. ואם באמת יש בו סימן לא זכית וחייב הנך להכריז, כפסק מרן (שם סי' רס"ב סעיף ה') לגבי חנוני ושולחני, והיא לנידון דידך.

ולבסוף רצה הנני להזכירך שכל זה מדין תורה, אבל כצד חוק ה־מדינה חייב כל מוצא מציאה מכל סוג שהוא אף שאין בו סימן, ל־החזירה לתחנת המשטרה הקרובה ביותר. וכל מי שאבדה לו אבידה אפילו כתם כסף שאין בו סימן, פונה הוא למשטרה, ואם שום אדם לא יבוא לבקש אבדתו, התנו ה־משטרה למוצא כעבור זמן מסויים.

הלכך, אף לכדין תורה זכית ב־מציאה, הרי זה נשני שלפי מנהגי הימים ההם, היו הבעלים מתיאשים כאבדה כזאת. וזה טעם ההלכה ע־מוצא מעות הרי אלה שלו, מפני שהבעלים מתיאשים (כמבואר בבבא מציעא כ"א.) אבל בזמננו אין ה־בעלים מתיאשים ופונים הם למש־טרה. כאשר יבוא אדם עם סכום כסף שאין בו סימן למשטרה, וי־אמר שמצאו בשעת נסיעה במונית בין בשעיים ביום פלוני בשעה פלו־נית, ויבוא בעל האבדה למשטרה ויאמר שאיבד סכום כזה במונית וכו' כנ"ל, הרי שיתברר שהוא בעל המציאה. מאחר שאין הבעלים מתיאש־ים, אם כן המוצא לא זכה.

מובן מאליו, שסכום כסף פעוט ביותר, מן הסתם הבעלים מתיאשים מיד ולא יפנו לתחנת המשטרה לדבר, וסביר שזכה בו המוצא. אבל סכום שניתן להניח ש־בעליו לא יתיאשו ממנו, חובה ב־זמננו להביאו לתחנת המשטרה הקרו־בה ביותר. יובב ויזכה אדם מצות השבת אבידה כתיקונה.

סידורו של אבא

מאת מ. אונגרפלד

שלוש עשרה הייתי כשגליתי בפעם הראש־ עירתי לבקומה של תורה — לישיבת מוז'יניצה. בילקוטי — מכתב המלצה מהר"ר אהרן־פינחס, נכדו של רבי הר"י ידהוב, אל האדמו"ר המוז'יניצאי רבי , וסידורו הישן של אבא. ובלבי צריבה וכאב ממולח בשמחה של תקווה, וחלום יפה. את טעם השמחה ידעתי: מצא אבא, שנוצרתי להיות רב בישר־ כימו לו כל מלמדי שבעיירה, שמצאו שנתיים, שכבר למדתי אצלם את כל מקומי בבית המדרש בין הבחורים הגד־ ברו על לבו על אבא גם רב העיירה, חסידיו המקורבים. וכבר ראיתי את חלום ובהקיץ עטוף בקאפטאן של משי עד אבנט משי ירוג כגודל האצבע וראשי ספודקי של סוביל ומלהיב את הקהל ומנעים בזמירותי, העבירי על פני אולם למה יצרוב כאב את לבבי. כ... להחליף את ספסל בית מדרשי הקשה הישיבה? ידוהר מכל מתמיהני: לנה לתת לי לדרך את סידורו הישן, שירש סידור, שלא יצא כל הימים משק־הטלית לו נולדו תאומים והיו מחוברים זה לזה כנני. בימות החול ובימות החג והמו־עד, היה מתפלל מתוכו.

ערב חמים נסעתי בפעם הראשונה בחיי בלבי פחד סמיר ותפילה חרישית: יהי לא אכשל בבחינת הקבלה ולא יחזירוני ולא אגרום לה בושה וצער. לפנות ערב חנות קולומייאה ולתאי נכנסו נוסעים מכבסאים את הצירה סגול. צלילי הערב התפזר בתא והמבסא הזר של הנוסעים ערבי את הגעגועים הראשונים לבית אבא. שות הביאני צלון מגושם מבית הנתי־ זיניצאי אל בית האדמו"ר. נכנסתי אל יאיתי בנינים מפוארים: את בית הרב ית בן שתי קומות; את בית המדרש ארבעה מגדלים מתנשאים לארבע פאותיו; הבניינים היפים, שבהם דרו בניו ובנותיו חצר ואת החצר המרוצפת הנקיה ויצאה מא תפיתי לביתו של פריץ אחד. יצאתי אל הרחוב וטיילתי עד ששינפתי מהגוי יהודי לשאיל למקום לינה והוא עצמו מות לינה בשביל בחורי הישיבה.

ר הובילני לביתו של ר' מנדל, בנו של האדמו"ר, מנהל הישיבה מטעם אביו. וברך כבן שלושים וחתיכת זקן לו. יושב ע סנהדרין ולומד בקול. הוא הושיט את ויו, חפצתי לנשקה ולא נתן. וזה התמיהני בעיירתנו נהג האדמו"ר להושיט לכל ידו לנשיקה. אצלנו לא היה רגיל ת האדמו"ר יושב על גמרא "פשוטה", "עץ החיים", על הזוהר, על ה"בהירי" רי קבלה אחרים. אף צוארונו המגוהץ השחורה וכנפי הבוקס המצוחצחות שלל ובליטו לעיני, שגליתי לסביבה זרה. ר' גיר במבוכתי ודיבר על לבי. הוא שלחני הישיבה ר' יהושע, כדי לבחנני. אף גיר לי פנים ובחננו במסכת סוכה, דף תוספות. הבחינה עברה בשלום ונכנסתי השניה, שבה יושבים בחורים גדולים, גאר בארבאמורש.

כאן קפצו עלי הגעגועים לבית אבא והכניסה מבוכה גדולה לנפשי. גרם לכך קודם כל נוסח התפילה הקוטבי, השונה מנוסח התפילה המ"ידי־ציובי הנהוג בעיירתנו. אף פיאותיהם המקורזלות וזקניהם המסופרים של רוב המתפללים בבית־המדרש של הרב ניקרו את עיני. והסגול במקום הצירי והריש הלשונית הכפרית שבפי תושבי העיר. בייחוד חסרה לי השבת והשראתה שבבית אבא. כאן על שולחנו של הבגיאי הנאור זו. יצאה הזוזה ופגומה. אף בדידותי כ"בנימין הקטן" בין הבחורים הגדולים שבכחלקה השניה עשתה את שלה. ור' מנדלי נתן בי את עינו והתחיל בי את בחינת התלמידים שבכל יום ששי לפנות בוקר. מרוב פחד ומבוכה הייתי צורק בבחינה זו עד שלא הכרתי את קולי ובדרך גם יצאתי תמיד בשלום.

הקלה בבקצת על יסורי געגועי הדמות הידי־דה של האדמו"ר ר' ישראליצ'י. הלכ"ד חכם גדול ולמדן מופלג, חריף ובקי ואוהב ישראל באמת. הוא היה רגיל לגשת בכל יום אל אחד מחסידיו ולחבקו ולנשקו. עם טרדותיו המרובות היה קובע עתים לתורה ובכל יום, לאחר תפילת מנחה ומעריב, היה יושב שעתיים בבית המדרש ולומד גפ"ת. בייחוד הראה את חיבתו לתלמידי הישיבה, שהתייחס אליהם כאל בניו. כשנכנסה אצלו אמו הזקנה וקבלה לפניו על "בניו" אלה הכביס לה, נכנסים ל"עזרת הנשים" שלה ועושים שם שמות, היה משיב לה ובנחתה:

— אמא יקרה, אני מצחק כל הימים ב"קדיש סלאקי" (נוטל פתקאות ופדיונות כאת החסידים) והללו חיים חיי צער ועוסקים בתורה.

יפים היו לילות השבת אצלו וליבבה אמירת ה"שלום עליכם" שלו. בשעת הסעודה התכוון לקרב את הבחורים ולכבדם ב"שיריים" וביין. אחר הסעודה הוכנסו המקורבים ביותר בדירתו הפרטית והזמר והריקוד עד לאחר חצות.

אולם כל זה לא יכול היה להשכיח מלבי את געגועי לבית אבא, שהלכו וגברו מיום ליום. בלילות נדדה השינה מעיני ובדמעותי הרטבתי את כר משכבי. בימים לא יכלתי לכוון את לבי ללימודי ובטלתי מדברי תורה.

רק מי שנתנסה בדבר יודע כמה גדול היא הכאב הנצער שבגעגועים. ומי יודע את מקורו ואת סיבו? היינסים הם ביסורי הנפש, או מיסודי הגוף? עץ כי יינתק מאדמתו, מאקלימו, יי־נזק שרשיו ויבלו ויבשו עצמיו. ואם כי "יעקר בתאום מבית אביו" ויינתקו הקשרים הסבורים המקשרים אותו לקרקע בית אביו, אל הוריו וקרוביו וישנו דם ויגדל הכאב. ויכים יעבירו עד אשר יגלידו הפצעים והאדם יכה שרשיו בסביבתו החדשה.

ב"בוקר לא עבות אחד" נולד בלבי רצון משונה: לחלות במחלה קשה עד שתיאלץ הנהלת הישיבה להחזירני לבית אבא, ובלא יודעים התחלתי לכוון ב"יאפאר", שיחזיאני הכוקב במחלה קשה. כדי שיסלחוני לעירתי. ובכוח האוטו־סוגסטיה הרגשתי יחפ"ים, כי מחלתי הולכת וגדלה. בבוקר אחד לא נעניתי לקריאה המעוררים ולא קמתי לשיעור הראשון, ואף לא לקחתי אוכל לפי. שכבתי כל היום במיטתי כדומם בלא הנעה. כאילו הייתי ניסה לבית. האמנתי באמונה שלימה, שנהמלא הקדוש־ברוך־הוא רחמים עלי ישלח מחלה קשה. וכבר ראיתי את עצמי מוצא בן החדר על אלונקה וכישא על כפיים לבית הנתי־בות ומוכנס לרכבת ההולכת בכיוון עיירתי. הודעו של מחלתי להנהלת הישיבה זו שלחה אלי רופא. הלה לא בדק אותי כלל אלא הכנים מדחום קטן מתחת לבית־שחיי ולאחר שהוציאו הסתכל בו ופסק:

— הטמפרטורה רגילה וכן הדופק. למחר יוכל לקום ממיטתו. פסק־דין "קטלני" זה הורים כל דמי לכיחי ואילו היה הרופא מודד שנית את חומי, וודאי שהיה מוצא טמפרטורה גבוהה. לא שמע המקום את תפילתי.

ודרכו של אדם לחפש לו בשעת צער, כאב ובכיה כאלה, איזה תחליף לעצם, שאליו תבא נפשו. כך התחלתי להשתעשע יום־יום בחפצים הכיצים, שהבאתי עמי מבית אבא. כמה יקרו עלי עתה! אף את הבקבוק הקטן, שנהרוקן מעסים השישנים, לא נתנבר לבי להשליכו. וכן שמרתי כמה עוגות־בצלים, שנתנו לי בבית לדרך. עד שנעשו ניקודים. כל מכתב, שנתקבל מאת אבא, קראתי הרבה פעמים והרטבתי אותו בדמעתי, ואת עוגן הצלתי מצאתי בסידורו של אבא.

זה היה סידור עבה, שכריכת־העור שלו היתה מסורשטת ימרוסקה במקצה בירשן ודפיו צהובים וכהויים לרוב בדמעות — דמעות אבא, זקני ואולי גם משלי — וקצותיהם מטושטשים מרוב שימוש ודפוף. בין דפים הכסיפה לפעמים שערה מזקני אבותי הזקנים והשחירה שערה מזקן אבא. אף התוכן של רבים מדפיו ידעתי להבחין ממראה הצהוב או הכתום וכריח החריף, שהיה נודף מהוכם. התחלתי לעלעל יום־יום בדפיו וראיתי בדמיוני את פני אבא במצבים שונים ושמעתי את קולו בכל סולמיו. הגעתי לדף המתחיל ב"תיקון חצות" וראיתי את עצמי שוכב במיטתי ובכי אבא מעירני פתאום בחצות הלילה. אני פוקח את עיני ורואהו יושב על הארץ ובי בידו וקורא בקול נבאים: "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו — — —" ופלגי דמעות יורדים על לחייו ועל זקנו וקולו מתחטא כתינוק מפנק לפני אביו: "אלוקים, באו גוים בנחלתך... זכור מה היה לנו... הביטה וראה את חרפתנו..." וקולו חזק וגובר: "הקבצו ושמעו בני יעקב כו'להם, קרעו לבבכם ואל בגדיכם, כי בפשעיכם שולחה אמכם..." אחר כך עבר לתיקון "לאה". "עד אנה בכייה בציון ומספד בירושלים... תקום תרחם ציון כי עת לחננה..."

וכזכרני, בלילות הראשונים היתה תפילה זו מבהילתני משנתי. לימים הרגלתי לה. פעמים הקיצותי לפני אבא וחכיתי, שיקום וישב שם בפינה על הארץ ויתחיל את התפילה. באותו חורף לזה החורף הקרים איחר אבא לקום ותפילתו נדמה ובמקומה בא שיעול קשה ומטריד. בבוקר ידעתי, שאבא חלה. כשהגעתי לתפילת "מה יקר חסדך אלוקים". ראיתיו מתעטף בטליתו ומתעטף, לוחש תפילה סודית, מגלה פתאום את פניו, עוצם את עיניו וניגש בכוונה להניח את תפילין של יד, ובדק הברכה שמעתי את קולו המבורך ב־גאווה אצילית יבהודיית הכנעה: "שלא עשני גוי". ושוב בדהרי את גשיתה הארוכה במשיכת "אחד" שבפרשת "שמע" ובכיתי עד עשרים — יותר. ראיתיו לוחש בהתלהבות כברשה את תפילת שמונה עשרה. גופו מתנ־ענע כסירת־פרש בסופת־ים ונפשו מופרת ועיניו העצומות רואות בדמיון את פני השכינה. או שראיתיו מוציא ספר תורה מארון הקודש, שרא "גדלו לה' אתי" ונושאו אל שולחן הקריאה. אני ממהר לנשק את התורה ונושק בטעות את ידו המחוקת בתורה וכופתה ברטט. הן התפילין של יד.

כשהגעתי לתפילת ליל שבת ראיתיו נכנס מבית הכנסת, פניו קורנים באור ביוהד. בזמר השבת הוהיד ופניו קורן באצילות הגלית שבה שלום וכבורך, כאילו עמדה מלכת השבת בכבודה ובעצמה לפניו וכמשיך לאמור ביגון מתוק אל המלאכים שומרי ראשו, שליוהו מבית הכנ־סת: "שלום עליכם מלאכי השרת". והנה הוא מס"ל בהרהבה בבית המדרש וקורא בהתלהבות ובמסירות נפש את "נשמת כל חי".

תמונות רבות ומגוונות של פני אבא ואסוצי־אציות של זכרונות יצליליהם וסולמיהם של עולות שנים גוללו לפני דפי התפילות לשלוש רגלים וימים הנוראים. הנה אני רואהו מיסב ומסדר סדר פסח וכתרי החירות והמלוכה עוטרים את ראשו. החדוה והגיל הזורעים על פניו בשמחת תורה ורינתו של יד מנורת החנוכה וכו' וכו'. והנה שעת ברכת הכוהנים אבא מכניסני תחת כנפי סירהו, כדי שלא אכשל ואביט אל כפות הכוהנים העומדים על הדוכן. לבי הקטן מפרפר מכה־והוכד לראות את השכינה המרחפת על אצב־עותיו של ר' שלמה כהן עד שנבגר עיני מבט אחד ולא ראיתי אלא אצבעות כגושמות. כל הייב עיגני מוסר כליותי וראיתי, שלא אהעוה. בל לה הלכתי. כי באתי על ענשי. מרוב פחד הקיצותי, והעירותי בצעקה את כל בני הבית. והסקס של קידוש לבנה, תשליך, נטילת לולב וחבוט ערבי והקפות בשמחת תורה וסדר העבודה ביום ה־כפורים וכו' וכו'.

כך דפדפתי בכל לילה של נדודי שינה את דפי הסידור ובכל עבה ראיתי אחת מתמונותיו ושוכב את אחד מצלילי קולו. ויתן לי מסבלי וכאב געגועי פג.

רק מקום אחד בסידור נגוותי, שלא להיתקל בו בעיני. זהו הדף של "צידוק הדין". תפילה זו עוררה בי זכרון נוגה ומזעזע: שני חולים — אשה צעירה ותינוק — מתפתלים ביסורים בשתי מיטות העומדות בחדר קטן, שני החולים גבכ־אים על סף המות. המקום שילח בהם את אשו. כל הנכנס לבקרם יוצא מיד וידיו על ראשו ופורץ בבכי. הנה גקפא פתאום כאבן מבט עיניו של התינוק. מיד הביאו עריבה וכפו אותו על פניו ושברו על גבו סיר גדול. וכשלא נחדעע התינוק מקול הנפץ פתח אבא ואמר: ה' נתן וה' לקח...

הבינה האשה, שכבר כבה אור עיניה, את פשר הדברים והתחילה בוכה בלא דמעות. בכי יבש ומזעזע זה של אדם העומד על סף תהומות ביסוריו, שיבר את לבות האנשים בבית וכולם פרצו בבכי נורא. כדי שלא להיתקל בעיני בדף זה עשיתי מעשה משונה קצת. הדבקתי אותו בשוליו לדף השני.

לימים נגלדו פצעי געגועי והוקל כאבי. הרגלתי לסביבה ולאנשיה והפסקתי לדפדף בסידור זה. אבל שמרתי עליו ולקחתיו עמי לכל מקו־מות נדודי, וכך הבאתיו גם לעיר הבירה, שלשם יצאתי לשתות מבארות החכמה החיצונית. לא היו ימים מרובים והבנתי את הריקנות ואת הגבי־בות שבחכמה זו וראיתי את שלפוחיות האור שלה בהפקרה והלוכות ולבי התגעגע לחום יהודי שבבית אבא, או כתתתי רגלי לבתי המדרש הקט־נים של האדמו"רים, שמלחמת העולם הגליה אותם לבירה זו ולא הרגשתי עוד את טעם ההווי הזה. אף בבאלכי שבת השבת, שלא יעקב לא טעמתי אותו טעם השבת, שטעמתי בבית אבא. אז ידעתי, כי נפגם טעמי. ולבי בכה במס־תרים. ואז שבתי לדפדף בסידורו של אבא.

(פרק מתוך הספר בהכנה: "הבור בעירייה", בקבצת עם הספר "העציץ")

هكذا من الاهل

هكذا من الاهل

שקיעתה של התכנית לאיחוד המאגרב

מאת ד"ר י. נפתלי

שתי תוכניות היו בעבר הקרוב בצפון אפריקה. האחת — אירגון ארצות צפון אפריקה, כולל לוב, בפרט כאשר דובר לפני כשנתיים על מיזוג של לוב עם תוניסיה למדינה אחת. השניה — אירגון שלוש ארצות צפון אפריקה שבשליטת צרפת בעבר והן: תוניסיה, אלג'יריה ומארוקו, בלי לוב, כי מלך מארוקו הודיע, שאיננו מוכן לשבת באירגון אחד עם רודן לוב שזומם לרצחו.

מכאן למדו המומחים לצפון אפריקה, שאלג'יריה המהפכנית ויתרה על לוב והעדיפה לשבת באירגון אחד עם תוניסיה ומארוקו, שהיהן ארצות פרו־מערביות, כי יש להן עבר משותף ויש להן גם עתיד כשותף, בעיקר מבחינה כלכלית. בפרט, אחרי שאלג'יריה התקרבה אז מחדש לצרפת אחרי המשבר בעניני הנפט ונראה היה שיקום אירגון שלוש הארצות האלה בשיתוף עם צרפת. דחיפה לכך נתן ביקורו של נשיא צרפת ואלרי ג'יסקאר ד'אסטן באלג'יריה ושם דובר מחדש על הקמת אירגון עמי הים התיכון יישמר בו מקום נכבד לאלג'יריה, לתוניסיה ולמארוקו.

אולם, ההתקפות האחרונות של נשיא אלג'יריה הוארי בומדיין נגד צרפת על שהביעה נכונותה לשלוח כוח שיטור בזיין ללבנון כמו גם התקרבות של אלג'יריה ללוב כאידך, מוכיחה שתוכנית איחוד המאגרב נגנזה, בכל אופן לזמן מסויים.

ההתקרבות אלג'יריה־לוב

במחצית הראשונה של חודש פברואר השנה, עשה נשיאה של אלג'יריה בומדיין יומיים בטריפולי שבלוב שם קיים התייעצויות חשובות עם עמיתו מועמר קדאפי, נשיאה של לוב, שעורר התענינות רבה בארצות השכנות בצפון אפריקה וגם באירופה. פגישה זו באה, אחרי הפגישה נצרות־איסלאם, שהתקיימה בלוב חודש לפני כן בהשתתפות משלחת חשובה מרומי, בראשותו של הקרדינאל פיניידולי, ראש מזכירות הלא־נוצרים בוותיקאן ושם נתקבלו החלטות חריפות נגד ישראל.

פגישת נשיאי אלג'יריה־לוב, שבאה זמן קצר מאוד אחרי פגישת נצרות־איסלאם באה ללמדנו, שאין לייחס ערך לוועידה נצרות־איסלאם ובעיקר להזים את המסקנות שניסו להסיק כאילו פני רודן לוב מועדות למערב. פגישת שני הנשיאים באה לקבוע, שפני אלג'יריה ולוב לארצות ערב ושם עיקר עניינם.

רודן לוב נחל כשלונות תחילה בתוכנית המיזוג עם מצרים, אשר סוריה הצטרפה אליה אחרי כן. שני שותפיו של קדאפי רודן לוב, נשיאי מצרים וסוריה לא גילו לו, שעומדים הם לצאת למלחמה נגד ישראל והמדובר — במלחמת יום הכיפורים.

כשלון נוסף היה לרודן לוב, כשהכריז בקולי־קולות על המיזוג עם תוניסיה ובהסכמתו של בורגיבה, נשיא הארץ הזאת. אלא, שכעבור זמן קצר הודיע נשיאה של תוניסיה, שעליו לבדוק עוד את תנאי המיזוג הזה, ובסופו של דבר בוטלה גם התוכנית הזאת.

אלא, בזמן שקדאפי הוצג בפני העולם כמחולל מהפכות, כמוסלמי פאנאטי, התומך במחבלים לסוגיהם השונים, הצליח דווקא ליצור לעצמו בפאריס תדמית של אדם רציני, פתוח לשמוע דעות מתנגדים וגם להבין אותם. הוא לא בא שמה לביקור רשמי לפני כשנתיים, אלא הוזמן על ידי מערכת העתון הנודע „לה מונד" לשיחה בצורה חופשית במשך שעות עם אינטלקטואלים צרפתים.

הוא הסתייג בגלוי ממארכסיזם, כי הוא מטריאליזם אתיאיסטי. ההיענין במיוחד בצורות השונות של הסוציאליזם המערבי. כמובן, מבלי לוותר על עמדתו העקרונית, שכל צורה של סוציאליזם צריכה להיות מושתתה על עקרונות האיסלאם. הוא גם רכש לו אהדה כאיש מתקדם בהופעתו בקונגרס המוסלמי העולמי, שהתקיים לפני כשנתיים בלאהור, בירת פקיסטאן, בו דרש מעמי ערב לא להעלות מחירי הדלק לארצות עמי העולם השלישי, כי הן ארצות עניות. אומנם, דרישתו זו לא נתקבלה, אבל הצליח ליצור לו שם של דואג לארצות עניות, בהודיעו שארצו המפיקה דלק מוכנה לעשות זאת. כשהופיע אחרי כן בפני ועידת הנוער הפאנאפריקאנית, נתקבל שם באהדה רבה.

רודן לוב הצליח גם לשפר את תדמיתו בעולם הגדול בהצהרתו בעיתון הצרפתי בבירות „לה ושור־לאור־רייאן" (24.3.76) בעקבות מלחמת האחים בלבנון ובה באמר: „אין ולא תהיה מלחמה דז'יהאד נגד עם־הספר, לא היהודים ולא הנוצרים הם שונאינו. אין מלחמת דת בלבנון. אם יזכה, שלמלחמת האחים בלבנון יש אופי דתי, יתברר, שהמוסלמים אינם מבינים אל נכון את האיסלאם..." גם מאמצי השלום בבירות של ראש ממשלת לוב דז'אלוד — מוסיפים כבוד לנשיא המדינה הזאת.

מכיוון שיחסי אלג'יריה־צרפת הצטננו אחרי ביקורו הנלהב של נשיא צרפת באלג'יריה לפני כשנה וחצי ובומדיין נשיא אלג'יריה רואה בהצעת משלוח כוח שיטור צרפתי ללבנון נסיון נוסף של צרפת לחזור באיזו דרך שהיא למשבותיה בעבר והוא חושש, שדבר כזה עלול לקרות בעתיד גם לארצו. בהידוק הקשרים, שבין סוריה לצרפת, חושש הוא, שקיים הסכם סודי בין שתי הארצות האלה בעניני הלבנון וכי בסופו של דבר, פותחים הסורים את הדרך לצרפתים לשוב ללבנון, תוך מתן ויתורים מיוחדים לסוריה, בתמורה בעד שרותה הטוב. לכן חיפש שותף נאמן להתנגדותו הנחרצה לכך ומצא את קדאפי. הוא נמנע מלהתקרב למצרים, שגם היא מתנגדת לכך, כי הוא מאשים אותה בבגידה באינטרס הערבי על ידי חתימת ההסכם עם ישראל. המעבר של מצרים כהשד־

פעם היתה לה של ארצות הברית, בסיל עליה את החשד, שהמשיך לעשות הסכמים נוספים עם ישראל.

לכן העדיף לפנות לרודן לוב, השונא את נשיא מצרים יותר ממנו ובמוסלמי אדוק אפשר יהיה להצית בו את אש קנאת האיסלאם נגד המערב וזאת למרות הצהרותיו המתונות בעתונים בפאריס ובבירות. למעשה, לא טעה בומדיין בחישוביו. הוא מצא בעמיתו הלובי בן־ברית המוכן להתנגד להחדרת מעצמות המערב ללבנון. שניהם מתנגדים להשתלטות סוריה על הלבנון, כי היא חשודה בשיתוף פעולה עם הצרפתים ושניהם עושים מאמצים משותפים להכניס כוח של ארצות ערב ללבנון להנהיג סדר בארץ הארזים.

המשך הפילוג במאגרב יביא להתקרבות לרוסיה

הוכח, שמבחינה כלכלית שלוש ארצות המאגרב, תוניסיה, אלג'יריה ומארוקו, משלימות זו את זו ומכאן המאמצים לאיחוד ביניהן.

אמנם, היו חילוקי דעות יסודיים ביניהן ובעיקר ביחסי חוץ. אלג'יריה המהפכנית לא ניתקה לגמרי קשריה עם צרפת, אבל נחשבה כארץ פרו־רוסית. אלג'יריה שמרה בדרך כלל על ההסכמים שכרתה עם צרפת באביאן בעת השגת עצמאותה ופרט לסכסוכים שפרצו פעמים בעניני מחירי הדלק, שמצאו את פתרונם בין שני הצדדים מבלי להזדקק אפילו להכרעת בית־הדין הבינלאומי בהאג. אולם נחשבה כארץ פרו־רוסית בגלל משטרה המהפכני וגם בגלל קשריה ההדוקים עם מוסקבה. בזמנו הופצו גם שמועות, שהעמידה לרשות הרוסים שני נמלים חשובים ועל ידי כך התחזק מעמדה של רוסיה בים התיכון.

מאידך, תוניסיה ומארוקו נחשבו כארצות פרו־מערביות מובהקות. דווקא להן היו סכסוכים רבים עם הצרפתים מאז השגת עצמאותן. לא פעם נותקו היחסים הדיפלומאטיים בין שתי הארצות האלה עם צרפת, אבל ידוע היה שהן קשורות עם ארצות־הברית. בורגיבה, נשיא תוניסיה העיז אפילו להצהיר בגלוי בזמנו, שמלחמת ארצות־הברית בהודו־סין מוצדקת, דבר שידידים אחרים של ארצות־הברית לא העזו לומר זאת. גם מארוקו היתה קשורה בקשר אמיץ עם ארצות־הברית.

אלא, שבזמן האחרון טושטשו קצת הניגודים המדיניים שבין שלוש ארצות המאגרב. אלג'יריה התקרבה יותר לצרפת, אומנם לא נעשה מצדה כל צעד של התקרבות לארצות הברית

אבל בעניני נשק, מוסקבה חדלה להיות הספק הראשי שלה והחלה לרכוש נשק גם בצרפת. מאידך, מרוקו התקרבה למוסקבה והתחילה לרכוש נשק גם ברוסיה.

בתנאים אלה נוצרה אווירה נוחה להתקרבות שבין שלוש ארצות המאגרב, בפרט כשהמצב הכלכלי דורש זאת, משום כך ויתר נשיא אלג'יריה על ידידותו עם רודן לוב, כי מלך מארוקו, חסן השני, התנגד לשבת אתו במסגרת אירגונית אחת ובלבד להגיע לידי שיתוף פעולה עם תוניסיה ומרוקו. מה עוד, שצרפת חידשה את תוכניתה לאירגון עמי הים התיכון. תוכנית זו קסמה לארצות המאגרב, כי הצרפתים הבטיחו לדאוג להן למקום נכבד באירגון הזה ולתאם את פעולותיה אתן. הסתבכות יחסי אלג'יריה־צרפת הניעה את נשיאה של אלג'יריה לחזור לידידותו הקודמת עם קדאפי. בפרט, שלשניהם — בומדיין וקדאפי — חשבונות עם סאדאת נשיא מצרים.

כאמור, עוררה התקרבות אלג'יריה לוב עירנות באירופה ובעיקר בצרפת. מכיוון שלוב איננה מחרימה עוד את רוסיה כבקודם, גם היא התחילה לרכוש נשק ברוסיה. קיים החשש, ששניהם, בומדיין וקדאפי, יתקרבו בצורה גלויה לרוסיה. אשר גם היא לא שכחה את בגידת סאדאת ומתנגדת להחדרת הסורים ללבנון.

המסקנות לגבי ישראל

למעשה, לא חלו שינויים יסודיים לגבי ישראל־אלג'יריה ולוב הידועות כאויבי ישראל. אף אם אלג'יריה היתה מצטרפת לתוניסיה ולמרוקו, לא היה הדבר משנה את המצב לגבינו, כי גם שליטי שתי הארצות האלה אינם נמנים על ידידינו.

בורגיבה, נשיא תוניסיה, שנראה היה כנוח ביותר לנו — הוכח כאיש הפכפך. הוא דרש מהערבים "הפסק במלחמות נגד ישראל, כי דרך זו אינה צלחה להם והפסידו כבר בכמה מלחמות. אחרי כן חזר בו והבטיח שאם הערבים יחליטו להילחם בישראל, ארצו תשתתף במלחמה זו. אבל לא עמד בדיבורו. לא השתתף במלחמת ששת־הימים, וגם לא במלחמת יום־הכיפורים. מאידך, דרש מישראל לחזור לגבולות 1947, תוך ידיעה ברורה, שהיא לא תוכל להתקיים בגבולות האלה.

אשר למרוקו, כידוע שלא היו לה קשרים מדיניים עם ישראל, נפסק גם קשר הדואר עם ישראל, אבל היה יחס אוהד אלינו. היתה עליה גדולה משם והשלטונות העלימו עין מכך. אם נשמעה שם אי־פעם איזו שהיא הצהרה נגד ישראל, היתה זאת הצהרה מתונה ובבחינת מס־שפתיים לעולם הערבי. בדרך כלל נמנעו במארוקו מלפסוק בשומבי בסכסוך ישראל־ערב כדי שלא להיגרר אחריו.

בכל זאת חל שינוי יסודי בעמדתה של מארוקו אלינו מאז ועידת הליגה הערבית בקזבלאנקה כלפני כשבע שנים. מלך מרוקו לא שלח צבא

לתעלת סואץ בעת מלחמת ששת הימים ונשיא אלג'יריה עשה זאת. אולם שנתיים אחרי כן שלח צבא וציוד לסוריה, שנלחם בזמן מלחמת יום הכיפורים, דבר שתוניסיה נמנעה מלעשותו זאת, למרות הכרזת נשיאה, שאם הסכסוך במלחמה בין ישראל והערבים הוא ישתתף בה ואף על פי שאיננו מאמין בהסדר הענינים בדרכי מלחמה.

בוועידת ראבאט, כלפני כשנתיים, אשר מלך מרוקו ישב בראשה נתקבלו, כזכור, החלטות חריפות נגד ישראל ומלך מרוקו היה זה שלחץ על ידידו חוסיין מלך ירדן, להסכים שאש"ף יהיה הנציג היחידי של הפלשתינאים. לאחרונה הוא מגלה פעילות יתירה ויחד עם צייאל הי שמאלנית הוא פועל בשם אש"ף להחזיר יהודים מישראל לארצות מוצאם. ולמה שינה את יחסו כלפינו: רודן לוב והמצב הפנימי בארצו גרמו לכך. המלך חסן השני הצהיר לפני כמה שנים בהיי הירוזיה. נגנב גם יצעקים בפוקפקים אשר היהודים המקורבים אליו היו מעורבים בכך. הדבר עורר את זעם העם נגדו. בעיקר בצבא. נעשו בעצרים נסיונות על ידי ראשי הצבא לרצוח אותו וקדאפי התפאר, שעמד מאחורי הבידה נגד מלך מרוקו, כדי להוכיח לצבו, שהוא נאמן לאינטרס של האומה הערבית וכי גם הוא מלך מתקדם, התקרב דווקא לסוריה השמאלנית וגם לפלשתינאים ומאז עמדתו השלילית כלפינו.

מלך מרוקו שומר על איזון. כשהתקרב לסוריה השמאלנית, ליהו את יחסיו עם רוסיה, כדי להפיג שמועות, שעבר לגמרי למחנה השמאלי. בפרט כשבמאבקו להחזיר את סאהארה הספרדית לארצו, התנגש המלך עם אלג'יריה וידוע לו מראש, שבהתנגשות מזויינת עם אלג'יריה יוכל לצפות לעזרה, בעיקר להשיג נשק מארצות־הברית ולא מרוסיה.

*

גניזת תוכנית ארצות המאגרב התקרבות אלג'יריה־לוב, עלולה להביא לידי שידוד מערכות בתוך המחנה הערבי וייתכן גם להתנקשויות בין ארצות ערב בצפון אפריקה. מצב דברים זה עלול גם לגרום להחרפת עמדת כל הצדדים נגדנו, כי כל צד ירצה להוכיח שהוא נאמן יותר לאינטרס הערבי וזאת על ידי החרפת עמדתו נגד ישראל. גם הסכמת סוריה שצרפת תסייע לארגן ועידת־שולחן־עגול בין הגורמים השונים, המרכיבים את העם הלבנוני, עלולה לגרום להקשחת עמדת צרפת כלפינו, כי ברצונה לחזק מעמדה בין ארצות ערב ולקבל מהן תמורה לכך. מה עוד, שנשיאה של צרפת מופיע כעושה שלום בין הערבים היריבים ובפאריס מתגאים שיש לו חלק רב בקיום פגישת אסאד־סאדאת. הוא היה המתווך ביניהם.

בעקבות הבחירות באיטליה

עוד „ניצחון" כזה ואבדה איטליה

מאת משה גלידאי

„ניצחנו" — קראו ראשי המפלגה הנוצרית־דמוקראטית, כאשר הצליחו לשמור על כוחם כמפלגה הגדולה ביותר באיטליה — בבחירות הכלליות שנערכו במדינה זו בראשית השבוע הזה. „ניצחון גדול" — וביתר הדגשה — צהלו הקומוניסטים בהיודע להם תוצאות הבחירות, שבהן הגבירו את כוחם ועלו למקום השני עד שבלעדיהם אין אפשרות להרכיב ממשלה. לאיטלקים עצמם — אין כל סיבה לשמחה זו, שכן מדינתם השקועה במשבר כלכלי ומוסרי חמור — אין לה שום סיכוי להתאושש ולהבריא את מצבה.

הנוצרים הדמוקראטים השיגו בבחירות הכלליות כ־38 אחוז בפרלמנט וכ־40 אחוז בסנאט ובלעדיהם לא תיתכן הקמת ממשלה, אלא אם יצטרפו אליהם יתר המפלגות הקטנות כמו הסוציאליסטים מיוחדו של פייטרו נני והסוציאל דמוקראטים שבראשם עומד הסנאטור הוותיק ג'וזפה סאראגאט, הליברלים והניאו־פאשיסטים. שכולן ביחד נחלו הפסדים כבדים והשיגו לא יותר מאשר 10 אחוזים. מתוך 630 חברי הפרלמנט יהיו הנוצרים דמוקרטים 262 ציר ואילו הקומוניסטים שהשיגו כ־35 אחוז בבחירות — 228 צירים, כך שבלי 64 הצירים שעלו בחלקן של המפלגות הקטנות, לא תוכל אף אחת מ„המנצחות" הגדולות לכונן ממשלה קואליציונית. הנוצרים דמוקראטים איתנים בדעתם, שבשום אופן לא ייכנסו לקואליציה אחת עם המפלגה הקומוניסטית והם מקווים שמפלגות הנפל יצטרפו אליהם כדי למנוע סיכון קומוניסטי. אך דא עקא, המפלגה הסוציאליסטית מסרבת להיכנס לממשלה בלי הקומוניסטים. מכאן שאיטליה נשארה באותו מצב פוליטי נבוך כפי שנקלעה אליו לפני הבחירות הכלליות, והבחירות לא פתרו ולא שינו דבר, ולא יהיה מנוס מעריכת בחירות חדשות תוך זמן קצר.

הקומוניסטים מרוצים ובוטחים בעצמם

הקומוניסטים מרוצים מאוד ממצב זה ובטוחים בעצמם, שבבחירות חדשות יעניקו להם ניצחון עוד יותר גדול ואולי אפילו. אחוז כזה שיחד עם הסוציאליסטים יוכלו להרכיב ממשלה מארקסיסטית. עידוד מה לתקוה זו קיבלו בבחירות שנערכו ביום ג' לעיריית רומא שבהן הקדימו את הנוצרים דמוקרטים וקיבלו 35.5 אחוז לעומת 33 אחוז בלבד ליריביהם וזאת למרות שברומא שוכן הוואתיקאן, אשר ראשו האפיפיור פאולוס השישי קרא לצאן מרעיתו שלא להצביע בעד „הכופרים הקומוניסטים", בדומה לקריאתו גם לפני הבחירות לפרלמנט שלא ליתן אף קול לקומוניסטים אך מסתבר שנתערערה אמונתם של אזרחי איטליה ב„כס הקדוש" וכיום גם הקתולים האדוקים ביותר אינם מוכנים לציית בצורה עיוורת ל„אביהם הרוחני" ומעדיפים אינטרסים כלכליים וחברתיים על פני אינטרסים דתיים. שוב אין הם רואים בקומוניזם דבר „המוקצה מחמת כפירה" ובפרט כאשר האפיפיור בכבודו ובעצמו נפגש לפני כשנה עם נציגה של הכנסיה הכופרת האדומה — שר החוץ אנדריי גרומיקו בעת ביקורו ברומא. ובכן מה שמותר ל„רבי" מותר גם ל„פרחי" — כלומר לאזרחי איטליה עצמה.

מכאן שיש יסוד לתקוות הקומוניסטים שאם המשבר הפוליטי באיטליה יימשך ואכן יהיה הכרח לערוך סיבוב נוסף של בחירות — הם יחזקו עוד יותר כך שיהיה בידם אפשרות בלעדית להכתיב את הרכב הקואליציה. נראה שסירובם של הנוצרים הדמוקראטים להתחלק עם הקומוניסטים בשלטון עלול להביא בהרים רבים לחזק דווקא את המפלגה הקומוניסטית. ברור שסיכוי כזה גורם מיחושי ראש לנוצרים הדמוקראטים ובראש וראשונה לאפיפיור.

הדליקו „אור אדום" במערב

אלא שהסיכוי הצגום שאיטליה עלולה ליהפך לקומוניסטית, מדאיגה לא רק את האיטלקים, אלא הדליק „אור אדום" גם במדינות הדמוקראטיות של מערב אירופה וכמובן גם את ארה"ב. שר החוץ האמריקאני ד"ר הנרי קיסינג'ר, אדריכל הדיטאנט עם ברית המועצות, הזהיר את מדינות אירופה, שלא לשתף בשום אופן את הקומוניסטים בשלטון, שכן אם יקרה דבר כזה, ייאלצו לארגן מחדש את המבנה של נאט"ו — הארגון היחיד שעדיין משמש מחסום בפני התפשטות ההשפעה הקומוניסטית הסובייטית. מקורות נאט"ו אמרו שאם יכונו הקומוניסטים בממשלה ברומא, או אפילו רק יצטרפו לקואליציה עם מפלגה אחרת, יהיה הכרח להוציא את איטליה מקבוצת התכנון הגרעיני של ברית נאט"ו.

יותר על כן, מנהיגים מערביים חוששים שמא הדוגמא האיטלקית תשמש תקדים גם למדינות דמוקראטיות מערביות אחרות, ועלולה לסייע לקומוניסטים ולשמאלנים הקרובים להם לעלות לשלטון גם בצרפת, שאם כי קשריה עם נאט"ו אינם הדוקים ביותר אעפ"י היא חברה מלאה בברית.

אמנם מנהיגי הקומוניסטים הצרפתיים בוועידתם האחרונה, הכריזו שאינם דבקים עוד בדוקטרינה של לנין על „הדיקטאטורה של הפרולטריון"; וגם מזכירה הכללי של המפלגה הקומוניסטית האיטלקית אינו חסיד גדול של הקרמלין והשיטות המהפכניות לדרכי הגשמה של הסוציאליזם — אינם משמשים מקור השראה כיצד לנהל מדיניות מרקסיסטית באיטליה, והוא אף הכריז על תמיכתו בנאט"ו שכן רק בדרך זו תינתן למפלגתו לבנות משטר סוציאליסטי בארצו — בתנאי חירות — אעפ"י כן אין בהכרזות מתונות אלה בכדי להרגיע את החששות מנהיגי המערב. ואשר לאזהרותיהם של הנשיא פורד ושר החוץ שלו קיסינג'ר, שארה"ב עלולה לשקול מחדש את יחסיה עם איטליה, אם יצורפו הקומוניסטים לממשלה — אף הן לא יועילו כאן הרבה. אמינותה של ארה"ב בתקופת פורד־קיסינג'ר ירדה פלאים בארצות המערב הנתונות במשבר כלכלי חמור ואכזבות בשחיתות ובפרשיות שוחד. אי־הצלחתה של ארצות הברית למנוע מנפילת אנגולה בידי משטר קומוניסטי בסיוע סובייטי־קובאני, איננה עשויה לשמש ערובה להפגת חששותיהם של אזרחי איטליה.

וראשי הקרמלין מאופקים...

מצד אחר גם ראשי הקרמלין מאופקים מאוד מלקרוא הידד להישגי הקומוניסטים באיטליה. משקיפים מערביים סבורים כי ברה"מ חוששת שאם יעלו הקומוניסטים האיטלקים לשלטון ויהיו נאמנים להצהרותיהם בדבר דבקותם בשיטה הדמוקרטית, ישאבו מכך עידוד משטרים קומוניסטיים מזרח־אירופיים ויאמצו לעצמם מדיניות של השתחררות מהאפוטרופסות הסובייטית. הדוגמה של יוגוסלאוויה של טיטו אינה מעודדת ביותר בעיני ראשי הקרמלין. גם החבר הרומני ניקולאי צ'אושסקו איננו הולך תמיד בתלם הסובייטי וצועד בשביל עצמאי שלא פעם מעורר את רוגזם של שליטי מוסקבה. אמנם קיימת „דוקטרינת ברז'נייב", הגורסת שמותר לה לברה"מ להתערב במה שנעשה במדינות „רפובליקה הדמוקראטית העממית" ולמנוע שמנהיגיה לא יסטו מהקו, כפי שעשו זאת בשנת 1968 בצ'כוסלובקיה של דובצ'יק ובשנות 1956 בפולין ובהונגריה — אך לא הרי רומא קומוניסטית ומנהיגיה כפראג, בודפשט וורשה, וייתכן מאוד שבשעת משבר עשויים שלטון קומוניסטי באיטליה ובצרפת ליצור יחד עם רומניה, „בלוק קומוניסטי לאטיני" שחודו יהיה מכוון לאו דווקא כלפי המערב הקאפיטאליסטי אלא נגד „הגוש הקומוניסטי הסלאווי".

תקוות שנתבדו

קווי התמונה הכלכלית חברתית שהצטיירה לפני הבחירות באיטליה נשארו גם אחרי הבחירות. איטליה בדומה לבריטניה ממלאת את התפקיד של „האדם החולה באירופה" — אומרים משקיפים מערביים. יותר ממיליון איטלקים מובטלים כיום וקרוב למספר הזה עובדים פחות מ־30 שעות לשבוע. אך גם אלה שעובדים „על סיים ג'ובי" — אינם מתאמצים יותר מדי ופריון העבודה שלהם הוא הנמוך ביותר במפעלי הייצור באירופה. לא בחינם הולידו פועליה את המושג „שביתה איטלקית". רק כ־60—70 אחוז מהפוטנציאל התעשייתי של המדינה מנוצל כיום. התוצר הלאומי הגולמי של איטליה ירד אשתקד ב־3.7 אחוזים — ירידה שהיא הראשונה מאז מלחמת העולם השנייה. הוצאותיה התקציביים של איטליה עולים על 5.1 מיליארד דולר, הלירטה שלה פוחתה במחצית השנה האחרונה ב־27 אחוז מערכה בשווקי הבורסה הבינלאומיים.

האזרחים קיוו שהבחירות יבהירו את התמונה ויכניסו קצת שיפור במצבם ויקרעו אשנב — אור לתוך החשכה האטומה. תקוותם נתבדתה, ועתה הם עומדים שוב בפני אותו המצב העגום.

לימודי יהדות יונהגו בבתי־ספר בארצות־הברית

מאת שמעון בייקר

זה שנים שארגונים יהודיים גדולים בארה"ב מנהלים מסע הסברה בקרב הציבור האמריקאני כדי להזים את העלילות השונות שטופלים על יהודים, ואשר באות לידי ביטוי בספרי הלימוד של הנוצרים המרעילים את המוחות של התלמידים. אין זה סוד שספרי הלימוד הללו המכילים עלילות ודיבות משונות על יהודים בנוגע ל„אותו האיש", תרמו מאז ומתמיד להגברת האנטישמיות שהסבה צרות מרובות כל כך לעם היהודי במשך דורות. טבעי איפוא שהיהודים ניהלו ועודם מנהלים, מאבק נמרץ כדי לסלק את אותם הקטעים בלימודי הדת המעוררים שנאה כלפיהם.

עד כמה הצליח המאבק לשרש את הדעות הקדומות הללו — זה צויין לפירודים ההערכות. ישנם ארגונים יהודיים ויהודים הסבורים שקשריהם עם הוואתיקן ועם אנשי דת בכירים של הכנסיה הנוצרית בארה"ב, מהווים גורם חשוב לסילוק את כל אותם הביטויים האנטי יהודיים בספרי הלימוד של הקתולים ושל נוצרים אחרים.

מצד אחר, נמצאים אישים ובמיוחד במחנה היהודים האורתודוקסים, המפקפקים בתועלתם של קשרים כאלה. חוגים אלה סבורים ש„שנאת עולם לעם עולם" חזקה כל כך, שרק מעט מאוד, ולמעשה לא כלום, ניתן לעשות כדי לשנות את המצב.

ברם, גם אם נמשך ויכוח על כך אם קיים סיכוי ממשי להוציא מתוך ספרי הלימוד הנוצריים את כל הדיבות השקריים שטופלו על היהודים, איש אינו מתנגד שיינתן לתלמידים בבתי הספר התיכוניים והקולג'ים — אפשרות במסגרת תכניות הלימודים — להבין עוד יותר את העם היהודי ואמונתו. גישה כזו לבעיה, אין לה שום קשר להשקפותיהן הדתיות של הסטודנטים כשלעצמו, אלא בקורסים של לימודי ההיסטוריה ונושאים חברתיים.

מסתבר שהענין איננו פשוט כל כך. אין זה מהדברים הקלים להגיש לסטודנטים את חומר הלימוד הדרוש. לשם כך דרושים אנשים מומחים רבים: מחברים ומורים של ספרי לימוד, מומחים להכנות למורים, מפקחים של בתי ספר, מנהלים, מורים ועוזרי הורים. יש גם לקחת בחשבון את העובדה, ששינוי ספרי הלימוד כרוכה בהוצאה כספית ניכרת. ועל פי רוב נאלצים בתי הספר להסתפק בספרי הלימוד הקיימים, אם כי הם מיושנים, במקום להוציא כספים בהדפסת חומר לימוד חדש.

ולזה מתווספת עוד בעיה: שיטת הלימוד בארצות הברית בנויה על בסיס מקומי או אזורי. זאת אומרת שכל מחוז או איזור יש לו מידה מרובה של עצמאות בקביעת מה בעצם ילמדו הסטודנטים.

ומכיוון שכך, משמע, שבקנה מידה לאומי, אין לעשות דבר בכיוון זה. הכל יש להשיג ע"י מאמצים מתאימים במקום עצמו.

מובן לכן שהוועד היהודי האמריקאני נטל על עצמו משימה, לטווח ארוך, לספק ספרים מתאימים על אודות היהודים והדת, לבתי הספר התיכוניים ולקולג'ים בעיריה השונות של ארה"ב, תוך מאמצים להתגבר על כל מיני קשיים. היוזמה יצ[illegible] את מאת המחלקות המקצועות [illegible] בניהול של הוועד היהודי — החשובה.

עבודתם בתחום זה, מתבטאת [illegible] סיקור ספרי הלימוד הנוכחיים [illegible] לקבוע אם העם היהודי ואמונתו [illegible] מוארים בהם באור נכון; ב[illegible] סמינרים למורים; בהגשת [illegible] הדרוש לתכניות המלוחיות של [illegible] קבוצות אמריקאניות אחרות, [illegible] מסייעים לקולג'ים לגשת [illegible] להסטוריה לדת ולמסורת של [illegible]דים.

„אם רוב הסטודנטים הנוכחיים [illegible] את האכזריות של אומות [illegible] לדעת מה תרמו היהודים לכל [illegible] טוריה האנושית ולתרבות המ[illegible] — אז אפשר יהיה להתקדם [illegible] גדולים לסילוק האנטישמיות, [illegible] חירה את המאה הנוכחית" — [illegible] היר נציג הוועד היהודי האמ[illegible]ני.

אם כי הנושא של החדרת [illegible] דים על יהודים ויהדות בימנ[illegible] בקולג'ים ברחבי ארה"ב — [illegible] משימה כבדה למדי ואינו [illegible] לטווח קצר אלא לעשרות שנ[illegible] הרי אפשר כבר לציין השגי[illegible] שונים.

בלוס אנג'לס, למשל, הצלי[illegible] ועד היהודי האמריקאני בסיו[illegible] פו המקומי, לארגן תכנית־טל[illegible] בת 45 דקות, על תרומתם של [illegible] דים להווי החיים האמריקאני. [illegible] בית היא חלק מסדרת שידורי[illegible] יתארו את הקבוצות האתניות [illegible] צות הברית ואשר תוצג ע"י [illegible] החינוך העירונית.

כמו כן בתקיימו התייעצויות [illegible] מורים ומנהלי בתי הספר כיצ[illegible] העביר את התוכן של תכניות [illegible] וריזה לידיעת הסטודנטים. [illegible] צה המחוקקת של מדינת קא[illegible] ניה מעיינים עתה בקבלת ה[illegible] שלפיה יחוייבו כל בתי הספ[illegible] בורים, שהיהודים מהווים ב[illegible] אחוז מכלל מספר התלמידים [illegible] למד את תלמידיהם על מידת [illegible] מה היהודית לחיי ארה"ב. א[illegible] מדינת קאליפורניה כבר קיי[illegible] דומה לגבי בתי ספר שיש לה[illegible] יחס מספרי של תלמידים [illegible] אסיאתיים, אינדיאנים והזבר[illegible]דית.

מצד אחר בשיקאגו, שבו [illegible] של תוכניות בנושאי יהדות [illegible] פר בתי הספר שבצו אותם בש[illegible] חברה וההסטוריה.

שיעור אחד ששמו „האנוח[illegible] מהפכה הצרפתית", עומד, בין [illegible] על כך שצרפת היתה המדי[illegible] אירופית הראשונה שהעניקה [illegible] דים אזרחות וזאת אחרי שנא[illegible] הכיר את המנהגים היהודיים. [illegible] אחר, בשם „היהודים בזמן ה[illegible] — בהסטוריה של העם היהוד[illegible] קופת אברהם אבינו ע"ה, ב[illegible] את התפקיד לפיתוח התפיס[illegible] שלטון אל אחד.

גם בקנזס סיטי אשר כ[illegible] ציין מספר הישגים. לאחרונ[illegible] בריה שם סדרה של 13 שיעו[illegible] מורים שבסיומם קיבלו [illegible] הסמכה. הסדרה עסקה בנושא[illegible] האמונה היהודית, השואה ה[illegible] מדינת ישראל, תולדות הציו[illegible] התהגטות היהודית בארה"ב.

ובבלטימור ארגן „טאוסן [illegible] קולג'" המקומי, שתלמידיו [illegible] ברובם — בשיתוף פעולה עם [illegible] היהודי האמריקאני, במרכז [illegible] לעניינים אמנים עירוניים — [illegible] דה על הנושא: „אמניות [illegible] אותו הקולג' הנהיג קורס [illegible] ריה יהודית, שבו מנסים לש[illegible] בלות בין הספרות השתורה [illegible] הספרות היהודית. אין ספק [illegible] ענינות הגדולה בלימודים [illegible] אשר גברה בשנים האחרונ[illegible] ייעה להפצת הידע של יהודי[illegible] דות.

תותחים רועמים בברגן בלזן

מאת חיים פיקרש

שלוש נשים זקנות באו, בבוקרו של יום, מהכפר השכן, למחנה ברגן־בלזן. הן נוהגות לעשות כן, מאז סיומה של מלחמת העולם השניה. בביקור, זה, התנצלו, הן מבקשות לכפר על חטאי בני עמם, כנגד היהודים. הן בודדות בשטח, ומצעדן בין שבילי האספלט השחור, התוחם את חלקות קברי האחים, גדולי הממדים, מתנהל מתוך דומיה. בכלל, נראה ודממת הנצח רובצת על גיא בן הינום זה, שמעטים, אומרים, בשל ריחוקו מ„דרך המלך", פוקדים אותו.

דממה בבוקר. דממה גם בשעות הצהרים, וכך גם לעת ערביים, אך דממה זו מופרעת מרעם התותחים הנישא בחלל והפורץ מעובי היערות הסמוכים למחנה ההשמדה. „חיילי נאט"ו מתאמנים בסביבה, הרעש הזה של הירויות — רעם התותחים ושעטת הטנקים, מזכיר לו, לשומר, את ימי המלחמה דאז...

יש סמליות בהדי „מלחמה" זו, המתנהלת לפי שעה, בין חיילי צבאות בנות הברית, אך ברחבי גרמניה המערבית, יש מי הנכון כבר עתה, להרהר בקול רם, שלא ירחק היום, וכאן, במרחב הסמוך כל כך לגבולה של גרמניה הקומוניסטית, תיפרץ המלחמה הבאה. „זה עלול להיגרם בשל אי השקט השורר ב...מזרח — היווה באוזנינו אחד מראשי המפלגה הסוציאל־דמוקרטית, שאירחה את חבורת העתונאים הישראליים, והמקיים קשר הדוק עם ישראל. הוא ציין כי ברור עתה לכל, שאם אמנם תפרוץ מלחמת עולם והמעצמות הגדולות יתנגשו ביניהן, הרי ש„הדבר יקרה על אדמת גרמניה המערבית".

ליקויים ומחדלים בהסברה

לא היתה זו הווה־דעת יחידה ששמענו. בשיחות עם מארחינו, הם חזרו והדגישו חרדתם לתופעה מעין זו. מסקנתם? על ישראל לזהור, על ישראל להחזר מה שיותר מהר ולהגיע לשלום הסיוזל. „ליבנו אתכם אך השכל לא תמיד תופס מה אתם עושים" — העיר לנו, חבר פרלמנט, המעיד על עצמו כי חמש־עשרה פעם כבר ביקר בישראל, ואף בנו שלח ל„שנת שירות" בקיבוץ „מעברות" שבשרון, היה זה בעת שביקש עוד ועוד פרטים על „מה הלך שם, ב„קדום"...

על ריקעה של מבוכה זו, בקרב ידידי ישראל, בולטת היעדרותה של ההסברה הישראלית. אנשי השגרירות הישראלית הסבירו לנו כי, מחוסר תקציב, נמנעת פעולת הסברה מקיפה. אם כי, לדברי אנשי השגרירות חל לאחרונה שיפור במצב. ובכל זאת, האדם ברחוב, במערב גרמניה וכן בארצות סקנדינביה, מושפע מהעתונות, והן מהצגה חד צדדית בטלוויזיה, המענה הישראלי בושש לבוא.

יכולים פעילי ותומכי ארגוני המחבלים, להציב דוכנים, בככרות המרכזיות, או להפיץ חומר הסברה בין הסטודנטים באוניברסיטת בון תוך הנפת דגלי פלשתינה, ובמכירת „כפיות ערביות", במסגרת מבצע איסוף תרומות למשפחות הנופלים מבין המחבלים, ואין מי שיעמוד מולם ויסביר, ולוא גם בהפצת כרוז ישראלי קצר, „מהי דמותם האמיתית של אנשי אש"ף?

ובהיעדר הסברה נאותה, מצטיירת „ישראל אחרת" בעיני גם מי שפעם אהד אותנו. בכל מקום מתבקשת באירופה הסברה ישראלית.

אותה חבורה של כתבים לעניני עבודה, הפכה לפתע ל„חולית הסברה", גם מבלי שנתכוונה לכך. בפגישות עם עמיתים עתונאים, אנשי רדיו וטלוויזיה, בשיחות אין ספור עם פעילי המפלגה הסוציאל־דמוקרטית, ועם אנשי אופוזיציה שם, מצאו עצמם מסבירים עמדתה של ישראל.

אך את ה„יוזמה הפרטית", גילינו דווקא בחוצות שטוקהולם. היה זה בשבת ה־15 במאי, יום בו ביקשו תומכי אש"ף לציין, בהפגנות בחוצות הערים, את „יום הכיבוש" ב„מלחמת ששת הימים". בחוצותיה של בירת שבדיה צעדו כמאות אנשי אש"ף ותומכיהם, לרוב צעירים שמאליים, אלה הניפו דגלים, חילקו כרוזים, ומתוך דבוקת הצועדים, יצאו לעומתנו, כמה צעירים חובשי כיפות, ותקעו בידינו כרוז צבעוני שכותרתו מכריזה: „האמת על אש"ף", ובכרוז בולטת תמונת הזועה במעלות, ופרטים נוספים על מעללי הרוצחים.

ה„יזמה" של חניכי בנ"ע

הצעירים התנצלו בפני מלווינו, השליח הישראלי אברהם לוי, „המורה, האם אין אנו מחללים שבת, בנשיאת הכרוזים? שאלו בתום, ומורם־מדריכם של אותם צעירים, תמך ביזמתם. „כל הכבוד"! — העיר ומיד גם סיפר, עד כמה אוהדות חניכיו והתלהבות לכל צניעה של ישראל. מוקד פעילותם ב„מרכז היהודי" הנמצא ברחוב ניברוגאן, ובו שוכנים זה ליד זה גן הילדים, בית הספר העממי היהודי, עם שש כיתות לתלמידים גילאי 7 עד 13, הלומדים, לפי תכנית הלימודים השבדית, הרשמית, גם עברית ויהדות. ב„מרכז היהודי" פועל, דרך קבע „מועדון הסטודנט" היהודי, מותקן בו אולם ספורט גדול, ותנועות הנוער החלוציות, שהבולטת בהן היא תנועת „בני עקיבא", מקיימות כאן את הפעילות השוטפת.

פעילות ציונית דתית, מתקיימת גם בשני בתי הכנסת האורטודוכסיים, ששם מתרכז הציבור הדתי לאומי, אך דווקא בית הכנסת הגדול והמפואר, מנוהל בידי החוגים הקונסרבטיביים, אך לאחרונה, נמסר לנו, על מגמה גוברת הולכת, לרכז את החוגים האורטודוכסיים בבית כנסת זה, שכן מספרם של אלה גדל בין יהודי המקום.

בכל המוסדות הללו, טענו באזנינו, כמעט ואין ניכרת ההתערבות של שליחי־פעילי הקונסוליה הישראלית. אנשיה, מסתגרים, נמנעים מלקיים המגע ההדוק, הנדרש עם אנשי הקהילה, וגם ביום העצמאות, כשאל השגריר הוזמנו נכבדים מקומיים כמו שכחו להזמין כמה מראשי הקהילה. פעילי הקהילה במקום מצביעים על שליח ישראלי, שכל התעסקותו מתרכזת עם ה„יורדים", הללו מבלים באותו ומעבירים את הזמן בדברים בטלים!

בין יהודי שבדיה בולט מספרם של היהודים, מיוצאי פולין, שהובאו לכאן לאחר השואה וגם לפני מספר שנים, קלטה שבדיה כמה מאות יהודים במסגרת של „פעולה הומנית". אלה מאוגדים ב„איגוד שארית הפליטה" הנחשב לאחד הארגונים היהודיים הגדולים בארצות הסקנדינביות.

בסימן חתונת המלך

שבדיה, בעת ביקורנו בה, עמדה בסימן ההכנות לנשואיו של המלך, גוסטאב בן ה־30. אוניות רבות של הצי השבדי רוכזו, אל מול ארמונו של המלך, המשתרע על שטח רחב ידים ובו למעלה מ־600 (!) חדרים ומרחבים אין סופיים של „רחבות מסדרים". מאות שוטרים וחיילי משמר המלך תירגלו את מהלכו של הטקס. באחד מתירגולים אלה שיולבו בטקסי חילופי המשמרות, הנודעים, הבחנו באחד המתהדרים, שאינו מצליח לעמוד על רגליו, מהצדצר זקן זה נתמך בידי חייל צעיר, חבוש הקסדה הכחולה, ונראה כי נתן עינו בכוס, בטרם ניצב על מגרש המסדר, פלסולו של הלה מצד אל צד, כמו סימל את לבטי העם השבדי, שמחד — מבקש לשמור על מסורת בית המלך ומאידך — מבקש להשתחרר ממסורת זו ה„עולה לספים מרובים", כהגדרתו של אותו צעיר, שלגלג לנוכח המעמד „שאין לו כבר מקום במדינה בה שולט הרוב הסוציאליסטי".

רוב סוציאליסטי זה, נאמן בכל זאת למסורת העם השבדי, והותר גם כיום להבטיח לעצמו את מעמד הנייטרליות. בשל כך, הסבירו לנו, ניתנים מקום לפעילות אנשי אש"ף. „הללו חופשיים להסביר את עצמם, אפילו במיפגני ראווה בחוצות שטוקהולם", וגם לישראלים „מותר הכל", אך אלה וגם אלה, מוזהרים מפני השימוש בנשק חם!...

עם הפנים לתפוצות

(סוף מעמוד 3)

אלקן ורבני פ.ר"ם בהשתתפות נציגי „אוצר התורה".

הקונסיסטואר רואה ב„אוצר התורה" גוף מתחרה, מה, גם שפתחה במגבלות נפרדות להקמת מוסדות חינוך. ללא חסות ומרות הקהילה.

במתק שפתיים ובדברי נועם שיבח את פעולות הקונסיסטואר למען יהדות צרפת, מזה עבר לתיאור מפעלי החינוכיים של „אוצר התורה", שהם לכבוד ליהדות צרפת. לאלן דה־רוטשילד הזכיר את מסורת נדיבות אבותיו, ואמר ש„התפוח אינו נופל רחוק מהעץ", ובבדיחות הדעת אמר: מה נאה א ל ן זה...

באווירה רגועה נמשכו הדיונים. דברים קולעים ומרשימים השמיע גם הרב הראשי יעקב קפלן והסתיימה בסיכומים חיוביים ומקובלים על דעת כולם.

ירידה רוחנית מדהימה

בהמשך ביקורו הגיע הרב הראשי יוסף לבתי כנסת נפרדים של יוצאי מארוקו בעיר מארסיל, של יוצאי תוניסיה, יוצאי ג'רבה ועוד. בדברים גלויים ונועזים הוכיחם על הירידה הרוחנית המדהימה, כאשר כולם צאצאים ליהדות מפוארה שכולה תורה וחכמת ישראל.

באחד מהופעותיו במסיבה רבת משתתפים של ראשי אוצר התורה, הזכיר הרב הראשי יוסף את מייסד אוצר שלום יצחק שלום ז"ל, את העסקנים דהיום (ייבדלו לחיים) יוסף שמאש, ישראל שיף, יוסף שרבים — ראשי תיבות של שמות כולם: יש, להנחיל לאוהבי יש...

לא הזכרנו כאן אלא מקצת מהופעותיו של הרב הראשי שלמעשה „עבד" שם מבוקר ועד לילה. בכל תפילה וסעודה — דברי תורה מתובלים משלי חכמים, אגדה ודרושים, מעשיות ומוסר השכל. כך, למשל, לא סיפרנו על הופעת הרב הראשי במרכז הסטודנטים הדתיים בפאריס, בהנהלתם של דוד משאש, פרופ' בריבי וד"ר ילה. באוזניהם של מאות רופאים ואנשי מדע יהודיים דיבר כב' הרב יוסף על „פיקוח נפש של גוי בשבת", לא סיפרנו על הופעה מרשימה בביהכ"נ ברית שלום של הרב ג'אים, הרב הראשי של פאריס, או בביהמ"ד של הרב חיים יעקב רוזנברג.

ודאי לא כתבנו על נאומים רבים ונלהבים שנישאו לכבודו של הרב, אשר מאז שובו מוצף משרדו איגרות תודה וברכה, ואף גם שאלות רבות בהלכה.

יד הרב מימון — ירושלים

יד הרב מימון
YAD HARAV MAIMON

ביום שני א' דר"ח תמוז (28.6) בשעה 5.00 לפנות ערב
בבית מוסד הרב קוק — ירושלים.

הענקת פרס לספרות ומחקר תורניים
על שם הרב י. ל. הכהן מימון ז"ל
עם מלאת ארבע עשרה שנה לפטירתו

לראשון לציון
מרן הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א
הרב הראשי לישראל

התוכנית:
דברי פתיחה —
ד"ר יצחק רפאל, שר הדתות
הרב מימון ז"ל — רב ומנהיג —
הרב משה צבי נריה
דברי הנמקה של ועדת השופטים —
הרב ש. ת. רובינשטיין, יו"ר ועדת השופטים
על יצירותיו של הגאון רבי עובדיה יוסף —
הרב שילה רפאל
ברכת חתן הפרס לשנת תשל"ו —
הרב שאול ישראלי
דברי חתן הפרס
תפילת ערבית

פרדסן!

באם הנך מעוניין:
להבטיח לעצמך הכנסה בטוחה וקבועה מראש
להשתחרר מבעיות העיבוד, הקטיף, והוצאות העיבוד.

אנו מציעים לך:
חכירת הפרדס למספר שנים עם הכנסה נטו קבועה מראש
של עד 1000 ל"י לכל דונם.
שירותי עיבוד וקטיף ע"י צוות מומחים עם כלים חקלאיים לעיבוד מכני של הפרדס.
קניית הפרי על העץ בתנאים קבוע מראש.

נא לפנות:
ל־א. בן עזר ובניו בע"מ
חברה לעיבוד פרדסים ושיווק פרי הדר
רחוב לבונטין 2 תל־אביב. טל. 615738

דרושים

עובד סוציאלי
מרכז הדרכה עם אפשרות של הוראה בבי"ס יסודי
מדריכים קבוצתיים
אחראים למחסן בגדים
לתפקידים החינוכיים, דיור במקום

מועמדים רצויים בעלי כישורים מתאימים יפנו בכתב:
נוה מיכאל, פרדס חנה, 063—77104

מס ערך מוסף הלכה למעשה –

מאת ברוך אדלר

אחרי דחיות רבות, הנמשכות לאורך כמה שנים, יכנס בשבוע הבא סוף סוף לתוקפו מס ערך מוסף. הנהגתו של מס חדש זה מבשרת את „מהפכת המסים" השניה, כשקדמה לה „המהפכה" הראשונה, בדמות ריפורמה במיסוי הישיר עם יישומן של המלצות ועדת בן־שחר. הפעם „המהפכה" היא במיסוי העקיף ומס ערך מוסף אמור לשנות את כל מיבנה של המיסים העקיפים.

להלכה, אמור היה מס ערך מוסף לבוא במקום רוב מיסי העקיפין, דוגמת מס בולים, מס שירותים, ובעיקר מס קניה. למעשה, אין הדבר כך ומס ערך מוסף צפוי להיות מס נוסף למסים הקיימים. רוב מיסי העקיפין ישארו גם להבא, כולל מס קניה, כשרק על חלק מהמוצרים ירד או יפחת מס קניה.

● מדוע לא בוטל מס קניה ?

לאוצר יש הסבר מה מדוע נשאר מס קניה. הממונה על הכנסות המדינה, מר מ. נוידרפר, אמר, כי האוצר צידד בביטול מס קניה. אולם, לאחר שהוחלט לקבוע מס ערך מוסף בשיעור של 8 אחוזים במקום 10 אחוזים המתוכננים ומאחר שהמס נכנס לתוקפו באמצע השנה, ב־11 ביולי, לא יתממשו ההכנסות של התקציב בדבר גביית 2.5 מיליארד ל"י ממס זה. לכן, הוא מבטיח, יבוטלו מסי הקניה רק לקראת ה־1 באפריל. לפי דעתי הטענה השניה אינה מבוססת, כי לאוצר היה ברור כי אי אפשר יהיה להפעיל את מע"מ בתחילת שנת התקציב, באפריל. עם הכנת התקציב היה ידוע כבר מצב ההכנסות למס ויש להניח שהתחזית של 2.5 מיליארד ל"י מתבססת לא על 12 חדשי גביה. גם לגבי שיעור המס ניתן לפקפק אם אכן מישהו באוצר סבר שאם יבקשו מס בגובה של 10% אכן יאושר שיעור כזה. סביר היה להניח שההסתדרות לא תסכים לשיעור גבוה מזה ושהיא תרצה להצביע על הישגים ולהראות שגברה על האוצר. לכן אם האוצר מבקש 10% ברור היה לו שהוא מתכוון לפחות מזה.

● התעשיינים לא משתפים פעולה

התעשיינים, שקיוו כי מס הקניה יבוטל, אוכזבו מההחלטה שנפלה בוועדת ההכרעות של המערך בדבר מע"מ בגובה של 8 אחוזים, דבר שחייב ממילא להשאיר את רוב מס הקניה כדי לקבל את ההכנסות הדרושות לכיסוי התחזיות של התקציב. הם הגיבו בחריפות על ההחלטה של ועדת ההכרעות והעדיפו על אי־מעורבות בהכנות להפעלת מע"מ. נשיא התאחדות התעשיינים, א. שבים, נזהר מלומר שלא ישתפו פעולה. הסתפק בביטוי של אי־מעורבות. זו מתבטאת בכך שנציגי התעשיינים אינם יושבים בוועדה בשותפות לנציגי הממשלה וההסתדרות הדנה בשיעורי הביטולים של מס קניה ובמוצרים שעליהם הוא ישאר. עם זאת אין זה אומר שהם לא משתפים פעולה בנושא בעקיפין. ענין זה חיוני בשבילם מכדי שיפקירו אותו לממשלה ולהסתדרות בלבד.

התעשיינים היו מראשי המצדדים בהנהגת מס ערך מוסף והם לחצו לקבלת חוק בנדון. דיונים בלשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, ובה היו לכמה ארגונים, ובעיקר להתאחדות הסוחרים, הסתייגויות מהמס. הצעירו התעשיינים תמיכתם של תמיכה במס. אולם, תמיכת הלשכה הותנתה בביטול מסי העקיפין. התעשיינים אינם רואים בעין יפה את מס הקניה שגרם לעיוותים רבים. מס הקניה אינו מוטל בשיעור אחיד והוא שונה בענפים שונים. כך יכול לקרות שעל מוצר אחד מוטל מס בשיעור אחד ועל מוצר דומה לו מס אחר. מר דן טולקובסקי, מנהל החברה להשקעות של בנק דיסקונט, שלו השקעות במפעלי תעשיה רבים, הצביע על אחד העיוותים. על אלומיניום המיוצר באחד ממפעלי החברה „אלבר", מוטל מס קניה של 38 אחוזים. לעומת זאת על ברזל המיוצר בקרית הפלדה מס הקניה הוא 20 אחוזים בלבד. מאחר וחלק מהשימושים של שני מוצרים אלה דומה (מיכלים, למשל) הרי יש העדפות ברורה לברזל על פני האלומיניום. לעתים גורם השיעור השונה של מס קניה לעיוות המחיר. כדאי לייבא חמרי גלם ומוצרים מחו"ל ולשלם עליהם במטבע זר, בשעה שאפשר לקנות מוצרים דומים בארץ. הייבוא כדאי בשל מס הקניה הנמוך החל עליו והקטן מזה של המוצר המקומי.

● ההתיקרויות שבדרך

הביטול החלקי בלבד של מס קניה יגרום להתיקרויות בעקבות הנהגת מס ערך מוסף. בחלק גדול מהמוצרים לא היתה צריכה להיות בכלל התיקרות משום שמס הקניה המוטל עליהם היה מתבטל ובמקומו היו מטילים מע"מ, כשאחד מקזז את השני. עתה — טוענים התעשיינים — גרמה ההסתדרות לכך שיהיו התיקרויות.

שיעורי ההתייקרויות הצפויים החל מהשבוע הבא אינם ידועים עדיין כי לא נקבעו סופית שיעורי מס הקניה החדשים והביטולים של מס זה. כללית ניתן לומר שההתייקרות תהיה בשיעור של 6—5 אחוזים. בחלק גדול מהמוצרים והשירותים יועבר מלוא המס החדש על הקונים ולכן ההתיקרות תהיה 8%. לעתים תהיה ההתיקרות גדולה מכך כי מע"מ מוטל על השווי המלא של המוצר, כולל מס קניה, ואם נשאר מס קניה הרי שממילא ההתיקרות גדולה יותר. במוצרים שעליהם ירד מס קניה לא צריכה להיות עליית מחירים בכלל או שהיא צריכה להיות בשיעור קטן, בהתאם לשיעור ההורדה של מס קניה. זאת להלכה. למעשה, ספק אם כך יקרה ויתכן שיצרנים וסוחרים ירצו לנצל הזדמנות ויעלו מחירים שלא כדין. הממונה על המחירים במשרד המסחר והתעשיה, ג. בירגר, אומר כי המשרד ערוך לפיקוח מוגבר על המחירים, אבל נסיון העבר מראה כי להצהרות מסוג זה אין כיסוי. למעשה קשה מאד לפקח על מחירים. פיקוח יעיל לכל היותר על מפעלים גדולים שלמוצרים שלהם יש מחירים קבועים. אולם, גם אלו יודעים להסתדר ושינויים של אריזות ומשקלות הם מעלים את המחירים באופן עקיף.

● תנועת קונים מוגברת

הספקה על המחירים היעיל ביותר הוא הצרכן עצמו ובמידה והוא לא מוכן לשלם כל מחיר הנדרש ממנו הוא גורם ליציבות במחירים. יתירה מזו — אם הצרכנים אינם רצים לחנויות וקונים בכל הבא ליד נאלצים הסוחרים למשוך את הקונים ולהוריד מחירים. הנחה זו נתאמתה היטב בזמן האחרון בכמה ענפים שבהם שרר שפל עמוק בשל שביתת קונים עקב ההאטה הכלכלית. בענפי החשמל, רהיטים, שטיחים ועוד לא זו בלבד שהמחירים לא עלו בזמן האחרון אלא אף ירדו וסוחרים היו מוכנים לתת הנחות גדולות ובלבד שהקונה לא יצא בידיים ריקות מהחנות. עתה, בעקבות הנהגת מע"מ, חלה התעוררות בענפים אלו והקונים שהסתערו על החנויות ברצותם להקדים את עליית המחירים הצפויה, גרמו לכך שסוחרים במוצרים הנ"ל העלו את המחירים. תחילה הם היססו ושמחו להפטר מהמלאי אבל לאחר שראו שהקונים זורמים אליהם החלו לבטל הנחות ואף להעלות מחירים. ראשי ארגוני המסחר — מזכיר התאחדות הסוחרים ב. פנלזק ומזכיר איגוד המסחר י. ישראלי — טוענים כי השגשוג הנוכחי בחנויות הוא מלאכותי, כי קונים רק מקדימים את קניותיהם ולאחר הנהגת מע"מ צפוי, שוב שפל במכירות. השפל אף יעמיק, כי רבים שרצו לקנות כבר עשו זאת. עם זאת נראה, וכפי שנוכחנו מכך בביקורים בחנויות, היו גם קונים רבים שקנו דברים שלא לצורך — רק משום שחששו כי מוצרים יתיקרו. כלומר: הסוחרים נהנו מקונים שבאופן רגיל בכלל לא היו מגיעים אליהם.

● קשיים בהפעלת המס

למרות ההכנות המרובות להפעלת מע"מ עדיין יש בעיות רבות והממונה על הכנסות המדינה מודה שצפויות „תריקות". ניהול ספרים, שהוא תנאי בל יעבור להצלחת מע"מ צולע מאד — אומר י. פרנק, היועץ הכלכלי של התאחדות בעלי מלאכה ואיגוד המסחר. הוא מעריך ש־30% בלבד מקרב הרבבות שחוייבו ב־1 באוקטובר 1975 לנהל ספרים אכן מילאו אחרי ההוראה. מבין אלה שחוייבו בניהול ספרים ב־1 באפריל 1976 המספר ודאי עוד יותר נמוך. מלבד זאת יש 20 אלף חקלאים שעליהם תוטל חובת ניהול ספרים רק ב־1 באוקטובר 1976. הסוחרים אף מתנגדים עקרונית למע"מ וסוחרי ירושלים אף הכריזו במעט מרי אזרחי. בנסיבות אלה ברור שיהיו קשיים גדולים בהפעלת המס. נוסף לכך לא ערוך מנגנון המס כהלכה מבחינה אדמיניסטרטיבית. רבים לא קיבלו אישורים על שאלונים ששלחו ובהם נרשמו כנדרש כ„עוסקים", רבבות אחרים אף לא טרחו להשיב על השאלונים. מלבד זאת יש חוסר ידע וחוסר בהירות לביצוע המס והפקידים העוסקים בו אינם יודעים לענות על שאלות רבות המופנות אליהם. במצב זה — ברור שבחודשים הראשונים יהיו שיבושים חמורים ביותר בהפעלת המס. התקווה היא רק שבמשך הזמן ישתלטו על הנושא, אחרת — מזהיר נציב מס הכנסה לשעבר, י. מן — העלמות המס יוכפלו עם הנהגת מע"מ.

מפת ההתנחלות החדשה

מאת שלום צוריאל

הנהלת ההסתדרות הציונית קיימה לאחרונה דיון מקיף בתוכנית התישבות רחבה האמורה לשמש בסיס לכל מערך ההתישבות בעשור הקרוב. מאתים ישובים כפריים ותעשייתיים כלולים בתוכנית, שבהכנתה עסקו במשך שנים צוותי מחקר ומומחים שונים.

התוכנית המוצעת לוקחת בחשבון את המצב הכלכלי הקיים והחזוי לשנים הקרובות במדינת ישראל, את צמצום תקציבי הפיתוח ואת הכורח לכוון את כל המאמצים והאמצעים להקטנת הפער במאזן התשלומים. ההצעה מתבססת בעיקר על הגברת הייצור החקלאי והתעשייתי בכיוון של הגדלת היצוא וצמצום היבוא, וכן על משיכת כוח אדם מיומן ומקצועי והפנייתו ליצור במסגרת תוכנית ההתיישבות החדשה.

מר יחיאל אדמוני, מנהל המחלקה להתישבות בסוכנות היהודית, הוא האיש המופקד על ביצועה של התוכנית הלכה למעשה.

כיצד הוא מעריך את ביצועה של התוכנית. האם יש די אמצעים וכלים כדי להגשים את התוכנית? והגורם האנושי, שבלעדיו לא תיתכן התישבות ראויה לשמה, האם הוא בהישג ידם של המוסדות המישבים?

על שאלות אלו ואחרות ביקשנו לשוחח עם מר אדמוני.

*

תכנית מקיפה לטווח ארוך

שאלה: בידי מי מפקד נושא ההתישבות במדינת ישראל. לעיתים נוצר הרושם שאין גוף אחד, אלא מספר גופים, הפועלים בתחום זה. מי מתכנן ההתישבות במדינת ישראל?

אדמוני: על תכנון ההתישבות במדינת ישראל מופקד גוף אחד בלבד והוא המחלקה להתישבות בסוכנות היהודית. למחלקה זו יש הידע, הנסיון, והכלים המתאימים כדי לתכנן ההתישבות בכל האספקטים האפשריים.

לאחרונה הוגשה להנהלת ההסתדרות הציונית תוכנית מקיפה העוסקת בתכנון לטווח ארוך. היא מהווה שלב א' ועוסקת בעיקר בתכנון רעיוני, התישבותי, כלכלי וחברתי. על יסוד שלב זה ניתן לגבש תוכניות קונקרטיות הכוללות נקודות התישבות במערכות אזוריות. השלב השלישי כולל תוכניות אופרטיביות להקמת ישובים הנגזרים מהמערכות האזוריות. זהו התהליך המקובל כאשר מדובר בתוכנית מקיפה בסדר גודל זה.

— מהן הנקודות העיקריות בתוכנית שאתה מדבר עליה?

מה שהועלה לדיון בהנהלה היו שני דברים:

א. תוכנית רעיונית להקמת מספר גדול של ישובים בנגב המבוססים על מים מותפלים של מי קולחים ועל הקמתם של ישובים בצפון שעיקר קיומם על התעשיה. אלה הם, כאמור, רעיונות כלליים המונחים ביסוד התוכנית ועליהם ניתן, כפי שאמרתי, לבנות שלב ב' ושלב ג'.

ב. הוגשו תוכניות קונקרטיות להקמת מספר ישובים בגליל, ברמת הנגב ובמקומות אחרים.

— ומה לגבי קביעת עדיפויות ההתישבות. באם יש עימות מעוזהף עם הממשלה שכן קביעת עדיפויות ההתישבות, שהרי קיימים שיקולים מדיניים ובטחוניים מלבד השיקולים הכלכליים והמשקיים?

התוכניות שמתגבשות במחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית מוגשות לאישור מינהל התכנון שבראשו עומד שר החקלאות. האספקטים המדיניים והבטחוניים, כולל קביעת סדרי עדיפויות נדונים בוועדה בין־מוסדית להתישבות שבה שותפים הממשלה וההסתדרות הציונית.

קיים גורם נוסף וזו הוועדה הבין־תנועתית שהיא מחליטה על הקצאת משבצות קרקע להתישבות עבור התנועות השונות.

*

85 ישובים הוקמו מאז מלחמת ששת הימים

— כמה ישובים הוקמו מאז מלחמת ששת הימים?

מאז מלחמת ששת הימים הוקמו 85 ישובים. מהם 25 על ידי הסוכנות היהודית ו־60 ע"י ההסתדרות הציונית. מספרים אלה מתיחסים לישובים הכפריים. על אלו יש להוסיף ישובים בעלי אופי עירוני כמו: קרית ארבע, מעלה אדומים ועוד, שהם בתחום טיפולו של משרד השיכון, אם כי גם הם מופיעים בתכנון הכולל של ההתישבות.

— האם אתה סבור שקצב זה מניח את הדעת?

מדובר כאן בעשרה ישובים לשנה בממוצע, ואני סבור שזה קצב מניח את הדעת. בהתחשב, כמובן, באפשרויות ובמיגבלות הקיימות. יתכן וניתן היה במאמץ מוגבר להוסיף בכל שנה ישוב אחד או שנים. אבל בסה"כ זה מניח את הדעת, וזאת משני טעמים:

א. על מנת לא לפגוע בקצב הפיתוח של הישובים הקיימים רצוי לא לפזר את המשאבים המוגבלים על מספר ישובים גדול יותר.

ב. קצב זה היה מותאם לכושר הביצוע שהיה קיים בשנים האחרונות בתחום הבניה, המים, כוח אדם וכו'.

— מועלים כלפיכם טענות שאינכם מנצלים די את פוטנציאל המתישבים שנצבר באחרונה, שבא לידי ביטוי בהתארגנות גרעינים וקבוצות שהביעו משאלה לעלות להתישבות. מה האמת בטענות אלו?

בענין זה נאמן עלי הכלל, „כבדהו וחשדהו". לדעתי, חלק לא מבוטל מהתארגנות אלו משמשות מכשיר בידי קבוצות מסויימות כדי לנגח את הממשלה, וזה קשור במאבקים הפוליטיים המתנהלים כיום. מתוך ידיעת הדברים אני יכול לומר שאחדים מן הגרעינים מונים מספר קטן בלבד של משפחות, ולא לכל גרעין כזה ראוי להקצות משבצת קרקע ולהקים לו ישוב. יש לזכור שישוב זה לא מחנה נופש שהיום אתה מקים ובעוד שבוע אתה מפרק אותו. כדי להקים ישוב יש צורך בהשקעות כספיות גדולות. וכדי לקיימו יש צורך בגרעין שהרכבו האנושי יהיה כזה שיהיה מסוגל לעמוד באתגרים הקשים להעמיד את הישוב על הרגלים מבחינה כלכלית וחברתית. אני רוצה לציין, שלמרות כל הסלקציה שאנו עושים, יש עדיין ישובים שהם דלים באוכלוסיה וזקוקים לתגבורת של מתישבים חדשים.

אני סבור שכדי לעמוד על טיבם של הגרעינים, צריכים ללכת לכיוון של העברת הגרעינים למכן היאחזויות לתקופת ההתגבשות. כך לאחר תקופה כזו ניתן יהיה לעמוד על רצינות הגרעין ולהחליט על העברתו לישוב קבע.

*

מי ומי פונים להתישבות?

— מי הם הפונים להתישבות, מה המניעים שלהם?

במערכת השיקולים של המתישבים החדשים פועלים שני גורמים. הגורם החלוצי והגורם הכלכלי. יש בהחלט מקום לומר שהרצון לעשות מעשה חלוצי מאפיין את המתישבים החדשים. אך יחד עם זאת, ברוב המקרים המעשה החלוצי יוצא מן הכוח אל הפועל כשהמגשימים משוכנעים שיש בסיס כלכלי למעשיהם. יש מעט גרעינים שמוכנים למעשה חלוצי ללא ידיעה מראש שיש בסיס כלכלי איתן למעשיהם. אני לא פוסל את השיקול הכלכלי, אדרבא, אני רואה את זה בחיוב. כי זה אומר שאנשים רוצים לקיים את עצמם בכבוד ולא להיות סמוכים על שולחנם של אחרים.

בעבר דרושים היו לבסס ישוב 15 עד 20 שנה. היום מגיעים ישובים לביסוס כלכלי אחרי חמש שנים. ראשית מפני שאנו מעמידים היום לרשות הישובים אמצעים גדולים יותר. שנית, מדובר בגורם אנושי מעולה שיש לו מוטיבציה כלכלית מעולה נוסף למוטיבציה החלוצית.

— ישוב עופרה שממזרח לבית־אל חגג לפני כשבועיים מלאת שנה לעלייתו על הקרקע. המתישבים יושבים במקום שהם נמצאים בהסכמת הממשלה. מדוע בכל זאת אינם זוכים לטיפול המחלקה להתישבות של ההסתדרות הציונית?

עד כמה שידוע לי, עופרה לא הוכרה כישוב ומעמדה הוא מחנה עבודה. אם הוועדה הבין־מוסדית להתישבות תאשר את עופרה הרי ישוב זה יזכה לסיוע המקובל הניתן לישובים אחרים.

*

סיכויים טובים להתפתחות החקלאות

— כיצד אתה צופה את עתידה של החקלאות בישראל ומקומה במערך הכלכלי?

האוכלוסיה בהתישבות החקלאית מהווה 7% אחוזים מכלל האוכלוסיה במדינה. ערך הייצור החקלאי מכלל הייצור הלאומי דומה. החקלאות מייצרת בסדר גודל של הייצור בסקטורים האחרים. לעומת זאת, בערך המוסף של היצוא מהווים המוצרים החקלאיים כשליש. עובדה זו מצביעה על תרומת החקלאות למאזן המסחרי של ישראל. ערך הייצוא מכסה כיום כמעט בצורה מלאה את היבוא של מוצרי מזון. תוך תקופה לא ארוכה אני צופה שהיצוא החקלאי יכסה את כל היבוא במצרכי מזון המתבטא בעיקר בדגנים, מספוא, שמן ובשר.

התוצרת החקלאית הטריה, בלי הדרים, גדלה השנה בלמעלה מ־40 אחוז. לפי כל התחזיות היא תגדל ב־50 אחוז בשנת היצוא הבאה. פוטנציאל היצוא גדול בעיקר בגלל העובדה שאנו מיצאים תוצרת שהיא לא ברת התחרות עם תוצרת באירופה, בעיקר בעונת החורף. טרם מיצינו את הפוטנציאל הרב הטמון בשוק האירופי. ואני מאמין שהביקוש לתוצרת החקלאית יגדל ויגדל.

*

ההתישבות הדתית — המגובשת ביותר

— כיצד אתה מעריך את חלקה של ההתישבות הדתית מאז מלחמת ששת הימים?

ההתישבות הדתית תופסת חלק נכבד ביותר במערכת ההתישבות שקמה מאז מלחמת ששת הימים. בדרום רמת הגולן מהווים הישובים הדתיים את הגוש הגדול ביותר והמבוסס ביותר. מספרם של הישובים יגיע לשמונה. בבקעת הירדן כוצי ישוב הקשור עם ישובי עמק בית־שאן. במעלה הגלבוע נתוספה היאחזות של בני־עקיבא, ובימים אלה הולך וקם גוש ישובים דתיים באזור קטיף שברצועת עזה. אולם נראה לי שגולת הכותרת של כל ההתישבות בכלל מהווים גוש הישובים בגוש עציון. ישובים אלה מצטיינים בביסוס מכל הבחינות ויכולים לשמש דוגמא ומופת להתישבות חלוצית שהצליחה להתבסס ולהגיע להישגים נפלאים.

בסך הכל מהווים הישובים הדתיים קבוצה גדולה של ישובים מוצלחים המצטיינים בהרכב אנושי מעולה ובמצב משקי וכלכלי איתן.

בתי ראש צורים

עם לומדי „דף הזהר היומי"

מאת נ. גולן

יצחק גרינשפן איננו מקובל. לפחות לא מקובל לפי הדימוי העממי ההיסטורי של הדמות הסגפנית עמוקת העינים המתקדשת בצומות. הצעיר בכיפה הסרוגה הוא מרצה לכלכלה ומינהל עסקים באוניברסיטה בר־אילן ובכל זאת מאז ערב שבועות, כל יום ששי אחרי הצהרים תוכלו לראותו בעשרות בתי כנסת ו„שטיבלך" של חסידים ברחבי גוש דן, מגיע במכונית, נעצר, ניגש ללוח המודעות ומדביק עלון. מאות עלונים שכאלה עברו כבר מיד ליד בין מתפללי האזור ואפילו בבתי ...י סטמאר קראו כבר את הציטטה מן ה„זוהר" הקובעת כי „משום שעתידים ישראל לטעום מעץ החיים שהוא ספר הזוהר הזה יצאו בו מן הגלות ברחמים".

ולאחריה המסקנה: „ומכיון שכך, הרי לא יתכן לזנוח את הלימוד הזה ולהשאירו כעסוקם של מעטים..."

והפניה הישירה: „יהודים יקרים, לאחר שרבים מכם כבר עוסקים בלימוד שיטתי של פרק יומי, הלכה יומית, משנה יומית ודף יומי בגמרא, בלתי אפשרי הוא שלא תרגישו את החסרון של השלמת המעגל, של השגת השלימות ע"י לימוד ספר הזהר שכולו פנימיות התורה".

בערבים בהם איננו מפיץ את עלונו או שוקד על תורה הכללה אפשר לראות את גרינשפן רכון מעל פרוש ה„סולם" של הרב יהודה־לייב אשלג, מכין את לוח הזוהר היומי (עמוד זוהר בדפוס הישן או שני דפים לפי תרגום „הסולם" במחזור בן חמש שנים) או יושב ומאזין בבית, בבית הכנסת הסמוך לביתו, לתורת הקבלה מפי הרב שלמה בנימין אשלג בנו של בעל „הסולם".

גם ישעיהו סטיגליץ, מזכיר המועצה הדתית, שאול אורן, מהנדס אלקטרוניקה מחולון, או אליהו גולדשטיין הטכנאי, אינם מקובלים. אבל אנשים אלה, חברים בקבוצת הלימוד השבועית של הזוהר המתקיימת מדי יום ראשון בהיכלי בני־ברק, הם הגילום המוחשי והמשכנע ביותר של רעיון חדש ומהפכני שנפל בעולמה של היהדות — רעיון „דף הזוהר היומי".

★ הכניסה ל„פרדס" ללא הכנות מוקדמות

כדי לעמוד על הדברים מקרוב הגענו השבוע אל ישיבת מוהרי"ל אשלג. לא היתה זו שעת חצות, שעת „התיקון" המכבירה של מקרבי הגאולה, אבל גם בשעת הערב המאוחרת, באולם גדול ודומם בו ניסו שני מאווררים לגרש לשווא את החום הסמיך. בדממה הגמורה של רחוב שד"ל, ליד שולחן ארוך הניצב בין ארון קודש לבימה כשכוסות תה מרוקנות, הרכונים על כבש וספרי הזוהר פתוחים לפניהם, דומים הלומדים הצעירים המאזינים בדבקות לשיחו השקט של רבם לאיזו קבוצה חשאית ופרושה מן העולם.

הייתה זו הצצה ראשונה וחטופה, בפעילות הנמשכת ההולכת בבית אדמו"רי אשלג כבר עשרות שנים, מימי בעל „הסולם" ועד ימי בנו הממשיך בהפצת תורת הנסתר.

תורה נסתר — ותפוצה? הסתירה מזדקרת בעצם הזיווג המילולי הזה. עוד לפני שבעי"סים את כל האיסורים במסכת חגיגה, ברמב"ם וב„שולחן ערוך" על לימוד מעשה מרכבה, או הכניסה לפרדס ברבים וללא הכנות קודמות.

אבל הרשו לי לספר סיפור חסידי המיישב כאן הרבה תמיהות. מעשה שהיה ברב אחד שמצא בחצר המגיד דוב בער ממזריטש דף נייר מתגלגל על הארץ וכשהרימו ראה עליו דברי קבלה, והקפיד ונתכעס מאוד. היה שם בעל התניא וניסה לפייסו וכך אמר: בת מלך אחת חלתה וקבעו הרופאים שהרפואה אחת — להמיס יהלום מכתר המלך ולהשקותה. שמע המלך וסרב. עברו ימים וקשתה מחלתה. שוב קראו לרופאים. אמרו הלו — עכשיו אין תקנה ביהלום אחד. הביאו שני יהלומים. וסרב המלך. משבוע לשבוע קשתה המחלה עד שהגיעה הבת לפתחי מות. בדיור הרופאים ופסקו — מצבה כה קשה שרק אם ימיסו את כל יהלומי כתר ויטפטפו אל פיה אולי תקלוט טיפה ותחיה. עד כאן המשל. והנמשל — בימים קדם, כשהיתה מחלת האמונה של בת ישראל קלה, די היה בשבץ של תורת הסוד כדי לחיותה. בימינו כשהאמונה בפירפורי גסיסה לא די ביהלום האחד וצריכים את כל הכתר. כל תורת הסוד, ולו גם יהיו דפיה מתגלגלים על הארץ, לכל ד'יכפין כדי שאולי בכך ינצל משהו...

★ הכוח הגואל בתורת הזוהר

הרב שלמה בנימין אשלג מאמין בכוחה הגואל של תורת הזוהר באמונה שלמה. לא לשוא נודד הוא כל ערבי השבוע משעור לשעור ומעיר לעיר, מלמד רבניים ואקדמאים ב„מרכז הרב", בירושלים, נותן שיעור בפתח־תקוה. ערב ב„בית מאיר", ערב בבני־ברק וכל בוקר בשעה חמש מלמד זוהר לבעלי בתים ותנוונים של עירו המשכימים לתפילה.

שמונה עשרה שנה שהוא מלמד תורת הנסתר בעירו ולא פעם מרחו קיצוני החרדים את כתליו בזפת, להביע את מחאתם. הוא איננו נרתע. מוקף תלמידיו, נעים שיחה, הודה בפנינו: „אכנם לימוד הזוהר לא מקובל עדיין, ותוקה בציבור ההרגשה שרק יחידי סגולה מתאימים לו, אבל כולנו יודעים שתורתנו הקדושה מתפרשת בארבע דרכים: פשט, רמז, דרש וסוד, ורק כאשר ילמדו בכל דרכים יתגלם המעגל".

בייחוד בימינו חשוב הדבר, וכבר אמר הרב חרי"ם זצ"ל על הפסוק „והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" כי ההשכלה החילונית הריקה את האמונה מן הציבור ורק השכלה תורנית והקבלה בכוחן להחזיר את העם לתורה. רעיון החוזר הרבה גם בכתבי הרב קוק זצ"ל.

מעניין: עולם האוניברסיטה והמדע החילוני המודרני גילו את הזוהר הקדוש מאז החל פרופסור גרשום שלום בחקירותיו המפורסמות. היום נכנסים ברגל גסה ובסקרנות אינטלקטואלית גרידא ללא שמץ של התקדשות, או אמונה.

העולם החרדי מאידך משאיר את הזוהר למקובלים. מאז ימי החרם הגדול שהטילו רבני איטליה על רמח"ל שהעיז לעסוק בנסתר קיימת האקסיומה שאין לעסוק במה שלמעלה ומה שלמטה ויש ללכת בדרך הישרה של התלמוד והספרות ההלכתית.

מול שתי הקצוות הקיצוניות הללו נערכת מלחמתם של האדמו"רים לבית אשלג — רבי יהודה ליב אשלג שהציע לתרגם ולפרש את „הזוהר" הכתוב ארמית לעברית מובנת לכל בעשרים ואחד כרכי פרוש „הסולם" שלו ובנו, הרב שלמה בנימין אשלג כממשיך דרכו.

מעניין לא פחות, ובעצם גם מובן — ראשוני החיילים שהתגייסו לסייעם במלחמה זו הם דווקא מחוגי המשכילים והחוזרים בתשובה, שביהדות הדתית.

הקבוצה שפגשנו השבוע בבני־ברק, קבוצת הסרוגנית ובעניינת באור בגיזנה — תוכיח. דוד זרציק למשל הוא מהנדס המגיע מחולון לבני ברק. הכי עשרה שנה שהוא מתלבט במחשבות על מהות האמונה ונמשך בסתר אחר הרצון ללמוד קבלה. רק כאשר קבע בפני חבר על השיעור של הרב אשלג החליט לבוא ולנסות היום הוא תלמיד קבוע. כיצד מקבלים בני סביבתו את לימודו החדש? „סיפרתי את הדבר לכמה חברים. ודווקא אנשים מבוגרים ורציניים. להפתעתי הגיבו בצורה הקרובה ללגלוג, מאז אני לא מפרסם את השתתפותי בלימוד הזוהר".

★ הזוהר תורם לתיקון הדור

מסביר סטיגליץ: „בדורות קודמים, כשרוב העם מילא כריסו בש"ס ובפוסקים היתה סכנה שאם פתאום יחשפו בפניו השקפה חדשה הנותנת זוית ראיה אחרת, ועמוקה יותר, לכל הפשט שביהדות, יביאו לידי הדהמה וקלקול. אבל בימינו הכפירה כה קשה, והבורות כה נפוצה, שאין שום סכנה של קילקול בלימוד הזוהר. אדרבא — יכול הוא רק לתרום לתיקון הדור".

אגב, למרות הנימוק המשכנע, לא סיפר סטיגליץ לרב שלו על השתתפותו בשיעורי האדמו"ר אשלג שכן רבו, כרוב יהודי המזרח והחוגים החרדיים בני הדור הישן, רואה בשקלא וטריא של הגמרא חזות הכל.

פגשנו גם בבית המדרש את אליהו גולדשטיין המורה הטכנאי, שרק לפני שלוש שנים היה חילוני גמור, והיום הוא חוזר בתשובה, שאחר שבש אל הגמרא וקיים המצוות חיפש צר דרך אל האמונה היקא הרב הספרדי של עירו סיפר לו על השיעור בבני־ברק, ואת יעקב רושקו הצעיר, המהנדס בקריה אונו, עולה מצרפת היתר בהשראה, גם הוא עוד בצרפת, בבית מדרשו של הרב אשכנזי ועתה הוא מחפש בתורת הזוהר השקפת עולם מעמיקה שהצגה על כל הוויותיו — הסביר רושקו: „לאדם כמוני קשה לגבש דרך לימוד גמרא בלבד את ההמצאה היהודית שאותה אני מחפש. אולי לצעיר שגדל בישיבות ולמד כל חייו גמרא — היכולת המתאימה לכך. אבל לאנשים כמוני נדמה לי שלרוב העם היהודי בדורנו, דווקא דרך הקבלה היא דרך התשובה..."

*

הרב שלמה בנימין אשלג המאזין בסבלנות ובענין רב לדברי תלמידיו כל זמן שיחתנו, אומר עתה: „שתי צורות ביטוי יש בתורתנו. האחת אומרת: משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים וגו' והשניה קובעת „שמים חדשים, ארץ חדשה". „שירו לה' שיר חדש". בתקופתנו, במקום ששתי הצורות ישמשו יחדיו — נתפרדה החבילה. מחד — אנשי המדע והחידוש הגבור ללא כל מסורת, — מאידך — חוגי שומרי המסורת הדוחים כל חדש. רק בלימוד הקבלה אפשר לקרב בהרש את הפעצים, ואז יצאו בו מן הגלות ברחמים ויתקיים בהם „ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר".

נותר לנו עתה לצפות ולהיווכח האמנם יחלצו שלומי אמוני ישראל כשמרנים או כאורישהם די הצורך כדי להוסיף למעגל הלימוד האורתודוכסי המקובל גם את הספירה של הזוהר.

★ הציץ ו...נתפס אל תורת הסוד

שאול אורן, מהנדס אלקטרוניקה, עולה מצרפת שמונה שנים בארץ ותלמיד לשעבר של הרב אשכנזי, רבם של החוזרים בתשובה הצרפתים, מודה שהיו לו אותם דעות קדומות נגד לימוד תורת הסוד הרווחות ביהדות.

„חבר שלי, קיבוצניק, סיפר לי על שעורו של הרב אשלג והפציר בי לנסות. באתי, התחלתי ללמוד את הפתיחה להבנת הזוהר, בשיעור למתחילים. התחלתי קורא בעצמי את ספרי הפרוש — ופתאום נפקחו עיני. גיליתי עולם חדש של יהדות, עולם של הסברים עמוקים ביותר, הדורשים מאמץ מחשבתי אבל נותנים בתמורה תשובה להרבה מן השאלות שהעסיקו לי שאלות אופייניות לדורנו. כמהנדס, כמי שבצד המדעי של חיי עסוק כולו בחקירה. הייתי צמא בלי דעת לאלמנט הרוחני של היהדות. כאן, בזוהר, דרך ההסברים הנפלאים והסגנון המיוחד, גיליתי אותה. חבל שבדרך הכלל של היהדות לא יודעים או מתעלמים מקיומו של העולם הפנימי הקיים בה".

שמואל ליברמן הוא ירקן בבני־ברק, מתפללי בית הכנסת של האדמו"ר. יום אחד הבחין בכך שמתקיימים שעורים בבית הכנסת. מתוך סקרנות — הצטרף לראות במה מדובר: „ופתאום כעצמה התורה וספורי פרשת השבוע נעשו לי משהו אחר. משהו עמוק ונפלא". שש שנים כשהתחיל כבר ליברמן בשיעורי הזוהר. מדי פעם הוא מנסה למשוך אחריו משכניו ומכריו לענין — עד כה לא הצליח. „האנשים כשהטכים, לא מתלהבים. צריך פשוט שמישהו יפקח עיניהם ויסביר במה מדובר".

את יצחק גרינשפן, המרצה לכלכלה כבר הצגנו. בהתלהבות של חסיד גמור אמר לנו: „כמה חבל שבמעגל הקיים של המשנה היומית,

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

מעצמי אל עצמי

(סוף מעמוד 4)

זכיתי להכיר זכל מידה טובה ממידות הנפש שמצאתי בהן בבואי במורי־ורבי הגאון ר' שמואל באלטבלסקי זצ"ל למשה.

אין כהערצתו וחיבתו להלמידי־חכמים מובהקים, צנועים בהליכותיהם ומידותיהם תרומיות.

בדבריו על ר' יעקב־נחום אפשטיין, למען ירחשו נודע, כי בא להלמוד באוניברסיטה העברית בירושלים, הוא מספר: שכשהותו תסקי זמן אחד בברלין נזדמן למקום ר' יעקב־נחום, שלמדתו דף־גמרא ובלמדו אצלו חש כעין אהירה דארץ־ישראל ממש. כראיה לדבר הביא מדרשי אגדה כיצד נתחבר תלמוד בבלי. מר בר רב אשי בבבל היה, וכשבא לסדר את השי"ס ישב לו בין שני הרים גדולים והשביע את העננים, ובאו ארבעה עננים והקיפוהו מארבע רוחותיו, והשביע את הרוחות שיביאו לו אוירה של ארץ־ישראל. וכיוון שנתמלא כל המקום סביבותיו אוירה של ארץ־ישראל התחיל מסדר את השי"ס. לפיכך כל הלומד גמרא אפילו אינו בארץ־ישראל דומה כאילו יושב בארץ־ישראל".

סופר כשיש־קומתו של צנון ומסתר הרבה על עצמו והרבה על אחרים, כשהדברים מתובלים בהומה ושנינות. "ראייה המקיפה כל הצדדים והיא־דים מלאים חן רב, קוראיו רתוקים להלך גומר כמה שכתבים בברך הזה. הפך בו והפך בו. מעיינים בו וחוזרים ומעיינים בו ותמיד מגלים חידוש בשיטין ובין השיטין.

בתו, אמונה ירון, מדבריה על עריכת הספר: "את היסוד לספר הניח אבי, ז"ל, חלק מבמאמרים שנדפסו, כתבי־היד של מאמרים שלא נדפסו ודברים לעת בואו נאספו על־ידי אבי. אל תוך תיק שכתב עליו "מעצמי אל עצמי". בתיק זה נמצאו כחמישים יחידות. הוספתי עליהן למעלה משישים יחידות".

"בהימוט גשרים" למאיר בוסאק

(סוף מעמוד 4)

חלום, ומכאן העצב האופף את ה־שיר, שמבחינה לירית אני מוצא בו את השיא הפיוטי בספר זה, ואולי אף בכל ספרי השירה של מ. בוסאק. זהו מירקם עגוג, ציבעוני, מתסי והיריות של רומנטיקה, עם זכרי ילדות סבריקים ככוכבים רחוקים, עם כליון נפש של נוסטלגיה — וכל אלה צרורים בעצב דק, משיי, של פרידה עלמית. מזיגה של מציאות וחלום, על רקע של עולם שיר־ השרימי, שכולו "שמים — אהלל כשמים / ורקפי כוכבים / — — — / את עיניך נושק האושר / ומזריקת כוכבים — נגיעות / פריצה אל על / כיין, כוורדים..." ועל פני הרקע האגדי הזה נגה דמות של נערה בת שמונה עשרה, שמרחק השנים הופך גם אותה לאגדה. ומבעד לדוק הגעגועים רואה אותה המשורר ראיה אפוריאיזית, שמסתרת, ביחוד את עיניה, בכל הסופרלטיבים, שרמוז לדיר עשיר, כדרכינו של בוסאק, יכול להעלות ממעמקיו ("עינייך מעבר להלום / השילה לבלתי היות / — — — עינייך — / ממור של זהב על, עטף / חרשה וצללים"...). ולי זכירה ההרוק — "אלו גם עתה, באורישם / בוקעים צלילו של שר־ פר".

אלא שכל זה "רק חלום / כאשר מזו לקבציו". הה, אילו קם החלום, כי אז "הן יכלו להיות הימים / רוחה על פני הקבם / הן יכלו להיות / נהר כוכבים בשחור / הן יכלו להיות שלשתו / הצער מתבהק בבגו"...

מה המפריד בין השנים? — אלו העובדה, שהיא היתה בת שמונה עשרה, והוא — "מלאך הרמזוני הלבנה — על צעירי חבר נשקע". ואולי היו אלה "רכבות, עלמש ב־ מרחק" / לא תשובבה עוד להאיום / מרוצו לפניי". אלה רכבות המות בשואה, שהתיקו את השנים זה מזה — והמבין "ולא את אשמה / לא אני — / אשר התגנו — ברוב־לחום / בינינו הצלבים". המשורר מחיסר עד היום במחשבה, שהיא היתה כה קרובה, והבגע מנוע להושיט יד ולהחזיק בה. ועד היום הוא מחפש אותה — ולכשימצאנה אי פעם, ואף לאחר שנים על שנים — והנה עדיין אותה בת שמונה עשרה — "שמלתך כאז, כתמם / ותמרת הצוואר /".

ושמעתי עשיה שגומיך / כמו ... הריח / הליך נוגעת, לא נוגעה / אוריינים בול ורידך מבליט... קימו הזמן.

*

אין־השוואה על טענות איוב, על יצור האדם הא־הא תשו האמת, התוכחת, של הגורל. ביו גבוה מן הגורל, הפוסק האחר, הוא הבורא. ואף שגם אצלו השאלות הולכות אל היושר, אהינוהו היחידה של המשורר יסודיו, אשר "שם יום הלוחמו הוא אתו בידו / וזוליכנו כמו נתיבותיו, ומכש כאיוב בשעתו ברוך גם הוא את אלוקיו. אדר המשורר כודע לבך, כי "לא מבי ידיו כל יעמיי, באשר "בסמעמי היומיי הייה / נקודת הצריפה, אף כגון עם בוראו, למשורר טענות זה־ זה, ולפעמים אף הרלמת קול בו זה של כרי (— — — יש מן הזה בורל / כל נותנר חול של יפי־ גל / הקרוא — חנון ורחום / של לב שותת דם / ריבון עולמים / רצית מהשלמה איזה ?!), אלא, בלעדיך אף עוזאת, כתולעת, ככו "כלכתך לפני / לאספרים כשמ־ לות".

עיף מבודדים ומהוויות אישיותיו בעיקר מטענות ושאלות, מבקש משורר למצוא פורקן בתפילות. הכמור מגיע לרגשנות, שכמש ... נותן מובהק שעצר בו מליודד השתפכות אנרכית. וכך מתקנת סידרה של תפילות זכות, שיש מכל הרגשות האנושיים, כשגם בשורות. במחזור ה־ מתגלה ניגון מישחק של יחסים בין אדם לבוראו — נמשך אליו נו סמנו, דוחה ומתרפק עליו, מ־ לסכון ולשאול ולמבר תחנונים. מאחורי הבישחק וזוהו, אפילו הורי רגעים של קרי, שמרה משורר האמונה, שבסופם של יגעת אל יישוב כל שאלותיו נותיו:

בפרשי משכילים, בין ... ברקעים, אסתור את ..., עיפות ויסורעם, שתכסם מעבר לבלתי הרוע. את עיני ... וכשם בכל מבסה ... אמסור — והכה בכל בם שמש זכרו".

מצוות היחיד ומצוות הכלי

(סוף מעמוד 5)

מצוות ישוב ארץ־ישראל

אף במצווה זו יש משתי הקדושה — מקדושה של מעלה ומקדושה מטה. קדושה של מעלה היא גאולת הארץ מידי זרים ויישוב ידי ישראל למען הקדוש מלכות ישראל בתוכה; למען החזרת אלי את השכינה ולסלול דרך לביאת משיח והגשמת חזון ישראל. ו־ של מטה היא: כמצוות יישוב ישראל של היחיד לקיים מ־ ככל מצווה אחרת.

ישיבת ארץ־ישראל, כמצוות מחייבת את הכלל לשמור על ישראל שתהיה ברשות עם ישראל מבחינה ממלכתית, ושלא למסור ממנה לזולתנו, וישוב ארץ מחייב כל יהודי לשבת בארץ בין כשהיא ברשותה של מלכות ישראל, בישובה ובין בחורבנה בידם של זולתנו.

אולם מצוות הכלל של גאולת ישראל מחייבת גם את הפרט בכלל אלא מה שבפרט, ואם לא יעלה לישראל, לא יהיה ב ישראל, ולא תתקיים בה ישראל.

בעלייה לארץ — יש לכן קדושות: שתי מצוות: מצוה ליחיד ומצוה שנוגעת לכלל: מצוות ישוב ארץ ישראל שהיא צווה לקיימה ולהתקדש בה, שהיחיד מצווה ומחויב לקיים לגאול את ארץ ישראל מידי להחזיר את עם ישראל לארצו — אליו, ולהשיב לשם השכינה.

ואז יראו כל בשר כי "אתה ושמך אחד, ומי כעמך ישראל אחד בארץ".

הרמב"ן עומד על מצוות ומצוות הכלל והרמב"ם על מצוות הכלל וכלולה במצוות התרימם של ר' עמנון, שהיא כיבוש הארץ.

* *

בימינו, עלינו לקיים המצ בכולה: מצוות ישוב ארץ־ישראל היחיד, ומצוות ישיבת ארץ־ישראל ידי כלל ישראל, על־ידי עם שישוב לארצו וישתחרר מן ומן הנכרות, ויחזיר שכינת ה'.

אף ציון כמקור הקדושה אינה מות־ נית ממעשיהם של ישראל, וכל עוד בשם ישראל יכונה (אף היחיד מיש־ ראל) קשור הוא לסגולתו של עם ישראל (ראה "צדקת הצדיק" עמ' מ (נד), ד"ה "עיקר היהדות"). אולם "ישראל אשר בך אתפאר" מתקיים רק בשעה שישראל מקיימים במע־ שיהם את המציאות של קדושה של מעלה; את האמת הנצחית, של "אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", שבשעה שיושב בארץ מקיים את תקיון של הקב"ה ובוצר הורותיו (ראה: "מי השלוח", חלק א, עמ' עב, ד"ה "אל הטמאר"; עמ' מה, ד"ה "בכהרי"; עמ' קצד, (ס"ה); עמ' קצו, (ח); עמ' בג, ד"ה "ויאמר משה"; עמ' קנה, ד"ה "באי חנוכה"; "מי השלוח", חלק ב, עמ' 96, ד"ה "ובתר לנרי").

שתי קדושות שהן אחת

ארץ ישראל היא השתית העולם, מקור קדושתו ומעיינו. ממנה הוא שואב זכות קיומו, בזכות פיכה זו בעולם אין מעיין הקדושה שבו פוסק לעולם;

עם ישראל הוא תשתית הקיום של עולם המדבר, עולם האדם, האנושות, מקור קדושתו ומעיינו. ממנו הוא שואב זכות קיומו. הוא מעיין ה־ קדושה בעולם המדבר שאינו פוסק לעולם.

שתי קדושות אלו של עם ישראל וארץ ישראל מתאחדות לקדושה על־ יונה אחת שאינה ניתנת להפרדה ל־ עולמים על ידי הכתר העליון של שתיהן — התורה. "קשר עליון — דאורייתא". קשר עליון זה של אור־ רייתא — ישראל וארץ־ישראל — מעיינה ספירת כתר, שבה אין כל אחיזה לכל פגם שהוא. ולעתיד — כאשר שלוש הקדושות תתאחדנה ל־ עילא ולחת בריא אחד, התפשט קדושה אחת זו בעולם כולו, ותדביק במדרגות שונות גם את אר־ מות העולם עד שיכירו וידעו כל יושבי תבל כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו.

חזון אחרית ימים זה — תכלית הבריאה: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

לצה"ל דרושים
באזור ת"א
סדרי יד
לציור חותמות גומי
בדבר פרטים יש לפנות לד.צ. 2400

שחמט

בעריכת שלמה קנדלשיין

אס"א אוניברסיטה א' ת"א מובילה בליגה

בתום משחקי הסיבוב ה־9 בליגה הלאומית בשחמט קבוצה אס"א אוניברסיטה ת"א להוביל בראש ה־ טבלה זאת לאחר ניצחון כינבלי על "הפועל" בת ים.

כן הראוי לציין את נצחונותיהם המפתיעים של שמעון כגן על רב־ אבן ולדימיר ליבריון ושל הבת־יבי זכריה וברסקי על האבן הבינלאומי אברהם קידור.

"הפועל" "פלדקליין" ראשון לציון זכתה בנצחון כוהץ על "הפועל" הדרה (בליה הראשון סיימו דשקי־ בין וכלאכי בתיקו).

"לסקר" תל אביב ניצח את "רוי־ בינשטיין" ירושלים (יאיר קריידמן ניצח את אבנר ברינגר). "הפועל" פתח תקוה ניצח את "הפועל" עמק חפר נתניה (יעקב ברנשטיין ניצח את דוד בן ציון). בנצחון גבוה זכ־ תה "הפועל" רמה גן על "הפועל" ירושלים. בתיקו הסתיים המפגש בין אלופת אשתקד אס"א טכניון א' חי־ פה וסגניתה מרכז הנוער א' תל־ אביב (בליה הראשון ניצח יעקב בליימן את כפה צ'רנ'יאק).

התוצאות המלאות:

"לסקר" תל אביב — רובינשטיין ירושלים 2:4.

אס"א אוניברסיטה א' תל אביב— "הפועל" בת ים ½2:½3.

"הפועל" "פלדקליין" ראשון לציון — "הפועל — ישראל הדרה ½:½5.

"הפועל" פתח תקוה — "הפועל" עמק חפר נתניה (1)2:3.

אס"א טכניון חיפה — מרכז הנו־ ער א' תל אביב 3:3.

"הפועל" רמה גן — "הפועל" ירו־ שלים א' — 2:4.

דירוג הצמרת:

1. אס"א אונברסיטה א' תל אביב — ½37 נק' 2. "הפועל" פלדקליין ראשון לציון ½35 נק' (1) 3. מרכז הנוער א' תל אביב ½33 נק'. 4. "ה־ פועל" פתח תקוה ½30 נק'(1) 5. אס"א טכניון א' חיפה — 30 נק' ו־ כו'.

תוצאות ליגה א' (סבוב 10)

מחוז הצפון

"לסקר" חיפה — מועדון שחמט כפר סבא 3:3

הפועל גליל עליון — "מרכז גב־ לר" א' קרית חיים 2:4

אס"א טכניון ב' חיפה — ותיקי "הפועל" חיפה ½2:½3

צעירי חיפה — "הפועל" נצרת עילית / עפולה ½:½5

"הפועל" חיפה — "הפועל" עפו־ לה/נצרת עילית ½2:½3

דירוג הצמרת:

1. צעירי חיפה — 47 נק' 2. "ה־ פועל" נצרת עילית/עפולה — ½37 נק' וכו'.

מחוז הדרום

אליצור — רשבסקי תל אביב — אס"א א' ירושלים ½1:½4(1)

מועדון שחמט א' באר שבע — מרכז הנוער ב' תל אביב 3:3

"הפועל" ראשון לציון — צעירי "ה־ פועל" רמה גן ½2:½3

ותיקי "הפועל" ראשון לציון — "הפועל רמלה 1:5

"הפועל" רחובות — "רשיי תל־ אביב ½1:½4.

דירוג הצמרת:

1. מועדון שחמט א' באר שבע — ½40 נק' 2. "אליצור — רשב־ סקי", תל אביב — ½36 נק' (1) 3. "הפועל" רחובות — ½35 נק'. 4. בנק לאומי תל אביב — 35 נק' וכו'.

תחרות נוער בראשון לציון לזכרם של זאב ויהודה וילנר ז"ל

45 תלמידים כ־7 בתי ספר בראשון לציון השתתפו בתחרות לזכרם של זאב וילנר ובנו יהודה ז"ל.

האירוע שהתקיים בראשון לציון הוה סיכום ישנה פעילות שח־ מטאית ענפה בעיר.

במגן הגידד זכה אלי מרגלית מבית הספר "שלמון" עם הישג מר־ שים של 7 נק' מ־7 משחקים.

שני רין פורליבון (בית ספר "בא־ רי") — 6 נק' וכו'.

משחקי הגביע 1976

10 קבוצות נרשמו עד כה למשחקי הגביע — 1976. אנו מזכירים כי ה־ מועד האחרון להרשמה הוא 15.7.76.

ממשחקי התחרות הבינלאומית ב"שת קייטי" נתניה

פיצ'יאנית
(סבוב 7)

לוי — הישקוביץ

1. ה4 ג5 2. פ3ו פ6ג 3. ד4 ג:ד4 4. פ:ד4 פ6ו 5. פג3 ה6 6. פדב5 ד6 7. רו5 א6 8. פא3 ב5 9. פד5 רה7 10. ר:ו6 ... 11. ג3 0—0 12. ... 13. א4 ב:א4 14. צ:א4 צ5א 15. ... 16. בב5 פבד7 17. 4ח רח8 18. פג־ב4 כח8 19. כהאו 51 20. ... 21. ... 22. ... 23. ... 24. צבל 8... 25. ... 26. צ:בא ... 27. ... 28. ... 29. בהה7 כהו6 30. ... 31. ... 32. ... 33. ... 34. ... 35. ... 36. צבג רד7 הלבן נכנע.

*

האולימפיאדה תתקיים בישראל במועדה!

נוכח גל השמועות המציף אותנו בימים אלו והכן משתמע כי אולימ־ פיאדת השחמט עשויה להתבטל ב־ ארץ. אנו מוצאים לנכון להבהיר כי אולימפיאדת השחמט לגברים, ול־ נשים וקונגרס הפיד"א יתקיימו ב־ חיפה בהוקדן הקיוע בין התאריכים 24.10—11.11.76!

המטה האולימפי שוקד בימים אלו בברך רב על ההכנות הסופיות וכל גורם המנסה להעביר בספק את קיום האולימפיאדה בארץ או להבל בקיו־ מה (הרה' כשמעו) חי "בגן עדן של שוטים". נסיונותיה של לוב לקיים במקביל אולימפיאדה שחמט בהציגה תנאים קוסמים למשתתפיה כגון: טיסה חינם בעירה עד כמה שפלה מזומתם של אויבנו. לוב איננה חברה בכלל בפיד"א ואין לה כל סמכות רשמית לארגן כל אירוע שהוא מטעם הפיד"א, מה גם שנסיעה אוירית ל־ לוב לא נראית כמומלצת במיוחד גו־ כה סיבות... בסתוניות בהיותה מוקד לאלמנטים קיצוניים. ככל מקום נ־ שיא הפיד"א ד"ר מקס אייבה יוציא בימים אלו מכתב לכל המדינות החברות בפיד"א ובו יחזור ויבהיר בבפורש כי האולימפיאדה הקרובה תתקיים בכל מקרה ובכל מספר מש־ תתפים במועדה המתוכנן בחיפה.

להלן גם נוסח ההודעה הרשמית שמסר בנושא זה המטה האולימפי:

"מטה אולימפיאדת השחמט וה־ צבור בישראל קבלו הודעת סו־ כנות הידיעות "טאס" בהפתעה גבורה ובצער רב.

הצבור בישראל, כמוהו כמש־ פחת השחמט העולמית, מקוה כי הודעה זו אינה סופית ויתברר ב־ מהרה, כי גם בהירי השחמט מ־ מדינות הגוש המזרחי אמנם ייפ־ גשו עם עמיתיהם מכל רחבי תבל באולימפיאדה הקרובה ב־ ישראל.

האולימפיאדה היא כידוע זירת קרבות על פני לוח 64 המשבצות, שתרבות, מדע וגגיגות ספורטי־ בית משמשים בה בערבוביה. האולימפיאדה והקונגרס ביש־ ראל יתקיימו במועדם ואת בת־ אום עם הפדרציה הבינלאומית לשחמט ונשיאה, פרופ. מכס אוי־ בה בהולנד.

תקוותנו, כי מספר המדינות ה־ משתתפות יהיה אמנם כמתוכנן ושלא נאלץ לוותר על השתתפו־ תם של השחמטאים המעולים ב־ 6 מדינות הגוש המזרחי".

תוצאות סופיות של משחקי ב' וג' שהסתיימו

ליגה ב' — צפון: "אליצור" קרית שמואל עולה לליגה א', "הפועל" קרית אתא עולה למשחקי המבחן.

ליגה ב' — שפלה: "בית הלוחם" אפקה עולה לליגה א', ותיקי "הפו־ על" רמת גן עולים למשחקי המבחן.

ליגה ב' — מרכז: "מרכז הנוער" ב' תל אביב עולה לליגה א', צעירי "הפועל" רמת יוסף עולים למשחקי המבחן.

ליגה ג' הקריות: צעירי "אליצור" קרית שמואל עולים לליגה ב'.

ליגה ג' — גוש דן: "מרכז קהי־ לה" א' גבעתיים עולה לליגה ב'.

ליגה ג' — מרכז: "הפועל" הר־ צליה עולה לליגה ב'.

ד"ר אהרן מרקין בן 80!

מסיבה רבת משתתפים נערכה ב־ יום רביעי השבוע "בבית הסטודנט" בכפר סבא לכבוד יובל ה־80 של ד"ר אהרן מרקין מייסד מועדון ה־ שחמט בכפר סבא ו"הרוח החיה" בו עד עצם היום הזה. במסיבה ש־ אורגנה ע"י האגוד הישראלי לשח־ מט והמחלקה לנוער בעירית כפר סבא השתתפו שחמטאים רבים מיד־ דין, בני משפחתו, וקהל רב בעיקר בני נוער.

ברכו את ד"ר מרקין זאב גלר ראש עירית כפר סבא, זלמן גורביץ' סגן יו"ר הנהלת האגוד הישראלי לשחמט, האמן הבינלאומי יוסף פו־ רת בשם שחמטאי מועדון כפר סבא ושלמה קנדלשיין בשם שחמטאי ה־ שרון. ראש עירית כפר סבא העניק לד"ר מרקין את ספר העיר וסיכת הזהב. חתן השמחה ד"ר אהרן מרקין הודה במלים נרגשות למברכיו ו־ הביע תקוותו להמשך פעילות שחמט ענפה בכפר סבא. לאחר המסיבה נערך מפגש קבוצתי — בינעירוני בין נבחרות ילדי הרצליה וכפר סבא (24 ילדים), ניצחה הרצליה בגבורה משכנעת.

לד"ר אהרן מרקין אנו מאחלים בריאות תקינה ועוד שנים ארוכות ופוריות. כה לחי!

האם את יודעת כיצד לזכות בשיער יפה, בריא ומטופח

תשובה נכונה תוכלי למצוא במדריך לשמוש נכון בתכשירי "וולה"

לכב' אינטרקוסמא — וולה בע"מ
ת"ד 1365 ירושלים
נא לשלוח לי
את המדריך לשמוש נכון בתכשירי וולה
השם: ____________
הכתובת: ____________

WELLA

דרשי את המדריך לשמוש נכון בתכשירי "וולה", בפרפומריות, בתי־מרקחת, חנויות כלבו, סופ"ם, או ע"י תלוש ההזמנה הנ"ל

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

תרגילי גב

אחד המכאובים השכיחים ביותר בכל העולם המערבי הוא כאבי הגב והעורף. נראה שאין צורך להסביר במה דברים אמורים — על עקרת בית, כמעט כל אשה העובדת שעות ארוכות ליד שולחן או בישיבה על כסא, טעמה טעמם של כאבים אלה. וגם אם אינך הטיפוס הספורטיבי, אין צריך לא בקשת ברופא שיפנה אותך לקורס ההתעמלות רפואית — בקיץ הקרוב מתאימים מאוד לכמה דקות של התעמלות פיזית. מה דעתך לנסות, לפחות בתוך שבועיים, את התרגילים, שנביא להלן לפניך? דרך אגב, תרגילים אחרים במים יש העבודה הזה והמריע מסייעים הרבה להרפיית השרירים. גם יציבה נכונה, גב ישר, מונעת כאבים. בתמונה המצורפת מראה של עמידה נכונה בעת העבודה ליד כיור המטבח:

כל התרגילים מבוצעים בשכיבה על הבטן, על רצפה או על מזרון קשה.

1. ידים לצידי הגוף מצח על ה־ רצפה. הרימי רגל אחת לאחור כשהברך ישרה, הורידי, רגל שניה וחזרי.

2. ידים שלובות מאחורי הגוף, הרים את פלג הגוף העליון (ראש צוואר וכתפיים), תוך מ־ שיכה הכתפיים לאחור. על מנת לבצע תרגיל זה נכון, יש לספור בקצב של ארבע ולשהות כמספר שניות באויר.

3. ידים שלובות מתחת למצח. הרימי מעל הרצפה את חלק ה־ גוף העליון עם הידים.

4. ידים מאחורי העורף: הרימי ראש ומרפקים מעט מן הרצפה.

5. ידים ישרות בגובה הכתפים. הרימי את חלק הגוף העליון עם הידים.

6. ידים מושטות לפנים הרימי את החלק העליון של הגוף.

התרגילים הבאים מבוצעים תוך עמידה על הברכיים.

1. סכרי את הגב, תוך כיפוף הראש והסתכלי אל הברכים, ו־ הזדקפי.

2. לקרב בטן למצח, לישר רגל אחורה, להביא ראש קדימה ל־ הוריד ולנוח.

3. הרכת יד בסבוב גדול מל־ פנים למעלה ולאחור תוך הפנית הראש והגוף יחד עם היד ב־4 קצבים.

3. שבי ישיבה מזרחית החזיקי מקל רוחבו בין שתי ידיך: הרי־ מי את המקל למעלה גבוה וכפפי את הגב עם המקל קדימה, הר־ חק על הרצפה עם ראש הפשי.

התרגילים הבאים מבוצעים תוך שכיבה על הגב.

1. כפפי ברכיים הכניסי את ה־ בטן והרימי ראש.

2. הכניסי בטן, הרימי ראש ו־ כתפים.

3. הכניסי בטן, הרימי ראש וכ־ תפים תוך קירוב יד ימין לברך שמאל.

4. בטן פנימה, הרימי את האגן וטלטלי אותו מצד לצד.

5. כפפי ברכיך אל הבטן, ו־ הורידי את שתי הרגלים, ישרות ולאט אל הרצפה.

טוניקה והטוגה

שתי שמלות הנאות, עתיקות, הטוניקה והטוגה, נעשו השנה מקור השראה מרכזי לאופנאים בעולם. בחורף הקרוב יראו מביאה הרבה מהות השפעות צפון אפריקאיות על המסלול או מהוויות הבגדים, במקום זאת נתבקש ללבוש שמלות גלישות ובמקומות הפריט על כמה שאפשר, עם הגזרה שרוך המקיפה את המתניים כמה פעמים, מבט כפי שבראת נשות יון ורומא העתיקה בציורי הקיר והכד. כמה מן השמלות הללו מתהדרות רק בכתפיים, והן משתפכות בהדרים לכל אורכן, פרט לחגורת המתניים המחברה אותה לגוף. מהות לטוגה שכזו לובשים שמלה נוכפה או מערכת של חולצה ומצאית בצבעים עזים נוגדים. אשר לטוניקה — היא כבר מלווה אותנו שנים אחדות, אבל בהופעתה החדי־ שה נעשית הטוניקה ארוכה מאוד, גולשת וקשורה גם היא בחגורת קשירה ללא אבזם (ראו ברישום). העיקרון הבגנתי של מראה זה הוא ללבוש שכבות אחדות של בגדים (שמלה תחתונה, שמלה עליונה וכדי) שבראשם הבולט הוא גולש ולא מהודק, כאילו עטפנו את גופנו ביריעות אריג רחבות. אין ספק שאופנה זו מעידה שוב על געגועים נוסטלגיים אל העבר הפשוט והמורכב פחות מאשר העידן הטכנולוגי שבו אנו חיים כיום.

מנות צוננות לימים חמים

מרק יוגורט (חלבי)

המצרכים: 8 שיני שום, 8 כ־ פות שמן סלט, 4 כוסות יוגורט, 4 פרוסות לחם לבן, 4 מלפפונים, שמיר, מלח.

ההכנה:

השרי את הלחם במים, פרסי את המלפפונים לפרוסות דקות, המליחי והשרי. קצצי את השום וערבבי עם המלח. תני בתוך מערבל את הלחם השרוי עם ה־ מים שנספגו, השום והמלח, היו־ גורט והשמן. ערבלי. המרק סמיך מדי? הוסיפי כוס מים. סחטי את פרוסות המלפפונים ו־ שימי במרק. צנני במקרר. לפני ההגשה הגישי עם שמיר קצוץ.

ירקות בחלב (סוקוטאש)

המצרכים:

בצל קטן מאודה, כף מרגרי־ נה, כף קמח, 2 כוסות שעועית ירוקה, 2 כוסות תירס, חצי כוס חלב, מלח.

ההכנה:

הזהיבי את הבצל במרגרינה, פזרי עליו את הקמח, הוסיפי שעועית מבושלת ותירס מבו־ של. צקי את החלב תוך בחישה ותבלי במלח. בשלי 2 עד 3 דקות. הגישי עם פרוסת לחם ק־ לוי.

אורז בשמנת ופירות

כוס אורז, 2 כוסות חלב, 1 כוס מים, 50 גר' סוכר, ומפיסת שמנת מתוקה, כוס פירות טריים חתוכים.

ההכנה:

בשלי את האורז, החלב, ה־ מים והסוכר ביחד עד רתיחה, בחשי והמשיכי לבשל על אש קטנה עד שהאורז יתרכך (כח־ צי שעה). מדי פעם זכרי לב־ חוש כדי שהאורז לא יתרך. צנ־ ני את האורז. הקציפי את הש־ מנת עם כפס סוכר, תני לתוך האורז וערבבי עם הפירות.

הערה: אם נותר לך אורז מ־ יום אמש, צקי עליו חלב חם, בשלי עד שהחלב ייספג ואז הו־ סיפי שמנת ופירות.

ספגטי בולוניזי (בשרי)

המצרכים:

חבילת ספגטי, מים ומלח. כוס וחצי בשר טחון. 3 גזרים, 2 בצלים גדולים, חצי כוס פטרו־ סלינון קצוץ, 4 עגבניות מרו־ סקות, שום, שמן זית, מלח ופל־ פל.

ההכנה:

סגני את הבשר במעט שמן זית תוך בחישה. הוסיפי בצל קצוץ ושיני שום שלמים, גזר מרוסק, ועגבניות פרוסות. תבלי במלח ופלפל. ערבבי הכלי בש־ לי על אש קטנה כ־20 דקות. צקי את הרוטב על האיטריות ש־ בישלת במים ומלח.

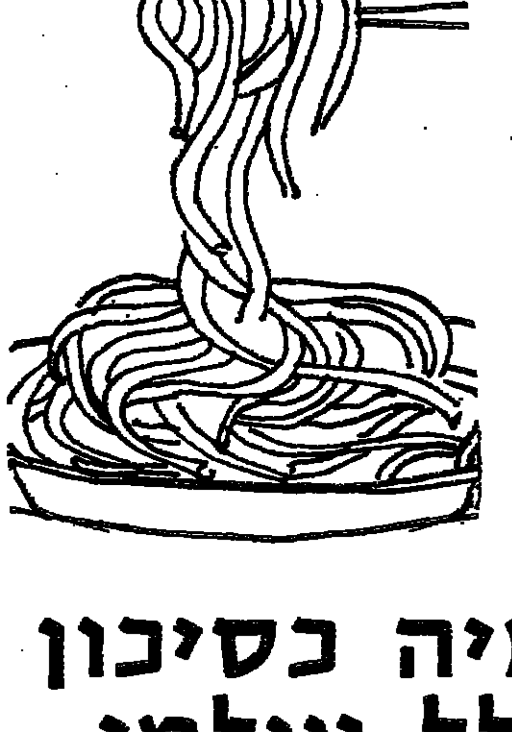

מחלת האנמיה כסיכון בריאותי כלל עולמי

אנימיה תזונתית היא מחלה ה־ תזונה הנפוצה ביותר בכל חלקי העולם. תוכרתה רבה יותר באר־ צות המתפתחות, אך גם בארצות הרווחה היא בעיה רצינית של תזונת הציבור ובריאותו. המחלה גם העסיקה את ארגון הבריאות העולמי. לאחרונה זימן ארגון ה־ בריאות העולמי, בשיתוף עם סו־ כנות האנרגיה האטומית הבינ־ לאומית והסוכנות לסיוע בינ־ לאומי של ארצות הברית, ועדת מומחים, כדי לדון מחדש בנושא ולהמליץ על דרכים להדברת ה־ אנימיה.

רוב בני האדם האנימיים אינם "סובלים" מאנימיה, ולעיתים ק־ רובות מגלים אנימיה אצל אדם אגב בדיקה מקרית, מבלי ש־ האדם הנגוע מראה כל סימנים חולניים אחרים. אולם עם זאת, אנימיה חמורה טומנת בחובה סיכון רב לבריאות:

א. האנימיה עלולה לפגוע ב־ כושר העבודה. כושר העבודה הוא כושרו של האדם לבצע פעו־ לות בשריריו, פעולות הדורשות אספקת חמצן נאותה להפקת אנרגיה. אספקת החמצן לוקה כ־ שפוחת ריכוז ההימוגלובין בדם הזורם לשרירים. לכן מובן ש־ מצאו בזמן האחרון שאנימיה פו־ געת בכושרו של האדם לבצע פעולות המלוות במאמץ גופני קשה.

ב. אנימיה של חוסר ברזל מפ־ חיתה, כנראה, את ההתנגדות ל־ מחלות מידבקות. כושרו של ה־ גוף להתגונן בפני מיקרואור־ גאניזמים מחליאים תלוי במידה רבה בפעולה של כדוריות הדם הלבנות הבולעות ומשמידות חיי־ דקים. אחד האנזימים בכדוריות הלבנות המשתתף בהשמדת חיי־ דקים, המיאלופראוקסידאזה, מ־ כיל ברזל, ופעילותו של אנזים זה פוחתת כשיש מחסור ביסוד זה. אף ייתכן שגם ההגנה ההו־ מוראלית של הגוף, כלומר, כושר הייצור של נוגדנים, נפגעת ב־ עטיו של מחסור בברזל.

מחסורם של שלושה אבות־ מזון עלול לשרור אנימיה תזונ־ תית: ברזל, פולאצין וציאנוקו־ באלמין (ויטאמין 12ב). מב־ חינה אפידמיולוגית המחסור ב־ ברזל הוא החשוב ביותר. לפיכך נתנה הוועדה את דעתה לשאלות הקשורות במציאות הברזל והפו־ לאצין במזון ובניצולם.

מאזן הברזל תלוי בשלושה גו־ רמים:

א. בצורך האדם בברזל לייצר הימוגלובין. צורך זה גדול ב־ יותר בתקופת הגדילה המהירה כלומר, בגיל הרך, בתקופת ה־ ילדות ובעת ההיריון.

ב. באובדן הברזל. האובדן ה־ פיסיולוגי (מן המעיים, בשתן ו־ מן העור) קטן מאוד, כ־14 מיק־ רוגרם ליום לכל ק"ג ממשקל הגוף. אצל בני אדם הנגועים בתולעי־קרס עלולות להגיע אבי־ דות הברזל ל־3 מ"ג ביממה או אף ליותר מזה.

ג. בשיעור הקליטה של ברזל מהמזון. כידוע עולה שיעור ק־ ליטת הברזל שבבשר בהרבה על זה של הברזל המצוי במזונות צמחיים. כמות הברזל הנקלטת ב־ תפריט דל בבשר, אף אם הוא מכיל מזונות אחרים עשירים ב־ ברזל, כגון קטניות — קטנה יח־ סית.

בעבר הלא־רחוק ראו באנימיה סימן רגיש ומהימן למדי של מחסור בברזל. היום יודעים סי־ מנים המבשרים מחסור בברזל לפני הופעת אנימיה. בשלב ה־ ראשון של המחסור בברזל פו־ חתת כמות הברזל הנאגרת ב־ גוף. בשנים האחרונות פיתחו ה־ חוקרים שיטות למדידת מאגרי הברזל ונמצא, שאלה עלולים להתרוקן מבלי שהאדם הנגוע מראה כל סימן חולני. לאחר אזי־ לת מאגרי הברזל, בשלב השני של המחסור, נפגע ייצור ההי־ מוגלובין.

ועדת המומחים דנה, גם בד־ רכים להשלמת התפריט המזון ה־ כללי של האוכלוסיה בברזל, כדי להלחם בדרך ממשלתית או צי־ בורית בתופעות של אנמיה. אין זה פשוט להוסיף ברזל למזו־ נות, שכן רבים מהם מקבלים צבע דוחה ובלתי מעורר תיאבון תוך כדי התרכבות עם הברזל, או אפילו ריח וטעם בלתי נעי־ מים. בארצות אחדות, כגון שוודיה, בריטניה וארה"ב, מו־ סיפים תרכובת ברזל לקמח, אך לם שיעור הניצול של הברזל ש־ בקמח, זה המצוי באופן טבעי וזה המוסף — נמוך. ולכן יש צורך להוסיף כמויות גדולות. מיצרך אחר שהציעו את העש־ רתו בברזל, בגלל השימוש הכ־ ללי בו, הוא מלח הבישול. אך לם מצאו שתרכובות של ברזל זו ערכי האבקה ברזל משנות את צבע המלח, בעיקר באקלים לח. הציעו גם להעשיר סוכר בברזל, במיוחד בקרב אוכלוסיות המר־ בות להשתמש בסוכר. אולם גם כאן יש להיזהר בבחירת התר־ כובת המתאימה, שלא תקנה ל־ סוכר צבע כהה ולא תשקע בתה. לבסוף יש להזכיר תכשירי מזון לתינוקות המבוססים על דגנים ועל אבקת חלב, ותכשירי דגנים בסוג פתיתי תירס או חיטה או אורז, שמרבים להשתמש בהם ב־ ארצות המערב, והמשופרים בד־ רך כלל בברזל.

לפני הביצוע של כל תוכנית העשרה יש לבדוק, אם תרכובת הברזל שנבחרה המוספת למזון מסוים גם נקלטת יפה. לפי שי־ עור הקליטה במעיים וצריכתו של המזון המשופר בקבוצות ה־ מטרה יש להחליט על כמות ה־ ברזל המוספת. הכמות קטנה יו־ תר ככל שמרבים לאכול את ה־ המזון המשופר, וככל ששיעור קליטת הברזל במזון זה טובה יותר.

כששיעור האנימיה באוכלוסיה נמוך, די לטפל בנשים הרות בל־ בד, אולם אם השיעור גבוה, צריכים להתחיל על דרכים נאו־ תות להעשרת התפריט בברזל ו־ אף להנהיג טיפול שיגרתי בנ־ שים הרות ובילדים בגיל הרך.